

stêrka rizgari

KOVARA SIYASÎ Û ÇANDA DU MEHÎ

editörden

Değişenler ve Değişmeyenler !

gündem

19 Aralık Katliamı ve Ölüm Hücreleri

sedat günçekti

Avrupa Birliği Katılımı Ortaklığı Belgesi Üzerine Bir Değınme

f. esedî

Radikalizm, Karizmatik Önderlerimiz ve Direniş Geleneğımız

gürdal aksoy

Çifte Vatan'dan Ortak Vatan'a

a.refik

Yirmibirinci Yüzyıla Girerken

selahattin çelik

Di Siyeseta Kurdan de Wekê Re Girtina li pêşîya Demokrasiye...

ehmedê sedef

Kürdistan Müziğinin Diliyle Politika Yapmak ya da Yapmamak

kazım kalan

Keyfi Uygulamaya Karşı Mücadele Ve Hukuk Barajı

Xwedê Li Ser Navê

Sahibi

Tamer Akkoyun

Berpirsiyarê Nivîsaren/
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Nail Sever

Adres/Navnişan

Merkez Büro

Înönü Mah. Velidecamii sok.

No:61/4 (İSKİ yanı)

Aksaray/ İstanbul

Tel/fax:(0212) 529 10 45

www.rizgari.com

Avrupa Merkez Büro

Sedat Değertaş

Kyffhauserstr.10/a

50674 Köln

Tel: 0049-221-9235712

Balkanlar, Kıbrıs, Yunanistan

İbrahim Tarhan

Zinonos 7,5.05 Orofos

GR:2 TK:10431

ATHENS/GREECE

Telfax: 0030-1-5236129

Belavkirin/Dağıtım: KOMAL

Çap/Baskı: Ceren matbaası

Şertên Abonetiya-Abone

Koşulları:

Tirkîyê/Türkiye

6 Mehî/6 Aylık :2.500.000TL-

Salêk/Yıllık :5.000.000 TL-

Ewrûpa/Avrupa

6 Mehî-6 Aylık : 70 DM

Salek/1 Yıllık :150 DM

Hûn dikarin hakê aboneti

li ser hesaba **Türkiye İş**

Bankası /Çukurpazar Şubesi

1122 0262805 razînîn û

sûretek jê ji İnönü Mah.

Velidecamii sok. No:61/4

(İSKİ yanı)

Aksaray/İstanbul ra qarta

abone rêkin.

Eğer dergimize abone olmak

isterseniz, Abone ücretini

Türkiye İş Bankası/Çukurpazar

Şubesi 1122 0262805 no'lu

kontosuna yatırarak bir

kopyasını dergimizin **merkez**

adresine abone kartıyla birlikte

NAVEROK
İÇİNDEKİLER

editörden	Değişenler ve Değişmeyenler !	02-05
gotine / grafi	F.Tipi !	06
rojey / gündem	19 Aralık Katliamı ve Ölüm Hücreleri	7-24
tartışma / gengeşî		
sedat günçektî	Avrupa Birliği Katılımı Ortaklığı Belgesi Üzerine Bir Değınme	25-26
f. esedî	Radikalizm, Karizmatik Önderlerimiz ve Direniş Geleneğımız	27-35
gürdal aksoy	Çifte Vatan'dan Ortak Vatan'a Muhayyel Anadolu'nun Doğuşu ve Yükselişî	36-60
a.refik	Yirmibirinci Yüzyıla Gिरerken	61-74
selahattin çelik	Di Siyesata Kurdan de Weke Re Girtina li pêşîya Demokrasiye, Diktaya Serokan	75-82
ehmedê sedef	Kürdistan Müziğinin Diliyle Politika Yapmak Ya Da Yapmamak	83-88
çand/ kültür		
ronî acar	Awirek Kürdistana Federatif û goşt yên bi nexweşî	89-92
çeviri/wergerin		
	Siyahların Kendi Kaderini Tayin Hakkı	93-96
nuçe û sîrove/haber yorum		
	HADEP'e Çağrı/ Kürdistan Ulusal Demokratik insiyatifi	97-100
	" Cezaevlerindeki Katliamları Durdurun ! "	101-102
nurel kütük	Munzur Üzerine 8 Baraj Birden !	104-106
kazım kalan	Keyfi Uygulamaya Karşı Mücadele Ve Hukuk Barajı	102-103
pirtûk / kitap	Afrika Rüyası	107-110

Değişenler ve Değişmeyenler

Geçen aylarda da yine, her biri kendi içinde ayrı öneme sahip bir dizi olay ardarda, çoğu zaman da içiçe gelişti. Bunların bir kısmı hala gündemde. Bazıları ise, uzak bir geçmişte kalmış gibi adeta unutuldu, unutturuldu. Ama sonuçları, bugünü ve geleceği sessizce etkilemeye devam ediyor...

AB ile ilişkiler ve Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) konusu ile IMF ve Dünya Bankası ile yapılan son anlaşmalar hususu, şimdiden unutulmaya bırakıldı bile. PKK nin tasfiye ve teslimiyet sürecine sokulması ile Kürdistan sorununda bir nebze nefes almış olmasına rağmen, siyasi, idari ve ekonomik yapısıyla tam bir çürüme içinde olan Türk devleti için AB ve IMF/Dünya Bankası ile yapılacak anlaşmalar, sürekli tekrar eden ekonomik krizden çıkabilmek için oldukça önem taşımaktaydı. Ancak, militarist-bürokratik devlet iktidarının kontrolünde bir rant ekonomisine göre işleyen mali sistemi yıllarca besleyen emperyalist merkezlerinin, bunu artık kendileri için rasyonel olmayan bir yük olarak görmeye başlamaları ve Türk devletini artık Yeni Dünya Düzeni'nin rasyonellerine uyması yönünde sıkıştırması, buna karşın Türk devletinin yerleşik iktidar odaklarının da elde bulundurdukları ayrıcalıkları mümkün merteye koruma ve sürdürme çabaları içinde olmaları, sonuçta bu hususlarda karşılıklı pazarlıkların da temelini oluşturdu.

AB'nin geçen aylarda açıkladığı ve Kürdistan sorununu neredeyse tamamen dışlayan KOB, bu pazarlıkların siyasi boyutlardaki içeriği ve sonucunu da az çok ortaya koydu. Türk devletinin bu biçimine bile, Kürdistan siyasetinde hiç bir değişiklik yapmaya yanaşmayacağı mesajıyla karşı çıktığı KOB belgesi, AB'nin -ya da demokratik batının- Kürt meselesini çözeceğine inanan bir çok Kürdistanlı çevre ile birlikte, hala Demokratik Cumhuriyet'i bekleyen PKK'yi de büyük bir hayal kırıklığına uğrattı. Bir çok Kürdistanlı çevre KOB u, 2. Lozan olarak tanımladı. Oysa, Kürdistan sorununda niteliksel hiç bir değişiklik öngörülmeden Türk devletinin AB adayı -şeklen bile olsa- yapılması ile, (Kuzey) Kürdistan'ın artık bir bakıma Avrupa'nın da ortak sömürgesi olmasının yolu zaten çok önceden açılmış olmaktadır.

IMF ve Dünya Bankası ile yapılan son anlaşmalar ise, iç pazarın Yeni Dünya Düzeni'nin küreselleşme programlarına, daha doğrusu uluslararası sermayeye iyice hazır hale getirilmesine yönelik adımların hızlandırılmasını hedefliyordu. Devlet iktidarının değişik kanatlarının kendi ayrıcalıklarını koruma çabalarıyla yer yer ayak diremesi karşısında IMF ve Dünya Bankası, bu kez ekonominin kontrolünü de ele aldı ve talepleri, peşpeşe alınan kararlarla yerine getirilmeye başlandı. Bununla birlikte, emperyalist-kapitalist sistemin küreselleşme programlarına uymayan ve sistem için rasyonel olmayan bir yük, hatta ayak bağı teşkil eden yapılanmaların tasfiyesi bağlamında, bazılarınca bağırsak temizleme operasyonu olarak adlandırılan çeşitli yolsuzluk dosyaları da, açıklanmasına izin verildiği kadarıyla gündeme getirildi. Son banka operasyonları v.b. ile devam eden bu sürecin, sistemin bir şekilde kendi suçlarından, pisliklerinden arınması, sarsılan imajını yenilemesi hareketinin bir parçası olduğu o kadar aşıkardı ki; çeşitli medyatik adlarla süslenen ve bilinçli olarak sadece aysbergin su yüzünde kalan kısmıyla sınırlı tutulan bu operasyonlarda, örneğin özellikle içi boşaltılıp batırılan bankalar ve şirketlerin bir çoğunun, Türk devletinin Kürdistan da sürdürdüğü kirli savaşla yakından ilişkili generaller ve siyasetçiler ile bunların bu dönemlerde iyice palazlanmış yakınlarının ortak yönetiminde olduğu gerçeği kamuoyundan gizlenmeye çalışıldı.

Türk devletinin militarist-bürokrasi ağırlıklı mevcut iktidar blokunun konumunu sürdürebilmek için, karşı karşıya bulunduğu idari, siyasi ve ekonomik krizde ABD, AB, IMF, Dünya Bankası v.b. emperyalist güç ve kurumların daha fazla desteğine ihtiyaç duymak kadar, siyasal ve ekonomik

talepleri karşılanmayan, hatta durumları daha da kötüye giden toplumsal kesimler üzerindeki kontrolünü kaybetmemek de oldukça önem taşımaktadır. Bu bakımdan, Kürdistan sorunu karşısında izlenen siyasetler de dahil olmak üzere, devletin siyasal ve ekonomik programlarına karşı gerek Kürdistanlı, gerekse Türkiyeli emekçilerden gelmesi muhtemel itirazların önünün alınması, manipule edilmesi, bastırılması çabaları yine Türk devletinin öncelikleri arasında oldu. Nitekim, yoğun baskılarla birlikte yıllardan beri şovenizmle doldurulup anti-Kürt bir milli mutabakat siyasetiyle manipule edilen ve yine medya tekelleri aracılığıyla yürütülen yoğun dezinformasyonlar ve kemalizme dayalı ideolojik bombardımanlarla iyice sersemletilen Türkiyeli emekçilere yönelik baskı ve kuşatmalar, inceltmiş devlet terörü eşliğinde devam ettirilmektedir. İşçi ve özellikle de memurların zaman zaman gündeme gelen eylemleri polis zoruyla dağıtmakta, demokratik örgütlülükleri dağıtmakta, devlete karşı gelinemeyeceğini kabul ettirerek kitleleri yıldırmaya uğratmayı hedefleyen saldırılar devamlı bir siyaset halinde uygulanmaktadır.

Beri yandan, yıllarca büyük bedeller ödeyerek, deyim yerindeyse Türkiye'deki toplumsal muhalefetin tüm yükünü tek başına üstlenmek durumunda kalan Kürdistanlı yoksulların bir süredir Demokratik Cumhuriyet masallarıyla PKK üzerinden manipule edilmiş olmaları da kuşkusuz bu dönemde sömürgeci Türk devletinin programlarını uygulamada daha rahat hareket etmesini sağlayan bir etmen oldu. Buna karşın, Türk devletinin Kürdistan sorununa ilişkin siyasetlerinde herhangi bir değişikliğin olmaması, tersine savaşın tek taraflı durdurulmasına bağlı görece bazı farklılıklar dışında sömürgeci devlet terörünün, son olarak Viranşehir'de çoğu çocuk yaşta 28 Kürdistanlının tutuklanmasında olduğu gibi değişik biçimlerde devam ediyor olması, barış ve Demokratik Cumhuriyet söyleminin ardında kendi ulusal-demokratik taleplerinin bulunduğu gibi yanlış bir inanışa/beklentiye yönlendirilerek, devleti karşıya almama adına açık alandaki eylemliliklerden geri durdurulmuş olan Kürdistanlı kitleleri de önemli ölçüde rahatsız etmekte. Bu bakımdan, Güney Kürdistan'da sahneye konmaya çalışılan PKK-YNK çatışmaları, bir yanı sıra Kuzey Kürdistanlıların dikkatlerinin ve biriken öfkelerinin sömürgeci devletten ziyade, Güneyli güçlere doğru kaydırılmasına da vesile teşkil etmeye müsait görülmekte. Bu arada, Kürdistanlı kitlelerin tasfiye ve teslimiyet sürecine daha hızlı entegre edilmelerinin yeni bir adımı da, önceki ay yapılan son HADEP Kongresi'ydі. Toplumsal bir muhalefet odağı olmaktan ziyade, kendini devlet için kabul edilebilir hale getirme, devletin güvenini kazanma gösterilerinin yapıldığı Kongre'de, HADEP'in bir misak-ı milli partisi olacağı bir kez daha teyit edildi. Gerçi, PKK Genel Başkanı A. Öcalan İmralı'dan, yeni parti programının hemen yapılması, ayrıca daha inandırıcı olmak bakımından salona kalpaklı bir Mustafa Kemal resmi asılması v.b. gibi radikal çağrılarda bulunmuştu ama, bu kadarı, kitlelerin tepkisinden çekinen mevcut HADEP yönetimine bile fazla geldiğinden ve biraz da bu tür değişimlerin zamana yayılması daha rasyonel görüldüğünden, program tartışması ile kalpaklı Atatürk resmi işi gelecek Kongrelere ertelendi. Ara bir formül olarak şimdilik M. Kemal'in bazı iyi sözlerinin salona asılmasıyla yetinilirken, Demokratik Cumhuriyet içinde en fazla dil ve kültür hakları telaffuz edildiği halde, Kürtçe konuşmaya kalkan bir konuşmacının susturulmasından da geri durulmadı.

Bütün bu gelişmeler arasında, Aralık ayı ortalarında Türk devleti, F (Hücre) Tipi Cezaevleri ne karşı açlık grevi ve ölüm orucu eyleminde olan devrimci tutsaklara karşı planlı bir katliama girişti. Geçtiğimiz Ekim ayından itibaren çeşitli cezaevlerindeki DHKP-C, TKP/ML ve TIKB davası tutsaklarının başlattıkları ve giderek bir çok cezaevindeki Türkiyeli ve -PKK dışındaki- Kürdistanlı siyasi tutsaklar tarafından da (eylemin hazırlığı ve uygulanmasına yönelik kimi eleştirilerle birlikte) aktif olarak desteklenen açlık grevleri, Aralık ayı içinde yer yer ölüm oruçlarına çevrilmiş ve giderek kamuoyunda da ilgi görmeye başlamıştı. Türü yalanlarla tutsakları oyalayıp, eylemden vazgeçirmeye çalışan Türk devleti, bu defa tüm güçleriyle topyekün

bir saldırıya girişti. Öyleki, açık-gizli devlet güçlerinden sivil faşistlere, mahkemelerden medya tekellerine kadar her şeyi merkezi olarak harekete geçirdi. Cezaevlerindeki en büyük politik tutsaklar kitlesini oluşturan PKK li tutsakların devleti karşıya almama tavırlarına bağlı olarak F Tipi ne karşı yürütülen eylemler ve açlık grevlerinden özellikle uzak durması, açlık grevlerinin tehlike sınırına geldiği bir dönemde sınırlı destek açıkladığında bile, kısa süre sonra bazı cezaevlerinde kendi taleplerinin karşılandığını belirterek eylemi bırakması da devlet için bulunmaz bir fırsat teşkil etti. Sonuçta, yoğun bir dezinformasyon ve devlet terörü eşliğinde bir yandan kamuoyunun ilgisi kırılmaya çalışılırken, di er yandan buldozerlerle, ağır silahlarla katliama girişildi ve aynı anda F (Hücre) Tipi Cezaevleri faaliyete geçirildi. Belki de ilk kez bir devlet, tüm dünyanın seyreden bakışları altında, tutsakların kendilerini savunabilmek, en temel haklarını ve onurlarını koruyabilmek için ortaya koyabilecekleri en son şey olan kendi yaşamlarına saldırmaya bile cürret edebilecek kadar ölçü ve sınır tanımadı. Tutsakların kişiliklerine, her türlü haklarına el koymayı amaç edinen bir barbarlık eşliğinde adeta ne zaman ve nasıl öleceğinize de biz karar veririz mesajı verilmeye çalışıldı.

Di er yandan da, siyasi tutsaklara karşı tam bir vahşet sergilenip, sağ kalanların hücrelerde tecrite tabi tutularak yokedilmeye çalışıldığı günlerde, siyasi tutsakların büyük bir kesimi kapsam dışında tutularak çıkartılan şartlı tahliye yasası ile, zaten korunan ve kendilerinden hesap sorulmayan devlet çetelerinin, soyguncularının, işkencecilerin göstermelik dahi olsa yargılanamaması, cezasız bırakılması ve her nasılsa cezaevi nde olanların da serbest kalmasının önü açıldı.

Gelinen yerde, devletin programlarını bu denli rahat uygulayabilmesini mümkün kılan olgulardan birinin de, toplumsal muhalefet in, daha doğrusu toplumsal muhalefet in ögesi olması gereken ezilen kesimlerin örgütsüzlüğü, kararsızlığı ve nihayet sessizliği olduğu söylenebilir. Ancak, bunun daha ziyade bir sonuç olduğunun da gözardı edilmemesi gerekir. Bununla birlikte, Türkiyeli emekçilerin ideolojik olarak manipule edilmelerinde hemen daima kemalizmle bezeli ve Kürdistan sorunu nun red ve inkarına dayalı şoven bir söylem öne çıkartılırken, Türkiye solunun böylesi bir manipulasyona karşı etkisiz kalmasında, -bazı istisnalar dışında- onun Kürdistan sorununa egemen ideolojinin penceresinden bakagelmesiğile bunun yol açtığı tereddütler ve yanlış duruşlarının önemli bir etmen olduğunun, Türkiyeli sosyalistler nezdinde hala sorgulanması gerekir.

Yakın dönemde yaşanan bir çok olay, Kürdistanlı Kurtuluş Mücadelesi'nde yaşanan gerilemenin nelere mal olabileceğini de az çok ortaya koymaktadır. PKK nin izlemekte olduğu teslimiyetçi siyaset, sömürgeci devlete oldukça geniş bir manevra alanı açmaktadır. Uzun yıllar kitle hareketinin en ön saflarında yer alan ve yaklaşık iki yıldan beri Demokratik Cumhuriyet söylemleriyle manipule edilen Kürdistanlıların önemli bir kısmının, cezaevleri katliamı ve F Tipi protestoları da dahil olmak üzere bir çok etkinliğe sessiz kalması da, devleti az çok rahatlatan bir olgu olarak anılmaktadır. Burada, PKK nin tavrından ayrı olarak şu hususların da tesbiti gerekir; Bir kere, Türk devletinin idari ve hukuksal yapılanmasından, siyasi ve ekonomik yapılanmasına kadar tüm işleyişinin kilit noktasını Kürdistan sorununun oluşturduğunun, devletin Kürdistan ın mevcut sömürge statüsünü korumak ve sürdürmek esasına göre militarist bir tarzda örgütlendirildiğinin, sonuçta Kürdistan sorunu doğru bir şekilde çözülmedikçe, bu devletin ve onun militarist-bürokratik merkezli iktidar bloğunun değişmesinin mümkün olmadığını hafızalara tekrar tekrar kazınması gerekir. İkincisi, Kürdistan Kurtuluş Mücadelesi, niteliği itibariyle sistemden ve onun ideolojik/politik de erlerinden kopma, sistemle cepheden karşılaşma potansiyeline içsel olarak sahiptir ve yaşanan son gelişmeler de, bu mücadelenin içinde barındırdığı kitle potansiyelinin -şu an PKK nin manipulasyonu altında olsa da- ne denli belirleyici bir güce sahip olduğunu göstermiştir. Üçüncüsü ise, Kürdistanlı kitlelerin özellikle cezaevleriyle ilgili bu sessizliğinde, PKK li tutsakların

cezaevi eylemlerine katılmaması ve PKK nin devleti rahatsız edecek eylemlerden kaçınması siyasetinin getirdiği koşullandırmalar kadar, Türkiye solunu, Kürdistan sorunu karşısındaki duruşuyla kendisine çok uzak bir yerde görmesinin de küçümsenemez bir etkisi olmuştur.

Sonuçta, tüm bu gelişmelerin önemli bir kesişme noktası, sömürgeci devletin, oldukça zayıflatılmış, geriletilmiş ya da kuşatılmış muhalefet öğelerini tamamen sindirmek, sistem içinde eritip etkisizleştirmek için, sınır tanımayan bir devlet terörü ve her türlü ideolojik manipulasyon araçlarıyla topyekün bir saldırıya geçtiği gerçeğidir. Cezaevi katliamları, F Tipi uygulaması, dışardaki bir grup devrimcinin, demokratın, tutsak yakınlarının her çabasının sonu gelmez saldırılarla engellenmesi, kitlesel gözaltı ve tutuklamalar, aynı zamanda bu zayıflatılmış, geriletilmiş ya da kuşatılmış muhalefet öğelerine, kitlelere verilmiş bir göz dağıdır; sömürgeci kapitalist sisteme, onun her türlü baskı ve dayatmalarına karşı çıkacakların, kişilikleri ve onurları teslim alınıncaya kadar F tipi hücrelerde tecrit ve imhaya tehdit edilerek sindirilmesi amaçlanmaktadır. Ama önemli ölçüde bu, sömürgeci sistemi sarsma potansiyelini en fazla içinde barındıran Kürdistanlı kitlelere verilen bir gözdağıdır. Zira, F Tipi dayatmalarından, AB ile pazarlıklara kadar hemen her konu, dün olduğu gibi bugün de Kürdistan sorununa endekslidir. Politik tutsakların kişiliklerini yoketmeyi hedef alan F Tipi uygulaması, bugün devleti karşıya almamak uğruna direniş çizgisinin dışına savrulan binlerce PKK'li tutsağı da kapsamaktadır. AB ile sürdürülen pazarlıklarda, yine Kürdistanlıların iradesi hiçe sayılarak Kürdistan ın kaderi tayin edilmektedir. IMF ve Dünya Bankası ile yapılan anlaşmalarla, Kürdistan ın ekonomik kaynakları uluslararası sermaye tekellerine sunulurken, Kürdistanlılara yurtlarını terketmeleri ile her koşulda sefalet içinde kölece yaşamaları dışında bir seçenek tanınmamaktadır, v.s., v.s.

Bugün için sömürgeci devlet, emperyalist güçlerin de onayı ve gözyummasıyla Kürdistanlı emekçilerin özgürlük, adalet ve bağımsızlık taleplerini tarihe gömmeyi umsa da, Kürdistanlı kitlelerin kendileri için hazırlanan son a öyle kolay boyun eğmeyeceği de bir gerçektir. Barbarlığın, köleliğin, adaletsizliğin hüküm sürdüğü bu coğrafyada, özgürlük ve adalet için bütün mücadele edenler, direnenler de eksik olmayacaktır.

Dergimiz de artık internette. Bundan böyle dergimizi www.sterkarizgari.com adresinden de izleyebilirsiniz. Ayrıca, www.rizgari.com gibi bazı dost devrimci sitelerden verilen linkler yoluyla da dergimize ulaşabilirsiniz.

Yeni sayılarda buluşmak dileğiyle...

F - Tipi !.

19 ARALIK KATLIAMI VE ÖLÜM HÜCRELERİ

Beklenen gün geldi..

TC, yasal hazırlıklarını 10 yıl önce tamamladığı, ancak çeşitli nedenlerle bugüne kadar ertelediği hücre tipi cezaevleri programını 19 Aralık 2001 tarihinde kanlı bir şekilde uygulamaya koydu.

19 Aralık sabahı özel eğitilmiş jandarma timlerinin 20 cezaevinde aynı anda gerçekleştirdiği saldırıda 32 tutsak yaşamını yitirdi, 200'ü ağır olmak üzere 1000'i aşkın tutsak da yaralandı.

Ölüm orucu direnişinin 61. gününde başlatılan operasyon; yakma, yıkma ve öldürmeye koşullandırılmış özel eğitilmiş askeri birlikler ve özel timler tarafından gerçekleştirildi.

Saldırıda yara almadan kurtulan tek bir tutsak kalmadı. Devlet kamuoyuyla alay edeceğine, otuz iki insanın yaşamını yitirdiği bu kanlı saldırıyı "hayata dönüş operasyonu" olarak adlandırdı.

Katliamdan bir gün sonra TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyesi Mehmet Bekaroğlu basına verdiği demeçte; "Görüşmelerin bir aldatmaca olduğunu, Adalet Bakanı'nın verdiği sözleri tutmadığını, aldatıldıklarını ve kullanıldıklarını" açıkladı. Aynı gün arabulucu heyetinin üyeleri; Mimar Mühendisleri Odaları Başkanı Kaya Gönenç, Türk Tabipler Birliği İkinci Başkanı Metin Bakkalçı, İstanbul Barosu Başkanı Yücel Sayman ile Bekaroğlu Kamuoyuna yaptıkları yazılı açıklamada, "17 Aralık günü tutukluların görüşmelere devam edilmesini talep ettiklerini, ancak bu talebin Adalet Bakanı tarafından kabul edilmediğini,

Başbakan'dan istedikleri görüşme taleplerine de olumlu yanıt alamadıklarını" kamuoyuna duyurdular. (Bakınız Ek1:)

Devlet, saldırıdan önce kitleleri ve uluslararası kamuoyunu müdahaleyi onaylamaya hazır hale getirebilmek için, basına ve kamuoyuna "insancıl" ve "uzlaşmacı" bir görünüm sundu.. Boyalı Türk medyasına göre de devlet "yumuşak ve çözüme yatkın"; tutsaklar ise "fanatik ve uzlaşmaz"dı..

Hücre sistemine geçiş programının uygulanabilmesi için, yalan-yanlış haberlerle kitlelerin manipule edilmesi, MGK Genel Sekreterliğince koordine edilen **Kriz Yönetim Merkezince** çok önceden planlanmıştı. Buna göre önce, "operasyon"un kitleler tarafından "doğal" ve "meşru" karşılanması, en azından toplumun büyük kesimince "devletin müdahaleye mecbur bırakıldığının" düşündürülmesi amaçlanmıştı.

Oyleyse önce kitlelere gerçekleri taşıyabilecek tüm muhalif sesler susturulmalıydı. Bununla eşzamanlı olarak kamuoyuna, yalana dayalı çeşitli senaryolar pompalanmalı, kitleler etkin bir dezinformasyonla sersemletilerek gerçekleştirilen yalanı ayırtedemez duruma getirilmeliydi. Öyle ki, bilinç ve iradesinden başka kendini savunabilecek hiç bir araca sahip olmayan tutsakları vahşice katletmek bile, toplumda ve uluslararası camiada onay görsün.. TC'nin tüm cezaevleri operasyonları öncesinde bu taktiğe başvurduğu, saldırı öncesinde medyanın cezaevlerini ve tutsakları hedef alan yoğun bir karalama kampanyası başlattığı biliniyordu. Aslında TC, Batı'nın iç ve dış operasyonlarda kullandığı "kamuoyunu operasyona hazırlama" yöntemlerini daha kaba biçimde ve Türk üsülü vahşet gösterilerini de "iş"in içine katarak uygulamış oluyordu.

Ve bu kez de beklendiği gibi oldu. Operasyondan önce ve operasyonun hemen ardından önce muhalif basına yönelik saldırılar yoğunlaştı, başta tutsak aileleri olmak üzere cezaevi direnişine destek verenlere yönelik gözaltı ve tutuklama furyası başlatıldı, demokratik ve sosyalist muhalefet ağır bir baskı altına alındı; demokratik kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütleri sık sık yapılan baskınlarla, tehdit ve vali muhtıralarıyla terörize edildi. (Ek 2 ve Ek 3) Vali muhtırasından önce F Tipini ve cezaevlerindeki uygulamaları protesto etkinliklerine polis güdümlü faşist güçlerin saldırtılması da, esasen bu tür yasaklamalara gitmek ve fiili müdahalelerin

Nilüfer
AİCAN

Yazgülu Güder Öztürk

sefinur Tezgei

Ali
Ateş

Cengiz Çalikoparan

İrfan
Ortakçı

Murat Ördemci

seyhan
DOĞAN

ASUR KORKMAZ

Gülşen
TUZCU

Fahri Sarı

Fırat Tavuk

RİZA POYRAZ

ÖZLEM
ERCAN

MUSTAFA
YILMAZ

İlker Babacan

Hasan Güngörmez

Hali Önder

Fidan Kalsen

SULTAN
SARI

MURAT
ÖZDEMİR

Mehmet Ali Coşkun

Alp Ata

Ahmet İbili

Ercan Polat

Akcagöz

Ali İnsan Özkan

Umüt
GEDİK

Yasemin
CANCI

Berrin
BICKILAR

Wolfgang Frankestein - Totes Libespaar / 1967

gerekçelerini hazırlamak için bizzat devlet tarafından organize edildi. Nitekim daha sonra Ankara Valiliğinin yürüyüş ve gösterileri yasaklama genelgesi ve İstanbul DGM'nin basına koyduğu haber yasağının gerekçelerinde, faşist çetelere yaptırılan bu saldırılar, "kamuoynun infiali" olarak lanse edildi..

Saldırı ve katliamı "şefkat" operasyonu olarak sunma görevini ise doğal olarak güdümlü Türk medyası üstlendi. Bu kez gazete manşetlerine çıkarılan, günlerce televizyonlarda tekrarlanan "haber" ve "program"ların başında "cezaevlerine dokuz yıldır girilemediği, arama ve sayım yapılamadığı, tutukluların örgütlerin baskısı altında olduğu ve ölüm tehdidi ile eylemlere sokulduğu" yalanları öne çıkarıldı. Tutsakların tam da bu sırada, 96 ölüm orucu eylemiyle ilgili cezaevinde çekilen video görüntülerini basına dağıtmaları, devletin gerçekleri çarpıtmasını kolaylaştıracak propagandalara malzeme yapıldı. Kamuoyunu, cezaevlerine yönelik bir operasyon yapılmasının zorunlu olduğu fikrine hazırlamak için yazılı basın ve televizyonlar günlerce bu video kasetlerindeki görüntüleri çarpıtarak yayınladı.

Saldırının Zamanlaması!

Son bir yıldır zindanlarda yaşananlar ve tutsakların kamuoyuna yönelik yaptıkları açıklamalar devrimci tutsaklara karşı geniş çaplı bir devlet saldırısı olacağını işaretlerini veriyordu.

Katliamın hemen ardından İçişleri Bakanı, operasyonun bir yıllık bir planlama ve hazırlık sürecinden sonra uygulamaya konulduğunu açıkladı. İçişleri Bakanı Sadettin Tantan "özel eğitilmiş birliklerin cezaevleri maketleri üzerinde bir yıldır çalıştıklarını" açıkça ifade ederken, papaz rolü oynayan Adalet Bakanı'nın "ılımlı ve çözüme yatkın" bir görünüm sunan açıklamalarının, aslında tutsakları ve arabulucu heyetleri oyalama amacı taşıdığını da deşifre etmiş oluyordu.

"Kıbrıs Fatihî" ünvanından sonra, kontrgerilla şefi Ağar tarafından "cezaevleri fatihî" ünvanına da layık görülen Ecevit için ise devlet tarafından verilen sözlerin hiç bir önemi yoktu. Onun için ne bu sözlerin, ne de sekiz bin kişilik askeri bir kuvvetle ve her türlü silah kullanılarak devletin kendi elindeki tutsakları barbarca katletmiş olması değil,

alınan "neticeydi" önemli olan (!).

Bilindiği gibi MGK toplantılarının her zamanki değişmeyen gündemlerinden biri olan cezaevleri, üçlü koalisyon hükümetinin de ilk gündem maddelerinden biri oldu. Siyasi tutsakların teslim alınması programı, kuşkusuz ki Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin tasfiyesi ve Türkiye'deki demokratik ve sosyalist muhalefetin ezilmesinden bağımsız ele alınamazdı. Bu üç devrimci dinamik ancak birlikte tasfiye edilebilirse kalıcı "sonuç" alınabilirdi. Diğer parçalardaki Kürtler için bir güç ve moral kaynağı olan Güney Kürdistan'daki kazanımların imha edilmesi de yine bu tasfiye programının temel hedefleri arasındaydı.

Öcalan'ın yakalanmasıyla birlikte büyük bir kitle dinamiğine sahip olan PKK'nin ideolojik-siyasal teslimiyet sürecine sokulması, onbine yakın PKK tutsağının da buna paralel olarak adım adım bu sürece angaje edilmesi, yalnızca zindanlara dönük yeni ve daha kapsamlı bir saldırı programının önünü açmakla kalmadı, güçler dengesi ve politik konjoktür nedeniyle devletin bugüne kadar ertelediği bazı saldırı ve imha planlarını da hızla devreye sokmasına yol açtı. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde büyük emek ve özverilerle ortaya çıkarılan tüm değerler "barış" söylemi ile cilalanmış teslimiyet politikalarıyla sömürgeci Türk devletine peşkeş çekilirken, devlet buna karşılık olarak uzun zamandır Kürdistan'da uyguladığı savaş yöntemlerini ve imha politikalarını bu kez Türkiye sahasında da uygulamaya koymaya başladı. TC'nin "barış" söylemine verdiği yanıt, savaş Güney Kürdistan'da ve metropollerde tırmandırmak biçiminde oldu. Ekonomik ve siyasi krizi aşması ve yeniden güç toplaması için PKK'nin TC'ye sağladığı eşsiz olanakların faturası, Kürd'e daha katı ve acımasız bir inkar ve imha politikası, tutsaklara hücre tipi cezaevi ve katliam, Türkiye emekçi sınıflarına ise IMF güdümlü sefalet reçeteleri ve polis jocuları olarak döndü. Savaşın Kürdistan cephesinde rahatlayan ve arkasına PKK desteğini alan TC, ilk iş olarak savaş cephesini genişletmeye yöneldi; demokratik ve sosyalist muhalefeti bütünüyle ezme ve yok etmek için tüm alanlarda çok yönlü bir taarruz başlattı. İçişleri, Adalet ve Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan üçlü protokol ise, genel tasfiye ve imha programının cezaevleri ayağını tamamlamayı amaçlıyordu.

Üçlü koalisyona hükümetinin kurulması ve koalisyona oluşturan partilerin paylaştığı üç bakanlığın (İçişleri, Adalet ve Sağlık) cezaevleriyle ilgili aralarında imzaladıkları bu protokolün ardından cezaevlerinde yaşananlar ve hücre tipi cezaevleri yapımının hızlandırılması hapisanelere dönük "müdahale" içinde artık düğmeye basıldığını gösteriyordu.

Operasyondan önce Avrupa Konseyi bünyesinde bulunan "Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele ve Cezanın Önlenmesi Komitesi"nin TC tarafından Türkiye'ye davet edilmesi de, yine müdahale için gerekli uluslararası desteği oluşturmaya dönük planın bir parçasıydı. Nitekim F Tipi cezaevlerinde "inceleme" yapan bu komitenin; *"Türkiye'de inşa edilen hücre cezaevlerinin kendi önerilerine uygun yapıldığını"* açıklaması, operasyona ve katliama vize anlamına geliyordu. AB'nin katliam karşısındaki suskunluğu da bunun somut göstergelerinden biriydi.. AB'nin, hücre tipi cezaevlerine geçişi **"cezaevleri reformu"** olarak değerlendirmesi, devletin cezaevlerine dönük operasyonlarının önündeki *"önemli bir engelin daha ortadan kalkması"* demektir.. Türkiye'nin, 96 Ölüm orucu direnişi sırasında (19-23 Ağustos 1996 tarihleri arasında) bazı cezaevlerini ziyaret eden Avrupa İşkence İzleme Komitesi'nin 11 Mart 97 tarihli basına açıklanmayan raporuna sık sık atıfta bulunarak *"hücre tipinin Avrupa standartlarına uygun olduğunu"* savunması, ölüm hücrelerini çok daha önce uygulamaya koymuş olan Avrupa'nın cezaevleri sorununa nasıl baktığını, daha o zamanlar net biçimde ortaya koymuştu. Ölüm hücreleri ve beyin yıkama metodlarının mucidi olan ABD'nin tutumu ise, hücre sistemine itiraz etmek bir yana, TC'nin bu militarist ve saldırgan yapısına destek için siyasal ve ekonomik yardımı daha da artırmak biçiminde oldu.. Katliamdan hemen sonra IMF ve Dünya Bankası'nın Türkiye'ye vermeyi kararlaştırdığı kredinin ilk dilimini serbest bırakmaları, sadece kriz içindeki Türk ekonomisine değil, katliama onay anlamına da geliyordu. Avrupa Birliği ülkeleri, ABD ve uluslararası finans kuruluşlarının bu yaklaşımı, 19 Aralık'taki kanlı operasyona karşı oluşabilecek uluslararası kamuoyundaki muhtemel tepkileri barajlamakla kalmamış, hücre tipi cezaevleri sistemine geçişi kolaylaştırıcı bir rol de oynamıştı.

Kürdistan cephesindeki savaşı

kazandığını düşünen TC, böylece uzun süredir hazırlıklarını sürdürdüğü cezaevleri programını artık büyük bir rahatlıkla uygulayabilirdi...

Üçlü Protokol Öncesi Cezaevleri ve Hücre Sistemi!

19 Aralık katliamının daha iyi anlaşılması için, hücre sistemine geçiş sürecinin arka planına kısaca bakmakta yarar var..

Hücre tipi cezaevleri uygulaması 12 Eylül Askeri Cuntasından bu yana her zaman gündemde oldu. E Tipi cezaevlerinin bünyesinde var olan ve 1991 yılına kadarki yasal mevzuatlara göre sadece "disiplin cezası" verilen tutsaklara kısa süreli olarak uygulanabileceği öngörülen hücre uygulaması, son 20 yıldır çeşitli cezaevlerinde devrevi olarak uygulandı. Binlerce tutsak, zihinsel çökertme programlarının bir parçası olarak koğuş sistemine dayalı cezaevlerindeki ölüm hücrelerde uzun yıllar ağır baskılar ve işkenceler altında tutuldu. Özellikle 1980-85 yılları arasında Diyarbakir, Mamak, Metris, Erzurum cezaevleri adeta birer işkence laboratuvarı haline getirildi. Buralarda hücre sistemiyle birlikte uygulanan özel programlarla tutsaklar topyekün itirafçılaştırılmaya zorlandı.

Ne var ki, tutsakların ağır bedeller ödeyerek sürdürdükleri direnişlerle devletin bu programı ve bunun bir aracı olarak uygulanmaya çalışılan hücre sistemi boşa çıkarıldı. Bu nedenle 1980-2000 yılları arasında üçyüze yakın tutsak cezaevlerinde işkence, saldırı ve açlık grevi direnişleri sonucu yaşamını yitirdi.

1988'de Oltan Sungurlu'nun Adalet Bakanlığı döneminde uygulamaya konulan meşhur 1 Ağustos Genelgesi, hem mevcut cezaevlerinde kazanılmış hakların gasp edilmesini, hem de hücre cezaevlerine geçişin koşullarının hazırlanmasını amaçlayan ilk kapsamlı genelgelerden biriydi. Genelgenin ardından tüm cezaevlerinde hak gaspları ve baskılar yoğunlaştı, kimi cezaevlerinde tek tip elbise dayatması yeniden gündemleştirildi. Yine Eskişehir cezaevi hücre tipine dönüştürülerek siyasi tutsaklar ilk kez daimi olarak bu hücrelere koyulmak istendi.

Bir çok bedel ödenerek kazanılmış haklara karşı başlatılan bu saldırıya,

tutsaklar, süresiz açlık grevi ve fiili direniş gibi çeşitli eylemliliklerle yanıt verdiler. Tutsakların direnişini kıramayan devlet, sonuçta bu uygulamadan vazgeçti ve Eskişehir cezaevini bütünüyle boşalttı.

Nisan 1991'de çıkarılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın "Ceza-İnfazı" başlığını taşıyan bölümünün 16. maddesiyle hücre tipi cezaevleri ilk kez yasallaşmış oldu. 4422 sayılı Çıkar Örgütleriyle Mücadele Yasasının 113. maddesi de yine hücre tipi cezaevlerine yasal dayanak kazandırıyordu. 3713'ün 16. maddesine göre siyasal tutsaklar birer ve üçer kişilik hücrelere konularak tamamen izole edilecekler ve zihinsel çökertme programlarına tabi tutulacaklardı.

Bugün nasıl ki hücre tipine geçiş ile "af" aynı anda uygulamaya konulduysa, 1991'de de TMY'nin 16. maddesiyle eş zamanlı çıkarılan şartlı salıverilmenin hemen ardından, cezaevinde kalan tutsaklara karşı geniş çaplı bir saldırı eşliğinde hücre sistemine geçilmeye çalışıldı. Şartlı salıvermeden yararlanamayan devrimci tutsaklar yeniden Eskişehir tabutluğunda toplanmak istendi, ancak devletin hesapları, tutsakların kararlı direnişleriyle bir kez daha boşa çıkarıldı.

Bundan sonraki on yıl boyunca devlet bir çok kez, 3713 sayılı yasa ile "hukuki" gerekçesini oluşturduğu hücre sistemini uygulamayı denedi, ancak her defasında tutsakların ölümüne direnişleriyle karşılaştı ve sonuçta geri adım atmak zorunda kaldı.

1992 serhildanlarının ardından Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücedelesini ezmek için çıkarılan SS (Sürgün ve Sansür) kararnameyle yeni bir döneme girildi. Özel savaşın tırmandırıldığı, kitlelerin direkt saldırı ve imha hedefi haline getirildiği, "faili meşhul" cinayetlerin yoğunlaştığı, köy ve kasabaların yakılıp yıkıldığı bu topyekün saldırı döneminde, cezaevlerine dönük saldırı ve provakasyonlar da yoğunlaştı. Dışarıda Kürt kitlelerine yönelik toplu katliam denemeleri, çok geçmeden zindanlarda da uygulamaya başlandı. Sadece 94-96 yılları arasında Buca, Amed, Sağmalcılar ve Ümraniye cezaevlerine dönük saldırılar sonucu 20'nin üzerinde tutsak yaşamını yitirdi. Devletin bu dönemde cezaevlerini teslim almak için başlattığı yoğun saldırılar, ancak çok ağır bedeller ödenerek barajlanabildi..

Ancak devlet burada durmayacaktı. Cezaevleri programını uygulamak için yeni ve daha kapsamlı saldırıların koşullarını hazırlayacak, yeniden harekete geçmek için

uygun zemin ve zamanı kollayacaktı.

Devletin Hücre Sistemine Geçiş Programı ve Üçlü Protokol!

Son koalisyon hükümetinin üç bakanı (İçişleri Bakanı Sadettin Tantan, Adalet Bakanı H.Sami Türk ve Sağlık Bakanı Osman Durmuş) arasında 6 Ocak 2000 tarihinde imzalanan ve Adalet Bakanlığı tarafından 17 Ocak tarihli bir üst yazı ile tüm savcılıklara gönderilerek fiilen uygulamaya konulan üçlü protokol, aslında hücre tipi cezaevlerini uygulama hazırlıklarını içeren bir "geçiş programından" başka bir şey değildi..

Amacı "*Ceza İnfaz kurumları ile tutukevlerindeki yönetim, dış koruma ve sağlık hizmetlerine işlerlik kazandırılması*" olarak açıklanan protokol; cezaevlerinin iç düzeninden mahkeme salonlarının "güvenliğine", açlık grevleri ve direnişlere müdahaleden, avukat-tutsak ilişkilerine, doktor-hasta arasındaki ilişkiden, basın cezaevleriyle ilgili haberlerine kadar her alana müdahaleyi içeren ve özünde tutsakları teslim almaya dönük bir **müdahale konseptiydi**. Toplam 80 maddeden oluşan protokol, cezaevlerine yönelik uygulamalarda bakanlıklar arası işbirliği ve eşgüdümün sağlanması olarak formüle edilmişti. Protokolde, cezaevleri sorununa her zamanki gibi bir "*asayiş ve güvenlik*" sorunu olarak bakıldığı için, Adalet ve Sağlık bakanlıklarının rolü, jandarma ve polisin bağlı olduğu İçişleri Bakanlığının "güvenlik" planlarına göre dizayn edilmişti. Protokolde avukat-tutsak ilişkisi ile doktor-tutsak ilişkisinin gizliliği resmi olarak tamamen ortadan kaldırılmış, savunma ve tedavi koşulları "güvenlik" adına olabildiğince sınırlandırılmıştı..

19 Aralık katliamından hemen önce gündemleşen, "*cezaevlerine ilişkin haberlere sansür koyulması ve ölüm orucundaki tutsaklara 'zorla tedavi için' fiili müdahalede bulunulması*", üçlü protokolün maddeleri arasında da yer almıştı.

Operasyondan önce RTÜK'ün uyarısı ve DGM'nin kararıyla "*cezaevleriyle ilgili devlet aleyhine haber yapılmasının*" yasaklanması; aslında protokolün 19. maddesinin B-bölümü 2.şıkında belirtilen "*basın yayın organlarının röportaj, çekim ve eylemin propagandasını yapmalarına izin verilmeyeceği*" hükmünün yargı kararıyla desteklenmesinden başka bir şey değildi.

Yine ölüm orucundakilere fiili müdahale

ve zorla tedavi girişimi de, üçlü protokolün 19. maddesinin A-bölümü 2. fıkkında belirtilen "açlık grevinde durumu kritikleşenlere uzman tabip kararı ile jandarmadan yardım istenerek derhal müdahale edilmesi ve tıbbi tedavi uygulanması" kararının uygulanmasıydı.

Yine CMUK'un 144. maddesinde belirtilen "sanık ile müdafii arasındaki yazışmalar hiç bir şekilde denetime tabi tutulamaz" hükmüne rağmen, Avukat'ların cezaevlerine giderken üzerlerinin aranması ve belgelerinin incelenmesi, üçlü protokolün 4, 6 ve 11 maddeleriyle olanaklı hale getirilmiş ve böylece avukatların yargılamaya ilgili bilgi ve belgeleri vermeme ve sır saklama yükümlülüğü ortadan kaldırılmıştı.

Üçlü protokolün ruhuna da şekline de özünde jandarma egemendi. Zaten cezaevleri Adalet Bakanlığı'na değil, her zaman jandarma eliyle doğrudan MGK'ya bağlı olmuştu.. Siyasi sorumluluk Adalet Bakanlığında ancak yetki ve güç jandarmadaydı. Üçlü protokol bu fiili gerçeği bir kez daha resmileştirmiş oluyordu. Protokol maddeleri arasında yer alan; "Jandarmanın istediği zaman arama yapabileceği" hükmü ise, tutsaklara yönelik keyfi operasyonların önünü açan bir maddeydi. Protokol sonrası ilk bir yıl içinde cezaevlerinde yaşananlar bunun somut kanıtıydı.

İşte bu yüzden Sadettin Tantan "operasyon için yaklaşık bir yıldır hazırlık yapıyorduk" derken, aslında bir yıl önce imzalanmış olan bu üçlü protokolün gereğini yerine getirdiklerini ifşa etmiş oluyordu. Operasyon öncesi ve sonrası uygulamalar da bunu doğruluyordu.

Bilindiği gibi üçlü protokolün imzalanmasının ardından, anlaşmanın bir çok maddesi hemen uygulanmaya konmuş, bunun sonucu olarak cezaevlerindeki baskı ve hak gaspları belirgin şekilde artmış; tutsaklara karşı provakatif saldırılar daha da yoğunlaşmıştı.

Kimi E Tipi ve Özel Tip cezaevlerinin bazı bölümleri hücre tipine dönüştürülmesi, "yüksek güvenlikli" olarak tanımlanan 5 adet F tipi cezaevi inşaatının 2000 yılının Mayıs-Haziran aylarında "hizmete açılması" için hazırlıkların hızlandırılması da yine üçlü protokolün imzalanmasının ardından gerçekleşmişti.

19 Aralık Katliamı ve Hücre Tipine Geçiş!

Ulucanlarda 10 devrimci tutsağın kafaları parçalanarak katledilmesi, onlarca devrimcinin ağır şekilde yaralanmalarına yol açan Burdur ve Uşak cezaevlerine yönelik saldırılar ve yine devletin mafia çetelerine yaptırdığı ısmarlama cezaevleri eylemleri hücre sistemine geçişin provalarıydı.

Yine resmi açıklamalar da, 2000 yılı içinde hücre sistemine geçileceği bir çok kez ifade edilmişti. Buna karşın uzun zamandır devletten saldırı bekleyen ve tabutlukların ne anlama geldiğini çok iyi bilen tutsaklar da, her türlü saldırıya karşı direneceklerini ve teslim olmayacaklarını kamuoyuna deklare ettiler.

Devletin artık her an hücre tipini uygulamak için saldırıya geçeceğini düşünen TKIP, DHKP-C ve TKP (ML) Dava tutsakları 20 Ekim'de süresiz açlık grevine başladı. Süresiz açlık grevi, 22 Kasım'da ölüm orucuna dönüştürüldü. PRK-Rızgari dava tutsakları 4-12-2000 tarihinde, MLKP, TKP-ML- TİKB, Direniş Hareketi, THKP-C/MLSPB, TDP Dava tutsakları ise 10.12.2000 tarihinde süresiz açlık grevi eylemine katıldı. Aralık ayının ortalarına gelindiğinde ölüm orucuna katılanların sayısı üç yüz kişiye yaklaşırken, süresiz açlık grevine katılanların sayısı bin kişiyi aştı.

Aralık ayında tutsak yakınlarının, demokratik kurum ve kuruluşların, aydınların eylem ve etkinlikleri de yoğunlaştı. Kamuoyunda belli bir duyarlılık oluşunca, o güne kadar tutsakların direnişlerine sessiz kalan burjuva medyası cezaevleri haberlerine daha çok yer vermeye başladı. Bu noktada devlet, aydınları da devreye sokarak ölüm orucunda olan tutsak temsilcileriyle görüşmeler başlattı.. Tutsaklarla yapılan ilk tur görüşmelere Yaşar Kemal, Oral Çalışlar, Can Dündar, Zülfü Livaneli, Orhan Pamuk ile "Toplumsal Muhalefet Grubu" olarak da bilinen Meclis İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyesi Mehmet Bekaroğlu, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Başkanı Kaya Güvenç, Türk Tabipleri Birliği İkinci Başkanı Metin Bakkalıcı, İstanbul Barosu Başkanı Yücel Sayman katıldı. Bu durum "çözüm"e ilişkin umut ve beklentileri arttırdı. Adalet Bakanının; "Yasal mevzuatlar tamamlanıncaya kadar F Tipi'nin erteleneceğini, kamuoyundan gelen eleştiriler ışığında F Tiplerinin koşullarının yeniden gözden geçirileceği" yönündeki açıklamaları, devletin "uzlaşmak" istediği yönünde

kamuoyunda bir kanı oluşmasını sağladı.

Tutsaklar ise daha önce verdiği hiç bir sözü tutmayan ve varılan anlaşmalara uymayan devlete güvenmiyorlardı. Daha önce tutsaklarla devlet yetkilileri arasında varılan anlaşmaya rağmen, Ulucanlar'da 10 tutsağın kafası parçalanarak katledilmiş ve saldırı sırasında anlaşma metni de imha edilmişti. Bu yüzden tutsaklar, sivil toplum örgütü temsilcilerinden oluşan bir sürekli izleme komitesinin oluşturulmasını, bu komitenin anlaşmada üçüncü bir taraf olarak yer almasını ve aynı zamanda anlaşma hükümlerinin "takipçisi" ve "güvencesi" olmasını istiyorlardı. Taleplerle ilgili pazarlıkları ise tutsaklar "müzakere edilebilir" olarak görüyorlardı. Devlet bu noktada oldukça bilinçli biçimde netlikten uzak, oyalayıcı ve kaçak bir tutum sergileyerek tutsakların devlete karşı taşıdığı haklı güvensizliği derinleştirme taktiği uyguladı. Adalet Bakanı, bir yandan tutsaklarla görüşmeleri sürdüren Mutabakat Grubu'nun varacağı sonucu esas alacağını ifade ederken, öte yandan bu görüşmelerde tam uzlaşmaya varılma aşamasındayken görüşmeleri durdurması ve ardından da "F Tipinden kesinlikle vazgeçmiyeceğiz" yönünde basına açıklama yapması, devletin anlaşma olmasını istemediğini ve bir yandan oyalama taktiği ile zaman kazanırken diğer yandan kamuoyunu manipüle etmeye çalıştığını gösteriyordu. Devlet bir yandan anlaşmadan yanaymış gibi bir görünüm sunarken, diğer yandan belirsizlik yaratarak anlaşma zeminini ortadan kaldıran bir politika izliyordu. Devletin hesabına göre, tutsaklar bu belirsizlik karşısında eylemlerini sürdürmeye devam edecekler ve kamuoyu nezdinde anlaşmaya yanaşmayan taraf durumuna düşeceklerdi. Böylece ısrarcı taraf tutsaklar olunca, cezaevinde yaşananları ve devletin entrikalarını yakından bilmeyen kamuoyu çok daha kolay yanıltılmış olacaktı. Tutsaklar bu durumu 17 Aralık tarihinde Yücel SAYMAN ile yaptıkları görüşmede açıkça ifade etmişler, demokratik kuruluşların ve kamuoyunun dikkatini devletin oynamak istediği oyuna çekmişlerdi. **(Ek 5: Tutsak Temsilcilerinin Yücel Sayman ile görüşme tutanağı)**

Beklendiği gibi tutsakların güvence konusundaki ısrarları, kamuoyuna, *"tutsakların çok fanatik oldukları ve uzlaşmaya yanaşmadıkları"* biçiminde lanse edildi. Devlet için zaten önemli olan kamuoyunda böyle bir kanaatin gelişmesiydi. Medyanın da yoğun propagandası sonucu

devlet bir anlamda bu amacına ulaşmıştı.

Operasyon başlamadan yaklaşık bir hafta önce İstanbul DGM Başsavcısının talebi üzerine DGM'nin aldığı karar üzerine Medya, devletin resmi açıklamaları ve politikası dışındaki hiç bir haber ve bilgiye yer vermemeye başladı.. **(Ek-6: DGM'nin Basın Yasağı Kararı)**

Buna paralel medya aracılığıyla yalan ve sahte senaryolarla cilalanmış yoğun bir dezinformasyon süreci başlatıldı. Bütün TV kanallarında ve boyalı basında tutsakların aleyhine yoğun bir kampanya yürütüldü. MİT ve Emniyetin basına dağıttığı bültenler, yazılı ve görsel medyada usta gazetecilik ürünü "haberler" olarak günlerce verildi. Durumu yakından bilmeyen kimi "demokrat" ve "hümanist" çevreler bile bu dezinformasyonun etkisinde kaldılar. Böylece operasyonun koşulları adım adım olgunlaştırıldı.

17 Aralıkta Yücel Sayman ile birlikte Cezaevine geldiği halde tutsak temsilcileriyle görüşmeye katılmayan İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Ferzan Çitici'nin bu görüşmeden bir gün sonra (katliamdan bir gün önce) Sağlıkçılar Cezaevine gelerek tutsak temsilcileriyle tek başına görüşmesi ve bu görüşmede Yücel Sayman'ın Adalet Bakanı'nın görüşlerine ilişkin temsilcilere verdiği bilgileri yalanlaması, katliamın arifesinde tutsakların güvensizliğini daha da derinleştirme ve onları provake etme amacıyla yapılan son manevraydı. **(Ek 7. Tutsak Temsilcilerinin Ferzan Çitçi ile Görüşme Tutanağı)** Operasyon yapılmasına artık neredeyse kesin gözüyle bakan tutsaklar aynı gün (18 Aralık) Adalet Bakanlığına ve Kamuoyuna yönelik yaptıkları açıklamada, operasyon tehditlerine karşı ölümüne direneceklerini açıkladılar. Tutsakların önemli hatalarından biri de bu açıklamada *"saldırı ve operasyon karşısında bedenlerini ateşe vereceklerini, kendilerini yakacaklarını"* ifade etmiş olmalarıydı. Fiili saldırı karşısında kendilerini savunacak hiç bir araca sahip olmayan tutsakların demokratik tepkilerini ve direnme kararlılıklarını ifade eden bu sözler; devlet tarafından yakılarak katledilenlerin sorumluluğunu tutsakların üstüne yıkma amaçlı propgandanın temel argümanlarından biri oldu. **(Ek-8: Tutsakların 18 Aralık Tarihli Basın Açıklaması)**

Uzun zamandır hazırlıkları yapılan operasyon için artık uygun zemin oluşmuştu(!)..

Ve 19 Aralık sabahı, onlarca devrimcinin

vahşice katledilmesi pahasına uygulanacak olan hücre sistemi için start verildi. Üstelik ölüm orucunun 61. gününde..

Tutsaklara ölüm ve teslimiyetten başka seçenek bırakmayan devlet, teslim olmak yerine onurlarıyla ölmeyi göze alan insanların bu zorunlu tercihlerine de tahammül edemedi.

Anlaşılan o ki, ruhsal ve siyasal olarak teslim olmamak için kendi özgür iradeleriyle ölme hakları da yoktu tutsakların... Onların nasıl, ne zaman ve ne şekilde öleceklerine de ancak devlet karar verebilir ve yine ancak devletin ölüm timleri bu kararı infaz edebilirdi.. Yine zulme ve haksızlığa boyun eğmedikleri için ölümü göze alan tutsakların açlık grevinde kendi iradeleriyle ölmeleri, TC'yi çok zor durumda bırakabilirdi. Öte yandan itisatsızlık eylemlerinin cezaevlerinin duvarlarını aşarak toplum katmanlarına yayılması, muhtemel toplumsal patlamaların da önünü açabilirdi.

Onurları için kendi bedenlerini aç bırakarak ölüm yolculuğuna çıkmaktan başka seçenekleri olmayan tutsaklara karşı sabaha doğru, zindan tarihinin en kanlı saldırılarından birini başlattı TC.. Takvim 19 Aralık 2000'i gösterirken, zindanlardan yükselen dumanlar, sadece bir katliama değil, giderek genişleyen kararlı bir direniş de tanıklık ediyordu.

Bir şafak vakti aç ve takatsiz bedenler, herkesin gözleri önünde gaz bombalarıyla zehirlenerek; lav silahlarıyla yakılarak; buldozerlerle vücutları parçalanarak; joplarla, kalaslarla beyinleri dağıtılarak katledildiler.

Zulmün saltanatına karşı direnen 32 can toprağa düşmüş olsa da; umudu, insanlık onurunu yok edemediler. Onlar zulmü çoğalttıkça, devrimci öfkeyi daha da büyüttüler.

Artık devrimci tutsaklar için; saldırı, işkence, katliam, direniş ve kahramanlıklarla dolu yeni ve uzun bir yolculuk dönemi başlıyordu..

Saldırının bilinen bilançosu 32 ölü, 200'ü ağır olmak üzere yüzlerce yaralı..

Saldırılarda yaralanan ölüm orucu direnişindeki tutsaklar, bu direnişlerini hastahanelerde de sürdürdüler.. Bu yüzden ağır yaralı bir çok tutsak tedavileri yaptırılmadan cezaevlerine geri gönderildi..

Tutsakların bir kısmı yeni yapılan F tipi hücre cezaevlerine, bir kısmı da operasyon yapılan cezaevlerindeki tek ve üçer kişilik hücrelere konuldu.

Yaralı tutsaklar, ölenlerin bir çoğunun lav silahlarıyla yakıldığını, saldırıda öldürücü,

zehirleyici ve yangın çıkarıcı bombaların kullanıldığını açıkladılar. Adli Tıp raporları da bu açıklamaları doğruluyor.

F Tipi hücre cezaevlerine konulan tutsaklarla görüşebilen Avukatlar, tutsakların içinde buldukları durumu kamuoyuna duyurdular. Avukatların verdiği bilgiler, işkence ve saldırıların derinleştirilerek sürdürüldüğünü gösteriyor. Hücreler birer işkence merkezleri haline getirilmiş durumda. Özel jandarma birlikleri belli aralıklarla hücrelere baskınlar düzenleyerek tutsaklara çeşitli işkenceler uyguluyor. Tutsakların bir çoğu yaralı. Ölüm orucundaki tutsakların çoğu ölüm sınırında. Cezaevleri toplu mezarlık olmaya aday.. Direnişi kırmak amacıyla son olarak tutsakların yerleştirildiği F Tipi cezaevlerinde yeni yer değiştirmeler başlatılmış durumda.

Her şeye rağmen ne 19 aralık katliamı ne de hücrelerde sürdürülen baskı ve işkenceler tutsakların iradesini kırmaya yetmedi. Ölüm orucu ve açlık grevi direnişine katılanların sayısı katliamdan sonra neredeyse iki katına çıktı. Son verilere göre ölüm orucundakilerin sayısı 600, açlık grevinde olanların ise 2000 civarında. Ölüm orucunda kıpırdayamaz durumda bulunan tutsaklar bile zaman zaman dayak ve işkencelerden geçiriliyor. Ölüm orucunun ilk ekibinde olan tutsakların bir bölümü bitkisel hayata girmiş durumda. Bu tutsaklar devletin tıbbi müdahalesi ile zorla yaşatılmaya çalışılıyor.

Ve adına tabutluk denilen ölüm hücrelerinde diri diri gömülmeye ve her gün parça parça yok edilmeye çalışılan tutsaklar, her şeye rağmen direnişlerini sürdürüyorlar.

Neden Ölüm Hücreleri..

Özgürlük, devrimcinin varlık kaynağıdır; sistem için ise en tehlikeli şey..

Ruhsal ve siyasal olarak sistemi redetmiş ve ondan bağımsızlaşmış her birey, toplumsal özgürleşmenin de nüveleridir. Bu nüve, aynı zamanda sistemi değiştirme olanaklarının da potansiyel gücüdür. Bu güç ancak örgütlenme ile maddi ve nesnel bir güce dönüşür. Özgürleşmiş bireylerin örgütlenmesi, bu bağlamda toplumsal özgürleşme sürecinin de dinamosudur.

Sistemin, kendi varlık koşullarını sürdürebilmesi, özgürlüğün bu dinamiklerinin parçalamasına veya en azından etkisizleştirilmesine bağlıdır.

Sistemin ideolojik-siyasal ve kültürel tasallutuna boyun eğmeyen devrimci

tutsaklar, baş eğmez özellikleriyle sistem için ciddi bir tehdittir.

Devrimcilerin toplumdan soyutlanarak zindanlara koyulması, bu tehdidin sınırlandırılmasıdır. Ama egemen sınıflara göre tutsak bedensel olarak toplumdan izole edilmiş olsa da, ideolojik ve siyasal kimliğini koruduğu sürece her zaman bir tehlike olmaya devam eder.

Oyleyse sistem için tutsağın toplumdan yalıtılması, hapishanelere koyulması yeterli değil. O doğru bulduğu değerlere göre yaşamaya, düşünce üretmeye zindan koşullarında olsa da devam ettiği sürece; direnişçi özelliği ve pratik duruşuyla dışarıdaki milyonların düzeni sorgulamalarına, gerçeği keşfetmelerine yol açabilirdi. Bu duruma müdahale edilmesi, tutsağın içeride de olsa zihinsel ve siyasal olarak kuşatılması ve teslim alınması gerekirdi. Bedenleri tutsak alınmış olan bu insanların, iradeleri de teslim alınmalıydı; başka bir ifadeyle tutsağın nasıl davranması, ne düşünmesi gerektiğine devlet karar vermeliydi.

Bu ancak tutsakların beyinlerine ve ruhlarına nüfuz edebilmekle mümkün olabilirdi. Ne yapıp edip zindana koyularak fiziksel olarak kontrol altına alınan bu insanların yürekleri ve beyinleri de ele geçirilmeliydi.

Ölüm hücreleri böyle bir arayışın ürünü olarak ortaya çıktı.

Önce ABD, daha sonra Almanya, İngiltere ve İtalya gibi Avrupa ülkelerinde geliştirilen ölüm hücreleri, tutsak düşen ancak siyasi niteliklerini ve kişiliğini tutsaklık koşullarında da sürdüren rejim muhaliflerini siyasal olarak teslim almak amacıyla geliştirildi ve uygulandı. Bununla, hücrede dış dünyayla ve cezaevindeki diğer arkadaşlarıyla tüm bağları kopartılmış tutsağın, sürekli psiko-terör altında tutularak zihinsel olarak çökertilmesi, siyasal kişiliğinin parçalanması ve istenen tip ve kişilikte bir "insan" haline getirilmesi amaçlanıyordu. Tabutluğa konulan tutsak yalnızlaştırılarak önce sosyal bir varlık olmaktan çıkarılıyor, ardından psiko-terör eşliğinde uygulanan özel beyin yıkama yöntemleriyle siyasal kişiliğide yok edilmeye çalışılıyordu.

1950'li yılların başında CIA'nın desteğiyle yüzlerce psikoloğun ve kurumun katıldığı "beyin yıkama" çalışmaları, Amerikalı Dr.Schein 24 maddelik üç aşamalı "beyin yıkama" ve kişilik çökertme" programıyla sistemleştirildi. (Ek 4: Dr.Schein'in 24 maddelik programı)

Bu programa göre;

- "Birinci aşamada; tutsağın sosyal ve psikolojik çevresi üzerinde tam bir kontrol sağlanacak,

-İkinci aşamada; tutsakta değer ve normların yıkılışını sağlayacak her şeye saldırılacak,

-Üçüncü aşamada; Tutsakta istenilen değer ve normların yaratılması ve bunu ortaya çıkaracak normların güçlendirilmesi" sağlanacaktı.

Beyin yıkama metodları Avrupa devletleri tarafından, özellikle Almanya tarafından daha da yetkinleştirildi. 1971 yılında Hamburg kliniğinin bir araştırma bölümünde yapılan deneylerle ulaşılan sonuçlar 1972'de bazı cezaevlerinde özel olarak inşa edilen izolasyon hücrelerinde RAF üyelerine uygulandı. Almanya'da ölüm hücrelerine ilk koyulan (ki 1976 yılında hücrelerinde ölü olarak bulunmuştur) kişi olan RAF'ın önder kadrolarından Ulrike Meinhof, Berlin'deki hücrelerinde 1973 yılında yazdığı mektuplardan birinde, izolasyonun amacını şöyle açıklıyordu.

"Beyin Yıkama Programı"nda en önemli nokta, kişinin belirli bir duruma sokulmasıdır. Bu şöyle söylenebilir; eğer var olan araç, ne kadar belirsiz ve ne kadar zor algılanabilirse, onun etkisi o kadar daha keskindir. Az da olsa algılanamıyorsa, bunu hiç bir şekilde tartışmak mümkün değildir. Bu şudur: Daha az direnç göstermek. Ben Berlin'de, 'tabutluk intihara zorlayan bir girişimdir' derken, bunun gerçekten hangi anlamı taşıdığını biliyorum, çünkü algılanamayan mutlak sessizlik içerisindeki direnme enerjisinin, kendisi dışında bir objektifliği yoktur. Sessizliğe karşı mücadele edilemez, insan var olan her şeye karşı mücadele edebilir. İşte tabutluk şunu hedeflemektedir: Kişinin kendi kimliğini yok etmesini, en sonunda ise kendi varlığını. Bunun adı şudur: Direnişin dahi, işkencecilerin bu tarzlı işkence yöntemiyle araçsızlaştırılmasıdır."

Ulrike Meinhof, 16.06.1972 yılında kaldığı "Ölü Bölümde" duygularını şiirsel dille şu şekilde anlatır:

"Kafamın içinde patlayan duygu (aslında kafatasını yarıp binlerce parçaya bölerek parçalıyormuşçasına, patlatıyormuşçasına oluşan duygu)

Omiriliği beyne presleyen duygu.

Beyin fırındaki sebze gibi yavaş yavaş kendi içine çökerten duygu.

Kendini sürekli farkında olmaksızın bir elektrik akımı altında hissetmenin uzaktan kumanda ediliyor olmanın duygusu.

Duyguların koparılıp, kesilip atıldığı duygusu.

Sidiğini durduramıyormuşçasına, vücudun ruhuna işemesi duygusu.

Hücrenin hareket halinde olması duygusu. Uyanıyorsun, gözlerini açıyorsun, hücre hareket ediyor, öğleden sonra güneş içeri vurunca hücre birdenbire duruyor. İnsan hareket halinde olma duygusunu hemen üzerinden atamıyor.

Ateşten mi, yoksa soğuktan mı titrendiği açıklanamıyor, insan niçin üşüyor, niçin titriyor, açıklayamıyor. Normal bir sesle konuşmak için, gürültülü konuşmak ve hemen hemen bağırarak gibi sarf edilen çaba. sesini yitiriyor olmanın duygusu.

Artık kelimelerin anlamı tanınmıyor, aksine sadece tahmin edilebiliyor.

Sch, s, iz kelimelerinin kullanılmasına tahammül etmek olanaksız, gardiyan, ziyaret, havalandırma selülozdan yapılmış gibi görünüyor.

Baş ağrısı, Kendinden geçme, Cümlelerin yapısı, dil bilgisi, Syntax'lar artık kontrol edilemiyor.

Yazma esnasında:ikinci satırın sonunda, birinci satırın başlangıcını hatırlayamamak içinin yanıp kül oluşu duygusu.

Eğer dışarı bırakıla bilseydi, eğer ne oluyor diye söylene bilseydi, örneğin başkasının suratına kaynamış su gibi fışkıran ve sanki yanık izleri sonsuza dek kalacakmış duygusu.

Son hızla yol alan, ventili olmayan saldırganlık. İşte bu en kötüsü. Yaşama şansının olmayışının keskin bilinci. Bunu anlatmaya çalışmanın başarısızlığı.

Ziyaretçiler ardından bir şeyler bırakmıyorlar. İnsan, ziyaretten yalnızca yarım saat sonra, ziyaretin bugün mü, yoksa geçen hafta mı olduğunu mekanikçe canlandırabiliyor.

Buna karşın haftada bir kez banyo yapmanın anlamı :Bir anlık canlanmak, dinlenmek. Sadece bir kaç saat sürebiliyor.

Zamanın ve mekanın iç içe geçmiş olması duygusu.

İnsanın görüntüsünü dağıtan bir aynalı odada bulunma duygusu-yalpalamak-Ardından: Akustik günün ve gecenin - farklılığının- ne olduğunun duyulduğu korkunç gevşeme.

Zamanın hemen şimdi tükendiği duygusu, beyin yeniden genişliyor, omirilik yavaş yavaş yeniden çöküyor. Derinin sanki yüzülüyormuş olduğu duygusu.."

Almanya'da RAF üyeleri Stamheim hücrelerinde, İtalya'da Kızıl Tugaylar Tirani tabutluklarında , İngiltere'de IRA mensupları H.Bloklarında, Amerika'da BLA (Siyah Kurtuluş Ordusu) militanları ise Marion ve Legiston ölüm hücrelerinde acımasız biçimde bu özel beyin yıkama işkencesine maruz kaldılar..Bu uygulamalara boyun eğmeyen onlarca tutsak psikolojik ve fiziksel işkencelerde yaşamını yitirdi.

Şimdi aynı şey Türkiye'de ve Kürdistan'da deniyor.

Türk Adalet Bakanı'nın Almanya'da özellikle Staheimleri (ölüm hücrelerini) incelemesi boşuna değil.

Avrupa ve Amerika, ölüm hücrelerini uygularken büyük ölçüde toplumun desteğini arkasına almayı başarmıştı. Devrimci tutsakların sayısı ise oldukça azdı.

Türkiye bu aşamada böyle bir şansa sahip değil. Türkiye ve Kuzey Kürdistan zindanlarındaki siyasi tutsakların sayısı 10.000'i aşıyor.Yoksulluk ve sefaletin cenderesi altında yaşayan kitleler büyük bir hoşnutsuzluk içinde. Küçümsenemez yığınsal bir demokratik muhalefet var. Kürdistan Kurtuluş Mücadelesi ise büyük bir devrimci dinamik olarak hala canlılığını koruyor.

Tutsaklar, ölüm hücrelerinin "işkencenin süreklileştirilmesi" demek olduğunu çok iyi biliyorlar... Onlar için hücre, diri diri tabuta gömülmektir, onları insan yapan tüm özelliklerinin yok edilmesidir. Ancak unutulmamalı ki, tabutluğa gömülerek sessizliğe ve hiçliğe mahkum edilmek istenenler sadece tutsaklar değil, bütün bir toplumdur.

Militarist hegemonyanın olabildiğince genişletilmesi de esasen suskun ve bütünüyle teslim alınmış bir toplum yaratmak içindir. En küçük demokratik tepkinin bile devlet terörünün acımasız hedefi haline gelmesi, bir çok İHD şubesinin kapatılmış olması, İHD Merkez Şubesinin bütün arşiv ve disket kayıtlarına el konulması, Tabipler Odası ve Baraların soruşturma tehdidi ile hedef haline getirilmesi, İstanbul Barosu hakkında soruşturma açılması, Vali muhtıralarıyla dernek, parti, sendika ve vakıflar üzerinde ağır bir baskı oluşturulması, yeni bir "Tahrir-i Sükun dönemine" girildiğini gösteriyor.Bütün bir toplum F.Tipi'ne sokulmaya çalışılıyor.. İçeride yaşanan vahşet, dışarıda neler yaşandığına/yaşanacağına ayna tutuyor.

19 Aralık katliamından sonra zindan mücadelelerinde yeni bir dönem başlamıştır.

F tipiyle birlikte tutsaklık koşulları önemli ölçüde değişmiştir.

Mücadele ve direniş yöntemleri bu yeni duruma uyarlanmak zorunda: "Koşuş" içi ve koşuşlararası (hücreler arası) ilişki, ortak yaşam, direniş ve mücadele yöntemleri ve taktikleri, farklı davalardan yargılanan tutsaklar arası ilişkiler ve güçbirlikleri, dışarıdaki mücadelenin biçim ve yöntemleri, zindanlara dönük dış desteğin örgütlenme biçimi ve ağırlık noktaları yeni bir temelde örgütlendirilmek zorunda.

Bu açıdan bakıldığında, hücre tipi cezaevleriyle birlikte içine girilen yeni dönemin tüm boyutlarıyla yeniden tanımlanması öncelikli görevlerden biridir. Devletin zindan programının boşa çıkarılması; bundan sonraki dönemde sürece uygun yeni ve etkili mücadele yöntemlerinin belirlenmesi, büyük ölçüde sürecin ve koşulların doğru tanımlanmasına bağlıdır. Bu aynı zamanda kendi siyasal pratiğimizin de ciddi bir özelleştirisini yapmayı zorunlu kılıyor.

Buna bağlı olarak günün acil görevlerini doğru saptamak, orta ve uzun vadeli mücadele programlarını somutlaştırmak yakıcı hale gelmiştir.

Yeni dönemde, mücadelenin ağırlığının dışarıda olması gerektiği asla unutulmamalıdır. Tam da bu noktada tutsakların direniş ile Türkiye ve Kürdistan'daki toplumsal muhalefet arasındaki kopukluğun süratle giderilmesi hayati öneme sahiptir. Bu vahşet tablosunun köklü biçimde değişebilmesi, zindanlardan yükselen direniş bayrağının ezilenlerin ve sömürülenlerin hoşnutsuzlukları ile buluşmasına bağlıdır.

Ölüm orucunun direnişinin bu aşamasında bile hala tutsakların mücadele ve direniş çağrıları boğulma tehlikesiyle karşı karşıya. Ölüm hücrelerine boşuna "sessiz çığlık mekanları" denmedi. Tutsakların kendi çığlıklarına bile yabancılaşsınlar diye yapıldı bu hücreler. Onlar içerde adım adım ölüme ilerlerken; zulme alışmak, dışarıdaki yaşamın günlük akışına kapılarak içerde yaşananları kanıksar hale gelmek, bizi sadece insanlıktan çıkarmayacaktır, içeride yaşananların da dolaylı ya da dolaysız sorumluları haline getirecektir..

Oyleyse tutsakların çığlıklarını Kürdistan'a, metropol varoşlarına, tarlalara, fabrikalara, iş yerlerine, üniversitelere dalga dalga yayarak yoksul Kürt halkının, emekçilerin, işsizlerin, en alttakilerin, öğrencilerin, kadınların ve tüm ezilenlerin öfke ve talepleriyle buluşmasını sağlamak,

günün acil ve ertelenemez görevlerinden biridir.

Yine tek tek ülkelerde sürdürülen ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinin yerel sınırlara hapsedilerek boğulması için uluslararası sermayenin çeşitli yöntemlerle dünya demokratik kamuoyunun vicdanı ve bilinci üzerinde kurduğu ambargonun parçalanması ve uluslararası demokratik kamuoyunun ve sosyalist güçlerin enternasyonal desteğinin örgütlenmesi de başlıca görevlerimizden biridir.

Salt zindanlardaki direnişin propagandasını yapma ile yetinen anlayış artık terkedilmelidir..

Bugün yüzlerce devrimci tutsak kitlesel bir kıyımla karşı karşıya.

Şimdi yas tutma, ağıt yakma zamanı değil.

Şimdi iş yapma zamanı; içerden yükselen çağrılara yankı olma, devletin saldırılarını boşa çıkarmak için herkesi seferber etme zamanı..

Şimdi topyekün saldırıya karşı topyekün direnişi yükseltme zamanı..

Ek 1:

KAMUOYUNA DUYURU

Adalet Bakanı 9 Aralık tarihli basın toplantısında F Tipi Cezaevlerine nakilleri ertelediğini, toplumsal mutabakat sağlanmadan bu cezaevleriyle ilgili uygulamaya başlamayacağını açıklamış ve daha sonra bu açıklamasını değişik konuşmalarında yinelemiştir.

Bakanın bu açıklaması ve isteği doğrultusunda F tipi cezaevlerinin yeniden değerlendirilmesinde toplumsal mutabakatı gerçekleştirmeye yönelik çalışmaların katılımcısı ve takipçisi olarak bizler Bayrampaşa cezaevinde ve bakanlık nezdinde ölüm oruçlarının sona erdirilmesini sağlayabilmek amacıyla çalışmalar yürüttük.

Çalışmaların henüz başarıya ulaşmadığı ama tükenmediği bir noktada yani birimlerde kaç kişi kalacağı konusundaki kilitlenmenin ortaya çıkması ve ardından Adalet Bakanı'nın görüşmelerin sürdürülmesine gerek kalmadığını bildirmesi üzerine başka girişimlerde fırsat tanımak için o aşamada görüşmeleri sona erdirdik.

Görüşmelerin sürmesi halinde bir çözüme ulaşılabileceği umudunu hiç bir zaman kaybetmeyen "Toplumsal Mutabakat" grubu temaslarına devam etmiş bu arada Adalet Bakanlığı'yla da görüşmelerini sürdürmüştür. Bu girişimler sonucunda grubumuzdan bir temsilcinin 17 Aralık pazar günü Bayrampaşa'da tekrar görüşme yapması sağlanmıştır. Bu görüşmeler sonunda, tutuklu ve hükümlüler "Mutabakat Grubu"yla

görüşmelere devam etmek istediklerini bildirmişler ve bu talep Bakanlığa iletilmiştir. Öte yandan kitle örgütleri ve partiler yaptıkları açıklamalarla görüşmelerin koşulsuz olarak yeniden başlatılmasını istemişlerdir. Bu talepleri de gözönüne alan grubumuz cezaevinde temaslarına başlamak için girişimlerini artırmış, ancak bu istek Adalet Bakanlığınca kabul edilmemiştir. En son 18 Aralık Pazartesi günü çalışmaların devamını sağlamak amacıyla Bakanla yapılan girişimlerden de bir sonuç alınmadığı gibi Başbakan'dan istenen görüşme taleplerine de olumlu yanıt alınamamıştır.

Bugün sabah başlatılan operasyon ve hemen ardından kimi cezaevlerinden tutuklu ve hükümlülerin F Tipi cezaevlerine nakledilmeleri Adalet Bakanı'nın baştan itibaren şu ana kadar vermiş olduğu taahhütlerindeki içtenliği konusunda ciddi kuşku oluşturmuştur.

İnancımız odur ki, siyasi iktidar bu sorunu bugünkü operasyonu yapmadan çözebilirdi. Kamuoyuna duyururuz.
19 Aralık 2000

Mehmet Bekaroğlu, TBMM İnsan Haklarını İnceleme komisyonu Üyesi
Kaya Güvenç, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Başkanı
Metin Bakkalçı, Türk Tabipleri Birliği İkinci Başkanı
Yücel Sayman, İstanbul Barosu Başkanı,

Ek 2:

TC
ANKARA VALİLİĞİ
Emniyet Müdürlüğü
SAYI :B.05.1.EGM.4.06.00.12.05.
22/12/2000
12470-992/2000
KONU : Tebligat

İLGİ: Valilik Makamının 18.12.2000 gün ve B.05.4.VLK.4.06.0.400/ 12-211 sayılı emir yazıları,

24.12.2000 günü ilimiz Kızılay Meydanında veya başka bir alanda Terör örgütlerinin düzenleyeceği kanunsuz gösterilere bazı siyasi parti, sendika, dernek ve benzerleri demokratik örgütlerinin de katılarak destekleyecekleri ve bu kanunsuz gösteriyi kitlesel hale getirecekleri şeklinde duyumlar alınmıştır.

Terör örgütlerini destekler mahiyetteki bu tür eylemlerin toplumda infial yaratacağı ve kabul görmeyeceği gibi halkın huzur ve emniyetini bozacağı aşikardır.

Halkın huzur ve sükununun temini amacıyla bu tür gösterilere kesinlikle izin verilmeyerek men edilecekleri ayrıca gösteriye katılanlar hakkında T.C.K'nın 169.Maddesi hükmü gereğince terör örgütlerine yardım ve yataklık yapmak suçundan ve tüzel kişiliğiniz hakkında aynı kanunun 526.Maddesi hükmü gereğince, Hükümet Emirlerine riayet etmemek suçundan yasal işlem yapılacağı hususunun

bildirilmesini;

Rica ederim.

İmza

İsmail Özdemir

Vali a

Vali yardımcısı

DAĞITIM:

KESK-TÜMTİŞ-TMMOB

Çağdaş Hukukçular Derneği

Halk Evleri

İnsan Hakları Derneği

Pir Sultan Abdal Kült-Der

Türkiye İnsan Hakları Vakfı

Türkiye İnsan Hakları Kurumu Vakfı

Demokrasi ve Barış Partisi

Emeğin Partisi

Halkın Demokrasi Partisi

Özgürlük ve Dayanışma Partisi

Türkiye sosyalist İşçi Partisi

Ek 3:

TEBLİĞ VE TEBELLÜĞ BELGESİ
HALKEVLERİ DERNEĞİ GENEL MERKEZİ
BAŞKANLIĞINA
Kızılay Konur Sok.No:8/9-ÇANKAYA

İLGİ: Valilik Makamının 18.12.2000 Gün ve b.05.3.VLK.4.06.0.400/12-211 Sayılı Emir Yazıları

İlgi sayılı emir yazı ile valilik makamınca yapılmakta olan kanunsuz toplantılar ve gösteri yürüyüşleri ile ilgili olarak almış olduğu kararları ilgili kurum ve kuruluşlara (Dernek, Vakıf, sendika, Siyasi Parti vb.) tebliğinin yapılması istenilmekte olduğundan;

Konu ile ilgili olarak tebligatının yapılması istenen ve ekte teslim edilen "ANKARA VALİLİĞİNDEN" başlıklı iki sayfalık yazı tarafınıza tebliği edilmiş olduğuna dair iş bu tebliğ ve tebellüğ belgesi tarafımızdan tanzim ile altı birlikte imza edilmiştir.
19/12/2000 saat 10-30

Tebliğ eden

Barış Türkyılmaz

Komiser

İmza

Tebellüğ eden

Ali İmam Aydoğan

Dernek Yön-Kur-Üyesi

İmza

EK 4:

Dr.Edgar Schein'in 24 Maddelik Programı:

1-Tutsakların yeterli izole edilen bölümlere yerleştirilmesi gerekir. Bununla duygusal ilişkiler başarılı bir şekilde koparılabilir ya da ciddi bir şekilde zayıflatılabilir.

2-Tüm "gerçek önderlerin" ve doğal önderlerin ayrı tutulması,

3-İşbirliği yapılan tutsağın önder olarak gruba yerleştirilmesi,

- 4-Beyin yıkama amaçlarıyla uyum içinde olmayan grup aktivitelerinin yasaklanması,
- 5-Tutsakların gözetlenmesi ve özel özgeçmiş materyallerinin toplanması,
- 6-Sonradan başkalarına gösterilecek tutukluların isimlerinin sahte açıklamalarla yazılması,
- 7-Oportünist ve ihbarcılarının korunması,
- 8-Tutsakları hiç bir şeye güvenemeyecekleri temelinde ikna etmek,
- 9-İdare ile işbirliği yapanlara hoşgörülü davranılması, işbirliği yapmayanlara ise sert davranılması,
- 10-Sistemik olarak tutsaklara gelen postanın saklanması,
- 11-Tedavi metotları ile ve tutuklular üzerindeki kontrolle uyuşmayan ilişkilerin engellenmesi ve kesilmesi,
- 12-Tutsaklar arasındaki grup olma normlarının parçalanması, dağıtılması,
- 13-Tutsaklar arasında onların sosyal düzenlerinden vazgeçtikleri ve tamamen izole oldukları bir grup düşüncesinin yaratılması,
- 14-Her türlü dayanışma desteğinin yok edilmesi,
- 15-Tutukluların , tutukluluk koşullarını yakınlarına ve arkadaşlarına yazmalarının engellenmesi,
- 16-İstenilen yeni davranış kalıplarını destekleyen ya da onları doğallaştıran materyalleri içeren yayınların ve kitapların girişlerine izin verilmesi,
- 17-Normları bilinçlice belirsizleştirmek ve tutsaklar üzerinde baskı uygulamak suretiyle tutuklunun yeni ve ikircikli duruma getirilmesi, yeni duruma uyum sağlanması,
- 18-İrade gücü bir çok defa zayıflatılan ve tahrip edilen bireyleri düşünceleriyle uyum sağlayan ve görevi devamlı bireyin dayanışma duygusunu tahrip etmek olan tutsaklarla birlikte bir yaşam durumuna getirilmesi,
- 19-Karakter zayıflaması için tekniklerin uygulanması; aşağılama, iftira vb. yöntemlerle şeref ve haysiyeti ile oynama, bağırma, hakaret etme, suçluluk duygusunu yaratma, uykusuz bırakılmasıyla bağlantılı olarak etkilenebilirliği sağlama, sert cezaevi yöntemleri ile arada bir düzenli olarak işkencelerin yapılması,
- 20-Tüm ikiyanlı girişimlerle hücre arkadaşlarına karşı baskı yaratılması, yeniden bir düşmanlığın ortaya çıkarılması,
- 21-Tutukluya, hücre arkadaşları aracılığıyla geçmişte ya da gelecekte bir kez bile kendi temel prensipleri ve normlarını düşünmediğini, ciddiye alınmadığını dikkat çekilmesi,
- 22-Beyin yıkama amacına uygun olan itiatlı ve mütevazı yaltakçı davranışların ödüllendirilmesi,
- 23-Yeni davranışı güçlendiren sosyal ve emosyonel desteğin yaratılması,
- 24-İstenilen davranışı güçlendiren sosyal ve manevi desteğin sağlanması,

EK5:

YÜCEL SAYMAN İLE YAPILAN GÖRÜŞME
17 Aralık 2000

(Yücel Sayman ve Ferzan Çitici görüşmeye geldiler. Görüşme Yücel sayman ile yapıldı)

Yücel Sayman gelme amacının kendilerine ilişkin kapıda yaptıkları açıklamadan tutukluların bir rahatsızlığının olduğunu duyduğunu söyledi. Tutuklularda rahatsızlıklarını anlattılar.

Yücel SAYMAN: Ben dışarıdaki açıklamada yoktum. Basından gizli çıktım özellikle.

Tutuklu Temsilcisi: Gördük, siz kapıda yapılan açıklamada yoktunuz.

Yücel Sayman: Bu konuda bir yanlış anlaşılma varsa düzeltmeye geldim.

Tutuklu Temsilcisi: Bir yanlış anlaşılma yok. Ancak basına çıkmamak daha iyi değil. Devlet kamuoyuna sanki görüşmeleri biz tıkamışız gibi göstererek saldırı zeminini hazırlıyor. Sizin sorumluluğunuz böyle olmadığını kamuoyuna açıklamaktır. Bu süreci bilen, yaşayanlardan birisiniz. Bakanın, biliyorsunuz, görüşmelerin bittiği günden bir gün sonrasında yaptığı açıklamada kesinlikle 18, de olmaz, 6'da olmaz, bu koğuş sistemi demektir, F Tiplerinden vazgeçmeyeceğiz... tarzındaki açıklaması bizim kaygılarımızda haklı olduğumuzu gösteriyor, artık bakanın niyetini anlamış olmanız gerektiğini düşünüyoruz.

Yücel SAYMAN: Sanırım basın sorduğu için böyle demek zorunda kaldı.

Tutuklu Temsilcisi: Bu kadar basit bir şey olarak bakamayız. Bakan illada bunu mu demek zorundaydı. Neden; "ben sayı tartışmıyorum, toplumsal mutabakat dedim, bu sözüm geçerli, sayı bu mutabakatla belirlenir" diyemiyor mu bakan. Sizler bize hem garantör olarak bir rol üstlendiniz, hem de devlette ilişkilerinizin gerginleşmemesi kaygısıyla hareket ediyorsunuz. Böyle bir durumda Baro'nun, TTB'nin, TMMOB'nin garantörlüğü konusunda tamamen irademizi bağlamamız ne kadar mümkün olabilir? İyi niyetli olduğunuzu biliyoruz. Ancak bir üçlü protokol konusuna bakalım mesela.. Doğrudan kendi kurumlarınızın sorunu olduğu halde bir şey yapmadınız. Devletin uyarısı ile yürüyüşlerinizi bile iptal ettiniz. Tabii kurum olarak dinamikleriniz oldukça zayıftır.

Yücel SAYMAN: Verilen sözler üzerine direnişi bıraktığınız noktada bu sorumluluğun altına gireceğiz. Sözlerin yerine getirilmemesi durumunda güçlerimizi kullanacağız. Gerekirse kendimizde süresiz açlık grevi yaparız. Bakanın 18 rakamına ikna olmuş durumda olduğunu biliyorum. Bakan bana, işte biz bir yıl erteleme istiyordunuz, ben daha uzun süre erteledim dedi. Bakan bugün rakam konusunun kamuoyunun gündeminde olduğunu, rakam telif edemediğini, ancak zaman geçince, TMMOB'nin çizdiği proje çerçevesinde rakam sınırı yapılmaksızın düzenleme yapmayı kabul ettiğini, bunu yapmazsa F Tiplerini açmamayı taahhüt ettiğini söylüyor..

Tutuklu temsilcisi: Bakan, eğer görüşmeleri sürdürmek istiyorsa son yaptığı açıklamayı yalanlaması gerekir. Bunu artık kendimizi bir taahhüt altına sokmadan söylüyoruz, eğer bakanın görüşmelerin sürdürülmesi niyeti varsa bunu yapması gerekir, yoksa kendi çözümleri neyse bunu devreye sokabilir... İnsanlarımız suyu kesmeye hazır

olduklarını söylüyor, bir operasyon durumunda. Bakan tehditlerle sonuç almaya çalışmasın, işin ciddiyetiyle davranmalıdır, yok şunu basına açıklayamam gibi şeyler mevcut durumun ciddiyetiyle alakası olmayan yaklaşımlar ve aldatmacadır, bundan vazgeçmelidirler, biz "devlet içindeki kanatlar" üzerine politika yapmıyoruz, eğer ciddi davranmayı düşünüyorsa taleplerimiz açıktır, ancak şehitler vermeye başladığımız noktada bu sorunu çözmelerinin çok daha zor olacağını da bilmelidir.

(Yücel Sayman, bu görüşmenin ardından Bakanla görüşerek, yeniden tutuklu temsilcileriyle görüşmeye geldi.)

Yücel SAYMAN: Bakana televizyonda yaptığı açıklamanın (yani 18 kişi de olmaz, altı kişi de olmaz, koğuş sistemi olmaz, F tiplerinde kararlıyız çerçevesindeki açıklamanın) talihsiz bir açıklama olduğunu, bu açıklamanın çözümsüzlük getirdiğini belirttim. Bu açıklamayı uygun biçimde tekzip edemez miyiz? dedim. Ve şöyle bir şey önerdim; yarın bütçe görüşmeleri var, bir milletvekili bakana soru soracak, bakan da bu soruya cevap olarak kendisinin 18 rakamına karşı çıkmasının nedeninin koğuş sistemi olarak algılaması olduğunu, koğuş sistemine karşı çıktığı için bunu söylediğini, asıl olarak toplumsal mutabakat konusunda kendisinin koyduğu bir sayı sınırı olmadığını, bir arada sürekli birlikte olunabilecek şekilde ancak koğuş sistemi olmayacak şekilde sayı sınırı koymadan bir toplumsal mutabakat sağlama konusunda 25 kişinin de olabileceği, bunu toplumsal mutabakat içinde çözebileceklerini söyleyecek.. Yani açıklamasının içeriği bu olacak.. Bu soruyu Bakan'a ayrıca bir gazeteci aracılığıyla da sordurabiliriz. Bunu bildirmek için sizi çağırdım. Bunun üzerinden bir yol alınabilir mi?

Tutuklu Temsilcisi: Görüşmeler olabilir tabii. Tabii bizimle görüşmeleri yürüten komisyonun gelmesi yerinde olur.

Yücel SAYMAN: Bakanın görüşmelerde kendilerinin çizdiği altı altı altı tarzında 18 kişinin 24 saat birarada olabileceği ve dışarıdan tek bir kapıdan girilip çıkılabilen bir tasarımı kabul edebileceğini düşünüyorum, hatta daha fazlası bu tarz yirmibeş kişilik bir tasarımı da kabul ettirebilirim. Bakanın kafasında koğuş sistemi deyince farklı bir şey şekilleniyor, daha doğrusu koğuş sistemi konusunda kamoyu önünde bir geri adım atma durumuna düşmek istemiyorlar. Koğuş sistemi olarak anlaşılacak bir sisteme dönüşüdü denilecek bir şeyi bakanlık onaylamak istemiyor.

Tutuklu Temsilcisi: Bu belirsizlikler ancak bir çizim üzerinden netleştirilebilir, bir çizim yapılması gerekir, bizim onayladığımız bir çizimde var zaten biliyorsunuz, bu çizimin bakana onaylatılması gerekir, o zaman zaten bu konuda mesele kalmaz.

Yücel SAYMAN: Bakan bunu kamuoyu önünde onaylamaz, çünkü kamuoyu önünde kendisini 18 kişilik koğuş sistemini kabul etti denilecek bir mekana bağlamak istemez.

Tutuklu Temsilcisi: Bunu kamuoyuna da açıklamasında bir sakınca yok, tersine açıklamaları yapabiliyor, bunu da açıklayabilir sanırsınız. Bu sorunu aşmak gerekir. Bunlar hep klasik, alışılmış alavere

dalavere yönetim tarzları. Neyse, kamuoyuna da onu söylesinler. Yine daha önce konuştuğumuz aradaki güvenlik duvarlarının kaldırılması meselesini de halledip onaylaması gerekir.

Yücel SAYMAN: Bu pratikte en kolay aşılabilecek, en kolay kaldırılabilir yer, ancak bakana onaylatıp açıklama yaptırma konusunda ise en zor açıklama yaptırılacak konu. Ama..sonuç olarak bakan bunu da kaldırmayı onaylar. Bunları bakana onaylatırsak Ölüm Oruçları biter mi?

Tutuklu Temsilci: Temel sorunlardan birini çözmüş oluruz. Taleplerimizin diğerlerini de görüşmemiz gerekir, üçlü protokol konusu da Bakanlık tarafından tıkanmış bir konudur.

Yücel SAYMAN: Bunu biz tüm dünyadaki barolarla yazıştık, kaldırmaya uğraşıyoruz, bunu da bize bırakın...

Tutuklu Temsilcisi: Bir yıldır zaten size bırakmıştık, ancak kaldıramadınız. Bu konuda ciddi bir zorlama, bir tartışma noktasına bile getirilemedi. Bu konu da önemli, önemini sizler bizzat biliyor, yaşıyorsunuz. Biz sonuç olarak size bir cevap veririz, bunun üzerinden bizimle görüşmeleri yürüten komisyonu çağırırsınız, onlarla birlikte konuşuruz, bir protokol haline getiririz, bu bakanlıkla yüzyüze görüşmede iletilir. Vereceği cevap üzerinden değerlendirme yapılır. Bu cevapla da bitirip bitirmeme meselesi netleşir.

EK 6:

TC
İSTANBUL
4.NO'LU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI
MÜT.KARAR NO :2000/675
HAZIRLIK NO :2000/2511
HAKİM :ERDEM TÜNER METİN 19309
KATİP :ALİ CANDAN

MÜTEFFERRİK KARAR

İstanbul DGM C.Başsavcılığının 14.12.2000 Gün ve 2000/2511 Hazırlık Muhabere sayılı yazılılarıyla yazılı, sesli ve görsel basın yayın organlarında ölüm oruçları ve F Tipi cezaevlerinin protesto eylemlerine ilişkin haberlerde "amacı ve hedefi kamu otoritesini yok etmeye, cezaevlerindeki yönetiminin kamu görevlilerinde değil, kendi militanlarında olduğunu göstermeye yönelik olan ve yasadışı terör örgütlerince planlanıp uygulamaya konulan eylemlerin" gereğinden fazla yer alması; yasa dışı terör örgütlerinin açıklamaları, yasa dışı terör örgütlerinin propagandası ve organize suç örgütlerinin sindirme ve yıldırma gücünün artırılması boyutlarına ulaştığı ve bu haliyle 3713 sayılı kanunun 6/2, 7/2 ve 4422 sayılı kanunun 1/7 maddelerine aykırılık teşkil ettiğinin anlaşıldığı, keza bu yöndeki yayınların ayrıca halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve suç işlemeye teşvik ettiği ve bu tahrip ve teşviklerin eyleme dönüştüğünün görüldüğü, nitekim 12.12.2000 tarihinde Ankara ilinde F Tipi cezaevleri uygulamalarını protesto etmek

amacıyla yasadışı gösteri yapan grupla, olay mahalline gelen başka bir sivil grup arasında taşlı-sopalı çatışma meydana geldiği, yine 13.12.2000 tarihinde İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi arasında bu olaylarla ilgili olarak taşlı-sopalı çatışma meydana geldiğinin tespit edildiğinde belirtmek suretiyle bu yöndeki yayınların bu suretle ülkenin iç güvenliği ve kamu düzeninin ihlal ettiği ve suç teşkil eden eylemlerin vukuuna sebebiyet verdiği anlaşıldığı belirtilen bu tarz yayın yapılmasının yasaklanmasına karar verilmesinin talep edildiği görülmekle evrak incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

Talep yasal ve yerinde görülmekle Anayasa'nın 28 ve 9680 sayılı kanununun Ek 1 maddesi gereğince yazılı, sesli ve görsel basın yayın organlarında ölüm oruçları ve F Tipi cezaevleriyle ilgili olarak; yasa dışı terör örgütlerinin açıklamaları, propagandaları, halkı kin ve düşmanlığa tahrik, suç işlemeye teşvik ve organize suç örgütlerinin korkutma, sindirme ve yıldırma gücünü artırmaya yönelik yayın YAPILMASININ YASAKLANMASINA,

Kanun gereğinin yerine getirilmesi için bir suretinin İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığının talebine uygun olarak itiraz yolu açık olmak üzere karar verildi. 14.12.2000

Katip
İmza

Hakim-19309

EK 6:

FERZAN ÇİTİCİ İLE YAPILAN GÖRÜŞME 18 ARALIK 2000

Ferzan ÇİTİCİ: Gelişmeler hakkında bilgi almak istiyorum, sizlerle görüşenler bana bilgi vermiyor, bunun için görüşmek istedim.. Tabii belirteyim, beni görüşmeye Adalet Bakanı gönderdi. (Görüşme sırasında Ferzan Çitici'yi Adalet Bakanı aradı, telefon konuşmasının ardından görüşme devam etti... Tutuklu temsilcileri, gelişmeleri kısaca özetledikten sonra...)

Tutuklu Temsilcisi: Esas olan şudur; bakanlığın oyalama, belirsizlik üzerinden sonuç alma gibi hesaplarından vazgeçmesi lazım. Direnişin kapsamına uygun, bu ciddiyetle yaklaşması gerekir, bu direniş can bedeli, tüm halkın direnişi, biz bunun sorumluluğuyla davranıyoruz, bakanın da bu ciddiyetle davranması gerekir, direnişte içeride üç yüze yakın insanımız ölüm orucunda, dışarıda onlarca insanımız ölüm orucunda, yüzlerce insanımız açık grevinde, on binlerce insan bu direnişin talepleri için harekete geçti, hemen her gün eylemler, bu iradenin ciddiyetiyle yaklaşmadıklarında sorunun çözümünü istemedikleri anlaşılacaktır, oyalama tavrından vazgeçerek ciddiyete davet ediyoruz. Bize farklı, kamuoyuna farklı açıklamalar yapmaktan, gücüm yetmiyor, devlet içindeki farklı güçler edebiyatından vazgeçilmesi gerekir, esas güç kimse o

zaman bizimle de o muhatap olsun, bugün taleplerimize evet deme gücünü bile bulamayan bir bakan, yarın bu talepleri hayata geçirme gücünü zaten bulamaz, onun için bu tarz söylemler bırakılarak, ya ciddiyetle taleplerimize cevap verilmeli, ya da ne biliyorlarsa onu yapsınlar...

Ferzan ÇİFTÇİ: Bakan biraz yanlış yönlendirilmiş olabilir, açıklamalar yaptığında direnişin bitirilebileceği gibi beklentiler içinde olabilir...

Tutuklu Temsilcisi: Öyle olduğunu sanmıyoruz, bakan da bizim ne düşündüğümüz iyi biliyor, biz de bakanın düşüncelerini biliyoruz.. Ortada bir yanlış anlaşılma yoktur, olmaz da. Bizimle görüşen heyetin bizim görüşmelerimizi bakana olduğu gibi iletildiğini düşünüyoruz, bakanın görüşlerini, en azından açıklamalarını da biz biliyoruz, bu noktada farklı söyleyecek bir şeyimiz yok. Bakan bize bir heyet gönderdi, bunların mutabakatına uyacağını söyledi, bu heyet de bize bir proje getirdi, biz de bu projenin üzerinde tartışarak birhem fikirlik yakaladık, sonuçta ise bakan bunu onaylamadı... Gelinek noktada bizim farklı söyleyecek birşeyimiz yok, ne söyleyecekse bakan söyleyecek, kendilerinin kabul ettiği beş kişilik görüşme heyetini çağırır, taleplerimiz elindedir, cevap verir, biz de verdiği cevap üzerinden değerlendirir, söyleyeceğimizi söyleriz. Ayrıca şunuekleyelim; operasyon tehditlerinden vazgeçsinler, böyle bir operasyona karşılık arkadaşlarımız kendini yakacaklarını açıkladılar, buna ilişkin açıklamayı okumuşsunuzdur, operasyon girişiminde bulduklarında bunu da hesaba katsınlar, arkadaşlarımız, yine böyle bir durumda su almayı da kesme düşüncesindedir.

Ferzan ÇİFTÇİ: Şunu da belirteyim, Sayın Bakan 18 kişinin birarada olacağı bir biçimi kabul etmemektedir, Yücel Sayman yanlış anlamış olabilir, bakanın kastettiği ortak mekanlarda bir araya gelmektir.

Tutuklu Temsilcisi: Bunun üzerine bir şey söylemek bile gereksizdir, herkes bir şey söylüyor, mesele de burada.. netlik yok, çözmeye çalışma yok, oyalama var....

EK:8

ADALET BAKANLIĞINA VE KAMUOYUNA, Tüm Ölüm Orucu Direnişçileri

F Tipi hapisane politikalarına ve değişik taleplerle başlattığımız ÖLÜM ORUCU direnişimize karşı bugüne kadar çeşitli saldırı politikaları geliştirildi. Bu politikaların temel amacı direnişimizi boğmak, taleplerimizin gerçekleştirilmesini engellemektir. Bu saldırı politikalarıyla amaçlanan tutsakların DİRENME HAKLARI'nı yok sayarak faşist politikaları uygulamak, halka yönelik saldırıların, katliamcılığın sürdürülmesinin koşullarını yaratmaktır.

Bugün direnişimizin geldiği aşamada, sıkça televizyonlardan devlet yetkililerinin yaptığı açıklamalarda, bir kısım köşe yazarına dikte ettirilerek yazdırılan yazılarda, biz tutsaklara yönelik operasyon tehditleri yapılmaktadır.

Operasyon tehditleri biz ölüm orucu eylemindeki

tutsakların ölüm orucu eylemine zorla götürüldüğümüz demogojileri ile sürdürülmektedir.

Defalarca açıkladık, TTB heyetleriyle yaptığımız birebir görüşmelerde belirttik, çeşitli demokratik kurumlara ve Adalet, Sağlık bakanlıklarına verdiğimiz dilekçelerde belirttik. Bizler son derece haklı ve demokratik talepleri gerçekleştirmek için ÖLÜM ORUCU eylemine başladık. ÖLÜM ORUCU eylemine başlamamızın nedeni bu demokratik taleplerimize olumlu cevap verilmemesi, tüm halkımızın temel taleplerinin baskı ve katliam politikaları ile boğulmaya çalışılmasıdır. Direnişimiz içinde ölümlerimizden de, bu taleplerimize katliam tehditleriyle cevap veren devlet ve özelleştirme Adalet Bakanlığı, mevcut hükümet sorumlu olacaktır.

Operasyon ve katliam tehditleri savuran devlet Ölüm Orucu eylemindeki biz tutsakların ölümlerini ne kadar engellemeye çalıştığını da göstermiştir. Açık ki, altmışlı günlere yaklaşan direnişimize yönelik bir operasyon toplu katliam anlamına gelecektir.

Bir kez daha yineliyoruz, hiç bir tehdit, operasyon, katliam direnişimizi bitirmeye yetmeyecektir. Bizler katliam politikalarıyla yeni karşılaşmıyoruz. Buca'da, Ümraniye'de, Diyarbakır'da, Ulucanlar'da, Burdur'da bu katliam politikalarını gördük, devlet de bizlerin bu katliamlara verdiğimiz cevabı gördü. Cevabımız değişmeyecektir.

BAKANLIK VE TÜM HERKES BİLMELİDİR Kİ, BİZLER ÖLÜM ORUCU EYLEMİ İÇİNDEKİ TUTSAKLAR OLARAK HERHANGİ BİR HAPİSHANEYE YAPILACAK OPERASYONU BEDENLERİMİZİ ATEŞLEYEREK, KENDİMİZİ YAKARAK CEVAP VERECEĞİZ. OPERASYON TEHDİTLERİ SAVURANLARI UYARIYORUZ. ATEŞLEDİĞİMİZ BEDENLERİMİZLE KARŞILAŞMAK İSTEYENLER OPERASYONA BAŞVURMAKTAN ÇEKİNMESİNLER.

BEDELİ NE OLURSA OLSUN BU BEDELİ ÖDEMekten ÇEKİNMEYECEĞİZ, DİRENIŞİMİZİN ZAFERE ULAŞMASINI, HALKLARIMIZIN DEMOKRASİ MÜCADELESİNİ HİÇBİR GÜÇ BOĞAMAYACAK, BİZ KAZANACAĞIZ..

TÜM HAPİSHANELERDEKİ BİRİNCİ, İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ EKİP ÖLÜM ORUCU DİRENIŞÇİLERİ
18 Aralık

(PRK/rizgarî) / Basın Bürosu'nun
12 Ocak 2001 Tarihli Basın Açıklaması

**19 ARALIK KATLIAMI
TOPLUMSAL MUHALEFETİ
TOPYEKÜN EZME VE SUSTURMA
HAREKATIDIR!**

TC devleti, hücre tipi cezaevleri programını 19 Aralık 2000 tarihinde kanlı bir şekilde uygulamaya koydu. 30'un üzerinde tutsağın katledildiği, 1000'den

fazla tutsağında ağır biçimde yaralandığı saldırıyı devlet, kamuoyuyla alay edercesine "hayat kurtarma operasyonu" olarak adlandırdı. Saldırılarda yaralanan ölüm orucu direnişindeki tutsaklar, bu direnişlerini hastahanelerde de sürdürdüler.. Bu yüzden ağır yaralı bir çok tutsak tedavileri yaptırılmadan cezaevlerine geri gönderildi.. Tutsakların bir kısmı yeni yapılan F tipi hücre cezaevlerine, bir kısmı da eski cezaevlerindeki tek ve üçer kişilik hücrelere konulmuş durumda..

Edirne, Sincan, Kocaeli F Tipi hücre cezaevlerine konulan bazı tutsaklarla görüşebilen Avukatlar ve aileler tutsakların içinde buldukları durumu kamuoyuna açıkladılar.. Verdiği bilgilere göre, tecrit hücreleri birer işkence merkezleri haline getirilmiş durumda. Özel jandarma birlikleri sık sık hücrelere baskınlar düzenleyerek tutsaklara çeşitli işkenceler uyguluyor. Tutsakların bir çoğu yaralı. Ölüm orucundaki tutsakların çoğu ölüm sınırında. Her gün bir-iki ölümün yaşandığı bu cezaevleri kitlesel bir kıyımla karşı karşıya.

Ne 19 aralık katliamı ne de hücdelerde devam eden baskı ve işkenceler tutsakların iradesini kıramadı. Devletin "örgüt baskısıyla açlık grevine gidiyorlar" iddiasına inat, tek ve üçer kişilik hücrelerde de direnişlerini sürdürdüler. Üstelik ölüm orucu ve açlık grevine katılanların sayısı katliamdan sonra iki katına çıktı.

Katliamdan bir gün sonra tutsaklarla görüşen arabulucu heyetin üyeleri, TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyesi Mehmet Bekaroğlu, MMOB Başkanı Kaya Gönenç, TTB İkinci Başkanı Metin Bakkalçı, İstanbul Barosu Başkanı Yücel Sayman yaptıkları açıklamada, hükümetin görüşmelerden çekildiğini ve kendilerini tüm girişimlerine ve ısrarlarına rağmen devletin diyalog ve uzlaşmaya yanaşmadığını kamuoyuna duyurdular.

19 Aralık 2000 Katliamı/direnişi Yeni Dönemin Başlangıcıdır!

12 Eylül Askeri Cuntasından bu yana binlerce tutsak, zihinsel çökertme programlarının bir parçası olarak koğuş sistemine dayalı cezaevlerindeki ölüm hücrelerinde uzun yıllar ağır işkenceler altında tutuldu. Özellikle 1980-85 yılları arasında Diyarbakır, Mamak, Metris, Erzurum cezaevleri adeta birer işkence laboratuvarı haline getirildi. Buralarda hücre sistemiyle birlikte uygulanan özel programlarla tutsaklar topyekün itirafçılaştırılmaya çalışıldı. 1980-2000 yılları arasında üçyüze yakın tutsak bu saldırılar sonucu ve açlık grevlerinde yaşamını yitirdi. Hücre sistemi ancak bu şekilde boşa çıkarıldı.

Her zaman MGK toplantılarının neredeyse değişmeyen bir kaç gündeminden biri olan cezaevlerinin teslim alınması planları, üçlü koalisyon hükümetinin de önüne koyduğu ilk hedeflerden biri oldu. Yeni koalisyon hükümetinin kurulmasının hemen ardından İç İşleri, Adalet ve Sağlık Bakanları arasında 6 Ocak 2000 tarihinde imzalanan ve 17 Ocak tarihinde fiilen yürürlüğe giren üçlü protokol, bütün bir muhalefete yönelik tasarlanan tasfiye ve imha programının cezaevleri ayağını tamamlama amacı taşıyordu. 19 Aralık saldırısından bir hafta önce RTÜK

ve DGM kararıyla "cezaevleriyle ilgili devlet aleyhine haber yapılmasının" yasaklanması, üçlü protokolün 19. maddesinde de yer almıştı.

Üçlü protokolün imzalanmasının ardından, cezaevlerindeki baskı ve hak gaspları daha da artmış; tutsaklara karşı provakatif saldırılar yoğunlaşmıştı. Ulucanlar, Burdur, Uşak, Ceyhan cezaevlerine dönük operasyonlar, yine mafia çetelerine yaptırılan cezaevleri eylemleri hücre sistemine geçişin provalarıydı. İçişleri Bakanı Sadettin Tantan "operasyon için yaklaşık bir yıldır hazırlık yapıyorduk" derken, bu gerçeği ifşa ediyordu.

İmralı süreciyle birlikte PKK'nin ideolojik-siyasal teslimiyet sürecine sokulması ve onbine yakın PKK tutsağının bu sürece angaje edilmesi, TC'nin zindanlara dönük programını uygulamasının da önünü açtı. Özel beyin yıkama programlarının uygulandığı tecrit hücrelerini Türkiye'den önce kendi ülkelerinde uygulayan AB devletleri ve ABD'nin de TC'nin cezaevleri projelerini olumlama, son saldırıya vize verildiğini gösteriyordu. Böylece Türkiye öncelikle işkence teknikleri ve cezalandırma yöntemlerini uygulamada Avrupa standartlarını yakalamış oluyordu.

Aralık ayı başında cezaevleriyle ilgili eylem ve etkinliklerin yükselmesi sonucunda kamuoyunda belli bir duyarlılık oluşunca, burjuva medyası cezaevleri haberlerine daha çok yer vermeye başladı. Aynı dönemde devlet, aydınları devreye sokarak ölüm orucundaki tutsaklarla görüşmeler başlattı.. Bu durum "çözüm"e ilişkin umut ve beklentileri arttırdı. Adalet Bakanının; "Yasal mevzuatlar tamamlanıncaya kadar F Tipi'nin erteleneceğini, kamuoyundan gelen eleştiriler ışığında F Tiplerinin koşullarının yeniden gözden geçirileceğini" yönündeki açıklamaları, devletin "uzlaşmak" istediği yönünde bir yanılsama yarattı.

Tutsaklar ise, daha önce varılan hiç bir anlaşmaya uymadığı için devlete güvenmiyorlardı. Bunun en yakın örneği Ulucanlardı. Anlaşmaya rağmen 10 tutsak kafası parçalanarak katledilmiş ve saldırı sırasında anlaşma metni de imha edilmişti. Bu yüzden tutsaklar, sivil toplum örgütü temsilcilerinden oluşan bir sürekli izleme komitesinin oluşturulmasını, bu komitenin anlaşmada üçüncü bir taraf olarak yer almasını ve anlaşma hükümlerinin "takipçisi" ve "güvencesi" olmasını istiyorlardı. Devletin iddiasının aksine, görüşmeden çekilmemişler, taleplerle ilgili teklifleri "müzakere edilebilir" olarak değerlendirmişlerdi. Devlet bu noktada oyalayıcı bir tutum sergileyerek tutsakların güvensizliklerini bilinçli olarak derinleştirdi. Devletin hesabına göre, tutsaklar bu belirsizlik karşısında eylemlerini sürdürmeye devam edecekler ve anlaşmaya yanaşmayan taraf durumuna düşeceklerdi..

Operasyon başlamadan yaklaşık bir hafta önce DGM'nin aldığı karar üzerine Medya, devletin resmi açıklamaları ve politikası dışındaki hiç bir haber ve bilgiye yer vermeye başladı.. Medya aracılığıyla yoğun bir dezinformasyon süreci başlatıldı. Tutsakların aleyhine yoğun bir kampanya yürütüldü. Öyleki gerçeğe-yalan ayırtedilemez duruma getirildi. Kimi "demokrat" ve "hümanist" çevreler bile bu

dezinformasyonun etkisinde kaldılar; katliamı yapanları değil, katedilenleri sorumlu tutan bir yanlışlığıne düştüler.

TC, nihayet 19 Aralık sabahı, ölüm orucunun 61.gününde saldırı başlattı ve onlarca devrimcinin vahşice katledilmesi pahasına hücre sistemine geçti. Tutsakları ya ölüm ya teslimiyet seçeneğiyle karşı karşıya bırakan devlet, bu dayatma karşısında onurlarıyla ölmeyi göze alan devrimci tutsakların bu "direnme" şekline de müdahale ederek, onların ne zaman ve nasıl öleceklerini kendisi belirlemiş oldu.

Takvim 19 Aralık 2000'i gösterirken, bir şafak vakti aç ve takatsiz bedenler, dünyanın gözleri önünde gaz bombalarıyla zehirlenerek; lav silahlarıyla yakılarak; boldozerlerle vücutları parçalanarak; joplarla, kalaslarla beyinleri dağıtılarak katledildiler. Ama ne umudu yok edebildiler ne da ve devrimci iradeyi teslim alabildiler

Sonuç Olarak;

Önce ABD, daha sonra Almanya, İngiltere ve İtalya gibi Avrupa ülkelerinde geliştirilen ölüm hücreleri, tutsak düşen ancak siyasi niteliklerini ve kişiliğini tutsaklık koşullarında da sürdüren rejim muhaliflerini siyasal olarak teslim almak amacıyla geliştirildi ve uygulandı. Bununla, tutsağın sürekli psiko-terör altında tutularak zihinsel olarak çökertilmesi, siyasal kişiliğinin parçalanması ve istenen tip ve kişilikte bir "insan" haline getirilmesi amaçlanıyordu.

Almanya'da RAF üyeleri, İtalya'da Kızıl Tugaylar, İngiltere'de IRA mensupları, Amerika'da BLA (Siyah Kurtuluş Ordusu) militanları bu ölüm hücrelerinde bu özel beyin yıkama işkencesine maruz kaldılar..Onlarca tutsak bu psikolojik ve fiziksel işkencelerde yaşamını yitirdi.

Şimdi aynı şey Türkiye'de ve Kürdistan'da deniyor.

Unutulmamalı ki, tabutluğa gömülerek sessizliğe mahkum edilmek istenenler sadece tutsaklar değil, bütün bir toplumdur. Bu operasyon yalnız tutsakları değil, emekçileri ve Kürdistan halklarını da susturma ve teslim alma operasyonudur. Bu operasyon çok yönlüdür ve emperyalist merkezlerin program hedefleriyle bütünlük oluşturuyor.. Kitlesel ölümlere doğru gidilirken bile "batı'nın resmi kurum ve kuruluşlarının büyük bir sessizlik içinde olması da bu gerçeği ortaya koyuyor.

AB ve ABD'nin ekonomik, sosyal ve siyasal "entegrasyon" programları, öncelikle tüm muhalif seslerin susturulmasını gerektiriyordu ve şu anda yapılan da tamı tamına budur. Siyasi, idari, adli ve mali yapı militarist şiddet eşliğinde yeniden dizayn edilirken, devletin yasal terörü ile yasadışı terörü demokratik ve sosyalist muhalefeti ezmek için sınırsız biçimde uygulanıyor. Bu operasyonda özelleştirme projeleri ile F tipi cezaevleri projesi aynı programın iki farklı yüzünü oluşturuyor. Biri emekçileri, diğeri tutsakları ezmek için. Kürdistan halklarının kurtuluş dinamiklerini kırmak ve imha etmek için ise, Güney Kürdistanı'nda içine alan "**böl-parçala-çatıştır ve yönet**" taktiğine dayalı "yeni" bir senaryo uygulamaya konulmuş durumda..

Denebilir ki yeni bir TAKRİR-İ SÜKUN dönemine

girilmiştir. Devlet bir kez daha resmi ideolojinin en katı değerleri üzerinden tepeden tırnağa militarize olurken, niteliğine göre **her türlü** muhalefet de ya imha ya da tasfiye ile karşı karşıya..

19 Aralık katliamından sonra zindan mücadelelerinde yeni bir dönem başlamıştır.. Öncelikle bu yeni dönem doğru tanımlanmalıdır. Cezaevlerinin, tutsak taleplerinin sonuç alıcı basınç merkezi olma imkanları büyük ölçüde zayıflamıştır. Mücadelenin ağırlık merkezi zorunlu olarak dışarıya kaymıştır. Zindan direnişinin taleplerinin kabulü, eskisinden çok daha fazla genel demokratik mücadelenin güç ve etkinliğine bağlı hale gelmiştir.

Tutsaklar onurlarını korumak için kendilerine düşeni yaptılar, yapmaya devam ediyorlar. Şimdi asıl görev dışarıdakilere düşüyor. Tutsakların bugünkü acil taleplerinin kabul edilmesi, daha da önemlisi uzun vadede tutsaklığın siyasal ve sosyal koşullarının demokratikleştirilmesi dışarıdaki mücadele ve örgütlenmenin gücüne ve cezaevlerine dönük çalışmaların kurumlaşmasına bağlıdır. Şayet bedeli ağır "pirus zaferi"leri kazanmak istemiyorsak, mücadelenin dışarıda daha da yükseltilmesi şart.

Günün acil görevlerini doğru saptamak, orta ve uzun vadeli mücadele programlarını somutlaştırmak son derece yakıcı bir hal almıştır. Bu aynı zamanda kendi siyasal pratiğimizin de ciddi bir özeleştirisini zorunlu kılıyor.

Tutsakların mücadele ve direniş çağrılarının, "sessiz çılgın mekanları" denilen ölüm hücrelerinde boğulmasını istemiyorsak, mücadele ve direnişi hep birlikte yükseltelim.

**Stërka Rizgari'nin 26. Aralık 200 tarihli
Basın Açıklaması**

SALDIRGANLIĞA KARŞI TEK BARİKAT, TEK YÜREK

TC Devletinin uzun süreden beridir planladığı, devrimci tutsakları teslim alma saldırısı sonucu; onlarca tutsağın katledilmesi, yaralanması ve tecrit edilmelerini şiddet ve nefretle protesto ediyoruz.

Ölüm orucu ve açlık grevleri ile ölüm sınırına gelmiş, zindanların dört duvarı içinde onurları ve iradelerinden başka kendilerini savunma araçları olmayan tutsaklara karşı, binlerce kişilik jandarma ve polis gücüyle, helikopter, panzer, buldozer ve kepçelerle girişilen bu saldırı; Türk militarizminin "kahramanlık" örneklerinden biri olarak tarihe geçti. Özellikle Bayrampaşa'da kadın tutsakları diri diri yakarak kinlerinin ve zulümlerinin derecesini ortaya koyan bu zulüm tacirleri, kan, ateş ve ölümler üzerine bayram yapmaya hazırlanıyorlar.

Birgün önce "F Tiplerini ertelediklerini" söyleyerek, sözde uzlaşma görüntüleri ardından girişilen bu kapsamlı saldırı, TC devletinin yalana, hileye, sahtekârlığa dayalı karakterini bir kez daha ortaya koymuştur. Herkesin gözünün içine bakarak yapılan bu vahşet gösterisi, medya araçlarıyla tersyüz

edilerek, herkese gördükleri şeyin tersi empoze edilmeye çalışılmaktadır.

Şartlı salıverme yasası ve kamuoyunu manipüle etme girişimleri sonucunda uygun bir zemin yakaladığına inanan devlet, 12 Eylül'den beri rüyasını gördüğü devrimci tutsakları tecrit etme planını başardığını ummaktadır. Ne varki devrimci tutsakların bu saldırıya canlarını siper ederek gösterdikleri direnişin, saldırganların heveslerini kursaklarına koyacağı kesindir.

TC devletinin bu saldırıyı Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesine dayattığı teslimiyet süreciyle birlikte tırmandırdığını, bir tarafta elde ettiği psikolojik üstünlüğü diğer tarafa saldırı için basamak yaptığını iyi görmek gerekiyor. Cezaevlerine yönelik saldırıların gölgesinde aynı zamanda Güney Kürdistan'a yoğun saldırıların başlatılmış olması da, TC sömürgeciliğinin devrimci dinamizm odaklarını ve kazanılmış mevzileri yoketmek için canhıraş bir gayret içinde olduğunu göstermektedir. Bu saldırganlık da özellikle dikkatlerden kaçırılmamalıdır.

İrkçı Ecevit Başbakanlığında, faşist MHP-DSP koalisyonu ile daha rahat yönetme olanağı bulan sömürgeci militarist-bürokratik diktatörlüğü, halklarımıza karşı saldırganlığını en üst boyutta hayata geçirmeye çalışmaktadır. Devletin bu niteliğine rağmen "Demokratik Cumhuriyet" beklentisi yaratmanın ya da hayallere kapılmanın ne büyük bir gaflet olduğu da hergün yeni bedellerle kendini ortaya koymaktadır.

Devrimci tutsakların teslim alınması demek, toplumun devrimci dinamizminin de teslim alınması, IMF planlarının, zulmün daha rahat uygulanması demektir.

Bunun içindir ki; bu saldırı devlet için stratejik önemdedir ve halklarımızın devrimci güçleri açısından da aynı önemde karşılık verilmesi gereken bir saldırdır.

Devrimci, demokrat tüm güçleri bu saldırganlık karşısında barikat olmaya çağırıyoruz.

AVRUPA BİRLİĞİ KATILIM ORTAKLIĞI BELGESİ ÜZERİNE BİR DEĞİNME

Sedat Günçekti

8 Kasım'da açıklanan Avrupa Birliği katılım ortaklığı belgesi (KOB) Avrupa-Türkiye ilişkilerini, aradaki mesafeyi ve statüyü az çok tanımlayan bir belgedir.

Belgeye ilişkin hemen şunu söylemek mümkün; belgeyi hazırlayan komisyon bütün aşamalarda Türk dışişleri bakanını bilgilendirmiş, bunun da ilerisinde metnin içeriğini Türkiye'nin "hasasiyetleri" ve tepkileri çerçevesinde belirlemeye özen göstermiştir. Nitekim metne son anda girdiği belirtilen "Kıbrıs Sorunu" dışında Türk devlet yetkililerinin katılım ortaklığı belgesi'ni "Genel hatlarıyla kabul edilebilir bir belge" olarak nitelermeleri bunu doğrular niteliktedir. Kaldı ki "Kıbrıs sorunu"nda aslında ilk defa gündeme getirilmediği, Helsinki Sonuç Bildirgesi'nde yer aldığı biliniyor(1). Türk devlet yetkilileri bilinçli ve amaçlı olarak "Kıbrıs koşulu"nu abartarak içe ve dışa dönük mesajlar veriyorlar, olayları saptırmayı ve yapay gündemlerle siyaset yapmayı bir tarz haline getiren Türk devlet yetkilileri bir kez daha maharetlerini ortaya koyuyorlar. İç kamuoyuna Avrupa'ya teslim olunmayacağı, hemen her söylenene evet denilmeyeceği "Kararlılığı" mesajı verilirken, Avrupa'ya karşı da Kürdistan sorununu ilerde gündeme getirmemeleri için şimdiden "Kıbrıs sorunu"nu bir tür krize dönüştürerek, tampon oluşturuyorlar.

Avrupa Birliği'nin Türkiye ye bu denli ılımlı ve hatta tavizlerle yaklaşmasının ardında hiç şüphesizki Avrupa'nın ekonomik

ve politik çıkarları durmaktadır. AB'nin ılımlı yaklaşımı herşeyden önce güçler dengesi ve Türkiye'ye yüklenen misyon nedeniyle. Yoksa AB'nin Türkiye'nin "kabadayılık" gösterilerini görmezden gelmesi söz konusu bile olmazdı.

Tek kutuplu bir sistemde, emperyalistlerin dünya pazarını yeniden paylaşmak temelinde birbirleriyle yarışmaya hız verdikleri bir dönemde, üzerinde en çok oynayacakları alan hiç kuşkusuz Ortadoğu, Kafkaslar ve Balkanlar olacaktır. Bu alanlarda ise Türkiye Jeostratejik bir konum arz etmektedir. ABD'nin olsun, AB'nin olsun Türkiye'ye pek çok yönden ihtiyaçları var. Heleki Kafkaslar ve Ortadoğu enerji kaynaklarının kontrolü büyük ölçüde ABD'nin eline geçmişken... AB hem bu durumu kendi lehine çevirmek hem de siyasal ve ekonomik nüfuz alanını genişletmek üzere Türkiye'yi kendi yürüncesine oturtmak durumundadır. Peki AB kapacağı pastadan Türkiye'ye eşit pay verecek mi, gerçektende Türkiye'yi AB'nin partneri olarak kabul edecek mi? Kanımızca böyle bir şey söz konusu olmayacaktır. Ortaktan ziyade taşeron olabilecektir. Bu anlamda Türkiye'nin AB üyeliği de en azından beş on yıl sürüncekte kalacaktır.

AB'nin Türkiye politikası; Türkiye'yi bağımlılık ilişkileri içinde sistemin çerperinde tutma ve kendi çıkarlarına hizmet ettirme temelinde dizayn etmedir. Türk devleti de bunun farkındadır. Ama onun da bu durumu aşacak, kendini sisteme rağmen ayakta tutcak gücünün ve iradesinin olmadığını biliyor. Eli mecbur oyuna bu şekilde devam edecektir. Türkiye'nin AB, Dünya Bankası ve IMF ile ilişkilerinde ABD'nin direkt referans olması, açık çek vermesi Türkiye'nin yaşadığı güçlüklerin de bir göstergesidir. AB'de çok iyi biliyor ki Türkiye AB üyesi olursa kendi bloğunda ABD lehine bir çatlak oluşabilir. Çünkü Türkiye AB içinde sürekli olarak Amerikan çıkarlarını kollayacaktır. Özcesi Türkiye, ABD ve AB arasında çekiştirilen, yararlanan ve bu anlamda da ne çökmesine ne de büyümesine sıcak bakılmayan bir yapıda tutulmaya çalışılacaktır.

KOB'nin bu tarihsel arka planını es geçerek değerlendiren bazı Avrupa hayanı "sosyalist"ler ve "Demokratik Cumhuriyetçi"lerin, metinde Kürtlerden ve ulusal demokratik haklarından bahsedilmemiş olmasının eksiklik olduğunun ama metne tümüyle karşı çıkmasının da

doğru olmayacağını belirten açıklamaları oldu.

PKK Başkanlık Konseyi üyesi Mustafa Karasu 12. 11.00 Tarihinde Medya TV de yaptığı değerlendirmede kürtlerden açıkça bahsedilmemesi olmasını eksik bulduklarını ama metne "ak ile kara" mantığıyla bakmanında yanlış olduğunu, herşeyi yukarıdakilerden egemenlerden beklememek gerektiğini, demokrasi hareketinin tabanından geliştirilerek, belirlenen çerçevenin içinin doldurulması gerektiğini vaaz etti.

"Dünyayı yenecek gücümüz olsa dahi TC'ne silah sıkmayacağız" diyen anlayışın sahipleri, doğal olarak AB ve Türk devletinin yakınlığı ve danışıklı dövüşünü açıklan ve cesaretle eleştirip, KOB'ni red edemezlerdi.

Metinde "Kürtlerden bahsetmemek Avrupa adına onursuzluk"muş ama böyle olmasına rağmen çizilen bu çerçevenin içinin demokrasi güçleri doludurabilirmiş!... Tıpkı herşeyin içinin boşaltıp, sorunların çözümünü zamana-çürümeye- bırakan sömürgeçilerin söylemi gibi, bekle ve öl...

Peki Başkanlık Konseyi adına konuşan Karasu, AB'nin Kürtlerden ve haklarından bahsetmediğine değinirken en büyük eleştiri ve tepkiyi Apo'ya ve PKK resmi çizgisine yöneltmesi gerekmiyormuydu? Daha düne kadar kürtlerin kültürel haklarından bahseden, Türkiye'yi Kürt politikasından dolayı sürekli "kınayan" Avrupa'nın bugün Kürt sözcüğünü dahi telafuz etmemesinden acaba birinci derecede Apo ve PKK'nin politik sorumlulukları yok mudur?

Sınıf mücadelesini ve devrimi tümünden karalayıp, Kürdistan bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini ise salt bir dil kültür sorununa indirgeyip, sömürgecilere karşı mücadeleyi ise adım adım tasfiye edenlerin dönüp kendilerine bakmaları gerekmiyor mu? Üstüne üstlük Türkiye'nin güçlü bölge devleti olmasını ve AB'ne üye olmasını en fazla isteyen ve çaba gösteren PKK değil mi? KOB fos çıkınca bu defa "herşey devletten beklememek lazım, devletinde kendi içinde problemleri var, hala değişimi istemeyenler var, ... bölücü ayrılıkçı olmadığınıza devlete ispatlayın, güven verin" demogojisi ile aynı kapıya çıkmıyor mu? sisteme payanda olup, sömürgeçilerle "barış" ve "ortak vatan, ortak bayrak, ortak devlet" stratejisi içine girenler hangi demokrasi mücadelesinden bahsediyorlar? Sömürgeci TC'nin "demokrasi" makyajından her halde!

Evet AB dün ne yaptığını biliyordu, bugün

de... Dün bağımsızlık ve özgürlük istemi ile mücadele veren ve gücü Avrupa metropollerinde bile hesaba katılan bir PKK vardı, bu gün ise PKK fiziki varlığı dışında siyasi mefta haline gelmiştir. En iyimser tanımlamayla sisteme diz çöktüğüyle kalmamış, bütün saygınlığını ve etkisini de yitirmiştir. Kuzey Kürdistan'daki Kürdistanî parti ve örgütlerin henüz etkili bir güce sahip olmamaları da göz önüne alındığında AB'nin bugünkü politikası rahatlıkla anlaşılabilir.

Sonuç olarak; TC, AB serüvenine ya da seyahatine Kürdistanlıları da taşımaktadır. Dolayısıyla Kürdistan sorunu bundan böyle AB ülkelerini daha doğrudan ve yakından ilgilendirecektir. Kürdistanî uluslararası sömürge ülke statüsüne sokan Lozan anlaşması gibi bu tür anlaşmalar da Kürdistanlıların kaderinin bir kez daha iradesi dışında belirlenmesi anlamına geliyor. Bu bakımdan bütün Kürdistanî güçlerin ortak bir ulusal demokratik temsil güçlerini oluşturarak sürece her açıdan müdahale etmelidirler. Unutmayalım ki ham hayallere kapılmak, kadar hareketsiz ve pasif kalmak da mücadeleye uzun vadede ciddi zorluklar karşı karşıya bırakacaktır.

Dip not:

(1)- Helsinki sonuç bildirgesinde "Kıbrıs sorunu"nun Türkiye ile Yunanistan arasında 2004 yılına kadar çözülmesi isteniyordu. Eğer bu tarihe kadar taraflar anlaşamazlarsa sorun 2004 yılında Lahey Adalet Divanında ele alınacaktı. KOB'de sorunun çözümü için 2001 yılına kadar süre tanınıyor Bu süre içinde Türkiye'nin Birleşmiş Millletler görevlisine de yardımcı olması isteniyor.

Radikalizm, Karizmatik Önderlerimiz ve Direniş Geleneğimiz

F. Esedî

Öcalan'ın İmralı'da 28 Şubat kararlarının gönüllü bir savunucusu olmasıyla birlikte, Kürdistan kamuoyunda yoğun bir tartışma süreci başladı. Öcalan ve PKK'nin 15 yıllık sıcak savaş boyunca adeta yasakladıkları eleştiri, tartışma, sorgulama süreci bu sefer dizginlerinden boşalırcaasına, "amaçsız, hedefsiz" bir tarzda devam ediyor. Son bir buçuk yıllık tartışma ve değerlendirmelere bakılırsa maazallah herkes haklı! PKK'nin bu noktaya geleceğini önceden gören münecimlerden! Silahlı mücadelenin sonu budur diyenlerden! Komplo teorilerinden! Yenildik, bittik edebiyatı yapanlardan! Oh be rahatladık diyenlerden! Zil takıp oynayanlardan! Milletvekilliği hesapları yapanlardan! Sağa sola çamur atanlardan! İç savaş naraları atanlardan! Sosyalizme küfür edenlerden! Devrimcilere sövüp sayanlardan geçilmiyor ortalık. Ancak bu eleştirilerden en "tuhafı" yıllardır silahlı direnişe soğuk bakanların tutumlarıdır. Bunlar, yıllarca silahlı direnişin yanlış olduğunun, en doğrusunun "Türk demokrasi güçleriyle birlikte ülkenin demokratikleşmesi ve demokrasi mücadelesinin esas alınmasını" öneriyorlardı. PKK'nin onların tam da istediği noktaya gelmiş olmasını şimdi neden eleştiriyorlar doğrusu anlamak mümkün değil! PKK ile ayrı yanlarınız ortadan kalktığına göre, üstelik bu ayrı yanlar tam da sizin istediğiniz şekilde gerçekleştiğine göre bunca gürültü koparmanın anlamı ne? 15 yıldır Kürdistan'da taş üstünde taş bırakmayan tufana destek verenleri Kürt halkının tüm çıkarlarını bir tarafa iterek "dalkavuklukla" suçlayanların seyirci

konumdan eleştirici konuma geçmiş olmaları doğrusu bize pek normal bir tutum gibi gelmiyor. Bu tutumun arkasında yurtseverliğin, halkın çıkarlarına gösterilen hassasiyetin durmadığı bu iki yıllık süreç içerisinde tüm çıplaklığıyla ortaya çıktı.

Yapılan tartışmalar, eleştiriler, değerlendirmeler kuşkusuz kendi içinde önemli doğrular da barındırıyorlar. Ancak bu değerlendirmeler bütünsel bir bakıştan, geleceği açıklamaktan, analizden uzak, tepkisel, dar grup çıkarlarına endeksli, "bireysel tatmine" dönük olmayı çoğunlukla aşamıyorlar. Kürt tarihine damgasını vuran klasik geleneğimiz PKK değerlendirmeleriyle bir kez daha tekerrürü aşamıyor. Ya kölece bir kabulleniş, ya da topyekün red geleneği sürüyor. Kürtler birbirlerinden intikam almaya devam ediyorlar! Oysa bu dalga, eğer topyekün bir karşı direnişle püskürtülmezse hepimizi bir yerlere savuracaktır. PKK'nin silah bırakması ve siyasal taleplerini basit bir demokratikleşme çerçevesi ile sınırlamış olması bile Türk devletini tatmin etmeye yetmedi. AB'ye bağlanan umutlar ise bizzatıhi AB'nin son Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) ile birlikte yok olup gitti. Kürtlerin bir kez daha Lozan benzeri es geçilmesi ve Türk devletinin son iki yılda Kürt sorununu çözme noktasında hiçbir adım atmamış olması bile bu durumu fazlasıyla aydınlatmaktadır. Bu gelişmeler karşısında oturup ciddi ciddi bir muhasebe yapmamız gerekirken hala yok radikalizm iflas etti, yok silahlı direniş yanlıştır gibi hayat ve siyasal gelişmeler tarafından her gün onlarca kez tekzip edilen bayat fikirlerle bir yerlere varılamayacağı bellidir. Bu nedenle hiç kimse tek başına kurtuluş hesapları yapmasın! Kürdistan halkının ve siyasal yapıların önünde uzun erimli ve alabildiğine zorluklarla içerilmiş bir direnişten başka yol görünmüyor.

"Her Ot Kendi Kökü Üzerinde Büyür!"

Kürtlerin ulusal özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi 200 yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. Bu süreç kendine has bir kültür, bir gelenek de yarattı. Her otun kendi kökleri üzerinde büyümesi gibi bu günkü Kürt hareketi de bu 200 yıllık sürecin bir ürünüdür. Ne yazık ki ortaya çıkan ürün ve bu üründen beslenen geleneğimizi bir bütün olarak olumsuzlamak mümkün olmadığı gibi tamamen redetmek de. DBP Genel Başkanı Yılmaz Çamlıbel; PKK ve Öcalan'ın durumunu, "radikalizm iflas etti" şeklinde özetliyor. PSK

Genel Sekreteri Kemal Burkay ise; "gelişmeler bizi doğrulamıştır" dedikten sonra, silahlı direnişin ne kadar yanlış(!) bir yol olduğunun bir kez daha kanıtlandığını söylüyor! "PKK'nin silahlı mücadeleyi temel alan görüşlerine karşı çıktık, yine PKK'nin 1984 Ağustos'un da başlattığı partizan savaşını yanlış bulduk, ödenen bedel ağırdır ama bir kazanım sağlanamamıştır" (1) Silahlı direnişin doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkan muhteşem potansiyeli sonuç alacak tarzda konumlandırmayı başaramama zaafiyetinin silahlı direnişe ciro edilmesini anlamak mümkün değil. Gerçekten iflas eden radikalizm mi? Radikalizmin iflas ettiğini hangi verilere dayandırıyoruz? Türk devleti, genel kurmayı ve Kemalist sol ile Ocalan ve PKK Başkanlık Konseyi'nin söyledikleri dışında, "sizi doğrulayan" başka bir veri var mı? Yok. Acaba bir politik perspektifin yanlış ya da doğru olup olmadığı konusunda halkın yargıları bir şey ifade edebilir mi? Mesela bir seçim sonucu. 18 Nisan 1999 seçimlerinde HADEP, 1,5 Milyon oy aldı ve 37 tane Belediye başkanlığını kazandı. Mersin gibi bir metropolde seçim sandıklarına açık müdahale konusunda devlet "kararlı" görünüyorsa, siz Kürdistan'daki seçim sandıklarına neler yaptığınızı kendiniz düşünün. HADEP'in arkasındaki temel güç "radikallerdi". "İlımlılar" ise 24 bin oy aldılar. Bu sonuçlar kimin iflas ettiğini göstermiyor mu? Diyelim halkımız yanıldı! Gerçeği göremedi! Halkın verdiği destek tek başına bir politikanın doğruluğunu test etmek için yeterli olmaz elbet. Başka veriler yok mu? Başka veriler de var. Silahlı direnişin toplumumuzda yarattığı radikal değişiklik, Kürtlerin bilincinde uyanan kendine güven silahlı direnişle elde edildi. Başka ülkeler de var, Hindistan dışında, dünyanın tüm sömürgeleri silahlı direnişlerle zafer elde ettiler. Kaldı ki Gandi'nin önderlik ettiği pasif direniş, bizim "pasifistlerin" göstermek istedikleri gibi pasif bir direniş değil. Son derece kararlı, gelişmelere göre kendini anında cevap verecek konumda örgütleyen ve asla işgalcilere taviz vermeyen, talepleri bakımında ise son derece radikal bir eylemdi. Anti işgalciydi. Temel slogan, "ingilizler evlerine" şeklindeydi. Bizim "ılımlılarımız" ise hiçbir dönem Kürdistan'da işgal gücü olarak konumlanan Türk ordusuna; ülkemizde def ol diyecek kadar Gandileşemediler. Hintliler dahil olmak üzere, acaba o halklarda radikal politikalara destek verdikleri için yanılmış

olabilirler mi? Hiç sanmıyorum. Elbette iflas eden bir politika var. Ama bu iflasın hiçbir alakasının olmadığı şey radikalizm ve silahlı direniştir. Halkların radikal politikalara destek vermesinin temelinde, bu politikalara öncülük eden hareketlerin siyasal talepleri ve programatik hedefleri durmaktadır. Kürdistanlı emekçiler, yoksul yığınlar ve geleceğini koyu karanlık olarak gören geçlik ve vijdan sahibi aydınların desteği bu nedenledir. Burada bir yanlışlık yok. Burada kendi çıkarlarını net olarak gören, ince eleyip sık dokuyan bir emekçi sınıfı bakışı var. Bu sağlam bakış PKK'nin yeni yönelimini süreç içerisinde red edecek ve kendi kanallarını yaratacaktır. Şimdiden başlayan kaynamanın, kopuşların, rahatsızlıkların esas nedeni de budur.

PKK'nin savaş rantçıları olarak lanse ettiği, ama yaşamları ve örgütsel mücadeleleri boyunca bıraktığınız savaştan rant elde etmeyi sürekli radikal duruşlarından ve gerilla mücadelesini desteklediklerinden dolayı bedel ödeyen Kürdistanlı Marksistler ile radikal devrimci yurtsever aydınlar ise "İflas" tartışmalarına başka bir cepheden katılarak; iflas edenin radikalizm değil, bir kez daha sömürgecilerle kurulan ve adına taktik denilerek kitlelerden gizlenen ama özünde stratejik bağımlılığa dönüşen parçacı anlayışın, tepeden inme, şeflik siyasetine dayalı teslimiyet politikalarının olduğunu söyleyerek tartışmalara dahil oldular. Liberal Kürt sağının, Ocalan'ın nedamet getirmesini kendilerinin doğrulanması olarak vaaz etmesini son derece yanlış ve tehlikeli bir gidiş olarak değerlendiren! Cemil Gündoğan; "Görebildiğim kadarıyla PKK'deki yenilgi veya gerilemeler eski ulusalcı paradigmanın liberal verisiyonunun doğrulandığı biçiminde anlaşılacak eğilimindedir. Bu doğru değildir. Liberal çözümün bizdeki cisimlenişi, önünde sonunda, bölgede jañdarmalık yapan bir Türkiye formülüyle (Özalcı fetihçilikle) buluşmak şeklinde tecelli edecektir; yani çok farklı bir yoldan gelerek PKK liderinin bugün varmış olduğu nokta. Bunun bir Kürt çözümü olmadığı ise ortada. Yeni bir paradigma derken, yeni durumu gerçekten karşılayabilecek durumdan söz ediyorum, eskinin liberal versiyonundan değil." (2) Kürt liberallerinin Avrupa'dan bakarak geliştirdikleri çözüm modeli Kürtler tarafından her defasında olumsuzlanmış olmasına rağmen, AB'nin yakın dönemde açıkladığı "Katılım Ortaklık Belgesi"yle de belgelenmiş

olmasına rağmen yenilgiden bıkmayan pehlivan misali aynı nakarat tekrarlanmaya devam ediliyor.

Ancak ilginçtir, bütün bu "değerlendirmeler" Öcalan'ın "yeni" görüşlerine dayandırılmaktadır. Hem Öcalan'ın "yeni" görüşleri eleştirilmekte, hem de Öcalan'ın söylediklerinden yola çıkılarak kendilerinin doğrulandığı savunulmaktadır. Şimdilerde kim ağzını açıyorsa, "biz dememiş miydik" lerle başlıyor. "Tarihin kendilerini haklı çıkardığını" söyleyenler, Öcalan'ın tamda resmi ideolojinin istediği bir şekilde PKK'nin direniş çizgisini ve bağımsızlıkçı söylemini yanlışlamasını kendilerinin doğrulanması olarak değerlendiriyorlar. Bunu yapanlar, sadece PKK'nin silahlı direniş çizgisini red etmiyorlar, aynı zamanda geleceğimize de ipotek koyarak bir daha Kürtlerin böylesi bir işe kalkışmalarını da söylüyorlar. Burada red edilen sadece PKK'nin yeni ve geçmiş süreci değil, red edilen aslında tüm bir anti - kapitalist mücadele döneminin, sisteme temelde karşı olma fikrinin, sosyalist devrim taleplerinin v.b. tarihe karıştığına dair olan savunudur. Ayrıca bütün bu nitelikler a priori olarak PKK'ye oradan da silahlı direnişe indirgenmiş olması da, onlar için bir "kolaylık" teşkil etmektedir. PKK'nin kendisinden olmayan vasıflarla eleştirilmesi basit bir kolaylıktır. Radikalizm, bir fikrin, bir düşüncenin ona uygun eylem biçimleriyle birlikte bir iç tutarlılık ve kararlılık içinde savunulmasıdır. Yoksa salt silahlı mücadele vermek radikal olmak anlamına gelmediği gibi, tek başına silahlı mücadele vermiyor olmak da radikal olmamanın ölçüsü değildir. Radikalizmin anlamı, bir sistem olarak sömürgeciliğe, kapitalizme temelden karşı olmak, bu sisteme ve onun statükolarına karşı savunduğumuz düşüncelerle tutarlı ve uyumlu bir tarzda kararlı bir mücadele yürütmektir.

PKK'nin yıllar boyu kendi dışındaki hareketlere karşı bilinçli ve iradi olarak gerçekleştirdiği yanlış fiili ve ideolojik saldırılar PKK ile PKK dışında kalan Kürt örgütleri ve kitlesi arasında ciddi bir gerilimin doğmasına yol açtı. Bu gerilimin hiç kuşkusuz birincil derecede sorumlusu Öcalan ve PKK kadrolarıdır. En masum eleştirileri bile küfürle, iftirayla, hakaretle karşılayan, kontrolündeki gücü kendi politikasını benimsemeyenlere karşı acımasızca kullanan PKK, bu yanlış pratiğiyle sonuçları yıllarca ortadan kaldırılamayacak derin

tahribatlar oluşturdu Kürt toplumunda. Bazı değerlendirmelerde geçmişin izlerinin çok belirgin olarak öne çıkması buradan kaynaklanıyor. Kimse kendisine yapılan haksızlıkların üstüne sünger çekmek istemiyor. Bunu bir noktaya kadar anlamak mümkündür. Ancak sorun "kan davasına" dönüştürüldüğünde ve yapılan analizlere bu duygu yön verdiğinde, farklı yerlerden gelerek PKK kültürü ile bütünleşmiş ve ona karşı mücadele ediyorken onu yeniden üretmiş oluruz. Bu ciddi bir tehlikedir ve bugünlerde çok da yaygındır. Ancak unutmamak gerekir ki; köksüzlük, geleneksizlik yada reddi miras PKK'yi nerelere sürüklediyse "radikalizmi" mahkum eden eleştiri sahiplerini de o noktalara her an sürükleyebilir. Tarihi kendisiyle başlatan, sonunun ve öncesinin olmadığını söyleyen PKK, Kürtleri ben yarattım diyen PKK, bütün Kürt direnişlerini "feodallere, işbirlikçi önderliklere" bağlayarak, onların başarısızlığını önderlik meselesine indirgeyen PKK, "ulusal lider" olarak güneş mertebesine çıkarttığı lideri o önderliklerin en gerisinin bile gerisine düşmekten kurtulamadı. Reddi miras anlayışı sonuçta PKK'yi kalpaklı Mustafa Kemal resimlerini HADEP binalarına astırma noktasına getirdi. Kürt ulusunu "yaratmakla" övünen PKK, üç beş tane doğru düzgün aydın yetiştirmeyi beceremediği için bugün yıllarca "ajan, işbirlikçi, hain" olarak damgaladığı adamlara mahkum olmuş durumdadır. Eğer hala mevcut tüm kurumlarında ancak başka hareketlerden gelen "ajan, hain, işbirlikçi, tırşıkçı" kadroların çabalarıyla işlerini yürütebiliyorsa, burada birazcık dahi olsa durup düşünmek gerekmiyor mu? Kendi toplumsal gerçekliğimize bakarken, hep bir "diş el" aramak, PKK'yi bu eksende değerlendirmek Kemalistlerin Kürt ulusal direnişlerinde sürekli "İngiliz parmağı" aramasıyla aynı değil mi? ulusal direniş geleneği içinde içselleşen kimi zaafı devrimci bakış açısı ve tarihsel bilinçle aşmayı değil, onu topyekün olumsuzlayarak üstelik bu olumsuzlamaya rağmen onun yeniden üretmek hangi mücadeleye hizmet edebiliriz?

Kürt hareketinin 200 yıllık bir mücadele ve direniş geleneği var. Bu geleneğin öne çıkan ve neredeyse tüm başkaldırıların ortak özelliği olan faktörler ne yazık ki bugüne kadar aşılamadı. Bu geleneği en uç noktalarda, üstelik tam da resmi tarihin tezlerine paralel bir biçimde red eden PKK

bile sonuçta kendisini ötekiler gibi tekrardan kurtaramadı. Eleştirdiği tüm noktaları fazlasıyla kendi bünyesinde üretti PKK. Bugün PKK'yi radikalizm iflas etti diyerek eleştirenler de bu kötü gelenekten bize miras kalan ve her defasında yenilgiyi bir kader olarak karşımıza çıkartan olumsuzlukları eleştirmiyorlar. Sömürgeci devletlerle ilişkiler, parçacı anlayış, karizmatik önderlik sorunu, gizli diplomasi, otonomici programlar es geçilmektedir. Esas eleştiri noktası yapılanlar ise, Kürtleri bir ulus olarak bugünlere taşıyan silahlı direniş olayıdır. Elbette klasik silahlı direniş ve onun uygulama biçimleri aşılması gereken önemli bir sorundur. Ancak klasik çizgiyi aşmak o aracı bir daha kullanmamak anlamına gelmiyor. Burada dikkat edilmesi gereken temel nokta, koşulların farklılaştığını görmek ve aracı ona göre yeniden örgütlemektir. Yoksa bir aracın yanlış kullanılması, yanlış amaçlara hizmet etmiş olması o aracı olumsuzlamamızı gerektirmez. Kürt hareketinin kendi tarihinden ve PKK'den miras olarak alacağı gelenek direnişçi çizgidir.

Gelenek sorunu, ulusal kurtuluş hareketleri ve sosyalistler açısından önemli bir tartışma konusudur. Eski yeni her ulusal ve toplumsal hareket bir geleneği eksen alarak, ya tamamen o geleneğe bağlı kalarak yada kimi değişikliklerle birlikte mücadelesini sürdürür. Uluslar arası sosyalist hareket için Paris Komünü önemli bir geleneği teşkil eder. Uygulama biçimi, demokrasi anlayışı ve ezilenlerin ilk tarihsel iktidar deneyimi olması açısından Paris Komünü, 150 yılı aşkın geçmiş bir deneyim olmasına rağmen hep geleceğe ilişkin tartışmaların merkezinde yer alır. Bunun nedeni sosyalist hareket açısından Komün geleneğinin taşıdığı yol gösterici özelliğidir. Komünarların barikatlar arkasında süren ölüm kalım kavgasında bile katılımcı demokrasiyi işletme kararlılıkları ve tarihi direnişleri yüzyılı aşkın bir süredir canlılığını koruyorsa, bunun üzerinde düşünmek gerekir. Mahir Çayan, Kaypakkaya, Deniz Gezmiş hala Türkiyeli devrimcilerin esin kaynağı olmaya devam ediyorsa, süreç içerisinde toplumsal hafızaya dönüşen gelenekleri önemsememiz gerekiyor. Ancak geleneğe bağlılık adına onu tarihsel koşullardan ve toplumsal bilinçten kopararak tekrar etme riski ise ciddi bir tehlikedir.

Gelenek sorunu ve geleneklere bağlılık kuşkusuz, gerici - geleneksel toplumsal katmanların da üzerinde önemle durduğu ve

ilerlemeye, aydınlanmaya karşı savundukları değerler toplamı şeklinde de karşımıza çıkabilir. Ancak bizim tartıştığımız gelenek sorunu tamamen özgürlük kavgası ve direnme savaşı ile ilgili geleneklerdir. Bu gelenekler hemen hemen her toplumun tarihinde var. Ve bu gelenekleri yaşadıkları çağın gereklerine göre yorumlayan ve yeni şartlara uyarlayan ulusal ve toplumsal hareketler önemli mesafeler katettiler. Bolşevik ihtilalinde de böylesi bir durum var. Narodnikler olarak bilinen ilk Rus devrimcileri, Rus köylü isyanları, özellikle Pugaçev ayaklanması, Dekambiristler ve benzeri ayaklanmalardan önemli dersler çıkartarak, köylü devrimciliğinin izinde yürüyerek Rus çarlığına karşı şiddetle eksen alan önemli eylemlere imza attılar. Onlar, Çarlığa karşı geliştirdikleri şiddetle Rusya'ya özgürleştirmeyi hedefliyorlardı. Rus devrim tarihine halkçı kahramanlar olarak geçen Narodnikler, hedeflerine ulaşmadılar ama Bolşevikler için önemli bir gelenek yarattılar. Çarlık polisine karşı mücadele yöntemleri, illegal çalışma, hücre sistemi, profesyonellik, yoldaşça güven v.b... gibi... Lenin ve Bolşevik önderler Menşevikler gibi, Narodniklerin yarattığı geleneklere burun kıvrımadılar, Marksizm'in Avrupa merkezci bakış tarzını taklit eden Menşeviklerin aksine Narodniklerin mücadelesine büyük önem verdiler. Onların hem yazınsal çalışmalarını hem de pratik deneyimlerini inceleyerek Bolşevikler için önemli sonuçlar ortaya çıkardı Lenin. Kardeşininde bir Narodnik olması avantajını da iyi kullanan Lenin, bugün evrenselleşen Leninist Parti anlayışı ve çalışma yöntemlerini, Narodnik geleneğinden esinlenerek, işçi hareketinin deneyimleriyle, Marksist diyalektikle harmanlayarak ortaya çıkardı. Ancak Narodniklerin kitlelerden kopuk siyaset tarzını, bireysel eylem anlayışını v.b şeyleri ise bir kenara bırakma noktasında hiç tereddüt geçirmediler.

Güney Amerika'da istilacılara karşı "köylü" önderler tarafında verilen anti - işgalci mücadeleler önemli bir gelenek yarattı. Zapata, Sandino, Farabundo Marti bunlardan sadece bir kaçıdır. Bugün Latin Amerika toprakları üzerinde verilen mücadeleler hep bu gelenekler üzerinde yükseliyor ve o geleneklerden beslenerek sürüyor. Yine Balkan halkları, Kafkas halklarının işgal güçlerine karşı tarih boyunca yarattıkları gelenekler, sayısal olarak çok küçük nüfus olmalarına rağmen ayakta kalmalarına neden oldu. Son on yıldır dünyanın gündeminde

düşmeyen Kafkaslar ve Balkanlardaki canlılığı sadece Emperyalistlerin enerji ve nüfus kavgalarına bağlamak büyük bir yanılgıdır. Şeh Şamil'in "ruhu" Çeçenya'da en gelişkin teknolojiye karşı direnişin temel gıdası olmaya devam ediyor. Yine son olarak Meksika yerlilerinin gerilla hareketi olarak ortaya çıkan Zapatist Ulusal Kurtuluş Ordusu'nda bu geleneğin temsilcilerinden biridir. Zaten işgalcilere ve yabancı sömürgeci güçlere karşı kendi direniş geleneğini yaratamayan toplumlar ya dış dengelere bağlı ayakta kalabiliyorlar yada yok olup gidiyorlar. Özellikle Köylü direnişlerine öncülük eden kadroların siyasal - ideolojik yapısı elbette ciddi bir tutarlılığa sahip değil, olamaz da. Zaten devr alınan şey de bu değil. Gelenekten devr alınan direniş çizgisidir. Bu gelenekleri red ederek "modern" gelenekler yaratma - aslında kopya gelenekler- iddiasıyla ortaya çıkanlar, ne bir gelenek yaratabildiler nede bir başarı elde edebildiler. Nihayet zafere ulaşmış devrimlere baktığımız da kendi ülkesine özgü mücadele gelenekleri yaratanlar karşımıza çıkmaktadır. Bu devrimleri kopya etmeye kalkışan hiçbir hareket zafere ulaşmamıştır. Rus, Çin, Vietnam, Kuba, Nikaragua, Meksika, İran devrimleri hep kendi toplumsal - coğrafi - tarihsel koşullarına özgü gelenekler yaratarak hedeflerine ulaştılar. Mao'yu, Bolşevikleri, Kuba'yı ve Vietnamı kopya etmeye kalkışan hiçbir hareket başarıya ulaşmadı. Kuba'da CHE ve Kastro'nun önderlik ettiği gerilla hareketi iktidarı almak üzereyken hala "Bolşeviklik" naraları atan Kuba Komünist Partisi de bu geleneği "köylülükle, küçük burjuva maceracılığıyla" eleştirmeye devam ediyordu.

Kuzey Kürdistan'da Koçgiri ile başlayan ve Beytülşebap, Zilan, Ağrı, Dersim başkaldırısı ile ortaya çıkan, Alişer ve Zerife Hanım, Hesk' Tello, efsanevi Kürt gerillası Yado ismi ile simgeleşen bir direniş kültürü oluştu. Bu direnişler ve direnişlere öncülük eden kadroların niteliği de uzun süre tartışma konusu oldu. Şeyh Said ve Seyid Rıza'ya gerici, feodal diyenler, onların anti işgalci ve ulusalçı karakterlerini görmek istemeyenler söylediklerine ilişkin özeleştirme vermeseler de, süreç içerisinde Şeyh Said ve Seyid Rıza'yı anma toplantıları düzenleyerek, onların adına camiler açıp dergahlar kurarak, dergiler çıkararak, takvimler bastırarak bir bakıma özeleştirme verdiler. Gelenek sorununu tartışırken, takipçisi olduğumuz geleneklerin

ve bu geleneklere önderlik yapan liderlerin pirupak olduğunu söylemiyoruz. Bizim sahip çıktığımız yada çıkmamız gereken şey, bu geleneklerin temsil ettikleri direnişçi çizgileridir. İran Monarşisine karşı silahlı direniş yürüten Simko, bir tuzağa düşürülüp öldürülmeden önce, en az Kürtler kadar mazlum ve Mezopotamya uygarlıklarının kurucusu - mirasçısı Asuri - Süryani' lere uyguladığı baskılar, Azadi cemiyetinin kurucuları arasında yer alan eski Hamidiye paşalarının Kürdistan da yoksul köylülere, Ermenilere, Alevi Kürtlere uyguladıkları baskılar elbette rededilmesi gereken davranışlardır. Ulusal direnişlerimize önderlik edenlerin böylesi davranışlarını gizleyerek yada duygusal tepkiler göstererek, en fazla yeni bir resmi tarih versiyonu oluşturabiliriz! Ve resmi tarihe yaklaştıkça gerçek tarihten de uzaklaşırız.

Her mücadele belli bir birikim ister. 1975 ile başlayan kitleselleşme süreci köken olarak 49'lara ve DDKO'lara uzanmakta. Bu kıpırdanmalar, 49'lar ve DDKO'lar ise, kendinden önceki direniş mirasına dayanmaktaydılar. Gelenek bir bakıma geleceği aydınlatmaya yarayan bir mum gibidir. Salt mücadele açısından bu böyle değil, bilim, kültür, sanat, kısacası tüm insani faaliyetler belli bir birikime dayanarak gelişir. Bugün Kürtlerin Bedirxani kardeşlerin geleneğini takip ederek dil çalışmalarını yürütmeleri, dilimizin belli bir standarda kavuşmasında çok önemli bir işlev gördü. Gelenekleri radikal bir tarzda redetmek, kendinden önceki tüm birikimleri yok saymak, her şeye ve her kese kuşkuyla bakmak, hep doğru söylediğimizi iddia etmek, en küçük bir gelişme karşısında tarihin bizi haklı çıkardığını iddia etmek, iddia sahiplerini tatmin etmenin dışına pek bir işe yaramadığını yaşadığımız toplumsal pratik defalarca kanıtlamıştır. Sıfırlayanlar sıfırda kalmaya mahkumdurlar. PKK'nın bugünkü çizgisini onaylamamak ayrı bir şey, Diyarbakir zindan direnişleriyle başlayıp, Mahsun Korkmaz, Mehmet Şener ve Zilan'a uzanan çizgiyi red etmek ayrı bir şeydir. Bugünün PKK'sini tasfiyeci ve teslimiyetçi olarak nitelemek ne kadar doğru bir tutum ise, İmralı öncesi PKK'nin direnişçi yanına sahip çıkmak, savunmak ve kendi geleneğimiz olarak kabul etmek de o kadar doğru bir tutumdur. Elbette eski PKK her şeyiyle kabul edilemez. Kendi içinde uyguladığı şiddet, şeflik yapısı, sömürgecilerle ilişkiler, demokrasi anlayışı,

kendi dışındaki yurtsever - devrimci hareketlere bakışı, Güney Kürdistan'da yıkıcı ve sömürgeci devletlere yarayan faaliyetleri, halk içi çelişmeleri şiddetle çözme yöntemi zaten PKK'nin çıkışından beri tüm örgütler tarafından eleştiri konusu olmuştur. Kimse bu eleştirilerden geri adım atmamış, ancak şartlara göre bu eleştiriler zaman zaman yumuşatılmıştır. Nihayet bu yumuşama en azından iç çatışmaların önemli oranda ortadan kalkmasına neden olmuştur. Bildiğim kadarıyla bu süreçte, Dersim de Tekoşin hareketinin kadrosu Kamer Özkan'ın katledilmesi dışında ölümle sonuçlanan başka bir şiddet olayı yaşanmadı.

Kürt hareketinde direnişçi olmayan liderlerin tayin edici bir yapıya sahip olmaları belki de Kürtlerin en büyük tarihsel zaafıdır. Direniş ve teslimiyetin bütün ulusal tarihimize boyunca içiçe yaşanmış olmasının sırrı da buradadır. Oysa hemen hemen tüm Kürt örgütlerinin ikinci derece kadroları hem fiziksel açıda hem de siyasal savunma düzeyleri itibariyle çok daha iyi bir direniş sergileyerek ciddi bir direniş kültürü oluşturmuşlardır. Bu direnişler çoğunlukla ölüm pahasına gerçekleşmişler. Öcalan'ın uç bir noktada sergilediği ve düşmana hizmet eden tutumu bizim tarihimizde ilk değildir. Kürt toplumu "küçük Öcalanları" çok iyi tanıyor. Kendi birikimlerimize, kendi değerlerimize bağlı kalmamak konusunda gösterdiğimiz "radikal" tavır, ne yazık ki düşman karşısında gösterilemiyor. Bu konuda maalesef "geleneğe" bağlıyız. Kürt önderliklerinin neredeyse gelenek haline gelen bu tutumları artık "yabancılar" tarafında da görülür hale gelmiştir. Kürt halkının enternasyonalist dostları dışında kalan güçler bu durumu gayet ustalıkla bir biçimde her defasında kullandılar ve kullanmaya devam ediyorlar. "Kürtler için iki temel zaaf hep geçerli odu. Bir kere hiçbir zaman kendi güçlerine güvenmediler. Hep başkalarına, sömürgeci güçlere, emperyalistlere, düşmanlarının düşmanlarına, vb güvendiler ve sonuç hüsrana oldu. İkincisi Kürt önderlikler hep şu veya bu ölçüde hareketin her aşamasında uzlaşmacılığı bünyelerinde barındırdılar. Sanki uzlaşmacılık Kürtlerin bir özelliği olarak tezahür etti... Kürtlerin 21. Yüzyılda artık itilip - kakılan, sürekli bölgedeki devletler ve emperyalistler tarafından manipüle edilen bir halk olmaktan kurtulmalarının ön koşulu, bu iki zaaftan vakitlice arınmalarına bağlı. Aksi halde yüzyıllık tablo devam edecektir." (3) Fikret

Başkaya'nın satırları çok rahatsız edici de olsa, ne yazık ki nesnel bir değerlendirme ve gerçek. Ne Şêx Said, ne Seyid Rıza, ne de Şeyid Abdulkadir sömürgeci mahkemelerde Öcalan gibi tamamen af dileyici bir duruma düşmemiş olsalar da iyi bir sınav da vermediler. Müslüman "kardeşlerimizin" vaadlerine kandılar. Sadece mahkemelerle sınırlı değil bu trajedi, diplomatik alanda da benzer bir durum yaşanıyor. İstihbarat örgütlerinin üçüncü sınıf ajanlarıyla yürütülen ve adına diplomasi denilen gizli - karanlık ilişkiler Kürt halkına hiçbir şey kazandırmadı, ama sırtımızda politika yapanlara bol bol ihale kazandırdı. Kürtlerin "en iyi diplomatı" olarak gösterilen Doğu Kürdistan'ın karizmatik lideri şehit Kasemlo, üçüncü sınıf bir İran ajanıyla görüşmeye giderken katledildi. İçüncü sınıf ajanlarla görüşmek liderlik mi? Kürtler ajanlarla görüşmeye liderlerini göndermek zorundalar mı? Elbette değil. Ama, her nedense bu tip görüşmeler hep "seroklar" aracılığıyla yürüdü. Kendi halkına, kendi kadrosuna güvenmeyip, işlerini istihbarat örgütleriyle yürütenler, açık diplomasi yerine gizli diplomasiyi tercih edenler kendi sonlarını hazırlamadılar mı? Acaba Öcalan kendi kadrosuna ve Kürt halkına güvenseydi, daha önce söylediği "Kürdistan dağları yüzbinleri barındırabilir" sözüne sadık kalsaydı yolu Nairobi'ye düşer miydi? Neden bunları tartışmıyoruz? Yoksa ucu bize de mi dokunuyor?

Öcalan bu konuda ilk değil, son olmasını istiyorsak kendi tarihimize, kendi önderlerimize nesnel yaklaşma cesaretini göstermeliyiz. PKK'yi şu istihbarat kurdu, bu istihbarat kurdu gibi mide bulandırıcı "analizlerimizi" bir tarafa bırakıp yakın tarihimize bakalım. PKK'yi hiçbir istihbarat örgütü kurmadı. PKK'yi Kürt halkı, onun en yigit evlatları ve onun özgürlük tutkusu yarattı. Bu PKK'nin düşman güçler tarafından kullanılmadığı anlamına gelmiyor. Kaldı ki sömürgeci güçler tarafından kullanılan ilk Kürt örgütü PKK değildir. Bizim "büyük" örgütlerimizin hangisinin karnesine bakarsanız bakın benzer sonuçlarla karşılaşsınız. Siverek olaylarından başlayarak, hem KUK ve Tekoşin ile çatışmalarda hem de Türk solu ile çatışmalarda böyle bir durum söz konusudur. Zaten Öcalan da çeşitli kitaplarında bu tespitimizi doğrulayıcı açıklamalarda bulunuyor. Kuruluşundan itibaren PKK'de iki çizgi mücadelesi yada iki eğilim hep içiçe ve yanyana varlığını sürdürdü. Hem direniş ve

mücadele konusunda hem de teslimiyet konusunda PKK en önde yürüdü. İnsanlık tarihinin en büyük zindan direnişlerinden birine de PKK damga vurdu, en çok itirafçı çıkaran örgütte PKK oldu. Şahin Dönmez PKK'nin beyin takımındandı itirafçı oldu, Kemalist Akademiyi Diyarbakır cezaevinde kurdu. Ama gencecik Mazlum Doğan teslim olmaktansa ulusal direnişimizin sembolü olan bir günde çok anlamlı bir şekilde yaşamına son verdi. Hayri Durmuş sembolleşti, ölürken bile mezarıma borçlu yazın dedi. Hangi Kürt hafızası işkenceyi protesto için bedenine kolonya döküp ateşe veren dörtleri unutabilir! Liderlik konusunda geçmiş bu kadar negatif olan biz Kürtlerin lider psikozundan kurtulmayı tartışmamız gerekirken, hala "balon" liderler ortaya çıkarmakla uğraşmamız, yada horoz dövüşü gibi lider yarıştırmakla sadece yaşadığımız trajedi - komik durumu tekrar etmiş oluruz. Zira Sırat köprüsünde geçmeyen "yeni liderlerimizin" öncekilerden farklı olacaklarının hiçbir garantisi yok. En çok övündüğümüz batı, her derde deva olarak gösterdiğimiz batı tipi demokrasilerde liderler, bir seçim yenilgisi aldılar mı yerlerini başkalarına bırakmak konusunda hiç de tereddüt göstermiyorlar. Eğer söylediklerimizden samimiysek, bunu pratikte göstermeliyiz. Şimdiye kadar hiçbir "seçim" kazanmadığımız orta da. O halde hala o koltuklarda oturmanın anlamı ne? Örnek gösterdiğimiz batılılar gibi bizde yerimizi başkalarına bırakmalı, anamızdan lider doğmadığımızı göre biraz da ikinci, üçüncü adam olarak kalmayı sindirmeliyiz. Meksika'nın balta girmemiş ormanlarında bu durum yaşanabiliyorsa biz de neden yaşanmasın? Yapacağımız şey aslında gayet basittir; Zapatistaların komutan yardımcısı Markos'un yaptığını yapmak gerek; Markos ne diyor; "Komutanımız, liderimiz halktır, ben komutan yardımcısıyım". Evet sorun komutan yardımcısı olmayı kabul etmekte, bunu sindirmekte ve gereklerini yerine getirmektedir.

Hafıza-i beşer arada bir şaşırırsa da, belgelere geçen olaylar belgeler yok edilemedikçe her zaman tarihe tanıklık yapmaya devam ederler. Yakın tarihimiz de yaşanan kimi olaylar daha hikaye babında tarih olmadı. Bunlar bizim canlı belleğimiz ve yakın tarihimiz. Henüz unutacak kadar üzerinde zaman geçmedi. Çifte standardı bir tarafa bırakarak teslimiyet ve direniş

çizgilerini birbirinden ayırtmalıyız, bu ayırtırmada kendimizi farklı bir yerlere koyarak, kendimizi aklamaya çalışarak tarihi değiştiremeyiz. Hangi örgütün lideri direndi ki? Başkalarına boyun eğdirterek liderlik yapanlar, düşman karşısında boyun eğmeye çoktan hazır hale gelmişlerdi. Büyük - küçük Örtadoğu'da daha direnen diktatör ortaya çıkmadı. Batıdakiler en azında Hitler gibi kafalarına bir kurşun sıkmayı akıl edebiliyorlar. Yüzlerce Kürt gencini ölüme gönderecek kadar cesur davrananlar sıra kendilerine gelince birden beyaz güvercin kesiliyorlar. Oysa "el oğlu" bizim efsanevi komutanımız Şemo gibi; "ben devletime sadık bir vatandaş olmak istiyorum" demektense, intiharı tercih ediyor. Sri Lanka'da Tamil gerillaları yakalarında niye siyanür gazı taşıyorlar? Hiç düşündünüz mü? Neden böyle liderler bizim toplumumuzda ortaya çıkıyor? Neden Mandelalar biz de yetişmiyor? Bir adam nasıl oluyor da yıllarca karşısında savaştığı zalim bir güce böylesine "sadakatle" sarılabiliyor? Hizmette gönüllü olabiliyor! Nasıl oluyor da yüzlerce Kürt gencini eğitip savaş alanına süren bir "komutan" bu kadar alçalabiliyor? Sömürgeciliğin toplumsal bünyemizde yarattığı tahribatları, bu tahribatların ürünü sosyal - psikolojik durumumuz üzerinde kafa yormamız gerekirken, Kemalist kültürün, Baasizmin ve real sosyalizmin Kürt kadrolarının siyasal şekillenmelerinde ne tür değişimler yarattığını incelememiz gerekirken komplo teorileriyle, polisiye hikayelerle olup biteni açıklamak için kolayına kaçmaktır. PKK'nin, kendi iç problemlerini bertaraf etmek ve dikkatleri dışa yönelterek tasfiyeleri tamamlamak için sık sık baş vurduğu "komplo teorileri" anlaşılabilir epey müşteri bulmuş duruma gelmiş!

Siyasal, sosyal ve sanatsal kültürümüzün beslendiği ana kaynakları ortaya çıkarmadan yaraya neşter vuramayız. Zaloğlu Rüstem destanlarıyla büyümüş, Demirci Kawa efsanesiyle politikleşmiş, Malkoçoğlu filmleriyle sanatı tanımış kuşaklar için belki bu hikayeler bir süre motivasyon sağlayabilir ama musibet değişmedikçe akıbet de değişmeyecektir. Sömürgeciliği bütün boyutlarıyla tanımadığımız sürece, ve sömürge toplumun "ilk kurşun" eyleminden başlayarak sömürgeci sistemle sadece örgütsel değil, ruhsal, kültürel, epistemolojik, psikolojik, kısacası yaşama dair bütün alanlarda topyekün bir kopuşla işe başlanmadı mı gelinecek yer çok farklı

olmayacaktır. Kürt toplumu kendi kurtarıcısı olmaya karar vermediği sürece, umudunu kurtarıcılara bağladığı sürece, aynı sonuç kaçınılmaz bir yargı olarak tekrar tekrar yaşanacaktır. "Ezenler bir bütün olarak toplumu ilerletmeyi değil, seçkin önderlerini geliştirmeyi tercih ederler. Bu yolla yabancılaşma durumu korunur ve bir kamu bilincinin ortaya çıkması ve bütünsel gerçekliğe eleştirel bir müdahale önlenir." (4) Sömürgeci güçlerin Kürt hareketinin ulusal karakterini gizlemek ve direniş hareketlerini liderlerinin isimleriyle özdeşleştirerek varmak istedikleri hedefin Kürtler tarafından görülmemiş olması mümkün mü? Eğer bu lanetli çarpıtma görüldüyse neden önlem alınmadı? İşte "serok edebiyatının" bizim topraklarımızda güçlü olmasının arka planında bu gerçekler duruyor. "serok edebiyatı" Kürdistan'ın bütün parçalarında var. Talabani, Barzani ve Öcalan'ın ismi, liderleri oldukları örgütlerden çok daha fazla telafuz ediliyorsa, artık insanlarımız, sen hangi örgütün sempatzanı, taraftarısın yerine, "kimin cemaatindesin" sorusuyla tanışır duruma gelmişlerse, politik kimliğin, ideolojik duruşun yerini birilerinin cemaatine dahil olmak almışsa bunda bizim de sorumluluğumuz var demektir. Bu nedenle basit yaklaşımlardan çıkıp projektörleri kendi bünyemize çevirsek daha doğru olmaz mı? Yeni sorgulama ve tartışma döneminde, çuvaldızı kendimize batırarak, kendi toplumsal yapımızın taşıdığı zaafılara cesurca parmak basmak yerine, cehaletimizi, yetersizliğimizi, sorunlar karşısında ki acizliğimizin üstüne örterek, kendimizi bir yerlere koymanın, kendimizi aldatmak dışında hiçbir işe yaramayacağı kısa süre de görülecektir. Yeni bir devrimci - direnişçi kültürü yakalamanın şifresi bu noktalarda gizlidir.

İmralı sonrası hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Kürdistan devrimci - yurtsever hareketi yeniden bir saflaşma ve ayrışma dönemine giriyor. Bu saflaşma sadece başkalarına karşı yükseltelen eleştiriler temel alınarak gerçekleşmeyecek, esas olarak, direnmeyi, kendi öz gücüne güvenmeyi, halkın ve emekçilerin çıkarlarına bağlı kalmak ve bağımsızlık perspektifine sahip olmak noktasında yaşanacak. Yanlış hesabın Bağdat'tan dönüşünü beklemeden safımızı net olarak çizmeliyiz Kürdistan sorununu önce "Kürt sorununa" çevirip, onu da Türkiye'nin demokratikleşmesine kilitleyenler, bütün umutlarını Türkiye'nin kendi

anayasasının değiştirmeye bağlayanlar, Avrupa'nın bu işi "hal" edeceği hayaliyle yatıp kalkanlar, bugün farklı "uçlarda" görünüyor olsalar da eninde sonunda birleşecekler. Bunlarla yapılacak işler son derece sınırlıdır. Bunların durumlarını abartma, bunlarla ulusal birliğin kurulacağını sanmak boş bir hayaldir. Bunlar bizden çok Kemalistlere, Türk liberallerine yakınlar. Dünya'ya Amed'den, Dersim'in dağlarından, Muş'un ovasından bakmayanlarla gidilecek yol bir nefesliktir. Farklı anlamlar yükleme sonu hayal kırıklığı ile bitecek boş bir umuttur. Eğer Avrupa demokrasisi ulusal- meseleleri çözmeye yetseydi öncelikle yanı başındaki sorunları çözerdi. "Demokratik Fransa'nın" hala Korsikalıların kendi dillerini kamusal alanda kullanmalarına bile müsaade etmediğini her halde en iyi Avrupa Birliği biliyor. Sanırım bu örnek bile tek başına liberal demokrasi hayranlarına bir şeyler anlatmaya yetiyor. Kaldi ki Fransa, tarihinin en "sol" hükümetiyle yönetiliyor.

Kürdistanlı devrimciler ve sol güçleri, aktüel politikanın gel git'leri arasında tarihsel stratejilerini tayin etme lüksüne sahip değiller. Bizler köksüz, geçmişsiz, tarihsiz ve geleneksiz bir halk değiliz. PKK'nin direniş geleneği bizim geleneğimizdir. Bu konuda komplekslere ve günü kurtarma anlayışına girmeye gerek yok, bunun faydası da yok. Herkesin onaylayacağı sözler sarf etmek, her kesin hem fikir olduğu bir stratejik hat oluşturmak devrimci siyaset açısından mümkün değildir. Kürdistan tarihinde sadece direnişlerle yada sadece olumluluklarıyla anılabilecek yada sadece teslimiyetçiliğiyle tarif edilecek hiçbir hareket yoktur. Bu konuda yüzlerce örnek verebiliriz. Teslimiyet ve direniş bizim tarihimiz boyunca hep ikiz kardeş oldular. Diyarbakır Zindan direnişleri bile bunu tek başına açıklamaya yetiyor. İmralı sonrası PKK'nin içinde yaşanan sıkıntılar, rahatsızlıklar, farklı isimlerle ortaya çıkan ve PKK'nin direniş geleneğine sahip çıktığını iddia eden, Devrimci Çizgi savaşıları, Özgürlük inisiyatifi ve bazı aydın girişimleri de bu tezlerimizi doğrular niteliktedir. Bu nedenle dahi olsa PKK'yi toptancı mantığıyla redetmek, PKK'nin 25 yıllık mücadelesini Holloywood filmlerine benzer senaryolarla açıklamak, Kürt halkına hakaret değil mi?

Yeniden başlarken sıfır noktasında değiliz, arkamızda direnişlerle, Serhildanlarla ve büyük acılarla örülmüş kocaman bir gelenek duruyor. Nihayet HADEP'in son

kongresi de bir kez daha gösterdi ki, PKK önderliği başka bir telde halk başka bir telde çalışıyor. Kürt halkı ulusal demokratik haklarından vazgeçmiş değil. Yarın, PKK'nin direniş geleneğini esas alarak bir hareket orta çıkarsa, acaba onlara da mı komplo teorileriyle, polisiye kurgularla yaklaşacağız? Yapılması gereken, bu gelenekten alınacakları cesurca sahiplenmek, direniş geleneğine sadık kalarak onu yeni gelişmelerle sentezleyip bağımsızlığa taşımaktır. Yeni bir siyasal model yada yeni bir toplumsal projeye ihtiyaç olduğu kesindir. Bu projenin üzerinde yükseleceği gelenek ile ülkemizin dinamiklerini buluşturmak, gözlerimizi 15 yıllık savaş süreci boyunca ortaya çıkan dinamiklere çevirmeliyiz. İlkemiz Kürdistan'ın çok dilli, çok kültürlü, çok dinli, çok inançlı yapısı ve ulusal kurtuluşun esas dinamiğini oluşturan geniş emekçi yığınlar yeni toplumsal projemizin köşe taşlarını oluşturmalarıdır. Bu dinamikleri eksen alarak demokratik, birleştirici, iç barışa dayalı bir çerçeve oluşabilir. Kürdistan'da yeni yapay Bismarklar yaratmaya çalışmak, kendi çoğulcu toplumsal yapımızı yok etmekle eş anlamlıdır. Trajik tarihimizi tekrarlamaktan öteye bir anlamı da olmayacaktır. Lider tahakkümünden kurtulmuş, tabanın söz ve karar sahibi olduğu, yerel halk önderliklerin öne çıktığı, bugünün sorunlarını yarına havale etmeyen, sorunlara sorunların sahipleriyle birlikte çözümler üreten, kitleleri; sadece para veren, dergi alan, slogan atan, ölen, direnen, buyurulani yapan, yürüyüş yapan nesnelere olarak görme mantığından uzaklaşıp, onları; bütün bunları yaparken aynı zamanda yaratan, üreten, tartışan, karşı çıkan, başkaldıran, boyun eğmeyen, yaşayan canlı özneler olarak kabul edersek acaba yanlış mı yapmış oluruz? Devrimimizin motor gücü geniş emekçi yığınların birikmiş dağ gibi sorunlarına çözümler üretmek, bu dinamiklere dayanarak yeni bir direniş dalgası yaratmak için hızla örgütlenmemiz gerekirken, birilerinin bizi Öcalan'ın İmralı'da belirlediği gündem içine hapis etmesine teslim olmamalıyız. Çünkü bu gündem, toplumumuzun hiçbir temel problemine çözüm üretecek teorik - pratik çerçeveyi sunmuyor ve Öcalan perdenin önünde olsa da, perdenin arkasında esas olarak devlet duruyor.

Bizler direniş geleneğini ve direnenleri örgüt farkı gözetmeksizin, ister şehit olsun ister yaşayan olsun sahiplenmeye, savunmaya, onlarla birlikte olmaya devam

edeceğiz. Faik Bucak, Doktor Şivan, Mehmet Emin Ece, Ferit Uzun, Yaşar Gündoğdu, Hüseyin Aslan, Hatip Kapçak, Kemal, Hayri ve dörtler, Urfan Alpaslan, Zeki Adsız, Necmettin Büyükkaya, Hüseyin Aydın, Yılmaz Demir, Kamer Özkan, Mehmet Şener, 15 Ağustos'un ölümsüz komutanı Mahsun Korkmaz, Zilan, Zekiye ve daha nice isimsiz kahramanlar..... Hepsi bizim yoldaşlarımız, önderlerimiz ve geleneğimizin yaratıcılarıdır. Onlara bağlılık, Kürdistan devrimine, halka ve mücadeleye bağlılıktır. Bu bağlılık aynı zamanda evrensel düzeydedir. İnsanlığın zulme ve sömürüye başkaldırılarını, Paris komünü, Büyük Ekim ihtilali, Che'nin ölümsüz devrimci mirası vb....

Gelenek gelecektir...

Kaynaklar:

- 1: K. Burkay, Deng Aralık 1999
- 2: C. Gündoğan: Serbesti sayı 6
- 3: F. Başkaya: Devrimci Demokrasi: sayı 10, Haziran 2000
- 4: P. Freier, Ezilenlerin Pedagojisi, Ayrıntı yayınları İstanbul

Çifte Vatan'dan Ortak Vatan'a Muhayyel Anadolu'nun Doğuşu ve Yükselişi

Gürdal Aksoy

*Kürdistan uğruna
toprağa düşenlere*

Ulusların oluşumu bugüne dek farklı yönleriyle teorize edilmeye çalışıldı; özellikle son yirmi yıl içinde konu araştırmacılarca neredeyse bütün boyutlarıyla irdelendi. Başlangıçta siyasal bağlamda devlet olabilmekle ve biyolojik bir temeli varsayılarak ırkla (ya da kimi maddi öğelerle) açıklanmaya çalışılan ulus olgusu, günümüz postmodern dünyasında ise, "yerel iktidar" ve "etnik grup" bağlamında algılanmakta, ulusal sorunlar da bu anlayışa uygun olarak çözümlenmeye ya da rafa kaldırılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla, geçmişte modernizmin çatışma üzerinden kurmuş olduğu teorik yaklaşım, "Yeni Dünya Düzeni"nde itibar görmemekte, "ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkı" da modası geçmiş bir anlayış olarak nitelenmektedir(1). Kürt ulusal hareketi ve bu değişim, son on yılda Türkiye'de de yankı yaratmış oldu. Anadolu'nun etnik bir mozayik olduğu söylemi buna paralel olarak gelişti ve daha çok ezilen kesimler -Kürtler ve Aleviler- arasında benimsendi. Bu makalede tartışmak istediğim konu işte bu; Anadoluçuluk ve bunun Türk ve Kürt ulusçuluğundaki yeri...

İdeoloji ve Vatan

Jean Jacques Rousseau, **İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı** 'nda "bir

Bu makale, Gürdal AKSOY'un hazırlayacağı "Kürt Siyasal Akli" adlı çalışmasının bir bölümü olup, dergide fazlaca bir yer kaplayacağı ve diğer yazılara engel olabileceği düşünülmüş, yazarı tarafından dipnot ve kaynakça iletilmemiştir.

toprak parçasının etrafını çitle çevirip 'bu, bana aittir!' diyebilen, buna inanacak kadar saf insanlar bulabilen ilk insan, uygar toplumun gerçek kurucusu oldu," der. Doğrusu, ulusçuluk sözkonusu olduğunda böyle "saf" insanlar bulmak her zaman mümkün. Çünkü uluslar kısmen hayal ile inşa edilmiş cemaatler olduğundan, bu "hayali özne"lere seçilen kolektif mekanlar (vatan) da benzer tasarımlar olmalıdır. Bu yanı sıra, Ağrı isyanının akabinde, Türk gazetelerinden birinde yayımlanmış olan karikatürün belleğimize işlediği "muhayyel Kürdistan" klişesinin altında, aslında belki de çizerinin de hiç farkında olmadığı bir doğruluk payı bulunmaktadır. Bu, şu anlama geliyor; bütün vatan tasarımları kısmen hayalidirler. Yalnızca Kürtlerin değil, sözgelimi Türklerin, Almanların, Fransızların, Elenlerin ve İbranilerin vatanları da benzer oluşumlardır. Bu kadarla da değil, ulusa ilişkin pek çok kurucu ögenin kendisi de ("ortak tarihsel geçmiş", "ortak atalar", "ortak duygu ve düşünce" mitleri) aynı yola başvurularak oluşturulmuştur.

Konu bir başka açıdan değerlendirildiğinde; ulus, aynı zamanda ve özellikle bir piyasa (pazar) ve piyasa da üretim ilişkilerinin maskelendiği bir mekan olduğuna göre, kuşkusuz ulusal piyasa, sınıf çelişmesini de gizleyebilen asgari homojenliğin yanı sıra, onu tamamlayan (dilsel, dinsel, coğrafi vs) abartılı ve hayali bir homojen görüntüye de sahip olacaktır.(2). Dolayısıyla, ulusal kimliğin kendisi aynı zamanda ve özellikle ideolojiktir. Vatan kavramı, böylece Marks'ın düşündüğü anlamda bir "terslik" (camera obscura) yaratır. Marks ve Engels'in Komünist Manifesto'da "proleteryanının vatani yoktur, " demelerinin altında da bu yatar.

Dahası var; ulus-vatan kavramının hayali yanı, hayali bir geçmişi refere etmesinin yanı sıra (ki ulusçular modern vatan şablonunu antik dönemlere dek götürebilmektedirler), maddi olarak tarihsel bir sabitliğe sahip olamayışında da gizlidir; yani, sınırların değişkenliğinde... Sınırlar, çatışma, işgal ve toplu yer değiştirmeleriyle tarih içinde sürekli değişmiştir. Bu bakımdan, sabit bir kolektif mesken tasarlayıp onun üzerinden tarihsel, dolayısıyla da siyasal haklar iddia etmek, açıktır ki, ideolojik anlamda bir hayalle ya da tersinden ifade edelim, hayal anlamında bir ideolojiyle ilişkilendirilebilir ancak. Mustafa Kemal, Hatay için "kırk asırlık Türk yurdu ecnebi elinde kalmaz," derken, tam da

böyle bir hayal kurmuş oluyordu. (Bkz. Oran, 1993:274).

Kısacası vatan, ulusçuların en sevdiği oyuncaklardan biri olarak, bugünden geçmişe, birkaç yüzyıl, hatta birkaç binyıl öncesine dek götürüp tarihe monte ettikleri siyasal bir şablon olagelmıştır. Çünkü onlar, yalnızca kendi uluslarını kadir-i mutlak (ezeli ve ebedi) bir özne olarak algılamayıp, aynı zamanda üzerinde yaşadıkları toprak parçasını da mutlak ve değişmez olarak düşünürler; bu, ulusçuluğun siyasal hareketlerin en coğrafi olduğu şeklindeki genel kanıyı doğrulamaktadır ve o, böyle olduğu için aslında territorial bir ideoloji olarak da nitelenebilir (Bkz. Taylor, 1994:192, 227 vd) (3) Öyle bir ideoloji ki, bu etrafı çitle çevrilip bize aittir denilen toprak parçası, ezeliyet ve ebediyet ambalajlarıyla da bir tarih tezinin merkezi öğelerinden biri yapılmaktadır. Örneğin, Anderson'un yazdığına göre, "Merhum Başkan Sukarno sürekli olarak ve büyük bir içtenlikle, 'Endonezya'sının 350 yıldır tahammül etmekte olduğu sömürgecilikten söz ederdi. Halbuki 'Endonezya' kavramının kendisi bir 20.yüzyıl icadıdır ve bugünkü Endonezya'nın çoğu Hollandalılar tarafından ancak 1850 ile 1910 yılları arasında ele geçirilmiştir." (Anderson, 1993:25-6, dn.4). Bunun gibi, başka pekçok ülke de modern dünyanın birer sonucu olarak ortaya çıkmış, ancak savunucuları tarafından uzak geçmişe götürülebilecek kadar doğallaştırılmışlardır. Bu tasarımlardan biri de, Türk ulusçularının bir kısmı için vazgeçilmez olan muhayyel Anadolu kavramıdır. Ancak ona gelmeden önce, bir noktanın altını çizmek istiyorum. O da şu: Ulusa ilişkin öğelerin hayali yanları gözardı edilir ve bütün bunlar Stalinist anlayışla yalnızca ve yalnızca kaba maddi öğeler olarak ele alınırsa, bundan olsa olsa Rus milliyetçiliği gibi şoven milliyetçilikler çıkar; çünkü Stalinist ulus teorisinde, Kürtler gibi maddi anlamda devlet kuramamış ve vatanını oluşturamamış uluslar kuru gürültüye gitmiş olurlar. Oyleyse, vatanın uluslar için salt maddi olmadığını düşünmenin, bir gerçekliği temsil etmesinin yanı sıra, ezilen uluslar için siyasal anlamda ileri bir yanı da vardır; yeter ki bu, siyasal pasifizme yol açmasın! Tehlikeli olan da budur...

"Göçebe" Türklerde Vatan Bolluğu

Bu perspektif doğrultusunda, hangi anlamda ele alınırsa alınsın, Türk vatani

tasarımlarının önemli ölçüde hayali olduğu söylenebilir. Herşeyden önce, etnik tarihlerinin uzunca bir dönemini göçebe olarak sürdürmüş olan Türk boylarının çok önceleri bir yurt, bir vatan kavramı geliştirmiş olabileceğini düşünmenin yanıltıcı olacağı açıktır. Türk dili bu konuda önemli ipuçları vermektedir. Nitekim, Türkçe **vatan** sözcüğü Arapça kökenli iken, **yurt** sözcüğünün Moğol dilinden alındığı belirtilmektedir (İsmet Zeki Eyüboğlu Moğolca/Türkçe sayıyor) (4)

Yurt sözcüğü, yalnızca köken olarak değil, yani Moğolca olup olmamasının da ötesinde, anlam olarak da etnik Türk tarihine ışık tutmaktadır. Çünkü sözcük, bir tür çadırı ifade etmektedir. **AnaBritannica**'da yurt şöyle tanımlanıyor: "Yurt, Orta Asya göçebelerinin ahşap direklerin üstünü hayvan derisi, post ya da parlak renklerde el dokumalarıyla kaplayarak kurdukları çadır benzeri barınak." Ali Mazaheri ise, Türkler ve "çadır vatan"ları hakkında şöyle yazıyor: "Onlar kamıştan yapılmış, yuvarlak, kafes biçiminde, keçe veya deri ile kaplı, üzerinde hava ve ışık girmesi, duman çıkması için bir delik bulunan 'yurt'da uyurlardı. Yer değiştirirken 'yurtlar' arabalarla taşınırdı." (Mazaheri, 1972:313).

Orta Asyalı göçebelerin bu yurtları (**Yurta** da deniyor) genellikle kadınların eseriydi (Briffault, 1990: 200). Bu da, erilliği temsil eden siyasal iktidarın aksine, çoğunlukla kadınlığa, anne imgesine gönderme yapan vatan (toprak ana) kavramının, Türklerde de başka bir biçimde aynı ilişkiye vesile olduğunu gösterir; sonuçta, "yuvayı yapan dişi kuş"tur (5).. Öyle olunca, vatan hiç değilse imgesel boyutuyla insanın **doğduğu** değil, **doğduğu** yer (ana toprak/toprak ana) olarak düşünülecektir. Ama bu, Türkler için pek geçerli olmasa gerek. Çünkü geçmişteki göçebe yaşayışları, Türk boylarına yalnızca yayıldıkları, istila ettikleri ve yağmaladıkları yerleri, yani doydukları yerleri "vatan" olarak addetmelerine neden olmuştur. Bu da bugün ulus tarihlerinde şu ya da bu biçimde sınırları biraz değişmiş de olsa, ezeli ve ebedi bir vatan tahayyül edememenin sıkıntısını yaşamalarına zemin hazırlamıştır. Bunun da ötesinde, eski dönemlere ait sabit bir Türk yurdundan da söz edilemeyeşi, her defasında yeni bir vatan hayal edilmesine, uydurulmasına yol açmıştır. Orta Asya terimi bile bu görece sorunun varlığını kaldırmaya yetmemektedir. İşte Türk boylarının "yurdu" hakkındaki varsayımlar:

"Klaparoth ve Vambery bunu Altay

dağlarında, **Radlof** Altayların doğusunda, **Ramsted** Mançurya'da, **Poppe** yer açıklamadan Orta Asya'da, **Nemeth** Ural ve Altay dağları arasında uzanan steplerin kuzeyinde aramakta idiler. **Marti Rasanen** bu davayı çözmek için avcılık devresinden kalan bu iptidai kelimeleri ele almakta ve bunu kazılarda çıkan arkeolojik belgelerle desteklemektedir. Ona göre Ural-Altaylı kavimlerin anayurdu eski taş devrinde Ural dağları doğusunda ve belki de Ural dağları ile Altay dağları arasındadır." (Koşay, 1974:350) (6) Claud Cahen ise, Türklerin hem Doğudaki Çin kaynaklarına hem de Batıdaki Bizans kaynaklarına göre, Türk adı altında MS. 6.yy'da, bugün Moğolistan olarak bilinen bölgede ortaya çıktıklarını yazmaktadır (Cahen, 1984:21). Kısacası, konu hakkında farklı yaklaşımlar bulunmaktadır; bu noktada, Orta Asya kavramının Türkler açısından kurtarıcı bir rolü olsa gerek....

Orta Asya'nın yanı sıra, sonradan icad edilmiş **Turan** kavramı ise, Türk ulusçuluğunu besleyen ve "etnik homojenlik" ya da dil akrabalığı üzerinden pompalanan vatan kavramlarından biridir. Kavram, başlangıçta İran'ın kuzeydoğusundaki ülkeyi tanımlamakla birlikte, belirtildiğine göre ilk kez "Macar bilim insanları" nca (1839'da) Orta ve Güneydoğu Asya'daki Türk topraklarını tanımlamak için kullanılmış olup, Türklerle Moğollardan başka, Fin, Macar ve diğer uluslar ve diller grubuna **Turani** adı verilmekle böyle bir içerik kazanmıştır (Lewis, 1988:344). Önceleri kaynağı konusunda farklı spekülasyonlar yapılmış olsa da (7), Turancılık, F. Georgeon'un da söylediği gibi, "ideolojik ve siyasal bir terim olarak; ve Macar siyasal kimliğini tehdit eden Pancermenizm ve Panis Slavizme tepki anlamında, Macaristan'da" doğmuş (Georgeon, 1986:45), sonradan kimi Türk ulusçularının dillerinden düşürmediği bir kavram olmuştur. Nitekim, Kürt Ziya Efendi (Gökalp) 1911 yılında Selanik'te Tefvik Sedat takma adıyla yayımladığı "Turan" adlı şiirinde şöyle demektedir:

"Vatan ne Türkiye'dir Türklere, ne Türkistan;

Vatan büyük ve müebbed bir ülkedir: Turan..."

Peki bu Turan neresidir; tam olarak nereyi tanımlıyor? Doğrusu bunun yanıtı belli değil. Şaşılacak şey ama, Ziya Gökalp'in kendisi bile, Turan'ın neresi olduğunu bilmiyor!.. Şöyle sormaktadır: "Yüce Turan, güzel ülke, söyle sana yol nerede?" Bir

başka dizesinde bunun yanıtını "ne Hint'tedir, ne Çin'de, Türk ruhunun içinde" diyerek vermiş görünmekteyse de, Turan gerçekten de daha çok Türk ulusçularının aklında yaşayan ham hayalden öteye gidememiştir. Şevket Süreyya'nın dediği gibi, "...Turan, hiç bir zaman tam anlam ve kavramını bulamayacaktır. Çünkü Ziya Bey'in dediği gibi, o bunu, bir mefkure (hayal) olarak almıştır. Mefkure ise, hayal edilen, fakat ulaşılamayan hedeftir. Tıpkı Kızılelma gibi!.." (Aydemir, 1986:C.II,471). (8)

Tarihsel kökenine bakıldığında, Turan adı, Avesta'da Thraetaona (Feridun)'nın üç oğlundan biri olan **Tura** için ayrılan doğu topraklarını tanımlamaktaydı. Tıpkı İran'ın Airya'ya tahsis edilmiş olması gibi... Ancak zamanla bu ad Türklerle birlikte anılır olmuştur. Şahname bu açıdan örnek sayılabilir. Şemseddin Günaltay'a göre, Şahname'de geçen İran'la Turan, aslında bugünkü güneybatı İran'la kuzeybatı İran'ı, yani eski Persya ile Medya'yı ifade etmektedir. (Günaltay, 1987:103). Eğer Turan Medya'yı ifade ediyorsa ve Medlerle Kürtlerin bir bölümü açısından bir bağ kurulabiliyorsa, ortaya yine garip bir durum çıkmaktadır; çünkü Türk ulusçuları, bu durumda kendilerine vatan olarak seçe seçe Kürtlerin bugün en azından bir bölümünün etnik olarak ilişkilendirildiği Medlerin ülkesini seçmiş demektir. Böylece Türk ulusçuları, yalnız bugün değil, antikitede de "Kürt yurdu"nu ipotek altına almış olmaktadır (!) (9).

Türklerin büyük bir çoğunluğunun bir kahramanlık menkıbesi olarak bilip gururlandıkları etnik tarihlerine baktığımızda, göçebe Türk boylarının yalnızca vatan kavramına değil, aynı zamanda sınır kavramına ve bunu ifade eden bir sözcüğe de sahip olup olmadıkları tartışılabilir; nitekim, bugünkü Türkçe'de sınır kavramını ifade eden sözcükler başka dillerden alınmışlardır. Bilindiği gibi **resmi Türk muhayyilesine göre**, kültürel anlamda Batı sınırını "Gavur Yunan" oluştururken (ki **sınır** sözcüğü Elence'dir-sinor), hudutu da güneyde "Arap İslamı" oluşturur (ki **hudut** sözcüğü de Arapça'dır); beride de Çin duvarı ve Çinliler vardır...

Bunun da ötesinde, bugün Türkiye resmi sınırları içinde yer adlarının çoğu Türkçe kökenli değilken, yerleşim birimlerini ve dolayısıyla yerleşikliği ifade eden sözcüklerin çoğu da Türkçe değildir. Sözgelimi **kent** sözcüğü, uygurların yerleşik yaşama

geçmelerine ön ayak olan Soğdların dilinden (**kantha**) alınmıştır. **Memleket** sözcüğü Arapça'dır. **Şehir** sözcüğü Farsça, **köy** ise Ermenice'dir. (10), Yine, şehirliliğe ilişkin bir sözcük olan **pazar** sözcüğü de Kürtçe'de kent anlamına gelen **bajar/bajer** sözcüğüyle ilişkilidir. Bütün bu veriler Türk boylarının göçebe yaşam biçiminden kaynaklanmıştır.

Göç ve göçebelik olgusu, Türk ulus tarihçilerinde bir yandan kompleks yaratırken (Claude Cahen pek güzel söylüyor; "modern Türkler atalarının göçebe olmasından bir eziklik duyarlar" diyor), öte yandan vatan bilinci bağlamında kültürel bir şizofreniye, bir bilinç yarılmasına yol açmaktadır. Öyle ki vatan, Türk milliyetçileri için kâh Orta Asya, kâh Turan ya da Türkistan, kâh Anadolu olabilmektedir. Daha da ilginç, bazen bunlardan derme çatma, birbirine uyum sağlamayan bir tarihsel kompozisyon yapıyor oluşlarıdır. Bozkurt Güvenç, bunun tipik örneklerinden birini temsil etmektedir. **Türk Kimliği** adlı yapıtında, Türkler için vatan olarak yer yer Orta Asya'yı, yer yer Turan'ı ama daha çok da Anadolu'yu tayin etmektedir. Bir yandan, "bütün Türklerin, **sınırları bilinmeyen** büyük yurdudur-Turan. Ancak Türklerin tarihi kökleri gibi yurtları da kesin değildir," derken, öte yandan, "yabancı ülkelerin farklı yorumları olsa da, Türk kimliği açısından bir anavatan ya da Turan sorunu yoktur. Türkler, bugün Anadolu'yu yurt yapan insanlar olarak da tanımlanabilir, " diye yazmaktadır (Güvenç, 1995:88, 355). Vatan bilinci aynı çifte zemine dayanmış olan bir başka kişi, Ekrem Akurgal'dır. Akurgal ise, kendisiyle yapılan bir söyleşide, "**Türk kültürünün özünü** bugün için bile **Orta Asya'da** yaşayagelen değerler **oluşturur**," derken, aynı zamanda antik döneme gidip bugünkü resmi Anadolu sınırları içindeki kimi yerli halklarla akrabalık kurarak, kısmen de olsa Türklerin otoktonluk tezini beslemeyi ve böylece Anadolu'yla hiç olmazsa kültürel düzeyde bir bağ kurmayı da ihmal etmiyor:

"Hititler İndoavrupalı bir dil konuştuklarına göre Türk değildiler, ama biz Urartuların, Friglerin, Lidyalıların, Karyalıların, Likyalıların olduğu üzere Hititlerin de çocuklarıyız. Türkler Anadolu'ya geldiklerinde, bütün bu etnik topluluklarla olduğu gibi, Yunan, Roma ve Bizans halklarıyla da birleştiler. İslamı kabul eden Türk oluyordu" (Akurgal, 1990:607-8) (11)

Akurgal, söyleşide neden Anadolu uygarlıklarını inkar etmenin yanlış olduğunu da, Muharrem Nuri Birgi'nin şu sözleriyle

açıklamaktadır: "Anadolu'nun bütün geçmişini kendimize yabancı sayarsak; öyle ise, siz burada gerçekten de yabancısınız, demezler mi?"

Türk tarihçileri arasında böyle bir ikileme yol açan etken, yalnızca göç ve göçebelik olgusu değil elbet; bu yaşam biçiminin bir uzantısı sayılabilecek yayılmacı, istilacı, yağmacı, emperyal kültür de yadsınamaz. Öyle olunca, bugün bile Türkler kendilerine "Adriyatikten Çin Seddine" kadar olan topraklar üzerinde şu ya da biçimde bir yurt, bir vatan bulabilmektedirler. Ancak belirtmek gerekirse, göçebelik olgusu dikkate alınmaksızın, Türk boylarının tarihi yazılamaz; yanı sıra, duvar kavramını da hesaba katmak gerekiyor. W. Barthold, bir adım ileri giderek, yalnızca Orta Asya Türk boylarının tarihinin değil, bütün bir Türk tarihinin ancak duvar kavramı/kategorisi bağlamında (sözgelimi Çin duvarı) yazılabileceğini savunmuştur. (Berkes, ? :158) (12). Çünkü duvar ya da set, göçebe Türk boylarının kentli toplumsal yaşam anlamında uygarlıkla ve bir anlamda tarihle temas noktası olmaktadır. Türk adına ilk kez Çin ve Bizans belgelerinde rastlanılması da bir tesadüf değildir. (Çin duvarı, Bizans surları).

Bütün bunlar, tarihsel sözlüklerinde vatan ya da sınır kavramları bulunmayan bir topluluğun, ulusal kültürlerinde varolan küçük çaplı, ama önemli bir krizin altyapısını oluşturmaktadır. Krizi küçük çaplı tanımladık, çünkü ulusal vatan tasarımı hiç değilse kısmen hayali olduğu için bu boşluk kolayca doldurulabiliyor. Üstelik, Türk ulusçuluğunda olduğu gibi birden fazla vatan bile yaratılabiliyor. Sorun, bu tasarımlar arasında rasyonel bir bağ kurabilmektir. İşte Türk tulusçularının tam olarak beceremediği nokta da budur. Bu yüzden, Türk vatani anlamında bazen Orta Asya, bazen Türkistan, bazen Turan, bazen Türkiye ve Anadolu devreye girmektedir. Fakat çoğunlukla bir senteze gidilmekte ve ortaya Orta Asyalı damarı da olan bir Anadolu çıkmaktadır.

Türkiye ve Anadolu'dan Görünümler

Türkiye sözcüğü ilk kez "Haçlılar" döneminde, Küçük Asya'nın Türk egemenliğindeki topraklardan söz etmek üzere kendini göstermiştir (13). Avrupalı kimi tarihçilerin, gezginlerin o tarihten itibaren kullandıkları bu terim, 1800'lü yıllara geldiğinde Batı eğitilmiş kimi Osmanlı aydınlarınca da "Türkiye" biçiminde

kullanılmaya başlamıştır. Terimin, Osmanlı adının vatandan öte bir anlam taşıması ve giderek Osmanlı'nın da eriyip yok olmaya başlaması, yanı sıra ulusçu düşüncelerin yaygınlaşması gibi nedenlerle bu dönemde kullanılmış olması anlaşılabilir. Bir gayr-ı müslim Jön Türk'ün Osmanlı'nın Batıların nazarında "hastalandığı" o dönemlerdeki şu serzenişi bunu gösteriyor olsa gerek: "Bu hafta haritaya baktım. Ağlamamak kabil değil. Çoğu gitti azı kaldı. Bu da gidecek an kârib." İttihat ve Terraki'nin kurucularından İbrahim Temo ise, arkadaşını teskin etmeye çalışıyor: "... O kadar meyus olma, Türkiye zannolunduğu kadar çabuk harita-i alemden silinmez." (Hanioglu, 1985:633-4).

Henüz sınırları tüm olarak belli olmayan Türkiye teriminin yanı sıra, Anadolu kavramı da Osmanlı aydınları arasında giderek kendine yer bulmuştur. Böylece, gerek üzerinde yaşanan topraklara sahiplenme anlamında bir otoktonluğu da temsil edecek olan kültürel vatan (Anadolu), gerek ulusçuluğun etkisiyle anılmaya başlanan etnik anavatan (Orta Asya, Türkistan) ve gerekse de eski imparatorluğu yeniden canlandırma ya da yeni bir emperyalist yapı inşa etme hevesleriyle yaratılan büyük vatan (Osmanlı toprakları, Turan) anlayışları, kendilerini Osmanlı ya da Türk kimliği içinde gören aydınların ufkunda bir dikotomiye yol açmıştır (14). Özellikle savaş öncesi ve sonrası dönemlerde bunu gözlemlemek mümkündür. Sözgelimi, Ziya Gökalp I.Emperyalist Paylaşım Savaşı döneminde (savaş öncesi dönemde de) büyük Türk vatani anlamında Turan hayalini kurmuşken, Türkiye'yi de bir anlamda Türklerin "küçük vatani" olarak düşünmektedir. Savaşın ilk aylarında yazdığı **Kızıl Destan** adlı şiirine şu mısrayla başlar:

"Düşmanın ülkesi viran olacak,
Türkiye büyüüp Turan olacak."

(Heyd, 1979:149)

Tersine, Turan küçülüp Türkiye olmuş ve Gökalp de bu ülküsünden vazgeçmiştir. Yine, II.Emperyalist Paylaşım Savaşı yıllarında da, kan ve ırk kavramlarını yücelten Alman milliyetçiliği ve faşizminden ilham alarak, Turancı fikirlerin "altın çağ"ını yaşaması, anlaşılır bir durumdur. Anadoluçuluğun ise, "Türk Ocağı içinde Turancılığa (büyük Türkçülüğe) karşı küçük Türkçülük veya Türkiyecilik akımı olarak I.Dünya Savaşı sırasında 1917'de " ortaya çıkmış olması da, aynı bağlamda değerlendirilebilir. (Bkz.Tanör-Boratav-Akşin, 1995:290) (15)

İttihat ve Terraki'nin Çifte Vatansaver Kurucuları

Benzer bir biçimde, İttihatçıların yönetici kadrosunda da ikili vatan anlayışının hakimiyetinden söz edilebilir. Bu ise, daha çok onların ikili kimliklerinden kaynaklanıyordu. Birincisi; kendi etnik kimlikleri, ikincisi; ise bunun üzerindeki Osmanlılık kimliği. Böylece Hanioglu'nun da işaret ettiği üzere, İttihat ve Terraki'nin merkez üyelerinin önemli bir bölümü çifte vatansaverlik duygularına sahip olabiliyorlardı (Hanioglu, 1985:627) Bu nedenle, sözgelimi İbrahim Temo'nun Osmanlıcı olmakla birlikte, Arnavut komitelerine maddi yardımlarda bulunması, onlar adına otonomi temalarını işleyen beyannameleri hazırlaması ve kongrelere iştirak etmesi gayet normal bir davranış olarak karşılanıyordu. Yine, diğer kurucu üyelerden İshak Sükûti ile Abdullah Cevdet'in de ikili bir kimliğe, dolayısıyla çifte vatan anlayışına sahip oldukları bilinmektedir: Etnik kimlik (Kürtlük) ve bunun üzerinde olan bir üst kimlik (Osmanlılık)... Her ikisi de bir yandan, herkesi Osmanlı olmaya davet eden yazılar yazarlarken, öte yandan Abdurrahman Bedirhan'ın **Kürdistan** adlı gazetesinde makaleler yayımlatmaktan da geri durmuyorlardı (Hanioglu, 1985:628). Abdullah Cevdet, Osmanlı sınırları içinde yaşayan tüm halkların **ortak bir vatan** etrafında birleşmesi gerektiğini açıkça savunmakta ve bu ortak vatanın adı olarak da "Türkiye"dan söz etmekteydi:

"...İşte bakın **ben Kürdüm**. Kürdleri ve Kürdlüğünü severim. Fakat madem ki hukuk ve **vezaifçe** mütesâvi **Türkiye vatandaşlarındırım**, herşeyden evvel

Türküm (...) Benim bu sözümden, ben madem ki Türkiye vatandaşımı Kürd lisanı unutulsun. Kürdlüğüm unutulsun dediğim anlaşılmasın. Bilakis, Kürd Kürdcesini, Ermeni Ermenicesini hars-ü ihya etsin. Bundan Türkiye'ya mazarrat geleceğine zahib olan ancak baki kabak kafalı, yahud hain ruhlu kimselerdir." (16) (abç)

"...Vatandaşlar! Türkiye, Türkiyalıdır. Türkiye vatandaşları kat'iyyen aynı hukuk ve hürriyete maliktir. Hiçbir unsuru mesela Ermeni'nin Türk'e, Türk'ün Arab'a, Arab'ın Arnavud'a hiçbir tefazülü yoktur..." (Hanioglu, 1981:217, dn.23;Kutlay,1992:69).

Kısacası, Abdullah Cevdet etnik bir vatandan (Kürdistan) çok, kültürel bir vatan (Türkiye) anlayışıyla, Kürtleri "Osmanlılığa"

ya da "Türkiyalılığa" davet etmektedir. İttihatçı Kürtlerden başka, **Kürdistan** adlı ilk Kürtçe gazeteyi (1898) yayımlamış olan Mikdad Mithat Bedirhan ile kardeşi Abdurrahman Bedirhan ise, Cevdet'in bir adım ilerisinde görünmekle birlikte, ondan çok da farklı olmayan bir çizgiyi temsil etmişlerdir. Çünkü sonuçta, Kürdistan'ı dönüp bağladıkları yer Osmanlı hükümleridir. Dahası, gazetede Kürdistan adından yer yer bir "vatan", yer yer bir "bölge" olarak sözedilmiş olması da, Osmanlı'nın gölgesi altında bir ulusçuluğa işaretler. Kaldı ki, gazetede yayımlanan fikirler de Kürdistan'ın bağımsızlığına yönelik değildi; amaç, Kürtlerin Osmanlı devleti sınırları içinde belli bir özgürlüğe sahip olması, "kendi toprağı ve suyu üzerinde" rahatça yaşamasıydı (Bozarlan, 1991:76-81). Osmanlıcılık taraftarlığı uzun süre Kürtler arasında yaşam bulmuş ve çifte vatan anlayışını beslemiştir. Nitekim, 1908 ila 1909 yılları arasında yayımlanan **Kürd Teavün ve Terraki Gazetesi**'ndeki makalelerde de Osmanlılık, Kürtlüğü tamamlayan, ona anlam kazandıran bir kimlik olarak nitelenmiştir. Sözelimi, Babanzade İsmail Hakkı, 22 Teşrinisani 1324 tarihli sayısında yayımlanan makalesinde şöyle yazmaktadır:

"Osmanlılık Kürdlüğü ve Kürdlük de karşılıklı olarak Osmanlılığı içermiş, bu iki sözcüğün içeriği mutlak olarak iç içe geçmiştir. Allah saklasın, Osmanlılık ortadan kalksa, Kürdlükten de eser kalmaz; Allah göstermesin, Kürdlük ortadan kalksa ve adı sanı belirsiz bir duruma gelse, Osmanlılık da zayıf ve perişan olur." (Bozarlan, 1998:68).

Kürdistan'ın silikleşmesi ve Osmanlılığa yaklaşma olarak eklenmesinin, dolayısıyla Kürtlerde de ikili bir vatan bilincinin oluşmasının arkasında, başta Kürt emirliklerinin siyasal statüsüne uygun düşen aşiret otonomiciliği ile İslamın pompaladığı din kardeşliği (ümmeçilik) enternasyonalizmi olmak üzere kimi sosyo-politik nedenler bulunmaktadır. Öyle ki, ulusçuluk, E.E.Ramsaur'un da gözünden kaçmadığı üzere, Osmanlıdaki "Müslüman azınlıklar" arasında Hıristiyanlara oranla çok daha geç ortaya çıkmıştır. (Kutlay, 1992:77). Gerek adı geçen Bedirhaniler, gerekse İttihatçı Kürtler bu kültürel ortamın koşullandırmasıyla ayrılık yanlısı olmamışlardır. Ancak, Abdullah Cevdet'in gayri müslimleri de Osmanlılık içinde görmesi, imparatorluk fikrinden kopmadığından ve belki bir olasılık olarak da, ulus anlayışında toprak birliğini esas

alan Fransız siyasal atmosferinden etkilenmiş olmasıyla da açıklanabilir (17). Ancak, Abdullah Cevdet'in de üyesi olduğu "Teşebbüs-ü Şahsi ve Adem-i Merkeziyyet Cemiyeti", imparatorluk illerini bir federasyona dönüştürmenin tasarısını yapmaktaydı (Malmisanij, 1986:33) "Hasta adam"ın ölmesi ve ardından yeni bir hasta adamın ortaya çıkmasından sonradır ki, Osmanlı Kürtlerin düşündüğü anlamda Osmanlı adeta yerini Anadolu'ya bırakmış ve böylece Kürt ulusçuları arasında çifte vatancılık süregelmiştir.

Muhayyel Anadolu ve Gerçek Temsilcileri

Anadoluculuğa gelince, bu terim (Anadolu) çok daha eski bir tarihe sahip olmakla birlikte, bir akım olarak I.Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. Ancak belirtildiği gibi, Anadolu'nun "Türk Ocağı" olduğu fikri çok daha önceye, Abdulhamit dönemine kadar uzanır. 19.yy'da Osmanlı'nın, Balkanlardaki bağımsızlık hareketleri karşısında tutunamayışı ve toprak kaybı, ulusçuluk düşüncesinin de etkisiyle gözlerin doğuya çevrilmesine zemin hazırladı. Özellikle o dönem, "Anadolu"nun Osmanlılar için önemi, gelirinin büyük bir bölümü ve askerlik için temel bir kaynak olmasından ileri geliyordu. 1872'de Basiret'te yayımlanan bir yazıda, Anadolu halkının, vatanın "sağ kolu" olarak nitelenmesi bunun bir işaretidir. Abdülhamit dönemi basınında ise, Anadolu'nun gelişmesi ve yerli halkın ekonomik, sosyal ve eğitim düzeylerinin yükselmesi gerektiği sıkça ifade edilmekteydi. (Kushner, 1977:50-1). Abdülhamit'in kendisi de, yalnızca askeri bakımdan ele almış olsa bile, Anadolu'nun kaynaklarının tükenebileceğinden söz etmekteydi:

"Osmanlı devleti, askeri kuvvetlerini Rumeli ve Arabistan'da birkaç yer müstesna olmak üzere **Anadolu ahalisinden**, daha doğrusu, dört beş milyon nüfusun içinden almakta idi. Bu hal pek az daha devam ederse, askeri ihtiyaçlarımızı asla karşılamayan bu nüfus askerlik sıkleti altında bütün bütün ezilip hükümetin her hususta dayanağı olan **Anadolu kıtasının İslam unsuru**, başka sebebe hacet kalmaksızın yalnız bu sebeple mahvolarak harp halinde devlet asker bulamayacaktır. (Karal, 1988:363) (abç)

Hamidiye Alaylarının kuruluşunda da bu kaygıların payı vardır; ancak stratejik açıdan

başka önemli nedenleri bulunur. Birkaçını sıralayacak olursak; birincisi, gelişen Ermeni bağımsızlık hareketinin önüne geçmek, bağımsızlık hareketini bastırmak, ikincisi Kürt aşiretleri arasında çelişki yaratarak onlar üzerindeki devlet etkinliğini arttırmak, bir diğeri ise, özellikle Rusya'ya karşı olan mücadelede diri bir kuvvet tutmak... Stratejik açıdan bu çok amaçlı askeri gücün misyonu tamamlandığında, giderek "son vatan parçası" olarak görülen "Anadolu" da, böylece en azından yeni Türk vatani olmaya aday olmuştur. Nitekim Kushner, Hamidiye (Abdülhamit)dönemi sonunda, Anadolu'nun örtük olarak da olsa Türk vatani (**homeland**) kavramıyla özdeş hale geldiğini yazmaktadır (Kushner, 1977:54) (18)

1900'lü yıllara gelindiğinde ise, terminolojik olarak Türkiye kadar yaygın olmamış olsa bile, Anadolu, Türk ulusçularının hayal dünyasında Türklerin vatani olarak yerini almıştı bile; üstelik, Ermenistan ve Kürdistan'ı yutmak pahasına... 20.yy'ın hemen başlarında Mısır'da yayımlandığı belirtilen **Anadolu Dergisi** ve bu derginin 24 Nisan 1902 tarihli sayısında yayımlanan şu satırlar, bunun en açık örneğini oluşturmaktadır:

"Essalam-ü aleyk ey mübarek Anadolu! Ey koca Türkeli! Merhaba, ey sevgili Küçük Asya! Ey mukaddes vatan!" (Yetkin, 1984:367).

Anadoluculuk bir akım olarak ise, ancak savaşın son yıllarında ya da daha açık olarak savaş sonrasında ortaya çıkmıştır. Örneğin Ziya Gökalp, 1917'de yayımladığı **Kavm** adlı şiiriyle birlikte Türkiyecilik düşüncesini temel almaya başlamıştır (Kavcar, 1974:213). Anadoluculuk adının ilk kez kullanıldığı yıl 1918'dir; terimi kullanan ise, başlangıçta Ziya Gökalp'in de etkisiyle Turancılığın savunucusu olan ve bunu da 1912'de yayımladığı **Yeni Turan** adlı yapıtıyla ortaya koyan Halide Edip'tir. (Bkz. Tachau, 1962:166, dn.2). Daha da ilginç, 14 Haziran 1918'de toplanan Türk Ocakları Genel Kongresi'nde, 1912 tarihli ilk nizamnamenin değiştirilmesi amacıyla oluşturulan encümen arasında Ziya Gökalp ve Halide Edip'in bulunuyor olmasıdır. Kongre'de söz alan Halide Edip, "Büyük Turan" idealinin gerçekleşmesinin zorluğuna değinmiş, öncelikle Anadolu'da etkinlik göstermek gerektiğini savunarak, daha geniş bir Türk birliğini amaçlayan görüşlerin kuramsal alanda kalmaktan öteye gidemeyeceğini söylemiştir. Teorik bir

içerikten yoksun, fakat pragmatik bir zorunluluk olarak gündeme gelen yaklaşım, sonunda nizamnamenin 2. fıkarasını değiştirerek şu ifadeye yer vermiştir: "Ocağın maksadı, Türklerin harsi birliğine ve medeni kemaline çalışmaktır. Ocağın faaliyet sahası bilhassa Türkiye'dir." (Üstel, 1993:51-2).

Tekrar vurgulamam gerekirse, bu değişim, savaşın Osmanlı devletinin aleyhine sonuçlanmasının belirginleşmesiyle ortaya çıkmıştır. 1918 yılı bu açıdan bir dönüm noktası olmuştur; Türk Ocaklarındaki sözkonusu değişimin yanı sıra, Hilmi Ziya (Ulken) de daha Mülkiye Öğrencisiyken, 1918-19'da Reşat Kayı ile birlikte el yazması **Anadolu** dergisini çıkarmıştır. 20'li yıllarda ise, birbiri ardına Anadolu adlı pek çok kurumun uç vermesi, bu değişim dalgasının ürünleridir. Söz gelimi, 1919-1922 yılları arasında, İstanbul'da yayımlanan ve Mustafa Kemal'e karşı pek çok yazı ve karikatürün yayımlandığı gazetelere karşı, Aka Gündüz Ankara'da (1921) **Anadolu'da Peyam-ı Sabah** adlı mizahi bir gazete çıkarmıştır. Yine, aynı yıl Ankara'da yayımlanan bir diğeri mizahi yayın ise, Hüseyin Suat (Yalçın)'ın yönetiminde olan **Anadolu'da Kalem**'dir (Varlık, 1985:1098). 1920 yılının ilkbaharından itibaren Ankara, Eskişehir ve Karadeniz'de, **Anadolu Türk Komünist Partisi** adlı bir parti, örgütlenme çalışmalarına başlamıştır. Ondandan bir yıl önce ise, 5 Kasım 1919'da Sivas'ta "**Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti**" kurulmuştur. Nisan 1920'de, Mustafa Kemal'in direktifiyle **Anadolu Ajansı** adı altında bir haber ajansı kurulmuştur. Daha pek çok örnek kaydedilebilir; ancak belli başlı bu birkaç örnek bile, o dönemin eğilimsel ulusal siyasetini göstermektedir. Bu siyasal eğilim, yankısını yeni yeni oluşmakta olan Türk tarih tezinde hemen göstermiştir. Öyle ki, daha Cumhuriyet ilan edilmeden, Matbuat Müdiriyye-i Umumiyesi tarafından yayımlanan (Ankara 1338: Matbuat ve İstihbarat Matbaası) **Pontus Meselesi** adlı kitabın girişinde, "Anadolu Türktür" başlıklı birinci alt bölümde, kimi yabancı bilim insanlarının görüşlerine de yer verilerek, "Irak'ta Sümerler" ile "Filistin ve Anadolu'da Hititler'in Turani ve Türk kökenlerinden geldikleri öne sürülmeyle, on yıl sonraki Türk Tarih tezinin habercisi olmuştur (Tunçay, 1989:300). Aynı yıl, Türk komünistlerinin çıkarmakta olduğu **Yeni Hayat** adlı bir yayın organında, "Türkiye Komünist Kongresi Mahiyet ve Manası" adlı ve Tufan imzalı bir

yazıda ise, "ruhunda henüz halis bir Türk kanı taşıyan Anadolu"dan söz edilmektedir. (Tunçay, 1978:503) (19) Benzer anlayışlara, 1-8 Eylül 1920'de Bakü'de toplanan Birinci Doğu Halkları Kurultayı'nda da rastlamak mümkündür. Kurultay'dan birkaç ay önce, 3 Temmuz 1920'de **Pravda**'da yayımlanan "İran, Ermenistan ve Türkiye'nin Boyunduruk Altındaki Halk Kitlelerine" başlıklı makalede şöyle denilmektedir:

"Anadolu Köylüleri! İngiliz, İtalyan ve Fransız Hükümetleri topraklarını İstanbul'a çevirdi; Sultan'ı tutsak etti; (...) **katıksız Türk topraklarının bölünmesini** ona zorla kabul ettirdi. (Alev, 1975:263). 1921 ve 1922'de, Türk komünistlerinin bildirimlerinde ya da yayın organlarında, "Anadolu işçi ve köylüsü", "Anadolu halkı" gibi tabirlere sıkça rastlanmaktadır. Elenlerin (Yunanlılar) Dumlupınar yenilgisi, Aydınlık'ta (sayı 9/20 Eylül 1922) "Anadolunun Zaferi" olarak yankılanacak kadar yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Son olarak, 1926'da "İzmir Suikastı"na karıştığı iddiasıyla İstiklal Mahkemesi tarafından astırılan Eskişehir mebusu Miralay Mehmet Arif Bey'in asılmasından yalnızca iki yıl kadar önce (1340), **Anadolu İnkılabı. Mücadelat-ı Milliye Hatıratı 1335-1339** adlı bir yapıt yayımladığını ve böylece "Anadolu Devrimi", "Anadolu İhtilali" gibi sonradan çıkan ve Kemalizme methiyeler düzen pekçok yapıta öncülük ettiğini belirtmeliyim.

Kısacası, sağcısından solcusuna dek Türk siyasal yelpazesinin her noktasında bir Anadolu furyası başlamıştı. Herkes Anadolu olmasa da, Anadolu dillerden düşmeyen bir terim olmuştu. 1921'de Berlin'de öldürülen Talat Paşa'nın, sonradan ayıklanan anılarında da Rusya'nın bağımsız bir Ermenistan kurdurmak istediğinden söz edilirken, seçilen yerin ise "Anadolu" (Doğu Anadolu) olduğu vurgulanmaktadır. Birinci Anadolu akımı olarak bilinen ve çıkardıkları **Anadolu Mecmuası** çevresinde düşüncelerini yaymaya çalışan grup, böyle bir ortamda biraraya geldi. Yaklaşık bir yıllık ömrü olan (1924-25) dergide, akımın temel çizgisi net olarak ifade edilmiştir (20). Son sayılarına doğru yazar kadrosuna Yahya Kemal'in de dahil olduğu derginin, Türkiye Cumhuriyeti terimine karşı Anadolu Cumhuriyeti'ni şiddetle savunmasına rağmen, Türklük temelli bir Anadolu anlayışına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Hilmi Ziya Ülken'e göre, kültürel milliyetçiliğin sınırları içinde kalmayı amaçlayan bu akıma

ideolojik ve siyasal bir içerik kazandırmaya çalışan Mükrimin Halil (Yınanç)'ın, **Yeni Türk** gazetesinde "Kürdistan"la ilgili yayımlanan bir yazısından aktarma yapan derginin bir sayısının sonunda, "ilave edeceğimiz hiçbir şey yoktur," denildikten sonra, Anadolu'nun yalnız Türk diyarı ve onun da bölünmez bir bütün olduğu yazılmış, en sonunda da "Anadolu haritasında Kürdistan muhayyel bir parçadır," denilmiştir (Oktay, 1975:92-3).

Resmi Türk Tarih Tezinde Anadolu

Anadolu'nun Türk ulusçuluğunda bir kalkan ya da bir metafor olarak kullanılışı Cumhuriyet öncesine dayanırsa da, TC'nin ilanından sonra Kemalist tarih yazıcılığınca daha sistematik ve yaygınca kullanılmaya başlamıştır. Aynı çevrelerce oluşturulan sarı saçlı, mavi gözlü Mustafa Kemal mitosunun önemli bir payandası olmuştur Anadolu. Kemalist historiyoğrafi, kendisine özellikle **Anadolu-Osmanlı** (İstanbul) "çelişkisi"ni temel almış ve bu seçiş üzerinden bir "kurtuluş tarihi" yazmıştır. Böylece, Mustafa Kemal'de 19 Mayıs 1919'da Anadolu'ya "çıkış" ve emperyalizmin bir kuklası haline gelen Osmanlı'ya, yani padişaha ve İstanbul Hükümetine, yani kentsoyluluğa karşı Anadolu'nun yoksul köylülüğüne dayanmıştır. Bu bağlamda, köylülük ve köycülük romantik söyleminin, TC tarihi boyunca Anadolu mitinin en önemli besleyenlerinden olduğunu belirtmeliyim (Öztürkmen, 1998:97). 1918'de bazı Türk Ocağı üyelerinin kurmuş olduğu **Köycüler Cemiyeti**'nin başkanlığını Halide Edip'in yapmış olması, bu bakımdan dikkat çekicidir; çünkü Halide Edip, o vakit sıkı bir Anadoluçuydu (21). Köylülük, Anadolu köylüsünün değerleri ve Anadolu halkı gibi kavramları toplumsal gelişmede ilham kaynağı olarak benimseyen Halkevleri, Köy Enstitüleri ve giderek "Ortanın solu"nu temsil ettiğini söyleyen CHP, zamanla Türk ulusçuluğunda başka bir Anadolu eksenini, milli folklorcu Anadoluçuluğu geliştirmiştir.

Yalnızca köylülük ve Anadolu köylüsü de değil, Cumhuriyet tarihi boyunca Anadolu mitinin oluşmasının başka kavramsal dayanakları da yaratılmıştır. Her geçen gün bir yenisi eklenen bu kavramlardan bazılarını hatırlatacak olursak; "Anadolu insanı" (22), "Anadolu kadını" (23), "Anadolu halkı", "Anadolu müslümanlığı" (24), "Anadolu delikanlısı" (27) gibi.... Örneğin, Nazım Hikmet **Kuvay-ı Milliye Destanı**'nda, "Anadolu toprağının" uyanışından, gramafonda çalan "Anadolu havaları"ndan,

“ve soframızdaki yeri/öküzümüzden sonra gelen” Anadolu kadınından söz etmektedir. Kısacası destan, Güzin Dino'nun ifadesiyle, “Anadolu insanından başka, coğrafyasının da bir destanıdır.” (Dino, 1965:152). Kaldı ki Nazım da, bir şiirinde vasiyet olarak “Anadolu’da bir köy mezarlığı”na gömülmek istediğini yazmıştır. Ancak Orta Asyalı ataları (!) Nazım'ın da yakasını bırakmamış olsa gerek ki, yakın zamanlarda Alparslan Türkeş'in de sahiplendiği bir başka şiire ait şu dizeyi de yazmıştır: “Dört nala gelip Uzak Asya'dan/Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan/bu memleket bizim”.

Kemalist tarih yazıcılığı, yalnızca yakın tarihi değil, antik tarihi de “Anadolu'nun bütünlüğü ve birliği” üzerinden yazmıştır. Böylece Anadolu “zamanda ve uzamda bir bütün” olarak her yerde hazır ve nazır olarak kendini göstermiştir. (Bkz. Selçuk, 1999) (28). Özellikle sonradan gelme (“sonradan görme”) kompleksini kapatmaya çalışan Kemalist tarih tezi, “Anadolu'nun ilk sakinleriyle akrabalık kurarak, ulus tarihinin sancılarını sakinleştirmek, yatıştırmak istemiştir. Dolayısıyla, bugün Türk egemenleri için herhangi bir sorun teşkil etmeyecek/edemeyecek olan Hititler, Lidyalılar, Likyalılar, ya doğrudan doğruya Türk sayılmış ya da Türklerin Avrupalı damarı olarak sunulmuşlardır. Eski tarihi, dolayısıyla bugünü lekeleyecek ve sorun teşkil edecek olan Ermeniler, Kürtler ve Elenler ise, Anadolu tarihine sürekli yadsınmış, silinmiş ya da varlıkları ve kültürleri küçümsenmiştir. Bu nedenle, Türk ulusçuları arasında Anadolu'nun mazisini, günümüzdeki rakiplere hiçbir şey borçlu olmadan anlatmanın en rahat yolu, Étienne Copeaux'nun belirttiği gibi Hitit tarihidir (Copeaux, 1998:311). Türkleri bir mirasyedi konumuna düşüren Elenler ise, birçok defa Anadolu'da istilacı bir topluluk olarak lanse edilmiş ve bu istilacıların karşısına da kim oldukları açıklanmayan “Anadolu toplulukları” çıkarılmıştır. (Bkz. Başdemir, 1998).

Ortaçağ tarihi de aynı “safılık”la yazılmıştır. Öyle ki, Selçukluların **Mervani toprağı**ndaki Malazgirt yengisi, hemen hemen bütün tarih kitaplarında Türklerin **Anadolu**'yu fethedişi olarak yer almıştır. Bu yaklaşım, dikkatli davranmayan pek çok yabancı araştırmacının, tarihçilerin yapıtlarına da yansımıştır. Oysa en başında, savaşın meydana geldiğini yer Anadolu olmayıp Mervani Kürt toprağıydı; Anadolu daha batıda, bugün İç Anadolu olarak bilinen

bölgenin bir kısmını kapsıyordu. Bu bağlamda, kısaca da olsa Anadolu coğrafyasından, onun tarihinden söz edebiliriz. Bilindiği üzere, Anadolu Bizans patentli bir kavramdır; 7.yy'da Bizans Kralı (**basileus**) Heraklius, hükümranlığı altındaki toprakları thema deniyen idarî bölgelere ayırdığında, Konstantinopolis'e göre doğuda kalan bölgeye de **Thema Anatolicon** adı verilmiş olup, bu bölge bugün “İç Anadolu” denilen bölgenin batısındaki toprakların bir bölümünü içeriyordu. VII. Konstantinos Porphyrogenetos döneminde (912-959) ise, bugünkü Eskişehir civarından başlayıp güneyde Batı Toroslara ve Konya'ya dek uzanıyordu (Tuncel, 1991:107). Dolayısıyla, Selçukluların meydan savaşı verdiği yer, Anadolu toprakları içinde değildi. Kaldı ki, Kanuni Sultan Süleyman devrinde bile, tesis edilen Anadolu eyaleti de, kısmen eski Thema Anatolicon'a tekabül etmekle birlikte, ondan daha geniş bir alanı kapsamaktaydı (Darkot, 1965:429). Öyleyse, Türk resmi tarihinin “Anadolu'nun fethedilişi” olarak lanse ettiği bu olayı, hiç değilse coğrafi bağlamda yeniden değerlendirebiliriz. (29)

İlk olarak, bu olay söylendiği gibi bir fetih olayı değildir. Yağmacı göçebe Türk boylarına Bizans'ın ileri topraklarında geniş alanlar açarak onların geri dönmelerini engellemeye yöneliktir. Örneğin, Alparslan'dan önce, Tuğrul bey tarafından Bizans'a karşı askerî sefer düzenlemekle görevlendirilen İbrahim Yinal'ın Oğuz boylarına söyledikleri bunu gösterir: “Ülkem sizin de oturmanıza yetecek kadar geniş değildir. Bu nedenle doğrusu şudur ki, Rum (Anadolu) gazasına gidiniz; Tanrı yolunda cihad yapınız ve ganimet alınız; ben de arkanızdan gelip size yardım edeceğim.” Aynı durum, Malazgirt savaşı için de geçerlidir. Zira Alparslan, Bizans İmparatoru Romanos Diogenes'i tutsak aldığı halde, Bizans'tan toprak talebinde bulunmamış, yalnızca “100 dinar fideye, yılda da 360 bin dinar vergi” ve “zaten İslamlara ait bulunan Antakya, Urfa, Membic, Ahlat ve Malazgirt'in Selçuklulara devredildiğinin kabulü” ile yetinmiştir. Ayrıca, kimi tarihçilere göre, Alparslan bu savaş için önceden bir hazırlık yapmamış, bir anlamda Romanos Diogenes'in zorlaması sonucu girmiştir (Ceyhun, 1993:40-1) (30). İkinci olarak, Türk boylarının Ermenistan, Kapadokya, Mervani toprağı ve Küçük Asya'ya gelişleri Malazgirt savaşından çok önceye rastlar (31). Üçüncüsü ise, fethedildiği söylenen yer

Anadolu değildir; çünkü Anadolu, o dönem bugünkü "İç Anadolu"nun bir kısmına tekabül etmekteydi. Araplar tarafından Rum ya da Rom olarak anıldığı için, bugün merkezi Konya olan Selçuklu Devleti için, kimi araştırmacılar "Rum Selçukluları" derken, kimileri ise "Anadolu Selçukluları" tabirini tercih etmektedirler (32). Türk boylarının batının uç kısımlarına ilerlemesiyle, Rum terimi biraz daha batıya, Anadolu terimi ise doğuya doğru genişlemiştir.

Malazgirt savaşıyla Selçukluların hangi ülkeyi, kimin ülkesini ele geçirdiği konusunda bugün yaygın olan anlayış Anadolu'da düğümlenmektedir; ancak sözkonusu coğrafya, yine de pekçok kaynakta farklı olarak geçer. Kimisinde Anadolu ya da Küçük Asya kimisinde Ermenistan, kimisinde Kürdistan, kimisinde ise Mervani toprağı... Yani, ortada aslında açıklığa kavuşturulmamış bir sorun vardır. Ve bu sorun derinlikli irdelendiğinde, tarih yazıcılığı metodolojisi bakımından kaydedilmesi gereken kimi önemli notlar çıkarılabilir. Buna gelmeden önce, söz konusu farklı yaklaşımlardan sözedeceğiz.

Önce, Türk resmi tezine bakalım. Birinci Anadolucu akımdan olan ve harekete siyasal, ideolojik bir içerik kazandırmaya çalıştığı söylenen Mükremin Halil (Yınanç) bu alanda öncülük ediyor ve 1934 yılında bilindiği kadarıyla Türkiye 'de ilk defa Selçuklu tarihini kaleme almış olduğu **Türkiye Tarihi Selçuklu Devri (I)** adlı kitabını yayımlıyor; kitabın alt başlığı, resmi Türk tarih tezinin bir parçası haline gelmiş olan "Anadolu'nun Fethi'dir. Resmi görüşün yandaşları olan diğer Türk tarihçilerinin (Osman Turan, İbrahim Kafesoğlu, Yılmaz Öztuna gibi) çalışmaları da aynı doğrultudadır. Anadolu kavramını Türkçü içeriğiyle kavrayan kimi Batılı araştırmacılar, ne yazık ki farklı iddialarda bulunmamışlardır. Sözgelimi Charles Diehl, **Byzantium** adlı yapıtında, Selçukluların üç önemli insanı Tuğrul Bey, Alparslan, Melik Şah'ı izleyerek, zamanla kendilerini "bütün Anadolu'nun" (**the whole of Anatolia**) efendileri haline getirdiklerini ve Rum Sultanlığının da "Anadolu'nun ortasında" kurulduğunu söylerken (Diehl, 1957:208), David Talbot Rice, **Bizanslılar** adlı yapıtında, 1071 Malazgirt yenilgisinden sonra bile, uzun zaman varlığını sürdüren Bizans devletinin, yalnızca **Küçük Asya'nın** yaşamsal alanından bir kısmını yitirdiğini yazmıştır (Rice, 1962:42). Bir diğer araştırmacı,

Davison ise, açık bir yanılığın dile getiriyor ve Türklerin Malazgirt galibiyetinden söz ederken, Malazgirt'in "Doğu Anadolu"da olduğunu eklemeyi ihmal etmiyor! (Davison, 1990:3).

Tarihin Türk resmi tarihine bir oyunu mudur bilemiyorum, ama ilginçtir, bu yabancı yazarlar savaşın meydana geldiği dönemi gözardı edip, Malazgirt'i Anadolu ya da Küçük Asya'nın kapsamına alırlarken, Romanos Diogenes'in ölümünden sonra kısa bir zaman için tahta geçen VII. Mikhael Parapinakes'in sonunda krallıktan çekilmeye zorlanması üzerine, yerine **Anatolikon teması strategosu** III. Nikephor Botaneiates'in geçmiş olması, Türk tezini alaşağı edebilecek niteliktedir. (Bkz. "Bizans İmparatorluğu", **Türk Ansiklopedisi**, C.7, Ankara, 1955, s.61).

Kimi yabancı araştırmacılar, söz konusu yerin Anadolu değil de, Ermenistan (**Armenia**) teması olduğunu vurgularlar. Bunlardan biri, Warren Treadgold, yakın zamanda yayımlanan **Bizans Tarihi** (1997) adlı çalışmasında, Romanus'un Türkleri ya Ermenistan'da ya da Anadolu'da durdurmak zorunda olduğunu, bazı komutanlarının ise, zaten harap edilmiş Ermenistan (**Armenia**) temasını bırakıp Anadolu toprakları üzerinde güç toplamak gerektiğini savunduklarını söyler (Treadgold, 1997:602-3). Bizans tarihi ve uygarlığı üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Steven Runciman ise, bir çalışmasında, Romanus'un ordusuna yeniden bir düzen vererek, ancak 1071'de, Selçukluların **Ermenistan'daki** büyük üşüşmesiyle buluşmaya gittiğini yazar (Runciman, 1975:51-2).

Claude Cahen'e göre, Selçukluların saldırısına uğrayan bu coğrafya "Bizans Ermenistanı" idi (Cahen, 1984:41,84). **İslam Ansiklopedisi'nin** yeni İngilizce edisyonunda yer alan "Arminiya" başlıklı incelemesinde ise, 1071'den sonra, Türkmenlerin **Ermenistan, Kapadokya ve Küçük Asya'nın** hemen her yerine yerleştiklerinden söz etmektedir. (Cahen, 1960:639). Ermeni araştırmacılarından Garo Sasuni, "Malazgirt'te Bizanslıların yenilgisinden sonra **Ermenistan** Alparslan'ın idaresi altına girdi, "diye yazmaktadır (Sasuni, 1986:15). Kamuran Gürün, Türk devletinin Ermeni soykırımı hakkındaki politikasını savunan çalışmasında, belki de bir parça bu yöndeki görüşlerden de etkilenecek, şunları söylemektedir:

"Nihayet 26 Ağustos 1071'de Malazgirt

Savaşında Romain Diogene'in mağlup ve esir olması ile **bütün Ermenistan bölgesi** Selçukluların eline geçerken **Anadolu kapıları da** nihai ve müdafaasız şekilde Oğuz Türklerine **açılıyordu**. (Gürün, 1988:35).

Kürdolojinin ünlü simalarından Minorsky ise, İmparator Romanos IV'ün Malazgirt'te yenilmesiyle "**bütün Ermenistan**"ın Alparslan'ın eline geçtiğini belirtmiştir (Minorsky, 1981:454) Oysa, Kürdolojinin günümüzde önde gelen ismi Martin van Bruinessen, Minorsky'nin aksine şöyle düşünmektedir: "1071'de Selçuklu sultanı Alparslan, Bizans imparatoru IV. Romanus'u Malazgirt yakınlarında kesin bir şekilde yendi **-Merwani toprağında-**" (Van Bruinessen, ? : 167) (abç)

Aslında konu, tarih yazıcılığı açısından temel bir sorunun tartışılmasına yol açabilecek önemdedir. Çünkü aynı düşünce farklılıkları eski Doğulu tarihçiler arasında da gözlenmektedir ve bu durum, çok açık olmasa da kanımızca tarih yazıcılarının siyasal referanslarıyla bağlantılıdır. Söz konusu eski tarihçilerden birkaçını anacak olursak; söz gelimi İbnü'l -Adîm (1192-1262), **Buğyetü't taleb fi Tarih-i Haleb'de**, Selçukluların ele geçirdiği yerin **Ermeniyye** olduğunu açıklamaktadır.

"Sultan Irak yoluyla Ermeniyye'ye yöneldi. Bu yürüyüş sırasında Sultan, kendisine ayak uydurabilenlerle birlikte sür'atle hareket ederek **Ermeniyye'ye** erişti ve buyruğundaki 13 bin askeri teftiş ettikten sonra, **Ahlat** yakınında **Bizans ordusuyla** karşılaştı (...). Yüce Tanrı, Sultan'ı Bizans ordusuna galip getirdi." (Sümer-Sevim, 1988:47)

Aslen Hemedanlı Yahudi bir aileden gelen Reşidü'd-din (1248-1318), "şifahi rivayetler"den meydana getirdiği belirtilen **Camii't-tevarih'te**, "Sultan **Anadolu'da** Erzincan yöresinde **olan Malazgirt'ten**, Ahlat ve Azerbaycan'a geri döndü," diye yazmaktadır. (Sümer-Sevim, 1988:64) (abç) İbnü'l Erzak, yazdığı Mervani tarihinde, Türklerin Malazgirt galibiyetinden sonra, Ahlat ve Malazgirt'in "**Mervani Devleti**"nin elinden çıktığını belirtir (İbnü'l-Erzak, 1989:177-8) (33). Faruk Sümer ile Ali Sevim'in birlikte hazırlamış oldukları **İslam Kaynaklarına Göre Malazgirt Savaşı** adlı yapının giriş bölümünde, İbnü'l-Erzak'ın savaşın hangi ayda olduğunu ve imparatorun tutsak alındığını bile bilmediği ifade edildikten sonra, "bundan başka Ahlat'ın ve hatta **Malazgirt**'in bu savaş sonunda **Mervan-**

oğulları'nın elinden çıktığını sanıyor," denilerek, Malazgirt'in o dönem Merwani toprakları içinde olduğu dolaylı da olsa kabul edilmiş oluyor (Sümer-Sevim, 1988:X). Yine, Tuğrul Bey'in, Oğuz akınları karşısında kendisine şikayetini ileten Merwani Emri Nasruddevle'ye, "... onlara mal verip kafirlere karşı kendileriden faydalanmalısın. Zira onların maksatları Ermeni beldeleridir," şeklindeki yanıtıyla, amacının aynı zamanda "**Mervani ülkesi**"ni himaye etmek olduğunu öne süren Osman Turan'da, her ne kadar bir Anadolu fetihçisi olsa da, Mervani ülkesinden haberdar görünmektedir (Turan, 1993:17).

Kürt tarihçileri ve araştırmacılarının tezi ise, söz konusu coğrafyanın Kürdistan olduğu şeklindedir. Örneğin Hasan Yıldız, "ilk Müslüman Oğuz boyları **Kürdistan'da** Bizans egemenliğinin bulunduğu alanlara yöneldi," diye yazmaktadır (Yıldız, 1991:30). Kürt tezine paralel düşünenlerin başında İsmail Beşikçi gelmektedir. Ona göre de, "Kürtler ve Kürdistan için çok önemli olan başka bir tarihsel dönüm noktası, Oğuz Türklerinin, Orta Asya'dan Horasan ve İran yoluyla, **Kürdistan'a ve Anadolu'ya** gelmiş olmalarıdır." (Beşikçi, 1990:142). Kestirmeden söyleyelim, söz konusu yer, Ermenistan ve Anadolu olmadığı gibi Kürdistan da değildir; çünkü henüz Kürdistan diye bir coğrafya bilinmemektedir, böyle bir isim henüz icad edilmemiştir. Böyle olmakla birlikte, Malazgirt o dönem Mervani (Kürt) toprakları içindedir. Peki ama, burası gerçekten de Mervani toprağı mıdır? Eğer tarih yazıcıları bu gibi konularda iktidarı referans alıyorsa, sorunlu da olsa bunu olumlamak zorundayız. Sözelimi, Bizans imparatorluğu egemenlik alanlarını genişlettiğinde, tarihçiler bu yeni katılan toprakları Bizans toprağı olarak görüyorsa, aynı durum burada da geçerlidir. Osmanlılar için de bu böyle, Çarlık Rusyası için de. Dönüp dolaşıp Jean Jacques Rousseau'ya geliyoruz; hani şu etrafı çitle çevrilen toprak meselesine...Kim bir toprak parçasının etrafını çevirip "bu, bana aittir!" diyor ve buna inancak kadar saf insanlar buluyorsa, orası onun oluyor ve muhtemelen onun adıyla anılıyor. Bunu başaramayanlar ise, üzerinde yaşadığı coğrafyanın "en eski sakinleri" de olsalar, sayısal olarak çoğunluk da olsalar, kendilerinin sayılan coğrafya pek nadiren onlara aidiyeti belirten terimlerle anılmaktadır. O halde, "Mervani toprağı" denilen yer de, aslında başkalarına ait olsa bile (34), ki bu da geçmişe doğru gidildiğinde

tartışılabilir bir konudur, tarihe bu isimle geçecektir. Benim burada ezilen uluslar- özellikle de Kürtler- için çıkarabileceğim sonuç kısaca şu; Vatan tasarımı **bütünüyle** ne maddi ne de hayalidir; Kürtler kendilerine ait topraklar üzerinde tam olarak olmasa da bir ideolojik/hayali çeper inşa ettiler, ancak bugün bunun cisimleşmesi gerekmektedir. Çünkü, insanların hayalleri de içinde buldukları maddi koşulların ürünleridir; maddi koşullar değişince hayaller de değişecektir...

Şimdi, resmi Türk tarih tezinde Anadolu'nun yerine tekrar dönebiliriz. Gordlevski, Rum Selçuklularını tarihiyle ilgili çalışmasının başlarında, Türkler için diyor, Selçukluların tarihi yalnızca **bilimsel** değil, aynı zamanda **ulusal ve siyasal bir sorundur** (Gordlevski, 1988:33). Yerinde bir görüş; ancak, genel olarak tarih yazıcılığının kendisi bilim ile ideolojinin kesişme alanında bulunduğu için, antik tarih ile yakın tarihin de Türk tarihçilerince aynı ölçüde "ulusal ve siyasal bir sorun" olduğu açıktır. Antik dönemi "Anadolu medeniyetleri" ve özellikle Hittitlerle kapatmaya çalışan Türk resmi tarihi, Selçuklu dönemini "Anadolu'nun fethi" merkezinden okutup, finali oluşturan yakın tarihi de Mustafa Kemal'in Anadolu kurtarıcılığıyla parlatmaktadır. Formül, gayet basittir; bu basitliğe rağmen, popüler bir deyimle söylersek, iş yapmıştır. Çünkü geniş kesimler arasında bir hayli etkin olmuş; üstelik, Batılı akademik çevrelerde de belli bir yansıma yaratmıştır. Nitekim antik tarihe baktığımızda, yalnızca Batılı yazarların değil, Kürtlerin ve diğer etnik grup ya da ulusların yazarlarının da Türk resmi görüşünü içeren Anadolu kavramını kullandıklarını ya da en azından bir bölümü için söylüyorum, ondan kurtulamadıklarını görmekteyiz. Sözelimi, antik tarihle ilgili çalışmalarıyla bilinen Seton Lloyd, **Erken Anadolu** (Early Anatolia) adlı kitabının hemen girişinde, Anadolu'nun TC'nin Asyatik topraklarını ifade ettiğini, buna eski yazarlarca Ermenistan(Armenia) olarak bilinen "Fırat'ın doğusunun dağlık illerinin"de dahil olduğunu ve bugün Anadolu'nun, uzun tarihinin oluşturduğunu yazmaktadır. (Lloyd, 1956:1). Bu, yalnızca antik tarih için değil, Ortaçağ ve Yakın tarih için de söz konusudur. Kısacası, Kemalist historiografi bu konuda sonuç alıcı olmuştur.

Anadolucu Akımın İkinci Baharı ve Yol Ayrımı

Birinci Anadolu lu akım olarak görülen ve

ilk işaretlerini Türk Ocağı'nda gösteren, sonrasında ise, Hilmi Ziya'nın Reşat Kayı ile birlikte çıkardıkları el yazması Anadolu dergisi ile yine Hilmi Ziya'nın **Anadolunun Bugünkü Vazifeleri** (1919) adlı kitabıyla devam edip, 1924-25 yılları arasında çıkarılan **Anadolu Mecmuası**'yla somut çehresini kazanan bu düşünce akımı, derginin kısa süren yayın hayatından sonra, bütünüyle sönümlenmedi. 1932'de yayımlanmaya başlayan ve yazar kadrosu içinde Remzi Oğuz Arık'ın da olduğu **Dönüm**, Nurettin Topçu'nun öncülüğünde Şubat 1939'da yayın hayatına başlayan ve aralıklarla 1947'ye dek süren **Hareket** ve 1933'de yayımlanmaya başlayan **Çığır** dergisi, Anadolu lu düşünceyi içinde barındıran ve temel çizgileri bu doğrultuda olan yayınlardı. Özellikle II. Emperyalist Paylaşım Savaşı döneminde kesintisiz çıkan **Çığır** dergisinin yazar kadrosu bu alanda pek tanınmış kişselerden oluşuyordu. Başta Hilmi Ziya Ülken olmak üzere, Remzi Oğuz Arık'tan Mehmet Halit Bayrı'ya ve M.Şekip Tunç'a kadar tanınmış Anadolu lular. Yine 1933 yılında İstanbul Halkevi tarafından çıkarılan **Yeni Türk** dergisi ve 25 Aralık 1941'de Ankara'da yayımlanmaya başlayan ve laik Anadolu luluğun savunuculuğunu yaptığı belirtilen **Dikmen** dergisi ile genel yayın yönetmeliğini Remzi Oğuz Arık'ın yaptığı **Millet** dergisi (1942 ila 1944) de Anadolu lu düşünce yanlısıydılar. (Bkz. Atabay, 1998). 1943 yılı sonlarına doğru, Necip Fazıl Kısakürek öncülüğünde çıkmaya başlayan **Büyük Doğu** ile Osman Yüksel Serdengeçti'nin 1947'de yayımlanmaya başladığı **Serdengeçti** dergisi de, İslami Anadolu luluk düşüncesinin açık savunuculuğunu üstlenmişti. Nurettin Topçu, bu akımın önde gelen isimlerinden biri olarak, kendi çıkardığı **Hareket** dergisinin yanı sıra, **Büyük Doğu** ve **Serdengeçti**'de de makalelerini yayımlatmıştır. Onu diğerlerinden ayıran belirgin özelliklerden biri, bir tür "İslam sosyalizmi"ni savunuyor oluşuydu. Bu nedenle, Necip Fazıl'la yıldızlarının pek barışık olmadığı söylenir. Üstelik, 1954'te kurulmasına ön ayak olduğu **Milliyetçiler Derneği**'nin 1963'teki kongresinde Sosyalizmi savunduğu için olaylar çıkmış, kongreye Nurcular egemen olunca da arkadaşlarıyla birlikte dernekten ayrılmıştır.

İslamcı ya da sağ Anadolu luların belki de en önemli ortak yanları, önemli ölçüde fikri kaynaklarını Fransız ulusçuluğundan

esinlenerek almış olmalarıdır. Nitekim, sağ Anadolu şemsiye altındaki gözde isimlerin tamamına yakını Fransa'da eğitimlerini sürdürmüşlerdi. Arkeolog Remzi Oğuz Arık, toplum bilimci Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve felsefeci Nurettin Topçu, akademik eğitimlerini (doktoralarını) Fransa'da tamamlayanlardandı. Yine, Ali Faut Başgil de Paris Hukuk Fakültesi'nde doktora yapmış, Paris Edebiyat Fakültesi felsefe bölümü ile Paris Siyasi İlimler Okulundan diploma almıştı. Necip Fazıl ise, tamamlanamakla birlikte, eğitimi için bir süre Fransa'da bulunmuştu. Bu nedenledir ki, söz konusu Anadolu akım, Enver ve Talat Paşa'lardan bu yana Alman ulusçuluğundan ilham almış olan Turancılıkla -büyük kavgalara meydan vermemekle birlikte- uyuşmamaktadır; ancak bu uyuşmazlık aralarındaki geçişleri engellememiştir. Konjunktüre bağlı olarak en sıkı Turancının kısa sürede bal kaymak Anadolu ya da tam tersi olduğu görülmüştür. İlk örnekleri Ziya Gökalp ile Halide Edip'tir. Necdet Sancar'a göre, Anadoluçuluk düşüncesini savunan Mükrem Halil Yınanç, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Mehmet Halit Bayrı ve Remzi Oğuz Arık, ulus anlayışında sonradan Pan-Türkistlerin yanında yer almışlardır. Nitekim, M. Halit Bayrı, **Orhun** dergisinde açılan bir ankette, Pan-Türkizm konusunda şunları söylemiştir:

"Türk milliyetçiliği denince muhtelif merhaleleri olan bir ölkü düşünülüp ilk merhalesi Anadoluçuluktur. İkinci merhalesi Türkiyeciliktir. Üçüncü merhalesi ise (Pan) Türkçülüktür." (Atabay, 1998).

Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ise şunları söylemiştir: "Bir gayeye varmak için basamaklar vardır. Bu sorgunuz basamaklardan hangisinin mühim olduğunu tazammun ediyor. Onsekiz milyonluk memleketi kuvvetlendirdikten sonra, (Pan) Türkçülük, kendiliğinden gerçekleşme zarureti doğacaktır (...) Evvela Anadolu'daki Türk halkını "millet" yapmak, sonra "millet" potasına başka Türk "halklarını" koyup yekpare bir bütün vücuda getirmek lazımdır." (Atabay, 1998)

Yukarıdaki ifadelerin yanı sıra, 1918'de Türk Ocağı'nda göze çarpan stratejik değişiklik de gösteriyor ki, Türk ulusçuluğunda Turancılık ve Anadoluçuluğun konjunktürel olarak yer değiştirmeleri ve buna bağlı olarak da yandaşlarının taraf değiştirmesi pekala mümkün. Bu bağlamda, Enver Paşa'yla bir türlü yıldızları barışmayan

Mustafa Kemal'in, Cumhuriyetin ilk yıllarında "yurtta sulh, cihanda sulh" olarak formüle ettiği yaklaşımının, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının akabinde, bugün siyasi olarak "**Yurtta 'Anadolu', Cihanda 'Turan'**" a dönüştüğü de açıktır. Yani, bugün bir bakıma kültürel Turancılık aslında Anadoluçuluğun beslemesi durumundadır. PKK Başkanlık Konseyi üyelerinin ve PKK'ye yakın "Kürt dostu" kimi Özgür Politika yazarlarının, Kürt sorununu Anadolu perspektifte, ama alt kimlik düzeyinde çözümlenmesi karşısında, Türkiye'nin "önünün açılacağı" ve Türki düzenin Balkanlardan Kafkaslara at koşturabileceğini söylemeleri de bunu göstermektedir.

İslamcı Anadoluçuların ırk kavramıyla olan ilişkileri de yine kaygan bir zemine dayanmaktadır. Söz gelimi Necip Fazıl, güya ırki-etnik taassubu reddederken, Tanıl Bora'nın ifadesiyle "şantajcı bir kayıt" düşmekten de geri kalmamıştır:

"...ırk meselesi şuradan doğabilir ki, arnavutu, çerkezi, kürdü, hepsi müslüman olarak nazarımızda (yani, Türklerin nazarında) müsaviyken, bunlar kendilerin İslamiyet dışı bir nisbetle bizden (yani Türklere) koparıp da infirada, ayrılmaya doğru giderlerse o zaman her birinin, arnavutluğu, çerkezliği, Kürtlüğü ayrıca kabahat olur. İşte o zaman Türklük girer araya." (Bora, 1998:130) (Alıntıdaki parantez içindeki ifadeler bana aittir).

Nurettin Topçu ise, Milliyetçiler Derneği Neşriyatı'ndan çıkan **Şehit** (Beş Yıllık Faaliyet Bültenimiz. Milliyetçiler Derneği Beş Yılda Ne Yaptı?) adlı broşüründe, İslam bayrağının sonradan tek başına "Türk ırkı" tarafından taşındığını yazmıştır (Topçu, 1959:8). Yıllarca sosyalist enternasyonal kavramı altında başta Kürt halkına olmak üzere diğer halklara karşı uygulanan Türk şoven politikaları nasıl gizlenebildiyse, İslam enternasyonalizmi (ümmeçilik) maskesi altında da yine aynı canavar gizlenmiştir. Kısacası, Anadolu'yu bir din kardeşi diyarı olarak gören İslamcı Anadoluçular, ne hikmetse bu diyarın mührünü de yine Türklere bırakmaktadırlar. Bu bağlamda, İslamcı Anadoluçuluk için söylüyorum, Anadolu perspektif ne denli İslamla, ne denli laik Fransız ulusçuluğuyla ilişkilidir, belki de önemle üzerinde durmak gerekiyor. Örnek olarak, Nurettin Topçu (1909-1975)'nin İslamcı olmasında Fransa'daki bir takım etkilerin payı olduğunun kabulü (Tanör-Boratav-Akşin, 1995:290), bu tartışmayı hiç

kuşku yok ki daha heyecanlı kılacaktır.

İslamcı Anadoluocular dışında, onlarla toprağa dayalı Fransız ulus anlayışı temelinde ortak bir noktaları olan (35) laik, sol Anadoluocular ise, özellikle 1940'lı yıllarda filiz veriyorlar. Bir akım olarak çıkışlarını önemli ölçüde Halkevleri ve Köy Enstitülerine borçlu oldukları söylenebilir. 1930'ların başlarında M.Kemal tarafından kurulan ve 1950'lerin başlarında Demokrat Parti tarafından kapatılan Halkevlerinin yanı sıra, 1940'da kurulmuş olan Köy Enstitüleri de aynı dönemde kapatılmıştır. Bu noktada, söz konusu Anadoluocu akımlar, II. Paylaşım Savaşı sonrası yıllarda TC'nin siyasal iklimindeki değişikliklere paralel olarak iki ana partiden birinin savunuculuğunu da yapmışlardır. İslamcı ya da genel olarak sağcı Anadoluocular, Doğululuğu, Müslümanlığı, Anti-Komünizmi, Maneviyatçılık ve Muhafazakarlığı temsil ettiğini açıklayan DP'de yerlerini alırlarken, en başında Kemalizmi, Modern uygarlığı, Batılılığı, laikliği ve materyalizmi temsil eden CHP ise, sol Kemalist Anadoluocular olarak da nitelenebilecek kesimi kucaklamış; DP'nin kimi tarikatlarla ilişkisi ve başka politik uygulamaları, yanı sıra CHP'nin de giderek "Ortanın Solu"nu temsil ettiğini söylemesi Alevilerin de CHP etrafında kümelenmelerine yol açmıştır.

Bugün, söz konusu iki Anadoluçuluğa, radikal siyasi zeminde de rastlamak mümkün. Sol cemahta, evveliyatı THKP-C'ye dayanan DHKP-C ile İslami cemahta yer alan ve Mahir Çayan'ın (ve tabii ki Necip Fazıl'ın) düşüncelerinden de ilham aldıkları bilinen İBDA-C, aslında Anadoluçuluğu referans alan siyasi hareketlerdir. Nitekim, Mahir Çayan **Kesintisiz Devrim**'de sıkça "Anadolu insanı"ndan söz etmekte ve Mustafa Kemal hareketini Stalin ve Mao'ya da atfen bir devrim, "Anadolu devrimi" olarak nitelendirmektedir. Öte yandan, THKP-C kökenli Dev-Sol, 90'lı yılların ilk yarısında aldığı kararla, adını DHKP-C olarak değiştirmiş, başında Türkiye terimi olan eski adı (THKP-C) tercih etmek yerine, Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP-C) adını almıştır. Fakat özellikle PKK'nin strateji değiştirmesinden sonradır ki, makro düzeyde yürütülen Anadoluocu seferberliğe o da katılmıştır. Benzer biçimde, "Anadolu insanı" kavramına atıfta bulunanlardan biri de, İBDA-C lideri Salih Mirzabeyoğlu'dur. Bugün bir başka İslami uç nokta ise, kendini "Anadolu İslam Federe Cumhuriyeti"nde somutlayan

Cemalettin Kaplancılardır. Türkiye'de ise, Mustafa Kemal döneminin aksine, adeta ondan intikam alırcasına burjuvazi içinde bir İstanbul-Anadolu ayrımı söz konusudur; büyüyen bu yeni İslamcı sermayenin adı "Anadolu Kaplanları" dır.

Sol Kemalist Anadoluoculara dönersek; 1950'lilerde etkin bir akım haline gelmişlerdir; daha da gerilere götürülmeye çalışılşa da, ilk işaretlerini 1940'lı yıllarda vermiştir. Özellikle arka planını Köy Enstitülerinin oluşturduğu bir köy edebiyatçılığıyla ortaya çıkmış ve beslenmiştir (36). İlklerden biri Enstitü mezunlarından olan Mahmut Makal'ın, 1948-49'da **Varlık** dergisinde, bir köyün sosyal yaşantısını anlatan notlarının yayımlanmasıydı. Makal, notlarını 1950'de **Bizim Köy** adıyla bir kitapta toplamıştı. Kitabın yayımlanışı Makal'ın büyük bir şöhretin sahibi olmasına yol açmıştır. Rıza Mollof, **Marksist Açından Türk Romanı** adlı incelemesinde, Makal için şöyle der:

"İkinci Dünya Savaşından sonra Anadolu uyandığını gösterir. Ve birden Türk edebiyatında bir Anadolu canlanır. (...) o bütün çağdaş Türk yazarlarından önce Anadolu'yu olduğu gibi dünyaya tanıttı. (...) Birdenbire bir perde kaldırıldı ve Anadolu bütün sosyal, politik, kültürel, psikolojik meseleleriyle meydana çıktı." (Makal, 1976:137-8).

Bizim Köy'den sonra bu kez "bizim köy"ü yazmış, Van ve çevresindeki sosyal yaşantıya ilişkin gözlemlerini **Yer Altında Bir Anadolu** adlı kitabında dile getirmiş olan Makal, bir milad kabul edilse bile, önceki Türk edebiyatında "Anadolu"ya yer yoktu denemez. Ancak Köy Enstitülerine paralel olarak gelişen bu edebiyatın, bir parça da, köy hayatının sözünü bile etmeyen Osmanlı edebiyatıyla "Anadolu"ya duygulu şehirlielerin teselli aradığı bir hayat dramının son perdesinin oynandığı yer diye bakan 1930'dan önceki edebiyata karşı geliştirdiği söylenebilir. (Karpat, 1971:45). Yani, Makal, gerek Refik Halit Karay'ın daha 1919'da kaleme almış olduğu **Memleket Hikayeleri**'nde, gerekse Yakup Kadri'nin Cumhuriyetin ilk yıllarında yazdığı **Yaban** adlı romanında yaptığı gibi Anadolu'yu ne varlıklı bir şehirlili ne de "yönetici sınıftan bir aydın bürokrat" olarak değil, tam tersine bir köylü olarak görmüş ve anlatmıştır. (37) Sonrası malum; Fakir Baykurt'lar, Yaşar Kemal'ler, Kemal Tahir'ler ve niceleri hep bu atmosferi tasvir ededürmüşlerdir. Ve bunların hemen hepsi de sol Kemalist Anadoluçulukla

şu ya da bu ölçüde haşır neşir olmuşlardır. En bariz ve en popüler örneği Yaşar Kemal'dir. Yaşar Kemal bu konumunu her defasında itiraf etmekten kaçınmamaktadır. Söz gelimi, bundan birkaç yıl önce kendisiyle yapılan bir röportajda, 1951 yılında Cumhuriyet gazetesinde işe başladığını, röportaj yazarı olarak "Anadolu"yu gezip dolaştığını ve her kesimden insanla tanıştığını belirttiikten sonra sözlerine şöyle devam eder:

"Ben Anadolu halklarının kardeşliğini biliyorum. Bunu artık bizim soyut, ülkeyle bütün bağlarını koparmış, şıkıdım, şıkıdım medyası bilmiyor. Varsa da şıkıdım, yoksa da şıkıdım. Sen yıllardır, gazetelerde bir **Anadolu röportajı** gördün mü, duydun mu? **Orada bir Anadolu var uzakta, o uzaktaki Anadolu artık bizim ülkemiz değil. Orası bizim sömürgemiz bile değil.** Sonsuz bir yoksulluk içinde kıvranıyor Anadolu..." (Baydar, 1996:236) (abç).

Görülüyor ki, bu köy edebiyatçılarının sözlüğünde Kürtlerin ülkesi, "Anadolu"nun bir parçası olarak görülmekte, ve dibe vurmuş bir sosyal yaşam anlamında "Yeraltındaki Anadolu" ya da bir türlü sorunlar yumağı çözülmeyen bir "Uzak Anadolu" konumunda dile getirilmektedir. Yani, "Öteki Anadolu" olarak...

Savaş sonrası dönemde, 1951 ila 1956 yılları arasında, Anadolu adı altında antik tarihle ilgili kimi dergilerin birbiri ardına yayın hayatına başlamış olması da, bir tesadüf eseri olmuş olsa bile, dönemin yelkenine yel vurduğu söylenebilir. İlk olarak 1951'de, Ankara'daki İngiliz Arkeoloji Derneği dergisi olarak (Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara) **Anatolian Studies** yayımlanıyor. Ardından, 1955 yılında, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Onasya Dilleri ve Kültürleri bölümü, ilk sayısını Ankara'da yayımladıkları **Anadolu Araştırmaları**'nı çıkarıyor. 1956'da ise, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nce **Anatolia** dergisinin 1.sayısı yayımlanıyor. Ve nihayet 1967'de Hollanda'da "Hollanda Yakın Doğu Tarih-Arkeoloji Enstitüsü" (Nederlands Historisch-Archeologisch Institut in het Nabije Oosten) tarafından **Anatolica**'nın ilk sayısı yayımlanıyor. Keza, bütün bu olup bitenlere, daha önemli bir olayı, 1944 Turancılık davasını ve Nihal Atsız-Ali Fuat Başgil tartışmasıyla Atsız-Sabahattin Ali ve Atsız-Pertev Naili Boratav davalarını da hesaba katmak gerek. (Bunun için bkz. Öztürkmen,

1998) Mahkemelere varan bu hesaplaşmalar, özellikle sol Kemalist Anadoluçular ile Orta Asya Türkçüleri, Turancılar arasında derin uçurumlar oluşturmuştur. Sol eğilimleri bir yana bırakıldığında, denilebilir ki, belki de biraz bu nedenledir ki, sol Kemalist Anadoluçularda bu dönemden itibaren uzun zaman varlığını koruyacak olan bir **Orta Asya sendromu** baş göstermiş, 1970'li yıllarda ise, bu büsbütün derinleşmiştir. Nitekim, 30.9.1976'da öğretmenlere "kaybolmuş Anadolu köyü ve onun çalı dibinde acı çeken insanı"ndan söz eden Eğitim Bakanı Naili Erdem'in, yetki alanındaki uygulamalarını eleştiren Mahmut Makal, "Anadolu köylüsünün hangi 'zihniyetten' acı çektiğini anlıyorduk," diyor ve ekliyor: "**Hem Orta Asya kurtçusu ol, hem de Anadolu köylüsünden söz et, ne güzel!**" (Makal, 1970:10) (abç) Kemalist Anadoluçulardan Melih Cevdet Anday ise, belli ki daha çok otoktonluk kaygısıyla 27 Temmuz 1972 tarihli **Milliyet** gazetesinde şöyle yazmaktadır: "Bugün bile çocuklarımızın ilkokul kitaplarında Orta Asya'dan -anayurdumuz- diye sözedilmektedir. Buna üzölmek azdır, çıldırmalıyız. Bizim ana yurdumuz Orta Asya ise, Anadolu neyimiz oluyor? Bu soruya karşılık bir Yunanlı çıkıp da 'o da bizim ana yurdumuz' derse hoşlanacağımızı pek sanmıyorum. Oysa biz Atatürk'le birlikte bu toprağın uygarlıklarını benimseme yolunu tutmuşuzdur. (Aktaran, Korucuoğulları, 1999).

Bu sendrom, özellikle burjuva siyasetinde sağ ve sol kavramlarının birbirine entegre edilerek bir belirsizlik ve hoşgörü siyasetinin yaratıldığı son yıllarda, eskisi gibi kendini göstermemektedir. Üstelik, önceleri Orta Asya sendromu taşıyan kimi sol Kemalist Anadoluçular, bugün Türk devlet erkanına Orta Asya'yı nasıl "fethedecekleri" konusunda akıl bile verebilmektedirler.

Sol Kemalist Anadoluçuluğun sendromlu yıllarına dönersek; yukarıda genel hatlarıyla değindiğimiz dönemde, 1950'li yılların ortalarında, aynı zamanda Fransız dili ve edebiyatı hocası olan Sabahattin Eyüboğlu'nun yayımladığı **Bizim Anadolu**, bu yolda bir mihenk taşı sayılmakta ve Copeaux'un da söylediği gibi, Türk kültürü içindeki Orta Asya etkisinin abartısını kırmak isteyen solcu ya da liberal tarihçiler tarafından sık sık alıntılanmaktadır. Metnin en göz alıcı şiirsel pasajı şöyle:

"Bu memleket niçin bizim? Dörtüüz atıyla

Orta Asya'dan gelip fethettiğimiz için mi? Böyle diyenler gerçekten benimsemiyor, ana yurt saymıyorlar bu memleketi. Gurbette biliyorlar kendilerini yaşadıkları yerde. Hititler, Frigyalılar, Yunanlar, Farslar, Romalılar, Bizanslılar, Moğollar da fethetmişler Anadolu'yu. Ne olmuş sonunda? Anadolu onların değil, onlar Anadolu'nun malı olmuş. (...) Bu memleket bizim olduğu için bizim, fethettiğimiz için değil. Aramızda dışarıdan gelenler çoğunluk olsa bile -ki değil elbette- kaynaşmış, halleşmiş hepsi. Fetheden de biziz artık, fethedilen de. Eriten de biziz, eriyen de. Biz bu toprakları yoğurmuşuz, bu topraklar da bizi. Onun için en eskiden en yeniye ne varsa yurdumuzda öz malımızdır bizim. Halkımızın tarihi Anadolu'nun tarihidir. Paganmışız bir zaman, sonra hıristiyan olmuşuz, sonra müslüman. Tapınakları kuran da bu halkmış, kiliseleri de, camileri de. Bembeyaz tiyatroları dolduran da bizmişiz, karanlık kervansarayları da. Kah bozkıra çalmışız, kah mavi denize. Sayısız devletler, medeniyetler bizim sırtımıza çökmüş. Yetmiş iki dil konuşmuşuz Türkçede karar kılmadan önce (...) Doğuyla batı sarmaş dolaş olmuş bizim içimizde. Ya o ya bu değil, hem o hem buyuz biz." (Copeaux, 1998:266)

İlk bakışta, bu yaklaşım Anadolu'nun kültürel mirasını her yönüyle sahipleniyor görünmektedir; dolayısıyla, ötekilik konusunda resmi ideoloji kadar katı olmayan bir tavra yol açması beklenir. (Copeaux, 1998:266). Ama pek öyle değil. Başından itibaren söylediğimiz gibi, tarihi "lekeleyebilecek" olanlar, yani bugün sorun oluşturabilecek olan Kürtler, Ermeniler ve Elenler, ya tamamen yok sayılmakta bu anlayışta ya da varlıkları silik olarak yer almaktadır. Dönemin bir başka ünlü Anadoluçusu, 1925 yılında "asker kaçakları"yla ilgili yazdığı bir öyküden dolayı İstiklal Mahkemelerince yargılanıp Bodrum'a sürgüne gönderilen Cevat Şakir, nam-ı diğer Halikarnas Balıkcısı, aynı anlayış doğrultusunda yoğun olarak çalışmış ve adları Anadolu'yla başlayan kimi yapıtlara imza atmıştır. Anadolu'nun Sesi'nde Seton Lloyd'u anımsatan cümleleriyle şöyle yazar:

"Anadolu ya da Türkiye, çok değişik safhalar gösteren upuzun tarihinde, ancak dokuz yüz yıldan beridir ki; tam bir etnik bütünlüğe ve birliğe kavuşmuştur. İsa'dan iki bin yıl önce koca Hitit, ondan sonra Frig, Lidya, Pers, Büyük İskender, Bergama, Roma ve Bizans imparatorlukları bile

Anadolu'da bir birlik sağlayamamışlardı. Etnik ve kültürel bakımdan Türkiye doğal olarak Milli Misak sınırları içindedir. Çünkü, **şimdi Türkiye Anadolu'da ister geri densin, ister ileri, etnik ve kültürel bir bütün ve realitedir.**" (H.Balıkcısı, 1982:14) (abç)

Sağ Anadoluçular da bu "etnik bütünlük ve birlik" konusunda hemfikirdirler. Onlardan biri, Remzi Oğuz Arık, **Coğrafyadan Vatana** adlı kısa makalelerden müteşekkil kitabında, Balıkcı'dan hiç de farklı düşünmediğini ortaya koymuştur:

"...anavatanımız hiçbir zaman Türklerin elindeki yekpareliği bulamamıştı. Bizans, Roma, Yunanistan, İran, Asur...hatta Hititler, Anadolu'yu sadece işlerine gelecek biçimde işletmiş (exploiter), müstemlekeleştirmiştir. Bizzat Anadolu'lu olan Lidyalılar, Karyalılar, Likyalılar... gibi kavimler de, bu kıt'ayı benimsemek şöyle dursun, dağılık kalmaktan başka şey yapmamışlardır.

Anadolu'yu adım adım ve büyük bir takip iradesi ile benimseyerek onun tarihi kaderini sırasına göre yaratan, sırasına göre değiştiren insan kütlesi Türkmenler olmuştur. "(Arık, 1982:15) (abç)

Yine de, Copeaux'un da işaret ettiği üzere, Halikarnas Balıkcısı'nın ya da Sabahattin Eyüboğlu'nun düşünceleri, Kürt ya da Alevi tarihçi ve yazarlar arasında da belli bir rağbet görmektedir; çünkü, "çok kültürlü bir mirasın kabul edilmesi, bir Kürt ya da Alevi mirasının varlığıyla da uyuşabilir." (Copeaux, 1998:266). Bu uyuşma ya da uzlaşma, kimi siyasal nedenlerle ancak belli bir dönemden itibaren "zoraki" yapılabilmektedir. Bunun ortaya çıkışında, Türk ulusçuluğu şemsiyesi altında Kürtleri tutmak isteyen Kemalistlerin yaygaralarını farklı biçimlerde yorumlayan kimi Türk sosyalistleriyle, Kürt ve Alevilerin kendileri yer almaktadır. Kısacası, bu tür Anadoluçuluk zamanla başka bir uç vermiştir. Kökleri sol Kemalizmde gizli olan ve bu nedenle de, başlangıçta bir etnik homojenlik düşünüyü de içinde barındıran düşünce, yakın zamanlarda önemli ölçüde Kürt ulusal hareketiyle postmodern halet-i ruhiyenin etkisiyle etnik mozayik söylemini geliştirmiştir. Kürtlerin ve Alevilerin bu söylemde kendilerine yer bulmak isteyişleri, uzun yıllar resmi olarak yok sayılmış, resmi söylemde yer almamış olmalarındandır. Bu da onları genellikle varlıklarını egemenler huzurunda ispata götürmektedir ki, bu tür çabaların politik bir saflık taşıdığı açıktır.

Böylece, her iki kesim de, "Anadolu'da 72 millet var" ya da Anadolu bir inançlar ya da halklar mozayigidir gibi söylemlerle kendilerine bir meşruluk kazandırmak istemişlerdir.

"Öteki Anadolu" Olarak Muhayyel Kürdistan ve Saf Anadolu Çocukları

Anadolu kavramı, her ne kadar bir etnik gurubun ismine dayanmıyor ve eski uygarlıkları çağrıştıran yanıyla daha çok kültürel bir coğrafyayı anlatıyorsa da, aynı zamanda gizli, fakat güçlü bir siyasal içerik taşıdığı açıktır. Üstelik Kürtler açısından düşünüldüğünde, Türkiye kavramından bile daha tehlikeli sayılabilir. Çünkü Türkiye adı, doğrudan ve sürekli olarak Türklüğü hatırlattığından, buna karşı bir terim olarak Kürtlüğe gönderme yapan Kürdistan teriminin çıkarılmaması düşünülemez. Oysa Anadolu'da, böyle bir kutupsallığa (Kürt-Türk) dönüşebilecek açık bir mesaj yoktur. Dolayısıyla o, Kürtleri coğrafi olarak yutan bir kavramdır. Yalnızca Anadolu da değil, Mezopotamya, İran, Irak ve Suriye kavramları da yutucu kavramlardır. Bu açıdan, özellikle antik tarihe ilişkin üretilen bu mitler, aslında bir yanıyla Kürtlerin, Türk, Arap ya da Pers kimliğine entegre edilmeleri projesine hizmet etmektedir (38). Ancak tuzağın kendisi o denli çekicidir ki, Kürtler kendilerini her defasında bu tuzağa düşmekten kurtaramamışlardır. En önemli örneklerinden biri ve Kürtlerin vatanını tanımlayan terimlerde bir özen olmadığı konusunda haklı eleştiriler de getirmiş olan Kemal Burkay bile (Eleştirileri için bkz. Burkay, 1996:433), yakın zamanlarda yayımlanan çalışmasında, şaşırtıcı bir biçimde şöyle demektedir:

"Kürdistan Ortadoğu'nun üç büyük uygarlığının (Mezopotamya, Anadolu ve İran) yalnız ortasında yer almakla kalmıyor; o, coğrafya olarak da bu üç **ülke**'nin bir parçasıdır. **Kürdistan'ın batısı Anadolu'nun, doğusu İran'ın, güneyi Mezopotamya'nın bir parçasıdır.**" (Burkay, 1997:36-7) (abç)

Geçmişin kaba, sert ve açık siyaset biçimlerinin yerine görece daha yumuşak, ama daha sinsi siyaset biçimlerinin geçtiği günümüz dünyasında, popüler adıyla düşülen bu tuzağın adı **entegrasyon**dur. Entegrasyon, artık Avrupa'nın siyasal sözlüğünden çoktan kalkmış olan **asimilasyon** teriminin yeni ambalajlanmış biçimidir. Ya da daha doğru bir ifadeyle, dün

asimilasyon denilen politik uygulamalara, bugün daha şık bir biçimde entegrasyon denmektedir.(39) Dolayısıyla, Kürtlere doğrudan doğruya asimilasyonu çağrıştıran Türkiye teriminin yerine Anadolu kondurulunca, proje de tamamlanmış oluyor. Proje kısaca şu: **Türkiye asimilasyon, Anadolu entegrasyon!...**

Aslında Anadolu'nun Kürdistan'ı yutmasını kolaylaştıran pek çok etken var.. Kimlik şekillenişinden siyasi yapılara, Türk siyasetinin yönetim ve komplo deneyiminden "kardeşlik masalı"na dek pekçok etken... Bunlardan biri de, kanımca pek de farkedilmeyen bir biçimde Anadolu'nun hayal dünyamızı kolaylıkla işgal edebilmesine önayak olmaktadır. Bu ise, bugünkü egemen Anadolu konseptinin doğal bir görünüm sunuyor olmasıdır. Yani Anadolu, bugünkü Türkçü içeriğine uygun bir coğrafi sınıra sahiptir; bu da, varolan politik sınırı, dolayısıyla Anadolu'nun Türkçü içeriğini doğallaştırmaktadır. Şöyle ki; harita üzerinde Anadolu yarımadası doğuya doğru katlandığında bugünkü Anadolu görünümü karşımıza çıkacaktır. Oyle olunca, kolektivitinin hayal dünyasıyla önemli ölçüde ilişkili olan vatanın (burada Türk "vatani" anlamında Anadolu) coğrafi şekli, böyle bir hayalin sürekliliğini motive etmektedir. Lise son sınıflar için hazırlanan ve 1972 yılında yayımlanmış olan **Türkiye Coğrafyası** adlı bu kitapta yer alan şu pasaj, "Anadolu"nun öncelikle hayal dünyasında kolay kolay parçalanmayacak bir klişeye dönüştüğünün anlatımı olsa gerek:

"**Türkiye'nin şekli bir dik dörtgene benzer.** Bu dörtgenin uzun kenarları, paralel daireleri boyunca uzanır. Bu şekil benzeyişinden faydalanarak, memleketimizin yüzölçümünü kolayca, fakat kaba olarak hesaplamak mümkündür. Bunun için de, Türkiye'nin doğu-batı ve kuzey-güney doğrultusundaki uzaklıklarını birbirine çarpımak yeter. Fakat bu çarpımdan çıkacak sonuç Türkiye'nin gerçek yüzölçümünden biraz farklı olacaktır. Gerçekte memleketimizin alanı 780.600 kilometre karedir." (Erinç-Öngör, 1972:7) (abç)

Kürdistan üzerinde dolaşan bu hayaletin (Anadolu), onu yutan bir canavar haline gelişinde, bugün bile Kürdistan hayalinin Kürtlerde tam bir klişe haline gelemeyişi/getirilemeyişi ile de ilgisi vardır. (Aslında karşılıklı olarak birbirlerini beslemişlerdir.)

Bir başka etken ise, Türk devletinin

fütursuzca Kürtleri inkar politikası karşısında, uzun yıllar üstelik bıktırıcı bir biçimde "biz varız ve aslında bu toprakların -yani, 'Anadolu'nun'- en eski halkı da biziz", şeklindeki otoktonluk tezidir. Bu da yine Kürtlerin, kültürel Türkçülük olarak görülebilecek olan Anadolu'ya eklemlenmelerine yol açıyor. Otoktonluk savunusunu kışkırtan tek politik gerçeklik, TC'nin inkarcı yaklaşımı değildir; aynı zamanda, gerek Kürtlerin kendilerince ve gerekse Yalçın Küçük gibi "Kürt dostları"na ortaya atılan ve sürekli pompalanan "devşirmelik tezi"nin de rolü bulunur. Devşirmelik tezine göre, TC'nin dünden bugüne dek hemen bütün bir yönetici eli, aslında daha çok "dış ülke" kökenli devşirmelerden oluşmakta ve bugün Kürtlere karşı yürütülen devlet terörünün karar mekanizmalarında da onlar yer almaktadır. Pekçok Kürt, 1990'lı yıllardan bugüne yayımlanan günlük gazete ve dergilerde, hep bunu "deşifre eden" yazılar kaleme almış; böylece kendilerinin "Anadolu'nun asıl sahipleri olduklarını" açık ya da gizli ifade etmişlerdir. (40) Yaşar Kaya bunlardan biridir. Her defasında Emin Çölaşan'la olan kutuplaşmasında, kendisini "Çölaşan'ın Emin" karşısında "saf Anadolu çocuğu" olarak nitelendirmektedir. Yakın zamanlarda, bundan daha birkaç ay önce **Özgür Politika**'da yine benzer bir yazısı yayımlanan Kaya, 16 Kasım 1994 tarihli **Özgür Ülke**'de ise, aynı doğrultuda kaleme aldığı makalesini şöyle noktalyordu; "Bütün devşirmeler böyledir, hepsi Türkçü kesilir." (Yelda, 1998:23) Özellikle Balkan kökenli Türk yöneticilerine yüzünü dönerek, yani alışık tabirle "Balkan devşirmelerine"ne bakarak bundan bir siyasi anlam çıkararak (otoktonluk savı) bu yaklaşım, sonuçta "Anadolu sınırları içinde" gönüllü devşirmeliğe giden yeni bir yolun da taşlarını döşemektedir. Zira Anadolu, Kürtler için bir tercih noktasıdır; bağımsızlık mı, yoksa TC yurttaşlığı mı? Bir başka açıdan ifade edersek, Anadolu'ya yanıyla Kürtler, kendilerini Turgut Özal'ın entegrasyon tasarısına ya da Demirel'in "Anayasal vatandaşlık" önerisine götürmektedir. Yanı sıra, Kuzeyli Kürtlerde "çifte vatan" anlayışını da (ki bu anlayışta, Anadolu hayali daha canlı ve yutucu iken, Kürdistan ise sönük ve yutulandır) perçinlemektedir. Konu Kürt kimliğinin şekillenmesi bağlamında ayrıca irdelenmeye değerdir. Kürt ulusçuluğunda muhafazakâr bir biçimde düşman fikrinin zayıflığından tutun da, sömürge kültürünün

henüz ideolojik boyutuyla tam olarak alaşağı edilemeyeşine, İslam ümmetçiliğinden "Anadolu Aleviliği"ne ve Marksistlerin halkların kardeşliği sloganına dek pek çok unsur bağlamında...

Kuzeyli Kürtlerin ulusçuluğundaki tarihsel merhaleler irdelendiğinde, son 15 yıllık savaş dönemi denilen zaman dilimi içinde bile, Anadolu kavramından tam olarak bir türlü vazgeçilemediği görülür. Başlangıçta, yani 20. yy'ın ikinci yarısından itibaren, henüz soykırımların yarattığı sindirilmişliği üzerinden atamayan, yasaklara karşı radikal tutumlar alamayan ve çok keskin olmayan söylemler geliştiren Kürt aydınlarında, Kürt sorunu "Doğu Sorunu" olarak dillendiriliyordu. "Doğu Mitingleri" (1967), bu söylemin bir parçası olarak ortaya çıkmıştır (41). Bu mütevazı, ama yine de Türk sömürgeciliği için korkutucu olan söyleme, paralel pekçok örnek gösterilebilir. Beşikçi'nin "Doğu Anadolu'da Göçebe Alikan Aşireti" (1967) ile "Doğu Anadolu'nun Düzeni" (1969) adlı çalışmalarının yanı sıra, DDKO gibi örgütlenmeler hep bu düşünce doğrultusunda ortaya çıkmışlardır. 1975'te ilk baskısını yapmış olan Kemal Burak'ın (C.Aladağ takma adıyla) **Millî Mesele ve Doğu'da feodalite-Aşiret** adlı çalışması da aynı bağlamda değerlendirilebilir. (42)

Bu anlayışın ("Doğu" söylemi) kökleri daha da gerilerdedir. Bilindiği gibi, Osmanlı 1864'te "Anadolu"yu idari olarak vilayetlere bölünmüştü; daha öncesinde ise, eyaletler sistemi vardı. 1878'den I. Emperyalist Paylaşım Savaşına dek 14 vilayetten oluşan Osmanlı'da, giderek "Vilayet-i Şarkıyye" (Doğu vilayetleri) tabiri yaygın olarak kullanılmıştır. Böylece, önceleri Kürdistan olarak bilinen eyalet bu düzenlemelerden sonra "Vilayet-i Şarkıyye"nin kapsamında düşünölmüştür. Hatta, sonraları ortaokul ve lise tarih ders kitaplarında "Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" olarak değiştirilen cemiyetin *Nutuk*'ta bile geçtiği gibi, aslında "Vilayet-i Şarkıyye Müdafaa-i Hukuku Milliye Cemiyeti" olduğu bilinmektedir. İşte bu tabir, geçmişte pek çok Kürt aydınının eserlerine sızabilmiştir. Anadolu kavramının sultanı altında Kürdistan ve Ermenistan, böylece "Doğu ve Güneydoğu Anadolu"ya dönüşmüştür. Öyle ki, bağımsız Kürdistan'ın en ateşli savunucularından biri olarak bilinen Nuri Dersimi'nin yapıtında bile, seyrek de olsa bu tabirlere (Şark, Şarkî Anadolu) rastlanmaktadır. **Kürdistan Tarihinde**

Dersim adlı yapıtının bir yerinde şöyle der;
 "İnsanlık tarihinin kayt edemediği uzun asırlardan beri **Anadolu Doğularını kendine yurt edinmiş olan Kürt milleti** bir çok cihangir akınlara rağmen imha edilememiştir ve imha edilemez." (Dersimi, 1990;333-4) (abç) (43)

Bağımsız Kürdistan için bir gerilla savaşı başlatmak amacıyla Güney Kürdistan'a giden ve orada henüz tam olarak aydınlatılmamış bir biçimde katledilen Sait Kırmızıtoprak da, ilk yazılarından birinde (Yön, 1962), 1960'lı yılların "Doğu söylemi"ne uygun ifadeler kullanmıştır;

"Zaten açık bir gerçektir ki **Anadolu halkları** birbirleriyle asla düşman değildir. **Anadolu köylüsü**, işçisi, esnafı Kürt dendiği zaman en ufak bir kuşku, bir küçümseme, bir tehlike ve bir ayrımcılık aklından geçirmiyor. **Bütün Anadolu halk kitleleri**, Kürtleri mert, cesur ve karagünlerin en sadık dostu ve kardeşleri olarak bilirler." (Kırmızıtoprak, 1962;14) (abç)

Gelişim merhaleleri düşünüldüğünde, başlangıçta bu terimlere dayalı bir söylemin ortaya çıkması anlaşılır bir durumdur. Yalnızca siyasi zeminde de değil, edebiyattan toplumbilime pek çok alanda bunu gözlemleriz. Sözelimi geçmişte, Ahmet Arif'in Anadoluculuktan fazlasıyla etkilenmiş olduğunu görmekteyiz. **Yalnız Değiliz** adlı şiirinde, "ünlü mahpusanelerinde Anadolunun/en çok Çukurovalılar mahpustur" diyen şair, **Anadolu** şiirinde ise, etnik Türk tarihine karşı toprağın erdemi (**vertu chthonienne**) düşüncesini önplana çıkarmış ve bunu abartılı bir biçimde kullanmıştır. İşte şiirden bir pasaj;

"Beşikler vermişim Nuh'a
 Salıncaklar, hamaklar
 Havva Ana'n dünkü çocuk sayılır,
 Anadolu'yum ben,
 Tanıyor musun?"

Anadolu teriminin bu denli yaygın olarak kullanılışı, kuşkusuz Türkiye teriminin iticiliği ve yanı sıra Kürdistan teriminin yasak oluşuyla ilgilidir. Fakat zamanla bu terimin Kürtlerin kolektif muhayyilesinde kök saldığı da bir gerçektir. Öyle ki, herhangi bir yasaklamaya maruz kalınmayacak yerlerde bile Kürt aydınları Anadolu terimini tercih etmişlerdir. Nitekim, 1970'li yılların ilk yarısında İsveç'te, Uppsala'da, sürgündeki Kürtler tarafından çıkarılan **Bahoz** adlı derginin bir sayısında da, Anadolucu etkiye rastlanmaktadır. Derginin 1973 yılına ait 3. sayısında, toplam altı dilden olmak üzere,

Irak Baasçıların Kürtlere uyguladığı vahşeti örnekleyen bir olay anlatılırken, Türkçe yazılan bölümde Kürt ulusal sorununa da değinilmekte ve ve bir dipnotta Türkiye sözcüğü için şu açıklama yapılmaktadır; " 'Türkiye' sözcüğü, aslında tarihi gerçeklere ters düşen şövenist ve emperyalistçe bir deyimdir. Zira söz konusu olan ANADOLU (Anatolia)'dur. Bu kavram daha anlamlı ve gerçeğe yakındır. "(Bahoz, 1973, nr.3.s48.dn.1) (44).

Ne ilginçtir ki, bu tarihten çok önce, Celadet Ali Bedirxan, hiç kuşkusuz Anadolu ve Kürdistan arasındaki ayırmadan hareketle, "Anadolu ve Trakya Türklerinin bir kısmının Kürtlerin ülkesine" nakledileceği endişesini dile getirebilmişti. (Bedirxan, 1997: 32) Sanırım, bu tür başka örneklerle karşılaşmak mümkün; ancak anlaşıldığı kadarıyla, Kürtler daha çok Anadolu kavramının **tarafsız** olduğunu düşündüklerinden, onu farkında olmayan bir biçimde kendi ülkelerini de "**kucaklayan**" (yutan) anlamıyla benimsemişlerdir. Bu nedenle, zaman zaman Anadolu-Kürdistan ayrımı yapılmış olsa bile, Kürdistan çoğunlukla Anadolu'da yalnızca muhayyel edilmiş bir alan olarak kalmıştır. Bu ikili kavrayışa bugün bile pek çok Kuzeyli Kürtte rastlamak mümkün. Nitekim, Kürdistan'dan en çok sözedenler bile, bugün "İç Anadolu" kavramından kurtulamamaktadırlar. Bugün, kendilerini "İç Anadolu Kürtleri" olarak gören bir kesimin bu düşünce doğrultusunda bir de dergi çıkardıklarını görüyoruz. **Birnebûn** adlı derginin dış kapağında şu başlık dikkat çekmektedir; "Kovara hunerî, çandî û lêkolînî ya kurdên anatolîya navîn." Yani, İç Anadolu Kürtleri Sanat, Kültür ve Araştırma Dergisi... Derginin yazarlarından Nuh Ateş, 1993 yılında Komkar Yayınları tarafından 2. baskısı yapılan kitabının adını da *İç Anadolu Kürtleri* koymuştur. Ateş, kitabın önsözüne şunları yazmış;

"İç Anadolu Bölgesi, alan olarak Türkiye'nin en geniş bölgesidir. (...) **Yurt dışında bulunmaktan, ülkeye gitme olanağından yoksun oluşumdan ve kaynak yetersizliğinden dolayı, İç Anadolu'da yaşayan tüm Kürtler üzerine yazmak mümkün olmadı.**" (Ateş, 1993;9) (abç)

"İç Anadolu'nun yanı sıra, "Batı Anadolu" kavramı da Kürtlerin siyasal sözlüğünden henüz defedilebilmiş değildir. Nitekim Kemal Burkay bile, **Geçmişten Bugüne Kürtler ve Kürdistan** adlı çalışmasının bir yerinde hâlâ, "Türkiye Kürdistan'ı" terimini kullanmaktan

vazgeçmediği gibi, ekonomik nedenlerin yanı sıra, TC terörü nedeniyle köyden kente ve "Kürdistan'dan Batı Anadolu'ya olan göç dalgasından söz etmektedir. (Burkay, 1997;24) A.Taş da, **Türkiye Kürdistan'ı, Ekonomik ve Sosyal Yapı** adlı çalışmasında, İç Anadolu ve Kürdistan kavramlarını yanyana kullanmıştır. Burkay'ın, Anadolu hayali klişesini parçalayamayışının bir nedeni, Köy Enstitüsü çıkışlı olması olabilir. Yazmış olduğu **Dersim** adlı şiir, belki de bu Anadolu etkisinin en belirgin örneklerindedir; "Bir eski öyküdür bileceksiniz/Masallardan kalmıştır **Dersim/Ülkemin ortasında gizli/Yanık bir türküdür Dersim...**" (abç)

Bir kez Anadolu'dan sözettiniz mi, yanına Kürdistan'ı da koysanız, siyasal tehlikeden tümüyle korunmuş olmazsınız; çünkü Anadolu kavramı belki de doğası gereği, kültürel olarak Kürdistan'ı yutmaya hazır bir kavramdır. Tıpkı kırmızı başlıklı kızın babaannesi kılığındaki kurt gibi... Daha çok eski kültürlerle ilgilenen bir araştırmacı olarak, başından itibaren Kürdistan teriminden kaçınmamakla birlikte (45), Türkiye de sözkonusu olunca, bir Kürt olarak bu terime (Türkiye) duyduğum tepki nedeniyle Anadolu'yu tercih ederek, "Anadolu ve Kürdistan" tabirini kullanmaya özen gösterdim. Böylece, Anadolu'yu Kürdistan'dan defettiğimi düşünüyordum. Ayrıca, Kürt ulusal kurtuluş savaşı yanlısı politik güçlerin çoğunun da aynı tabirleri tercih etmesi, belki motivasyonumuzu arttırmış olabilir. Ancak, bugün bunun tehlikeyi tamamen ortadan kaldırmadığını anlamış bulunuyorum. Dolayısıyla, bu Orta Asya kurdunun (Türkiye) anne figürünü (Anadolu) deşifre edebilmek adına, Kürdistan'la birlikte kullanırken, Türklüğe gönderme yapan Türkiye teriminin tercih edilmesi gerektiğini düşünmekteyim. Bu noktada, Kürtlerin bir yandan İç Anadolu ya da Batı Anadolu gibi Anadolu merkezli terimleri kullanıp, öte yandan **Kürt ulusal sorununu** "Güneydoğu sorunu" olarak lanse eden Türk resmi ideolojisine tepki göstermelerini bir tutarsızlık olarak gördüğümü de belirtmeliyim.

1990'lı yıllar Türkiyesinde Anadolu-merkezli

Kürt Tarih Yazımı

Yukarıda sözünü ettiğim ve kimilerine değindiğim etkenler, son 15 yıllık savaşın en şiddetli döneminde bile ortadan kalkmamış,

pek çok ünlü Kürt siması da Anadoludan kopamamış, kopmak istememişlerdir. Bodrum'u, Marmaris'i Türklere bırakıp da Hakkari dağlarına mı sıkışıp kalacağız diye ayrılık yanlısı düşünceden yana olmadığını, daha 90'lı yılların başında açıklayan Musa Anter de kopamayanların başında gelir. 1992'de İsmet Aslan'ın kendisiyle yaptığı röportajda, "Anadolu bir kültür mozayigidir, değil mi?" şeklindeki retorik soruyu "Anadolu bir mozaiktir" diye yanıtlayan Anter, hemen arkasından, "ama bu mozayigin içinde en az malzemesi olan Türklere. Bu mozaikte en çok Kürt renkleri var. En çok Ermeni renkleri var. En çok Rum renkleri var. Bizanslıların, Farsların, İranlıların var...(...) Türklerin katkısı yok. Ancak Türkler bunlara iştirak etmişlerdir," diye devam etmektedir. (Kaya, 1993, 64) Röportajın bir başka yerinde ise, "biz bugün Anadolu'da iyi-kötü beraber yaşıyoruz" demektedir. Ancak Anter'de de, Kürt mentalitesindeki çifte vatan bilincinin izlerine rastlanmaktadır. Nitekim, Emin Çölaşan'ı hedef aldığı ve "Çöl ajanı" yakıştırmalarını yaptığı makalesinde (ve diğer pek çok makalesinde de) Kürdistan ve Anadolu ayrımını vurgulayacak bir biçimde "Kürdistan ve Anadolu halkı"ndan söz etmektedir. Bir başkasında ise, "asırlardan beri Bizans'a, Rusya'ya ve İran'a karşı Anadolu'yu bir sur gibi koruyan Kürt ve Kürdistan dağları'nın Ankara DGM başsavcısınınca "eşkiya yatağı" olarak nitelendiğine değinmekte ve başsavcı Nusret Demiral'ı eleştirmektedir. (Anter, 1996, 129,137)

Kürt ulusal haketinin de etkisiyle 90'lı yılların hemen başlarında Türkiye'de ortaya çıkan ve içinde farklı düşünceleri barındıran Kürt tarih yazımında da genel olarak bir Anadolu eğilimi vardır. Bunun en açık savunuculuğunu yapan kişi ise, Cemşid Bender'dir. Bu yanıyla ele alındığında, Bender, aslında öznesi Kürtler olan bir **hayali Anadolu tarihi** yazmaktan öte bir şey yapmamış, son tahlilde, özne olarak sunduğu Kürtleri, Anadolu'nun nesnesi yapan politikaya kurban etmiştir. Bu apaçık siyasal hedef, kitabın ilk cümlesinden son cümlesine dek sürüp gider. **Kürt Tarihi ve Uygarlığı** adlı yapıtına, Nuri Dersimi'den apartığı cümlelerle başlayan Bender'e göre, Kürtlerin yaşadığı yer hep Anadolu !... Dahası var; Kürtler bu yüzden Anadolulu bir halk ve dili de bir Anadolu dili!...

1996'da yayımlanan **Tarihi Yazılmayan Halk Kürtler** adlı çalışmamda başını

Bender'in çektiği bu Anadolu-merkezli Kürt tarihini şiddetle reddetmiş ve eleştirmiştim. Üstelik onun, Kürtlere ancak Anadolu'nun bütünselliği içinde bir yer verdiğini göstererek, nasıl olur da böylesine milliyetçi bir tarihçinin kendi ülkesini yadsıyabileceğini, üstüne basa basa, altını çize çize sormuş, sorgulamıştım. Bunun üzerine koca bir kitap kaleme alıp tartışmayı kişilik üzerinden yürütmeye çalışarak vaziyeti kurtarma yoluna giden bu "Anadolu Kürt tarihçisi", yeni kitabında da bunun ipuçlarını veriyordu;

"Anadolu sözcüğüne gelince" diyor Bender, "bu sözcüğe Aksoy çok bozuluyor. Her sayfasında niçin Anadolu yazmışsın diye maça asılıp duruyor."

Kitabını zaten **Kürt Tarihi ve Uygarlığı** adıyla yayımladığını ve böylece "ülke sınırları içinde" bulunduğu bir dönemde ilk kez Kürt tarihi yazdığını belirten Bender, bir bakıma "Kürdistan adına hacet kalmadı" demeye getiriyor. (Bender, 1996, 34) (46)

Anadolu'yu İlhan Selçuk'un ifadesiyle "zamanda ve uzamda bir bütün" olarak sunduğu apaçık olan bu Kürt tarihçisinin şaheserinden, biraz da Kürt tarihçiliğinin Bender'li o muhteşem günlerini yad etmek amacıyla bir pasaj alıyorum;

"Eski çağlarda **Anadolu sanatını, o devirde yaşamış uluslara göre birbirlerinden ayrı, bölünmüş ve kopuk bir varlık olarak görmemek gerekir.** Aksine ilkçağlarda Anadolu'da bütünlüğe ulaşmış bir sanat dünyası var. Bu sanat dünyasını da inanç sistemleri besliyordu. Anadolu sanatının hem Batı'yı hem Doğu'yu etkileyebilmesi **bu birlikten doğmuştur.**" (Aktaran, Aksoy, 1996;79) (abç)

1996'daki tarih tartışmalarında, özellikle Bender'e cevaben yazdığım ve **Demokrasi** gazetesinde (16 Haziran 1996) yayımlanan "Kürt Tarih Yazımının Tarihi" adlı makalemde, egemenlerin tarih yazıcısından siyasete sığrama konusundaki maharetlerine de değindikten sonra, Anadolu-merkezli bu tarihin iki tarz-ı siyasete yol açtığını, birinin "Anadolu"nun Kürtleşmesi, diğeri ise Kürtlerin Anadolulaşması olduğunu söyleyerek, aynı zamanda Kürt halureketini de uyarmak sorumluluğunu duymuştum. Nafileymiş!...

İlginç olan, bu tartışmaya katılanlardan, görebildiğim kadarıyla hiç kimse bu eleştiriyi gündemleştirmede; bu bir yana, pek değinilmedi bile. Katı bir ulus-merkezci olduğu kabul edilen Bender'in, neden "vatansız" bir tarih yazdığı kendisine

sorulmadı; çünkü o, zamanında siyasetin güçlü rüzgarlarını da arkasına alarak, kitabında Kürtler için yazdığı gibi bir "altın çağ" yaşıyordu.

Başka pek çok konunun yanı sıra, bu bağlamda eleştirdiğim araştırmacılarından biri de Faik Bulut'tu. Bulut, **Kürt Dilinin Tarihçesi** adlı kitabında, "Anadolu'nun Fırat'a kadar olan kesimine kadar" gibi ifadelerle, Anadolu kavramının etkisinde kaldığını açığa vuruyordu. Kitabın bir başka yerinde ise, uygarlık tarihinde bir takım ilk buluşların "Anadolu'da", "daha doğru bir ifadeyle Zağros bölgesi ve Yukarı Mezopotamya'da" ortaya çıktığını belirtmekle, Bender ve Mihotulî arasında kaldığını bir nevi itiraf etmekteydi. Daha 1991 yılında yayımlanan Belgelerle Dersim Raporları" adlı kitabının girişinde, şöyle yazıyordu Bulut;

"Kanımca, S.Mihotulî, Misak-ı Milli sınırlarına bir tepki olarak Kürtlerin yurdunu hep Zağroslara doğru itmekte; Anadolu'nun Önasya olduğunu unutmaktadır.(....) Dr. Bender ise Kürtlerin kökenini elverdiğince İç Anadolu'ya çekmektedir. Konu tartışılmaya muhtaçtır." (Bulut, 1991; 12)

Eleştirdiğim tarihçiler arasında yeralan Torî de, 1999 yılında yayımlanan **Anadolu Kültüründeki Kürt Etkisi** adlı yapıtında, çok daha ileri giderek şunları söylüyor;

"**Selçuklular, ardından da Osmanlılar** Anadolu'ya geldiklerinde Kürt kökenli Ari boyların ve bu boyların kültürlerini etkilediklerini **Anadolu halklarının kültürleri ile karıştırdılar.** Selçuklu ve Osmanlılar bu kültüre çok kısa bir sürede entegre olduklarından, bu halklarla çabucak kaynaştılar. **Bu kaynaşma sonucu Anadolu'da heterojen bir kültür oluştu. Varlığını günümüzde bile sürdüren bu kültür, bir yerde Anadolu kültür mozayikini meydana getirdi.** (Torî, 1999;10) (abç)

Bender'in yanı sıra Torî de Anadolu kavramıyla birlikte Ari ırk tabirine de atıfta bulunmaktadır. Doğrusu, bu kavramı (Ari ırk) görünce, insan Alman ulusçuluğunun etkisini arıyor. Bir parça öyle olabilir; ancak, böyle bir ulus tarihçisinin vatan konusunda çok fazla tutucu olması gerekirken, tam tersine bir anlayışla karışılmaktadır. Bütün bu anlayış eleştirmemize rağmen, yakın bir zamanda çıkan ve bu alanda pek fazla bir birikimi olmadığı anlaşılan bir yazarın, bizi kozmopolitizmle suçlaması da anlaşılır bir tutum olmasa gerek (bkz. Ayhan 2000)

1996'daki Kürt tarih yazıcılığı tartışmasıyla ilgili kaleme aldığım fakat yayımlayamadığım "Dil, Ideoloji ve Metodoloji. Kürt Tarih Yazıcılığında Üç Temel Sorun" adlı incelememde, Anadolu'nun bu "saf" çocuklarını şöyle eleştirmiştım;

".... bazı Kürt tarihçileri bir yandan 'ilkel milliyetçi' savlar öne sürüyor, öte yandan, coğrafya (vatan) sözkonusu oldu mu, Kürt tarihinin (dolayısıyla Kürt siyasetinin de) pusulası olarak Anadolu'yu göklere çıkarıyor. Böyle yapılmakla, deyim yerindeyse Kürdistan terimi üzerine ölü toprağı serpiliyor, resmi ifadesiyle üzeri "'betonlanmış' oluyor." (46)

Ne ilginçtir, o tarihte Cemşid Bender'in bize karşı "Kürt halkının kılıcı"ni salladığını söyleyen Selim Ferat ise, 1999 yılının ilk aylarında İlhan Selçuk'un "Anadolu İnsanı" (**Cumhuriyet**, 6 Mart 1999) adlı makalesinden sonra, "Anadolu insanı" kavramını kullananların birer 'kolonizatör' olduğunu yazmıştı. Daha da ilginç olanı ise, İlhan Selçuk'un makalesinden yalnızca üç gün sonra, yani 9 Mart 1999'da Med TV'de yayımlanan **Alternatif** adlı programa katılan Mahir Sayın, Kürt sorunun çözümüne "katkı" anlamında "Anadoluluk üst kimliğini" öneriyor, İ.Metin Ayçicek de bunu onaylıyordu, "Anadolu toprakları üzerindeki Kürt asimilasyonu"ndan söz ediyordu. Bunu şunun için yazıyorum; Anadoluculuk, Türklerden Kürtlere, Müslümanlardan Alevilere, sağdan sola kadar pek çok kesimde -hatta burjuva sol ile devrimci sol arasında bile- kendisine bir taraftar grubu yaratmıştır. Ancak, aralarında farklar olsa da, sosyalist Anadoluculuğun hemen yanında yeralan ve bu yüzden kesişme noktalarının fazlaca bulunduğu sol kemalist Anadoluculuk, Kürtleri silik birer yurttaş olarak Türk ulusçuluğuna entegre etmeye çalışmaktadır. Özellikle Yunus'la başlayıp Hacı Bektaş ve Pir Sultan'la devam edip, Mustafa Kemal'le noktalanın bu söylem, çizgisi itibarıyla Alevileri de Kemalizmin torbasına koymayı hesaplamakta, bunda çoğunlukla da başarılı olmaktadır.

15 yıllık savaş sırasında, zamanla Kürt hareketine ısınan kimi sosyalist Anadolucu Türk aydınlarının, Kürt ulusal kurtuluşçuluğuna verdikleri dolaylı zarar, sanırım burada düğümleniyor; çünkü bu aydınlar, Kürt yayın organlarında yayımlanan makalelerinde "mozayik"e (Anadolu) duydukları içten sevgiyi dile getirmekteydiler.

Böyle yapmakla onlar, şu çelişkinin de sahibi oluyorlardı; Bir yandan, ayrılma hakkını zayıflatan güçlü argümanlar (Anadolu gibi) kullanıp, öte yandan "ulusların kendi geleceğini belirleme hakkı"ni kağıt üzerinde kabul etmek gibi... Çok açık ki, Kürt ulusal iradesinin önüne "Anadolu" gibi bir taş koyduktan sonra, mezar taşlarının üzerinde "muhayyel Kürdistan burada metfundur" yazılı olan kayıp bir halka hayıflanmaları, anne timsahı hatırlatmaktadır.

Sosyalist Anadoluculara örnek vermek gerekirse, ki Türk solunun büyük bir çoğunluğunun sözlüğünde hâlâ Kürdistan yoktur ya da siliktir, onun yerini Anadolu kaplamaktadır. Kürt mücadelesinin yanında duran ve zaman zaman Kürdistan'dan sözeden Haluk Gerger de bir çok defa Anadolu hayranlığını konu edinen makaleler yayımlarken (bkz. Gerger, 1994;59), dünyayı çok kimlikli bir mozayik köy olarak ilan eden "Yeni Dünya Düzeni"ne ilişkin çalışmalarıyla tanınan Temel Demirel ise, bir kitabında şöyle diyor; "kaba hatlarıyla değinerek ilerlersek; insanlık serüveninin tarihsel birikiminde, kendine özgü renkliliği ve zenginliği ile **Anadolu kültürel bir mozayiktir.**" (Demirel, 1997; 244) (abç)

1990'lı yılların sonlarına gelindiğinde, Anadolucu düşünce Kürtler arasında "en tepe" noktalarda olgunlaştırılmıştı bile. Nitekim, Şubat 1999'da Serxwêbûn'da imzasız yayımlanan "Kemalist Tarih Alternatifleri Yok Etme Tarihidir" başlıklı yazıda, özünde Kemalizmin beslendiği pozitivizm eleştirilmiş (**üniter Anadolu**) onun yerine bugün yine Kemalistlerin başka anlamlarda kabul edebilecekleri postmodern çoğulcu mekan (**mozayik Anadolu**) benimsenmiştir; Kürt vatani ise, tabii ki yine kayıptır. Kürt siyasal aklı burada da resmi ideolojiyi referans almış, onun tekçi yapısına karşı, çoğulculuğu savunmuştur; ancak sonuç değişmemektedir. Çünkü, son tahlilde varolan değişim devletin yapısında, yani kamusal alanda değil, kültürel, hatta bireysel alandadır -ki bu bile, bugün tam bir kabul görmüyor Türk egemenlerince- Sözkonusu makaleye dönersek, orada, daha öncesinde yaratılan "Anadolu bir halklar bahçesidir" söylemine uygun düşecek bir başka ifade yeralmaktadır. Bu ise, Türk egemenlerince "Anadolunun bir halklar mezarlığı"na dönüştürülmüş olduğu söylemidir.

Böylece, giderek "en tepe" noktalardan paraşütle indirilen ve her geçen gün daha da yaygınlaşıp Kürt ulusunun bağımsız iradesini

kemirip yokeden bu Anadolu projesinin kökleri irdelendiğinde, bunun biraz da Türkiye devrimci hareketinin kimi Kürt siyasi oluşumlarına ilham kaynağı olmasıyla açıklanabilir. Ama garip olan, sosyalist Anadoluçuluk savunusunu yapan Türkiye devrimci hareketleri üyelerinin büyük bir çoğunluğunun da Kürt ya da Alevi oluşlarıdır. Mücadelenin bu iki dinamik kesiminden yoksun kalmaya dayanamayan ve onların yokluğunu düşündükçe karamsarlığa ve güvensizliğe düşen Türkiye sol hareketi, bu nedenle savaş döneminde bile Anadolu'dan tam olarak vazgeçememişlerdir.

Son yıllarda ise, özellikle de Öcalan'ın tutsak edilmesinden sonra, Türk devletince, Kürtleri gerek kültürel gerekse siyaseten, ama özellikle siyaseten kolektif bir özne olmak yerine, silik bir Kürt (yurttaş) olarak Türk ulusuna entegre etmeye yönelik tasarlanan Anadolu projesi, etkin bir biçimde yürürlüğe konuldu. Öcalan'ın "ortak vatan" önerisi bunun bir yansımasıdır; bu düşüncenin arka planında Yalçın Küçük'ün emeği de bulunmaktadır. 1990'da yayımlanan **Kürtler Üzerine Tezler** adlı kitabını kendi deyimiyle "ortağı"na adayan ve kitabın girişinde de ortak kavramına övgüler düzen, ortak olmayı sevdiğini belirten Küçük, Kürt hareketini yanlış bilgilendirip manipüle ederek, sonunda hareketin hiç değilse ideolojik olarak sönmülmesine yol açan önemli "şahsiyet"lerden biridir.

Kültürel alanda, özellikle de müzikte birbiri ardına yayımlanan "Anadolu Ermeni Halk Müziği", (Kalan Müzik Yapım) "Anadolu Beşik" (Kalan Müzik Yapım) "Türkülerde Anadolu" (Ada Müzik) gibi kasetlerle de beslenen bu yaklaşım, sonuçta sol kemalist Anadoluçuluğun milli folklocu damarıyla belli noktalarda buluşmaktadır. Kürt medyasında bile, "Anadolu'nun Dilinden Telinden" türünden programlar yayımlanmakta, "Kutsal Anadolu Barışı" adlı makalelere rastlanmaktadır. Bu dönemde TRT ise, "Anadoludan Görünüm" adlı bilinen programının dışında, "Anadolu Düşleri", "Bir Nefes Anadolu" ve "İnanç Mozayığı Anadolu" gibi programları yayına sokmuştur. Özellikle de TRT-INT'de "Anadolu Aleviliği"ni kışkırtacak ölçüde sazlı sözlü yayımlar yapılmakta ve böylece uzaktan milliyetçiliğin önü kesilmeye çalışılmaktadır. (Bu beğlimde, Anadolu'dan Görünüm'ün TRT Int'te yayından çekilmesi dikkate şayandır.) Bunların yanı sıra, Türkiye devrimci hareketleri ise, bu projeye dünden razı

olarak, "Yaşadığımız Vatan" adlı dergiler çıkarmakta, Anadolu kültür merkezleri oluşturulmaktadır.

Çok kimlikli dünyanın kültürel etkisi ve Kürt ulusal hareketinin ivmesiyle, kendi kimlikleriyle ilgili kültürel etkinlikler ortaya koyan ve bunu geliştirmek isteyen başka pek çok etnik grup da "Anadolu" metaforuna sığınarak kendilerine bir meşruiyet sağlamaya çalışmakta ve Kürtlerin "Anadolu"ya aitlik duygusunu sürekli olarak kışkırtmaktadır. Böylece Anadolu, "rengarenk bir kanaviçe" olarak sunulmaktadır çoğu kere. (Bkz. Soysü, 1992;9) Aynı görüşe, Batılı araştırmacıların çalışmalarında da rastlarız. (Andrews, 1992) Kendilerini Kürt yayın organlarında daha açık ve rahat olarak ifade edebilen farklı etnik gruplardan yazarlar, genellikle bu tabloyu perçinleyen yazılar kaleme almışlardır. Sözgelimi Selma Koçiva 3 Nisan 1999'da **Özgür Politika**'da yayımlanan makalesinde, Lazları kastederek, "Anadolu topraklarında biz de yaşıyoruz ve hala kültürümüzü yaşıyoruz," diyordu. Yalnızca bu gün için değil, geçmişte de pek çok etnik gruptan insan, Anadolu şablonundan kaçamamıştı. Bu bağlamda, başta Elenler olmak üzere diğer halkların Anadolu algılayışları da incelenmeye değerdir. Şaşırtıcı bir örnek olarak sözecek olursak; 1 Aralık 1922 tarihinde **Le Matin** adlı Fransız gazetesinde, dönemin Elen başbakanı Venizelos'a ait şu söze yer verilmiştir; "Türkler Anadolu yaylasına atılmalıdır". (Selek, 1965;31-2) Bir Ermeni araştırmacı, Anahid Ter Minassian ise, "1876-1923 döneminde Osmanlı imparatorluğunda sosyalist hareketin doğuşunda ve gelişmesinde Ermeni Topluluğunun rolü" adlı Türkçeye çevrilmiş olan makalesinde, Moskova ve Kars antlaşmalarıyla Ermenilerin "Anadoludaki toprak iddialarına" son verdiğini yazmakta ve aynı zamanda sıkça Doğu Anadolu terimini kullanmaktadır. (Ter Minassian, 1995;165,7)

Kısacası, gerek geçmişten gelen kimi nedenler, gerekse son on yıldaki küresel değişim rüzgarı, Anadolu kavramının doymaz yutuculuğunu önplana çıkarmıştır. PKK hem teorik hem pratik düzeyde Kürdistan'ı da yutan Anadolu projesinin savunucusu haline getirilmişken, Kuzey Kürdistanlı diğer Kürt örgütleri ise, henüz bu kavramın girdabından kendilerini tam olarak kurtarabilmiş değiller. Nitekim, Kuzey Kürdistan Ulusal Platformu adı altında HW, KKP, PADEK, PRK-Rızgari, PSK ve PŞ-KAWA adlı örgütlerin 2000 yılının

başlarında Küba lideri Kastro'ya yazmış oldukları mektupta şu ifadelerle yer verilmiştir.

"...Mustafa Kemal ve arkadaşları **Anadolu'yu Türkleştirme programına** bağlı olarak öteki halkları da kıyımdan geçirmeye çalıştılar. Yüzyıllardan beri **Anadolu toprakları** üzerinde yaşayan milyonlarca Rum, yurdunu terketmek zorunda kaldı. (...) Yine yüzyıllardan beri **Mezopotamya'da** Hıristiyan bir halk olarak yaşayan ve büyük uygarlıklar kuran Asuri-Süryani halkı, tıpkı Aztek-İnka-Maya halkları gibi yok edildiler. Sağ kalmayı başaranlar ise, vatanlarını terketmek zorunda kaldılar. (...) **Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından uygulamaya sokulan Anadolu'nun Türkleştirilmesi programı, Anadolu'da yaşayan Türk olmayan halklara ölmek ya da Türkleşmek dışında hiçbir yol bırakmadı.**" (abç)

Sonuç Yerine; İktidar, Tarih ve Coğrafya

Ontolojik anlamıyla, "tarih", egemen boyutuyla bir mücadele alanı olduğundan, tarih yazıcılığı da, dolaylı da görünse bu mücadelenin "başka araçlar"la yürütülmesinden öte bir şey olmasa gerek. Bu, tarih yazıcılığına daha başında iktidarla olan ilişkisine göre bir yer tayin eder. Bilimsel bir etkinlik olarak da kabul edilse, o bu nedenle şu ya da bu ideolojiyle de ilişkiye giren bir etkinliktir. Dolayısıyla, olguları kendi merkezinden değerlendirmeye aday olup, bu olguları açıklamak amacıyla kendisine gerekli olan varsayım ve tasarımları yaratır. Ulus tarihçisi de, işini kolaylaştıracak ve bütün bir tarihi anlamlandıracak kimi kavram ve da tasarımlara başvurur. Onlara göre tarihin öznesi uluslar ve özellikle de kendi uluslarıdır. Bu öznenin yanı sıra, onun tarih içinde mutlak ve değişmez bir de kutsal mekana ihtiyacı vardır; işte bu, vatan dedikleri alandır. Vatan, en basit ve dar anlamıyla, etrafını siyasetin çevirdiği (Rousseau) ve Tanrı ya da başka herhangi bir "ilahî güç"ün (bu, ulusun kendisidir daha çok) edebi ve ezeli olarak kendilerine tahsis ettiğine inanılan toprak parçasıdır. Böylece tarih yazıcılığı bir mücadele biçimi ve vatan ise, bu tarihte bir mücadele konusu olduğundan, siyasetle ilişkilidir ve objektif değil, subjektiftir. Dahası; kendisine mutlak olarak inanan "saf" insanların bu genel kabulüne dayanan sözkonusu toprak parçasının sınırları da, aslında bir olgu sorunu değildir (47) **Tarih Nedir** adlı ünlü

yapıtında, "tarihi dönemlere bölmek" diyor Carr; "bir olgu değil, gerekli bir varsayım ya da düşünce aracıdır; aydınlatıcı olduğu ölçüde geçerlidir, sağlamlığı da yoruma bağlıdır. (...) Bu sorun bir olgu sorunu değildir, ama anlamsız da değildir. **Tarihin coğrafi bölgelere bölünmesi de, tıpkı bunun gibi bir olgu değil, bir varsayımdır;** Avrupa tarihinden söz etmek, belli bağlamlar içinde geçerli ve verimli, başka bağlamlar içinde ise yanıltıcı ve zararlı bir varsayım olabilir. Çoğu tarihçiler Rusya'yı Avrupa'nın bir parçası kabul eder, bazıları ise bunu şiddetle reddederler." (Carr, 1996, 72-3) (abç) (48)

Bu bağlamda, konumuz olduğu için söylüyorum, yalnızca Anadolu da değil, bütün coğrafi tasarımlar (vatan) politik ve öncelikle subjektiftirler. Dolayısıyla, tartışılmaz gerçeklikler değildirler. Ancak ulus tarihçileri, vatanın öyle mutlak bir sunumunu yaparlar ki, son tahlilde orada hiç kimseye yaşama hakkı tanınmayabilir de. Ayrıca onlar, bu kategoriye (vatan) yazdıkları tarihte öylesine bir serbestlik tanır ki, onu çekip aldığınızda, yazdıkları tarih de hiçleşir. Bir gerçeğin altını yeniden çizmek gerekir; o da, ulus ya da etnik topluluklar için tarihte sabit bir verili alandan sözedilemeyeceğidir. Böyle olmakla birlikte, sınır kavramının ve hayalinin de ulusun oluşumunda canalcı bir öge olduğu açıktır. Ortaçağa özgü **natio** kavramı, aynı zamanda "verili bir alanda nesillerin birikimi"yle ilişkilendirilmişti. Yine bizim için çarpıcı olan bir başka örnek de, coğrafyacı Michel Foucher (1991)'in "sınır" ve "natione gallicus" (Galya milleti) terimlerinin 1315-18 yıllarında eşzamanlı olarak ortaya çıktığını saptamış olmasıdır. (Santamaria, 1998;21) Kısacası, gerek kimi tarihsel nedenler, gerekse sömürücü sınıfların politik iştahları gibi nedenler, vatanın uluslar ya da etnik topluluklar için sabit bir mesken olmadığını göstermektedir. Örnek olarak Türkiye kavramını ele alabiliriz. Türkiye teriminin "Haçlılar" döneminde ortaya çıkmasına bakarak, bir parça anakronik olduğunu düşünsek bile, Georgacas'ın şu tarihlemesini alıntılar istiyorum;

Türkiye

- 1- "Eski Türklerin Toprağı" (583 ya da 584; 810-814)
- 2- "Hazarların Ülkesi" (9.yy)
- 3- "Macarların Ülkesi, Macaristan" (9-11.yy)
- 4- "Selçukluların ülkesi" (11-14.yy)
- 5- "Memlüklerin ülkesi" (15-15.yy)
- 6- "Osmanlı ülkesi" (15-16.yy)

Bu bağlamda, Kürdistan kavramının da değişkenliğinden söz edebiliriz. Çünkü bu kavram da tarih içinde şu ya da bu nedenle sürekli değişe durmuştur. Bu bakımdan, Kürdistan denilince, aynı zamanda hayali bir tasarımla karşı karşıya olduğumuz unutulmamalı. Hele, televizyon ve internet gibi teknolojik olanakların da kullanılabildiği bu "medyatik ulusçuluk devri"nde, bu hayalle, bu görüntüyle karşılaşmamak olanaksız.

Önce, Kürdistan kavramının kısaca da olsa tarihinden söz etmekte yarar var. Bir kere, bu kavramın ortaya çıkışında tarihsel bir ironi var; çünkü, Kürdistan, deyim yerindeyse Türk patentli bir kavram. 12.yy'da Sultan Sencer için oluşturulan eyaletin adı olarak tarih sahnesine çıkıyor. Bu yüzden Yalçın Küçük, "Kürdistan biz Türklerin icadıdır" diyor. O döneme bakıldığında, Kürdistan eyaletinin, Zagros dağlarının doğusunda Hemedan, Dinavar ve Kermanshah, batısında ise, Şehrizur ve Sincar vilayetlerini kapsadığını, yani bugünkü Kürdistan kavramından çok farklı olduğu görülür. (Nikitin, 1986; 56) 15.yy'la gelindiğinde, İran'da Safevilerin tahta çıkışı döneminde bu eyalet (Kürdistan) giderek küçülmüştür. Hemedan ve Luristan'ın eyaletten ayrılması ve 16.yy'da Zağros'un batısındaki toprakları Osmanlıların ele geçirmesiyle, Kürdistan adı, İran'da daha küçük bir yeri, sadece merkezi Senneh -ya da Sennenduc- olan Ardelan bölgesini ifade eder oldu. (Nikitin, 1986;58) Bir eyalet adı olarak Osmanlı'da ise, zamanla kapsamı farklı yerleri tanımlayan Kürdistan, Şerefhan'ın yazdığına göre, o dönem Kürtler arasında yalnızca Çemişgezek olarak anlaşılmıştır. "Melkişilere" bağladığı "Çemişgezek" hükümdarlarından söz ederken şöyle yazar;

"Bunların bir kısmı eyaletlerde bağımsız yönetici oldu. Ülkeleri ise genişlik ve önem bakımından, uzak yakın herkesçe 'Kürdistan' özel adıyla tanındı; öyleki, berat ve emirnamelerde ve diğer Sultanlık belgelerinde bu ad geçtiği zaman, yalnız bu önemli vilayet anlaşır; ayrıca Kürtler arasında da 'Kürdistan' sözcüğü geçtikçe, bundan yalnız Çemişgezek vilayeti kastedilir." (Şeref Han, 1990,189-190) (abç)

Kürtler zamanla Ermenistan'a yayılıp yerleşince, Kürdistan ile Ermenistan sınırları bir bakıma kesin bir biçimde ayırtedilemeyecek kadar içiçe geçti. Ermeni soykırımı sonrasında ise, Ermenistan maddi olarak silinince, muhayyel Kürdistan'ın

sınırları daha da genişledi. B.A. Boryan'ın yazdığına göre, daha 1878 yılında, Berlin anlaşmasından sonra, Osmanlılarda resmi coğrafyada bir değişiklik yapılmış ve "Ermenistan" sözcüğü çıkarılarak, yerine "Kürdistan" sözcüğü konulmuştur. (Küçük, 1990; 34) Böylece zaman içinde Anadolu tarafından yutulacak olan Kürdistan da Ermenistan'ı yutmuştur. 1918'in sonbaharında İstanbul'da yayın hayatına başlayan ve Kürdistan Teali Cemiyeti'nin resmi olmayan yayın organı kabul edilen **Jîn**'in, 2 şubat 1335 tarihli sayısında yayımlanan **Kürdistan** başlıklı yazıda, Kürdistan şöyle tanımlanmaktadır;

"Kürdistan, geniş kapsamlı anlamıyla 'Kürdlerin ülkesi'dir. **Ermeni ovasının dayandığı Toros dağlarının bir kesimini içine alan bu ülkeyi** Batman suyu, Botan suyu ve Dicle'ye akan öbür ırmaklarla, ıssız dağlık araziye bir baştan bir başa kateden ve büyük İran yaylasının batı ucuna sınır oluşturan büyük ve küçük Zab ırmakları sular." (abç)

Yine **Jîn**'de, "Kürdistan ve Kürtler" adlı bir makale kaleme almış olan Kamran Ali Bedirhan da, Kürtlerin sözkonusu coğrafyada çoğunluk oluşturduğundan bahisle, buraların Ermenistan değil de Kürdistan olarak adlandırılabilceğini, Rus ekonomistlerinden Pazilov'a gönderme yaparak savunuyor. Pazilov'un yazdığına göre, "Mezopotamyanın üzerindeki geniş ovaya hakim durumda bulunan Ermenistan, bu ad ile anılmaya layık değildir. Çünkü, bu bölgede iki Ermeniye karşılık on Kürde rastlanılıyor." (**Jîn**, sy.9,6 Kanun-ı Sanî 1335)

Ermenistan'ın Kürdistan tarafından yutulması, Türk egemenlerinin işini büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Çünkü bu kez yutma sırası Anadoludadır. O da Kürdistan'ı yutacaktır. Böylece Türk milliyetçi gürhu, Kürtlere ve Kürdistan'a karşı uyguladıkları yoketme, inkar etme politikalarını her düzeyde gerçekleştirmiş ve bunda da başarılı olmuşlardır. Anadolucu akımın öncülerinden Mükrimin Halil'in 1920'li yıllarda Anadolu Mecmuası'nda da yayımlanan makalesinde söylediği, "Kürtler kadar Ermenilere de mal edilen bu topraklarla ne Kürtlerin ne Ermenilerin maddi ve manevi hiçbir alaka ve münasebetleri yoktur", sözü ve yukarıda perçok yerde örneğine değindiğimiz diğer Anadolucu tayfanın iddiaları, kayıp Kürt yurdunun adreslerinden birini göstermektedir. İşte Anadolu! İşte Anadoluculuk! Ve işte Kürt siyaset biçimlerinin kısır döngüsü!

Yirmibirinci Yüzyıla Girerken

a.refik

Yirminci yüzyılın son on yılı içerisinde meydana gelen siyasi gelişmeler Kürt ulusal Kurtuluş hareketinin, 1920'li yıllarda içinden geçmiş olduğu dönemi hatırlatmaktadır. 1920'li yıllar, Osmanlı imparatorluğunun çöküşü ile birlikte gelen, Ortadoğu'da sınırların yeniden çizildiği ve yeni ulusal devletlerin ortaya çıktığı bir dönemdi. Doğu Kürdistan'da Simko, Güney Kürdistan'da Şeyh Mahmut ve diğer isyanlar, ve Kuzey Kürdistan'da, Koçgiri ile başlayan ve Şeyh Sait isyanı ile doruğuna ulaşan bir mücadeleye şahit olundu. 1980'li yıllardaki, İran-İrak savaşı, ve 1991'de Saddam Hüseyin'in Küveyt'i işgali sonrasında, bölgede sınırların tartışıldığı ve pratikte yeniden çizilmesinin gündeme geldiği yeni bir döneme girilmiştir. 1980'li yıllarda Doğu, Güney ve Kuzey Kürdistan'da birbirine paralel olarak yükselen mücadele 1990'lı yılların ilk döneminde, KUKH'nin tarihsel olarak birbirine yaklaştığı ve sömürgeci devletlerin koruduğu sınırların pratikte ortadan kalmaya doğru gittiği bir döneme şahit oldu. Ancak, 1994-96 yıllarında, Kürdistanlı hareketler birleşme ve kazanımlarını ortak bir şekilde biçimlendirme yoluna gidemedi: KYB, PDK ve PKK arasındaki çatışmalar bir ivme kazanmış olan KUKH'nin ve Kürdistanlı bir devlet kurulması yolundaki çabaların büyük bir darbe yemesine yol açtı. Bu nedenle, Kürdistanlıların bir kez daha tarihsel bir fırsatı kaçırpıp kaçırmadıkları yolunda bir tartışma gündeme getirilmek zorundadır.

Bu tartışma, bu süreçte, tarihi yazan güçler olarak ortaya çıkan sömürgeci

devletler ve KUKH içerisindeki güçlerin birbirleri ile olan ilişkilerini gözden geçirmemizi gerekli kılmaktadır. 1920 ve 1990'lı yılları içeren bir karşılaştırma. Herşeyden önce, bölgedeki politik ilişkilerin analizini ve özellikle, KUKH'nin motor gücü konumunda olan politik partilerin, dayandığı tarihsel ve sosyo-ekonomik temellerin incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Böyle bir değerlendirme, Kürt ulusal kurtuluş hareketlerinin, yetmiş yılda aldıkları yol ve bugün varmış oldukları nokta konusunda önemli ipuçları verecektir.

Toprak ve dil birliği gibi etmenler, bir ulusu ulus yapan önemli faktörler olsa da, gerçekte bir ulusu ulus olarak tarih sahnesine çıkaran en önemli faktörlerden biri, ulusun politik temsilcilerinin, geçmişten, gelecek zamana izlemiş oldukları politik-ideolojik çizgilerdir. Bu gerçeklik anlaşılmağın İsrail ya da Hindistan gibi ülkelerin kuruldukları süreci açıklamak mümkün değildir. Birbiri ardına süren Kürt isyanları, Kürtlerin ulusal halklarının savunulduğu ve kendi kaderlerini tayin hakkının formüle edildiği bir ortak projenin gündemdeki yerini korumasına yol açmıştır. Assimilasyon ve soykırım politikaları ile karşılaşan Kürdistanlı halklarının, kendi kişilik ve kültürlerini koruması ve geliştirmesi, Kürdistanlı yoksul milyonların taleplerinin dile getirildiği ve politik haklarının somut olarak ifade edildiği bir ortak bir platform olmaksızın başarı ile savunulamaz. Ancak, hiçbir politik program, çıkarlarını ifade ettiği bir sınıf ya da ulusal grup olmaksızın, bir düşünce olarak doğmuş olması nedeni ile gerçekleşme sansına da sahip değildir. Bu bağlamda, 1920 ve 1990'lı yıllarda Kürt milliyetçiliği ve Kürdistanlı devrimci mücadelenin dayandığı toplumsal sınıfların kimler olduğu sorusuna da cevap vermemiz gerekir.

1920'li yıllarda, Kürt milliyetçiliğinin ilk temsilcilerine şehirli aydın kitlenin içerisinde rastlamak mümkünken, milliyetçi bir program etrafında birleşen bir Kürt burjuvazi ya da işçi sınıfından söz etmek mümkün değildi. Genelde, Kürdistanlı mücadelenin önderliği şeyh, aşiret ve ağa üçleminde belirlenmişti. Osmanlı imparatorluğunun izlediği geleneksel politikalar nasıl bir Türk burjuva sınıfın gelişmesini dumura uğratmışsa aynı şekilde, bu süreçten Kürtlerde etkilenmiş bulunuyorlardı.

1920'li yıllarda, mevcut Kürdistanlı liderliklerin, Şeyh Said'ten, Şeyh Mahmut, ve

Simko'ya kadar uzanan bir yelpazede, Kürdistan'ı bir bütün olarak gören, ve bu yörüngede programlar geliştiren liderlikler olmadıklarını belirtmek gerekir. Bu liderliklerin kendilerinden çok daha güçlü askeri güçlerle savaşmak zorunda kalmaları ve yenilgiye uğramaları bu yönde olabilecek gelişmeleri sekteye uğratmıştır. Yine aynı dönemde, Kürdistanlı kitlelerin genel olarak bir milliyetçi ideoloji etrafında örgütlendiklerini öne sürmekte yanlıştır. Kürdistanlılar bu dönemde ayrı bir ulus olduklarının, kültürlerinin tehdit altında olduklarının farkındadırlar, ancak, bu kitlelerin milliyetçi bir program etrafında harekete geçilmesi anlamına gelmemektedir. Kürdistanlı ulusal akımların, o dönemde ulaştığı gelişme düzeyi ve liderliklerin kapasitesi, birlikte hareket etme ve bu amaçla, ayrılıkları ikinci plana atma ya da yapıcı bir şekilde bunları çözme yoluna gitmekten uzak kalınması gibi bir sonucunuda beraberinde getirmiştir.

Kitlelerin ulusal bir bilinçe kavuşmaları ve bunun organlarını yaratmaları süreci tartışılırken Mustafa Kemal önderliğinde bir ulus devlet kurma yoluna giden Türk ulusal topluluğu ile bir karşılaştırma yapılabilir. Osmanlılar, kendilerini, Türk olarak tanımlamamışlar ve imparatorluğun içindeki değişik kökenli halkları tanımlamak için, "müslüman ve gayri-müslim" tanımlamalarını kullanmışlardır. Aynı dönemde, Türk kitlelerinin ortak bir ulusal bilinçe sahip olduklarını iddia etmek bu nedenle doğru değildir. Mustafa Kemal bu gerçekliği bilerek, savaşı, emperyalistlere karşı, vatani ve dini savunmak için bir savaş olarak göstermiş ve bu şekilde, Türk kitlelerin ve diğer müslüman ulusal grupların desteğini aramıştır. Bu nedendir ki, 1920'de TBMM açılışı sırasında yapılan konuşma ve belgelerde "Türk" terimi kullanılmaktan kaçınılmış ve bu terim ancak, 1921 yılında kullanılmaya başlanmıştır. 1922 yılında Sultanlık kaldırılıp, Osmanlı idaresi yerine Türkiye Cumhuriyeti ilan edilmesine karar verildiğinde ilk defa olarak 'Türk Milleti' ve 'Türk Hükümeti' terimleri kullanıldı. Mustafa Kemal, bir ulus devlet kurma sürecinde Osmanlılardan miras olarak aldıkları idare ve araçları başarı ile kullanmıştır. Ancak, önemle vurgulamak gerekir ki, Osmanlı egemenliğinin bir sonucu olarak Kürdistanlıların elinde böyle bir miras ya da araçların olmaması bir ulus-devlet kurma çabalarını önemli ölçüde sekteye uğratmıştır.

Bu yazının konusu olmamakla birlikte,

1915 ve öncesi Ermeni katliamlarının Kürdistanlı mücadelenin gelişimi üzerinde yarattığı olumsuz etkiyi bu çerçevede içerisinde vurgulamak gerekir. Ermeni kökenli şehirli burjuva kesimin ve gelişmiş yöntemler kullanarak tarımla uğlaşan Ermeni köylerinin yok edilmesi Kürt ulusal mücadelesinin gerek ulusal, gerekse uluslararası düzeyde başarısızlığa uğrayacağı bir ortamın yaratılmasına neden olan faktörlerden biridir.

1990'lı yıllara gelindiğinde, Kürdistanlı bir burjuva sınıf, toprak ağaları, yoksul köylülük ve işçi sınıfı tarih sahnesinde yerlerini almış bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik yapıdaki bu gelişmeye paralel olarak, Kürdistanlı ulusal mücadelenin önderliğide güçlenen sınıfların ellerine geçmiş bulunmaktadır. Ancak, partiler ve sınıflar arasındaki ilişkiyi Kürdistan bağlamında tanımlarken dikkatli olmamız gerekmektedir. Güney Kürdistan'da ki, KYB ve PDK gibi partiler burjuva-feodal ve küçük burjuva sınıfları temsil etmekte olup herhangi bir şekilde emekçi sınıfların çıkarlarını temsil etmemektedirler. Bu partiler uzun yıllardır uyguladıkları anti-demokratik politikalar vasıtası ile bağımsız, emekçilere yönelik bir partinin gelişiminin de önünü kesmişlerdir. Örneğin, 1991 halk ayaklanması sırasında güçlenen ve merkezi Süleymaniye'de olmak üzere geniş bir alanda örgütlenmeye çalışan 'Şûra' hareketi, KYB'nin uyguladığı baskı ve zulüm sonucu politika sahnesinden silinmiştir. Doğu Kürdistan ve Kuzey Kürdistan'da mücadelelerini sürdüren Komala ve PKK gibi partiler ise daha ziyade Kürt halkının en yoksul kesimlerini saflarında barındırmaktadırlar. Bu hareketlerin liderlikleride ağırlıklı olarak yoksul küçük burjuva kökenli unsurlar tarafından belirlenmiştir, ancak, mücadelenin gelişmesi ile birlikte doğru politikalar saptamaktan uzak kalan bu liderliklerin, burjuva sınıf ve hatta sömürgecilerin politik etkisi altına girerek gelişmelerini dumura uğratmaları gündemdedir.

1920'li yıllarla karşılaştığımız zaman, 1990'lı yıllarda, Kürt ulusunun, Kürdistan'ın hemen hemen her parçasında, ortak bir ulusal anlayış geliştirmiş olduğunu görürüz. Kürdistanlı politik partilerin, demokratik cumhuriyet, otonomi ve federasyon gibi çözümleri öne sürmeleri, bu gerçekliğin gözden kaçırılmasına yol açsa da, gerçekte, Kürt halkları birbirlerine kendisini temsil

eden politik partilerden daha yakın bulunmaktadırlar. 1920'li yıllar ve sonrasında, otonomi gibi çözümleri savunarak sömürgeci devletlerin sınırları içerisinde bir çözüm arayan siyasi önderliklerin, ideolojik, tarihsel ve politik olarak bir çıkmazla karşı karşıya kaldıklarını vurgulamamız yerinde olur. Mevcut önderlikler herkesin artık çok iyi bildiği gerekçeleri yıllardır öne sürerek gerçekçi bir politika izlemenin gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu sözde gerçekçi politikanın pratikteki ifadesi, KUKH'nin programının uzlaşma temelinde belirlenmesi ve her zaman sömürgecilerden en düşük düzeyde taleplerin öne sürülmesidir. Hazin olan diğer bir gerçeklik ise bir dönem uzlaşmaz sloganlarla ortaya çıkan liderliklerin bu çizgilerini sürdürmemeleri ve genel olarak istikrarsız bir yol izlemeleridir. Bilindiği gibi bu istikrarsız zigzaglı politik yolculukların en son örneği mücadelenin en kritik anında 'politika yapmanın %99 uzlaşma olduğunu' keşfeden A. Öcalan'dır. Mevcut liderliklerin içinde bulunduğu bu çıkmaz, önümüzdeki yıllarda, Kürdistan halklarının ve onu temsil eden politik partilerin radikalleşerek, kendi geleceklerini sömürgeci ülkelerle birlikte değil, ama onlara rağmen, ve onlara karşı sürdürmek yolunu seçmeleri anlamına gelebilir. Bu süreç kendisini, uzlaşmacı liderliklerin aşılması ve sosyalist hareketin Kürdistan çapında güçlenmesi şeklinde ifade edebilir.

Kürdistanlı halkların paylaştıkları bir ulusallık bilincine sahip olmaları Kürdistan'ın homojen gruptan ibaret olduğu gibi bir yanılama yol açmamalıdır. Kürdistan gerçekten farklı kültür, din, dil ve geleneklerin büyük bir zenginlikle temsil edildiği bir coğrafyaya sahiptir. 1990'lı yıllardaki mücadeleye bakıldığında bu zenginliğin değişik Kürdistanlı partilere yansımaları görmek mümkündür. Örneğin, PKK ve diğer örgütlerin saflarında, Kırmancı, Zaza, Yezidi ve Asuri kökenli halkların savaşçıları ve Kürdistan'ın diğer parçalarından gelen savaşçılar ortak bir amaç için birlikte mücadele vermişlerdir. Ancak, herşeyi olumlu olarak temsil etmek mümkün değildir. Bu bağlamda, ayrı ayrı ülkelerde, birbirinden ayrı kalma nedeni ile doğmuş bulunan bir farklılıktan da söz etmek gerekir. 1920'li yıllarda, Kürdistan'ı bir bütün olarak ele almak mümkünken, 1990'lı yıllarda, Kürdistan'ın dört parçasından bahsederek yola çıkıyoruz. Sömürgeci devletlerin zorla dayattığı bu tarihsel gerçeklik bölgede

kapitalizmin gelişmesi ile birlikte Kürdistan'ın değişik parçalarının buldukları ülkenin pazarlarına bağlanması gibi bir sonucu da birlikte getirmiştir. Ancak, Körfez savaşı sonrasında, Güney ve Kuzey Kürdistan ekonomik-ticari ilişkiler önemli ölçüde artmıştır. Tarihsel olarak ayrı ayrı sömürgeci devletler altında geçen zaman içerisinde, Kürdistan'ın her ayrı bölgesinde, özel olarak o bölgeye hitap eden çeşitli Kürdistanlı partiler doğmuş bulunmaktadır.

Bu partiler Kürdistanlı kitlelerin bir temsilcisi olarak ortaya çıkarak geçen yıllar içerisinde kitlesel bir destek sağlamış durumdadırlar. 1920'li yıllar ve öncesine baktığımız zaman herhangi bir şekilde kitleselleşmiş partilerden söz etmek mümkün değildir, bunun yerine Kürt ağa, aşiret ve şeyhleri politik misyonu üstlenmiş bulunmaktadırlar. Görüldüğü gibi, geçen 70-80 yıl içerisinde olumlu ve olumsuz olarak nitelenmesi gereken olgular yaşadığımız süreçte damgasını vurmuş bulunmaktadır. Örneğin, Kürdistanlı sınıflar, sömürgecilere rağmen, kendilerini politik partiler içinde ifade etmektedir, ancak, bu partiler arasında birlikte hareket etme anlayışı yoktur ve bu partiler sık sık birbirleri ile silahlı çatışmalara girmektedirler. Bu sorunu aşmanın tek yolu demokratik bir çizgi izleyerek kitlelere dayalı bir demokrasiyi geliştirmeyi hedeflemektir. Böyle bir demokrasi anlayışının bir örneğine, PRK-Rizgari'nin 1999 Şubat-Mart, 1. Kongre kararlarında rastlanmaktadır; bu belgede yukarıda sözü edilen zorluklar tanınmakta ve bu zorlukları zor yoluyla aşmak değilde politik çözümler üreterek aşmak hedeflenmektedir.

PKK, PDK ve KYB'nin izledikleri politikaların, 1994 yılı öncesinde doğan bir Kürdistanlı devlet kurulmasına ilişkin koşulları yanlış politikalar izleyerek tersine çevirdiklerini belirtmek gerekir. Örneğin, -Doğu Kürdistan dışında-, iktidarı ellerinde tutan ya da kitle desteğine sahip olan bu partiler mücadele gündemlerini belirlerken, Kürdistan'ın diğer parçalarını temsil eden partilere karşı, sömürgeci güçler lehine operasyonlara girmekten kaçınmamışlardır. Bu partiler muhalif partilere karşı güç kullanmaktan da kaçınmamakta ve muhaliflerine muhalefet etme hakkını tanımamaktadırlar. Politik bir program etrafında bir araya gelmek bir yana ortak düşmanlarına karşı mücadele konusunda bile bir araya gelemeyen bu partiler, devlet

kurmanın en önemli unsurlarından biri olan ezen uluslara karşı bir cephe içerisinde bulunma koşulunu ihlal etmişlerdir. Ayrıca, KUKH içerisinde liderlik pozisyonuna sahip olan bu partilerin hiç biri, Kürdistan'ı bir bütün olarak gören bir programa sahip değildir.

Türk, Arab, İran ve Kürt milletleri arasındaki ilişkilere bakıldığında, aradan geçen yetmiş yıl içerisinde, sömürgeci ülkelerin "kurtuluş savaşı yürüten mazlum uluslar" olma gibi bir ünvanı kaybettikleri, ve bir zamanlar "feodal ve gerici" akımlar olarak niteledikleri Kürdistanlı ulusal kurtuluş hareketlerinin ise, gerçek mazlumlar ve hakları için savaşan bir ulusun temsilcileri olarak tarih sahnesinde yerlerini aldıklarını görürüz. 1920'li yıllardaki sosyo-ekonomik koşullar ve bölgeyi işgal eden sömürgeci İngiliz, Fransız ve Türk güçleri Kürdistanlı mücadelenin, birleşik bir mücadele olarak gelişmemesinde önemli bir rol oynamıştır. Ancak, 1920'li yıllardaki, bölgesel-aşiret kökenli yapılanmalar, tümüyle olmasa da önemli oranda aşılış bulunmaktadır. Ayrıca, Kürdistanlı parti ve taraflar, uluslararası platformlarda ve dünya kamuoyu gözünde, 1920'li yıllarda olduğundan çok daha önemli bir yer kazanmıştır. Kürdistanlı hareketlerin uluslararası alandaki hareket sahası her geçen gün daha da genişlemektedir.

Kürdistanlı emekçi sınıflar ulusal mücadele içerisinde şehir ve kasabalarda yerleşmeye paralel olarak daha aktif ve yapıcı bir rol almaktadırlar. Artık, bölgesel Kürt isyanlarından değil fakat bütün Kuzey ya da Güney Kürdistan'ı da içine alan isyanlardan söz edilmektedir. Böyle bir gelişmenin uzun vadedeki etkileri kavranmalıdır: Kürdistanlı nüfusun büyük çoğunluğunun şehirlerde yaşadığı tarihsel bir dönemde, giderek sayıları artan Kürdistanlı işçi sınıfı ve yoksullarının maddi bir güç olarak politik sahnede yer almaları kaçınılmazdır. Böyle bir gelişme ise, PDK, KYB ve PKK gibi partilerin, politik misyonlarını tamamladıkları bir sürecin içinde buldukları gibi bir saptama ile birlikte bakıldığında, Kürdistanlı halkların talep ve mücadelesinin gerisine düşen, ve bu mücadelenin önünde olumsuz bir engel olarak ortaya çıkan, parti ya da akımlar, ya kendilerini yenileyecekler ya da, yeni partilerin doğduğu bir sürece tanıklık edeceklerdir. Kürdistanlı toplumun, gerek Güney, ve gereksede Kuzey'de değişen sosyal-ekonomik yapısı ve milyonlarca Kürdistanlı yoksulun talepleri böyle bir

gelişmeyi zorunlu kılmaktadır. Eğer, KUKH'nin önderlik sorunu, olumlu bir şekilde çözümlenemez, ve dün mücadeleye önderlik eden partiler, bugün aynı mücadelenin önünde engelden başka bir rol oynamadan, liderlik misyonlarını sürdürmeyi başarırlarsa, ulusal mücadelenin ağır bir darbe yiyeceğini vurgulamamız gerekiyor. Eğer, sömürgeci devletlerin empoze ettiği çözümlerin, Kürtlerin kendi çözümleri olarak kabul edilmesi gibi bir durum doğarsa, bundan sorumlu tutulması gerekenler, binlerce şehit veren Kürdistanlı halklar değil, ama, mücadeleyi bir çıkmaza sokan sözde liderlikler olmalıdır.

1990'lı yıllarda, gerek Güney, gerekse de Kuzey Kürdistan'da, Kürdistanlı kitleler sömürgeci devletler ile bir kutuplaşma içerisine girmiş ve bu süreçte, Kürdistanlı partiler kendilerini tarih sahnesinde aktif birer aktörler olarak bulmuşlardı. 1984'den beri, Türkiye'de sürdürülen silahlı mücadele ve Güney'de kurulan de-facto Kürt devleti kitlelerin ulusal-sosyal bilinçlerinin yükselmesi sürecinde önemli bir rol oynamıştır. 1991 Körfez savaşı sırasındaki ayaklanma ve sonrasında, Güney Kürdistan'dan Arap idare ayrılmak zorunda kaldı. Kürdistan toplumu bir yenilenme dönemine girerek içinde buldukları olumsuz ekonomik koşullara rağmen Kürdistan'ın inşasına girişti. 1992 yılında ilan edilen federe Kürt devleti bu anlamda önemli bir adımı temsil etmektedir. Aynı dönemde, PKK'nin Türkiye devletine karşı yürüttüğü mücadele yoğun bir safhaya ulaşmış ve Kürdistanlı güçlerin kontrolü altındaki bölgelerden söz edilmeye başlanmıştı. Uluslararası güçler, Kürdistan'ın önündeki tarihsel fırsatı, belki Kürtlerden de önce görerek böyle bir gelişmenin önünü kesmek için gerekli tedbirleri almaktan çekinmedi. Örneğin, Güney Kürdistan'ın Irak'a karşı uygulanan ambargo kapsamına alınması, pratikte, Kürdistan'ın hem Irak hemde uluslararası bir ambargoya rağmen yaşama savaşı vermesi gibi bir durumu beraberinde getirdi. Sınırlı mali ve ekonomik kaynakların dağıtımı konusunda birbirleri ile anlaşamayan ve kör bir iktidar mücadelesine giren Barzani ve Talabani güçleride, böylece birbirlerine karşı savaşmışlar, ve pratikte iki başlı bir yönetimin doğduğu bir sürecin yaratıcıları olarak öne çıktılar. 1995 yılında, Saddam Hüseyin'in askeri güçleri eşliğinde, Dohuk'u kontrolleri altına alan PDK güçleri belki kendileri için bir zafer kazandılar, fakat,

kêleka xwe re dane xuya kirin. Heger gotinên we bibin rapor, hûnê weke komplociyekî werin mehkeme kirin, heger hûn rexne bikin, û hinekî bi cesaret bin, destpêkê tiştê nabe, lê hûnê werin demxe kirin. Wê rojekê her tiştî li dijî we bikarbînin. Heger hûn gavekê pêştir biavêjin, û li derveyî rêxistinê muxalefete bikin, wê dewleta Tirk ji bo girtina we derkeve hemberî we. Heger hûn bixwazin biçin cem KDP û YNK, jixwe rêxistinên Kurd hemû dijminên hev in, hûnê bibin melzemeyeke baş ji bo teotiyên komployan. Heger hûn bixwazin werin Ewropa û dengê xwe li vir bilind bikin, êdî navê we dibe muxbîr. Wê tevayê rêxistinê tevî yaxcî û muxbîrên xwe têkevin pey we. Wê tiştê ku we kiriye deh qatên din jî were mezin kirin û belav kirin. Edî hûnê bibin mirovekî qaçax û xebata siyasî li aliyekî wê domandina jiyane ji bo we bibe pirsgirêkeke mezin. Em bibêjin ku, ji bo hûn nebin emê guran hûn li quncika xwe runiştin, dîsa jî we rehet bernadin. Li komele û çapemeniya wan hûnê bibin hedefê heqaret û gotinên ne xweş. Wê çîrokên nedîtî li ser we derkevin. Tiştê we kiribe û nekiribe, dîtibe û nedîtibe, wê li ser we bibe bar. Hedef tahrîk kirina we ye. Wê we bikşînin nava pevçûneke ku hûnê nikaribin tê de biserkevin.

MAFE MIROVAN

Gotina mafê mirovan, gotineke wiha ye ku ji aliyê rêxistinên Kurdî ve rojê bi sedê caran tê bikaranîn. Mafê wan heye. Ji ber ku dîroka gelê Kurd bûye dîroka bînpêkirina mafê mirovan. Lê pêwîste em hinekî bifikirin. Eger rêxistînek bi hêz bibe, hukumdariya herêman bike, bacê (vergi) kom bike, leşkeriyê bi mirovan bide kirin, jiyane di aliyê aborî û civakî de bide îdare kirin, ma ne pêwîste ku pîvanên mafê mirovan jî pêkbîne? Lê mixabin rêxistinên me ji bo xwe gotina mafê mirovan ji bîr dikin û nasnakin. Şertên şer yê giran û menfeetên rêxistinê yê pîroz dikin behane. Lê belê, ji ber ku kontrol li ser wan nîne, em dibînin ku rêxistinên siyasî ji dewletan bêhtir qesta mafê mirovan dikin. Li Başûrê Kurdistanê binerin. Ji aliyê dewleta Tirk, Îran û Iraqê ve jî tê bombe kirin. Her carê jî mirovên bê guneh jiyana xwe wenda dikin û gund wêran dibin. Li hêla din jî li şerê di navbera rêxistinên Kurdî de binerin. Di şerê KDP û YNK, KDP û PKK de bi hezaran mirov hatin kuştin. Yê ku jiyana xwe wenda dikin, piraniya wan jî ne ji hêzên çekdar in. Dibin navê milîsîyê de berê xwe didin gelê

sivîl. Mayinan bikartînin. Ji bo ku zîrê bidin hev, çî tiştê hovane heye bikartînin. Ev her sî rêxistin jî cîh nadin muxelefeta hundirîn. Di nava her sî rêxistinanan de jî dîktatoriya serokan dimeşe.

Dema mirov berê xwe dide çapemeniya Kurdî, weke rûşeyekê ye. Rojname bûne zimanê rêxistinanan. Muxbîr di derbarê muxalîf de malumatan kom dike. Nivîskarên quncikan, êrîşî kesên li hemberî rêxistinê dikin. Tû pîvaneke exlaqî nayê naskirin. Saziyên ku pêwîste hevalên xwe yê kar biparêzin, ji ber ku ji jor ve hatine avêtin, wezîfeya xwe pêknaynin. Mesele parlamentoya Kurdî heye. Dema ku şer çêdibe, çiqasî neheq be jî nikare PKK şermezar bike. Di nava parlamentoyê de, saziyeke ku Kurd serî lê bidin nîne. Yekîtiya rojnamevanan heye. Lê belê nikare alîkariya rojnamevanekî bike ku bûye hedefê êrîşeke neheq. Heger mirovên rêxistinê ew ji xwe re kirine hedef binivîsîn, pirtûkên wan tene qedexe kirin. Heger siyasetvan be, çêkirina civînan lê tê qedexe kirin. Eger bixwaze îdareya xwe ya aborî bike, nahêlin ku kar bibîne. Bi tehdîdan tîkilyên wî û Kurdan tene birîn.

Mixabin, di aliyê mafê mirovan de, rêxistinên Kurdî di bin sifirê de ne. Min mijara xwe jî bi taybetî ji bo vê rastiya ne xweş hilbijart. Ez dixwazim li vir hinekî li ser saziyên mafên mirovan jî rawestim. Ji ver ku rêxistin xwe di ber bînpêkirina mafê mirovan de berpirsyar nabînin, xwe li hemberî rêxistinên mafê mirovan jî berpirsyar nabînin. Ji ver vê yekê heznakin ku ev saziyên mafên mirovan dest bavêjin xebata wan û hesab ji wan bixwazin. Lê mixabin heta niha van saziyan jî ji xwe re nekirine kar ku biçin, sucên van rêxistinanan bişopînin û hesab ji wan bixwazin. Lê wezîfeyeke acîle ku ev sazî dest bavêjin rewşa rêxistinên siyasî û hesabê bînpêkirina mafê mirovan ji wan bixwazin. Ji bo rewşên bîrên Kurd jî, wezîfeyeke girînge ku ferqê nexer nava rêxistinanan û li dijî sucên wan mirovên Kurd biparêze û xwedî li mafên wan derkeve.

ENCAM

Ocalan bi operasyoneke neheq ya navnetewî kete destê dewleta Tirk. Mirov nikare zirufên ku tede dijî û mehkemeya wî jî bipejirîne. Dema mirov di aliyê hiquqê navnetewî de lê binere, divê yekser were azad kirin. Lê belê hîna hinek pirsên ku kesekî çareser nekirine hene. Ocalan di

zîndanê de bi çi awahî dikare rêkxistinê birêve bibe? Bi çi awahî dikare biryarên kûştina mirovan bide? Wî berê Kemalîzm weke faşîzmê didît, niha pesnê wê dide. Xebata avakirina dewleteke Kurdî ya serbixwe mehkum kir. Berxwedana çekdarî mehkum kir. Zirareke mezin da têkiliyên Kurdan yên navnetewî. Sînorên Mîsak-i Milli naskirin. Di aliyê siyasî de gotina Kurdistan red kir. Ji bo dewleta Tirk banga aştiyê dike lê belê li Başûrê Kurdistanê jî li dahola şer dide. Ji bo kesên ku ji rêkxistinê cûda bûne, doza cezeyên giran dike. Yên ku li dijî siyaseta wî derdikevin, wan weke muxbîran dibîne. Tiştê herî ecêb eve, ku Kurd û PKK li hemberî wê yekê dernakevin. Gelo ev bi çi awahî dibe?

Sedemê wê yekê ev rêkxistin û amadekariya sala ye. Zarokekî ku herdemê bi alîkariya hinekan bimeşe, dema ku destê wî were berdan xwe li ser xwe nagre û dikeve, dikare bimeşe lê cesaret nake. Bê Ocalan rewşa gelê Kurd û PKK eve. Li gorî ku PKK bê Ocalan maye, ma gelo nikare xwe ji vî terzê ku min behs kir xelas bike? Li gorî zirufan dikare. Lê belê pêwîste, bi vî terzî re hesabekî kur û dur bibîne, lazime kêmanî û sucên ku bi salan kiriye mehkum bike û konseptê îmralî jî red bike. Pêwîste pîvanên mafên mirovan yên navnetewî ji bo xwe jî bipejirîne û pêkbîne. Lazime dest ji şopandin û teşhîrkirina kesên ku ji rêkxistinê çûne berde. Pêwîste îtibara kesên ku di nava rêkxistinê de bi neheqî hatine kûştin li wan vegevine. Lazime li gel rêkxistinên din, piştgiriya konseptê netewî bike. Lazime xwe ji bo denetimê veke û rê bide muxelefetê.

Dema mirov li siyaseta PKK ya îroyîn dinêre, mirov dibîne ku yek gaveke wiha navêje, û niyeta wan tûneye ku bavêjin jî. Bi sedema girêdana bi îmralî ve her ku diçe bi dewletê ve têne girêdan. Di demeke wiha zehmet de rê li pêşiya yekbûna Kurdan tê girtin. Ji vî re ku PKK hîna jî rêkxistina herî bi hêze. Lê belê dewleta Tirk bi îsrar bêyî ku tiştêkî bide, dixwaze berxwedana Kurdan vala derxîne. Bi hêsanî rêkxistinên Kurdî bi hev dide şerkirin. Rêkxistinên Bakûrê Kurdistanê yên din jî gelekî bê taqet in. Muxelefeta PKK jî di nava zorî û zehmetiyên mezin de ye. Li aliyekî naxwaze perçebûnê di nava PKK de çêbike, li aliyê din dixwaze xwedî li qezencên PKK derkeve û hîna nû gavan davêje. Bi vî rengî pêvajoyên nakeve xizmeta Kurdan. Lê ez ji her tiştî bêhtir dixwazim balê bixşînim ser bînpêkirina mafê

mirovan û ezê dîsa li wê mijarê vegeirim.

Dibe ku çareseriyê pîrsa Kurdî dereng bimîne. Dema mirov li rewşa siyasî ya navnetewî û ya herêmê dinere wiha tê dîtin. Lê belê ev yek heqê bînpêkirina mafê mirovan nade rêkxistinê. Rêkxistinên ku pêşengiya çareseriyê siyasî dikin, divê ji her kesî bêhtir li ser wê mijarê hişyar bin. Ma emê her demê li hêviya wan bin ku wê yekê pêkbînin? Gelo wê tu caran saziyê ku wan kontrol bike newe avakirin?

Tê dîtin ku, wezîfe ne tenê dikeve ser milê rêkxistin û rewşenbîrên Kurd, wezîfe ya gel û tevayê saziyên navnetewî yên mafê mirovan e. Bêdengmayîna li dijî wê yekê zirareke mezin dide Kurdan. Encamê ku min ji tecrubeya jiyana xwe derxistiye ev e; yê ku di derbarê mafê kesên de ne hişyar be nikare mafên civakî jî biparêze. Ji bo rêkxistinên Kurdî di wê demê de wezîfeya herî acîl eve ku normên demokratîk di nava xwe de bidin runiştandin. Lazime tehemula hev bikin, xwedî li serkeftinên hev derkevin, mafê endamên xwe yê tevlêbûn û cûdabûnê bipejirînin, di aliyê mafê mirovan de xwe ji bo denetimê netewî û navnetewî vekin, li dijî şerê navxweyî derkevin, birêvebirî û îdareyên xwe kollektîv û demokratîk bikin. Heger van tiştan pêkbînin, dikarin bigihîjin têkiliyên siyasî yên hemdem. Jixwe milletekî ku demokrasîyê di nava xwe û têkiliyên xwe yên însanî de nede runiştandin, ew tu caran bisernakeve.

Hamburg, 17-19 Mijdar'00

Kürdistan Müziğinin Diliyle Politika Yapmak Ya Da Yapmamak

Ehmedê Sedef

Kürdistan müziği; tarih boyunca Kürdistan toplumunun yaşadığı zulmü, zorbalığı, acıyı, kederi, sevinci, aşkı, direnişi, iktidarı ve benzeri şeyleri dilden dile anlatır. Kürdistan toplumu tarih boyunca yaşadığı istilalardan dolayıdır ki, tarihini, kültürel birikimini yazıya aktaramamış; tüm bunları sonraki nesile bırakmanın yolu olarak dilden dile yayılan müziği seçmiştir. Ve bu yolla, yaşadıklarını dillendirmeyi, yaşatmayı, insanlığa haykırmayı bilmiştir. Geçmişte olduğu gibi bugün de bu yöntemi devam ettirmektedir.

Tartışmak istediğimiz ise, bir toplumun yaşadıklarını anlatan müziğin, yine o toplum adına hareket ettiklerini belirten parti ve örgütler tarafından ne kadar esas alındığıdır. Gerek bir bütün olarak Kürdistanlı örgüt ve partiler, gerekse bu yapıların kadroları Kürdistan'ın ruhu sayılabilecek olan müziğini, yani bu müziğin bir bütün olarak anlattıklarını özümsemedikleri ve siyasetlerine uygulamadıkları sürece; toplumumuzun dünyasıyla birleşmeler ve bu toplum tarafından kabul edilmezler. Bu beraberinde, bağrından çıktığı toplumun dışında kalmayı ve yabancılaşmayı getirir/getirmektedir.

Kürdistan müziğinin dili, kendisine has bir toplumsal yaşam felsefesini anlatır. Politikacılar bu anlatımı, içeriğinden ve dillendirmek istediği şeylerden bağımsız olarak ele aldıkları, sadece kulağa hitap eden hoş sesler ve sözler olarak algıladıkları sürece; toplumumuzun felsefesini ve psikolojisini anlayamazlar ve anlamaları da düşünülemez. Müzik dilinde anlatılmaya çalışılan toplumsal felsefeyi anlamayı başaranlar, Kürdistan toplumuyla politik

bağlar kurmayı da başaracak ve toplum tarafından kabul göreceklidir. Nitekim somut durum da bunu göstermektedir. Diğerleri, yani bunu başaramayanlar, yabancılaşmayı derinleştirerek sıradanlaşmaktadırlar.

Kürdistan toplumu, tarih boyunca yaşadığı bunca olumsuzluğa rağmen, kültürel yapısını koruyabilmiştir. Bunu, kültürünün bir parçası olan müzikde somut olarak görmek mümkündür. Müziğimizde çok derin felsefi düşünceler mevcuttur. Politika yapan kadrolar bunu anladığı ve kavradığı ölçüde, kendi toplumu adına politika yapmada başarı kazanabilirler. Aksi durum, havanda su dövmekten öte geçmez. Her toplumun bir somut gerçekliği olduğu gibi, Kürdistan toplumunun da kendine has bir gerçekliği vardır. Politika yapmak isteyen Kürdistanlı yapılar ve kadrolar, bu gerçeklere göre hareket etmek zorundadırlar. Sadece isimlerinde Kürdistan kelimesinin geçmesi, bu çizginin dışında duran yapıların kendi toplum gerçekliklerine yabancılaşmalarını durduramaz. Yapıların ve kadroların gerek özleri, gerekse biçimleri; bu gerçekliğe göre şekillenmelidir. Bu öz ve biçime uyarlananlar, politika üretebilmektedirler. Bunun dışında duranların ürettiği politikalar ise, Kürdistan toplumu dışındaki kesimlere hizmet etmekten öte bir işe yaramamaktadır.

Bu gerçekliği görememenin ve kavrayamamanın en önemli nedenlerinden biri, dışsal etkilerdir. Ve Kürdistanlı devrimciler kendilerini henüz bu dışsal etkilerden kurtaramamışlardır. Bu dışsal etkinin en önemli ayaklarından birisini, emperyalist-sömürgeciliğin kültürel entegrasyonu ve asimilasyonu oluşturmaktadır. Bir diğeri ise; egemen solun kültürel ve siyasal etkisidir. Bu ikincisi, özellikle ülkemizin dışında, sömürgecilerin topraklarında faaliyet yürüten kadrolarımız üzerinde oldukça etkilidir ve adeta bir hegemonyaya dönüşmüştür. Kürdistan dışına düşmüş devrimciler üzerinde bir hegemonya öylesine bir hal almıştır ki, Kürdistan devrimcileri ile Türkiye devrimcilerini birbirinden ayırt etmek adeta imkansız hale gelmiştir. Yaşam anlayışları, dünyaları ve argümanları aynılaştırmıştır. Kürdistanlı devrimciler bu aynılaştırma oranında kendi toplumlarına yabancılaşmışlardır. Ve bu haliyle Kürdistanlı devrimciler, "ne kiliseye ne de camiye yaranamamaktadır"lar. Kürdistan müziğini dinlemek ve anlamak bu hegemonyayı

parçalamanın önemli yollarından birini teşkil etmektedir. Anlamaktan kastımız, toplumsal felsefemizin kavranmasıdır. Müziğimiz, sözkonusu hegemonyanın parçalanmasının yollarını göstermektedir. Bu gizi çözenler, yabancılaşmayı aşacak ve toplumları tarafından kucaklanacaklardır.

Öte taraftan, egemen solun hegemonya çabalarından kurtuluş çabaları, yine egemen sol tarafından maalesef milliyetçilik olarak değerlendirilmektedir. Bunun altında yatan gerçek ise, egemen solun örgütlenme alanını, onların gözüyle pazarlarını kaybetmeleridir. İşte bu nedenledir ki, kendi toplumsal gerçekliği üzerinde yükselen Kürdistanlıları milliyetçi olarak değerlendirmektedirler. Şayet milliyetçilik, ulusal birliği ve kurtuluşu getiriyorsa; bu davranış sonuna kadar ilerici ve marksisttir. Bundan sadece onur duyulur, varsın birileri gocunsun!

Her ulus ve toplum kendi tarihsel gerçekliği üzerinde yükselmek ve hareket etmek durumundadır. Politikacılar da, bu gerçeklik üzerinde politika yapmak zorundadırlar. Zaten bu gerçekliğin dışında davrananlara, toplumları bu izni veya şans vermez. Nitekim vermiyor da... Bu gerçeklik sadece Kürdistan'a has bir gerçeklik değil, tüm dünya toplumlarına has bir olgudur. Bunun dışında duran çalışmalar, Kürdistan'ın gerekliliklerini saptırmaktan başka bir çaba değildir. Az çok tarihsel bilgisi olanlar, bahsettiğimiz gereklilikleri; Lenin'in Rusya'sında, Mao'nun Çin'inde, Ho Şi Minh'in Vietnam'ında, Eñcer Hoca'nın Arnavutluk'unda, Kastro'un Küba'sında ve Tito'nun Yugoslavya'sında göreceklerdir. Bu önderlerin tümü, kendi toplum gerçeklikleri üzerinde hareket ederek başarıya ulaştılar. Bu anlamıyla bunların tamamı da milliyetçiydi. Zaten başka toplumların gerçekliği üzerinden hareket etmiş olsaydılar, başarmaları da imkansız hale gelirdi. Ki bu başarısızlıkların örnekleri de azımsanmayacak kadar çoktur. Bu nedenlerledir ki, Kürdistanlı politikacılar da kendi toplumlarının verili koşullarından hareket etmek zorundadırlar. İşte üzerinde hareket edilmesi gereken sözkonusu gerçeklik, çok çıplak bir şekilde Kürdistan müziğinde gizlidir. Ve bunu en iyi bilenler, topraklarımızda yaşayan toplumumuzdur. Parti, örgüt ve kadrolar, kendi toplumsal gerçeklikleriyle yüzleştikçe, nerede durduklarını ve nereye ait olduklarını göreceklerdir.

Bir kadronun hayali, yaşamı ve dünyası ne kadar Kürdistanîyse, o kadar Kürdistan toplumu adına siyaset yapma şansına sahiptir. Parti, örgüt ve kadroların "sosyalist", "komünist" vb. sıfatları taşımaları, siyaset yapma şanslarını arttırmaz. Ve bu, hiçbir şey ifade etmez. Dönemsel gelişmelere göre toplumlar, talepleri konusunda seslerinin düzeylerini değiştirebilirler. Bu toplumsal psikolojiyle ilgilidir. Yapılar, bu durumu değiştirmek için dayatıcı olamazlar. Ancak, sözkonusu taleplere yön ve biçim verebilirler. Bu, pratikte öncülüktür. Talep toplumdan yükseldiğinde, öncünün yapması gereken, o talebin getirisini ve götürüsünü topluma gösterebilmektir. Toplum ikna olduğu oranda, doğrular yönünde hareket de kazanacaktır. Bunu görmeyen ve buna uygun davranmayan yapılar ve kadrolar, toplumdan dışlanmayla karşı karşıya kalırlar.

Toplumsal politik taleplerin neden değişikliğe uğradığını anlayabilmek, o toplumla içiçe yaşamaktan; toplumun sevincini, hüznünü, heyecanını, coşkusunu, aşkını, sıkıntısını, acısını anlamaktan geçmektedir. Tüm bunlar vb. hissedilmeden, anlaşılardan politika yapmaktan ve toplumu anlamaktan bahsedilemez. Bundandır ki, formal marksist yaklaşımla toplumlar anlaşılabilir diyorum.

Toplumlara "dışarıdan bilinç götürme" anlayışıyla, o toplumlar örgütlenemez. Bu yönlü çabalar, hayalden ve mitomaniden öteye geçemez. Elbette bu yaklaşım da bir siyaset tarzıdır ama, ne var ki somut olgulara dayanmaz. Kürdistan dışında politika yapan yapı ve kadroların ürettikleri "kurtuluş teorileri", hep dünyadan esinlenerek yapılan teoriler veya formal marksist yaklaşımla üretilen teorilerdir. Oysa ki, politikanın diyalektik bir öz kazanması, ancak somut olgulardan hareketle mümkündür.

Kendi toplum müziğinin anlattıklarıyla hareket etmeyenlerin yaptıkları politikalar da elbette soyut kalacaktır. Sözkonusu politik anlayışın kendi toplumuna ait olması da düşünülemez. Bu, zorla da elde edinilmesi mümkün olmayan bir şeydir. Politikanın somuta tekabül etmesi ve yabancılaşmayı kırması, o toplumun bizzat içinde yaşamasından geçmektedir. Unutmamak gerekiyor ki, "insanların düşüncelerini belirleyen şey, maddi yaşamlarıdır". Kürdistan dışından Kürdistan için siyaset yapanların teorileri, anlatmaya çalıştığımız nedenlerledir ki, hep etlektik kalmaktadır. Bu etlektik düşünceler, toplumla birlikte

değişmeyi hedeflemez, toplumu kendisine benzetmeyi hedefler. Bu başarılamayacağı içinde, bir şeylerin şahsında topluma içten içe tepki duyulur. Çünkü, kabul edilmek istenmeyen şey, o toplumun kendi içinde taşıdığı doğru ve yanlışlar, ileri veya geri düzeyleridir. Dışardan siyaset yapanların tek doğruları, toplum dışı duran kendi doğruları, yaşam tarzları, felsefeleridir. İşte bunlar sözümona politika yaptıklarını sanırlar, ama çabaları kendilerini yaşamaktan ve yaşatmaktan başka bir şey olmayan çabalarıdır. Elbette bunların hiçbir zaman Kürdistan toplumunun bir parçası haline gelmeleri düşünülemez. Buna rağmen toplumumuz bu kadroları dinlemekte bir sakınca görmez. Yalnız görülmesi ve pay çıkarılması gereken yan, toplumun bunları dinlediği halde, yaşamlarında bunların söylediklerini hayata geçirmeleri noktasıdır. Toplum karşısındakilerin neyi temsil ettiğini gayet iyi bilir ve bunu doğal karşılar. Bu tüm toplumlar için geçerlidir. Doğal olmayan yan, toplumun bu akılcı davranışına rağmen, o topluma yabancılaşmış kadroların bunu anlayamaması ve çizgilerinde ısrar etmeleridir.

Kürdistan toplumuna yabancılaşmış bir Kürt ya da bir Türk, Kürt'ün dünyasını istese de anlayamaz. Aynı şekilde, Türklere yabancılaşmış bir Türk ya da bir Kürt Türk'ün dünyasını istese de anlayamaz. Çünkü, toplumların tarihsel ve toplumsal şekillenmeleri farklılık arzeder. Bu nedenle, Kürdistan toplumuna yabancılaşmış bir Kürdistanî örgüt ya da parti veya bir Türk sol partisi, Kürdistan toplumunun dünyasını ve politik ihtiyaçlarını anlayamayacağı için; üretecekleri politikalar, toplumumuzun gerçekliğiyle örtüşmeyecektir. Bu tip yabancılaşmış yapıların yapmaları gereken en doğru şey, toplumların bağırmasına dönmek veya şayet bir başka toplumdan ise enternasyonalist dayanışma temelinde görevlerini yerine getirmektir. Ama her şeyden önce, Kürdistan toplumunun tercihlerine ve mücadelesine saygı göstermeleri gerekmektedir. Bunun dışına çıkarak toplumumuz adına siyasete soyunanlar, toplumumuzun bilincini bulanıklaştırmaktan öte bir şey yapmamaktadırlar.

Kürdistan'a yabancılaşmış parti, örgüt ve kadroların, toplumumuza verebilecekleri bir şeyleri yoktur. Bu kesimler sömürgeci metropollerdeki apartman dairelerinden bir şeyler yapılabileceğine gerçekten

inanıyorlarsa, büyük yanığı içindedirler. Aynı şekilde emperyalist metropollere yerleşerek, buraları birer çekim merkezi haline getirenler; Kürdistan merkezli mücadeleyi baltalamaktan öte bir şey yapmamaktadırlar. Diplomatik faaliyetler dışında Avrupa merkezli faaliyette bulunmak, sözkonusu çevreleri tatmin etmekten öte bir sonuç doğurmayacaktır. Tatmin olacak çevrede, apartman sosyetesinin ruh halini taşıyan Kürt kesimleri olacaktır. Zaten bu kesimlerin devrime ihtiyaçları yoktur. Aynı şey, sömürgeci metropollerini merkez-mekân haline getirenler içinde geçerlidir. Sömürgeci metropollerde yaşayanların dünyaları, perspektifleri, ilişkileri, argümanları ve yaşam tarzları; egemen solun bir karikatüründen başka hiçbir şeydir. Kullandıkları mücadele dilinde de bunu rahatlıkla görebiliriz. Bu nedendir ki bu kesimler, Kürdistan'ın devrim dinamikleriyle bir türlü buluşmamaktadırlar/buluşmak da istememektedirler. Buluşulan kesimleri de hızla kendilerine benzetmekte veya bunu başaramadığı noktada dışlamaktadırlar.

Durum böyle olunca, Avrupa'yı veya sömürgeci metropollerini kendine merkez-mekân seçen parti, örgüt veya kadroların ilişkide olacakları çevreler de, kendilerine uyarlı olmak durumundadır. Dışında duran kesimlerle ise, sürekli çatışma halindedirler. Özcesi, apartman sosyetesini kültürüne bürünmüş olan kesim, devrimin dinamik gücü olan yoksul kesime karşı sürekli suçlayıcı yaklaşmaktadır. Çünkü hayal dünyaları, özlem ve talepleri farklı olan bu dinamik kesime entergre olmaya engeldir.

Kürdistan davası çok büyük bir davadır. Büyüklüğü kadar, bu işe soyunanların sırtınada çok büyük yükler bindirmektedir. Bunu kavrayamayan, kavramak istemeyen; kendisini buna göre biçimlendirip konumlandırmayanlar; dönen mücedele çarkının büyük dişlileri arasında öğütülmekten kurtulamayacaklardır. Bu davanın büyüklüğünün ve getirdiği ağır yükün altından kalkmanın tek yolu, Kürdistan toplumunun kendi somut gerçekliği üzerinde ulusal birliğin örgütlenilmesidir. Başarı bu perspektifte örgütlenildiğinde gelecektir. Egemen solun perspektifi ve argümanlarıyla Kürdistan toplumunu örgütlenemenin imkanı yoktur.

Emperyalist ve sömürgeci metropollerdeki "Kürdistanî" örgüt ve partilerin kendilerini yenilemek ve değiştirmek gibi bir dertleri varsa; varlık nedenleri olan toplumun bağrına

dönmelidirler. Yenilenmenin yolu buradan geçmektedir. Kürdistan dışında durarak yenilenmenin olanağı yoktur/olamaz da... Yenilenmek, sadece kadroların görev yerini değiştirmek ve benzeri işlemler yapmak değildir.

Yine, yenilenmek, eski anlayışı yeni kadrolarla sürdürmek de değildir. İdeolojik, siyasal ve örgütsel yenilenme, yeni perspektiflerle ve yeni kadrolarla kendi topraklarına dönmede durmaktadır. Yani yenilenme, Kürdistan'ın somut gerçekliğine dönerek politika yapmaktır.

Kürdistan'ındışına düşen kesimler, maalesef bunu göremedikleri için, yenilenme dedikçe, Kürdistan gerçeğinden daha da uzaklaşmışlardır. Dün sömürgeci metropoller merkez-mekân edinenler, yenilenme adı altında şimdi de Avrupa'yı karargah haline getirmektedirler. Kürdistan toplumundan yüzlerce kez daha uzaklaşmışlardır. Gidişat Kürdistanlıların bulunmadığı alanlara doğru hızla ilerlemektedir. Bu tür "yenilenme"ler, Kürdistan'dan uzaklaşmayı aşmış, artık Kürdistanlılardan uzaklaşmayı getirmiştir.

Elbette Kürdistan müziğini teknolojik araçların yardımıyla bu tür uzak alanlarda da dinlemek mümkündür. Hatta birakalım kaset veya CD'den bu tür müzikleri dinlemeyi, bizzat ozanlardan da bu tür müzikler dinlenebilir. Bu tür nostaljik dinletiler, yasaksız ortamlarda geliştiği için daha büyük keyif de verebilir. Fakat bunları bu alanlarda dinlemek, insanı, toplumsal felsefeye göre biçimlendirmek için yeterli değildir. Sözkonusu yaşam tarzının bu tip yerlerde geliştirilmesi düşünülemez. Bu durumda da dinlenenler, hoş seslerden ve ritimlerden öteye gidemez.

Ülkemizin dışına düşmüş yapıların ve kadroların ayakları kendi ülke topraklarına basmadığı için, örgütlendikleri zemin de sürekli kaygan olmaktadır. Bu tür bir örgütlenme buz üstünde ev yapmaya benzetilebilir. Yapılan evin temelleri toprağa basmadığı için, "bahar"la birlikte yapılan evin yıkılması kaçınılmaz olacaktır. Bu, kendini tekrarlayan ama yenilemeyen sürekli bir gidişattır. Yapılar, zemin incelemesi ve değişimi yapmak yerine, sürekli evin yapıldığı malzemeyi kontrol etmektedirler. Kuşkusuz evin yapıldığı malzemenin önemini yadsımıyoruz ama, unutmamak gerekir ki; temel sağlam bir zemine basmadıkça, malzemenin sağlamlığının bir önemi de kalmaz. Her seferinde yıkılan ve yeniden yapılmaya çalışılan bir evin malzemesinden

de sürekli kayıplar verilmesi kaçınılmazdır. Hatta bir süre sonra, kullanılan malzemeyle o evi bir daha kolay kolay yapamaz hale geliriz. Sonuçta da evin içinde barınanlar, kendilerini kış ortasında sokakta bulurlar. Bir süre sonra girilen bu sonuçsuz çalışmalar sayesinde, insanlar, sağlam yapılara bile güvenemez hale gelirler. Elbette bunun suçu güvensizlik duyan insanlarda değil, o insanlara sürekli güvenilmeyen evler yapanlardır. Bu insanların evin yapımında hiç mi suçu yoktur? Elbette bunu savunmuyoruz. Herkesin yetkinliği oranında suçu vardır. Asıl olan ise, mimar ve mühendislerin bu hataları görememeleri ve hatalarında ısrar etmeleridir. Hiç bir evin yapımında, çalışanlar suçlanamazlar. Eğer yapılan hatalar görülürse ve bu hatalar tekrar edilmeyerek sağlam binalar inşa edilirse, başarı da kaçınılmaz olacaktır.

Yenilenme, ana toprakların sağlam zemini üstünde mümkündür. Yenilenme, kendini sürekli üretebilen ve yenileyebilen dinamikler üzerinde gerçekleştiğinde, yapılar gerçek misyonlarına ve fonksiyonlarına kavuşacaklardır. Diğer türlü, yani buz üstüne kurulan evler misali gerçekleştirilen yenilenmeler heyhude çabalarlardır. Buz üstünde ev yapa yapa, bunun doğruluğuna inanan kadrolar, artık zehirlenmiş kadrolardır. Bu nedenle, bu zehirden kurtulmanın yolu, ana topraklarda yeni kavga dinamikleriyle buluşmaktan geçer diyoruz. Doğru konumlanmalar, doğru politikalar ve doğru kadrolarla yapılacak doğru çalışmalarla başarı gelecektir.

Sorum birazda tüm bunların bilinmesinden öte, yaşama geçirip geçirmemesiyle ilgilidir. Avrupa'yı ve sömürgeci metropoller merkez-mekân edinen, apartman sosyetesinin küçük burjuva kültürü ile yetişenlerin, çalışmalarında dünden farklı bir sonuç elde edemeyeceği ve hatta daha kötü noktalara varacakları söylenebilir.

Yapılandırma ve yenilenme, müziğin taşıdığı toplumsal felsefeyi politik sanatla yaşama geçirecek ehil insanlar, devrime ihtiyacı olan ve mücadelenin dinamiği olan insanlardır. Bu insanlar üzerinde yükselecek bir yapı başarıya ulaşabilir. Diğerleri ise, dinamikleri belirleyen değil, ancak çeper olabileceklerdir. İşte böylesi bir yapı, yıkılmak istense de kolay kolay yıkılmayacaktır.

Toplumsal örgütlenme ve mücadelede merkez-mekân, merkez-çevre, çevre-merkez ilişkisi ve bağlantısı iyi bir tarzda örüldüğü ve oturtulduğu zaman; parti, bir aksiyon haline

gelecektir. Bunun yanında, bu aksiyonu besleyen bilimsel dünya görüşünde hareket eden ve toplumsal gerçekliğe göre politika üreten bir tarz, kendisini ve kadrolarını sıradanlaşmaktan kurtarabilir. Adına mücadele ettiği toplum içinde yaşam bulur ve toplumsal misyonunu üstlenebilir.

Otuzbeş milyon nüfuslu ve sınıflı bir topluma sahip olan Kürdistan, ne kadar güçlü olursa olsun hiç bir yapı tarafından tek başına örgütlenemez ve ulusal birliği sağlayamaz. Bundan dolayıdır ki ulusal kurtuluş sürecinde, her sınıfı temsil edecek yapılar bulunacaktır. Bu, kaçınılmaz bir durumdur. Gerek ulusal kurtuluş sürecinde ve gerekse de sonrasında, çok partili bir sistem anlayışını savunmak, sosyalist dünya görüşü açısından da doğru olanıdır. Pratik tutumumuzu da buna göre belirlemeli ve ben merkezci anlayışları hızla terketmeliyiz. Çok partililik içinde ulusal birlik anlayışı, ancak sosyalist demokrasi anlayışı ve yöntemiyle çözülebilir.

Kürdistanlı parti ve örgütlerin, çeşitlilik ve renkliliklerin bir arada yaşayabilmesi yönünden de müziğimizden alacakları çok dersler vardır. Kürdistan müziği, bu özelliğiyle de toplumun her kesimine hitap etmektedir. Ve farklı dinleyici kesimlerine hitap eden bu müziklerin hiçbiri, birbirini dışalamamaktadır. Toplum bu müzikleri dinlemekten zevk alır ve bir zenginlik kaynağı olarak görür. Kürdistanlı yapılar da, birbirlerini, Kürdistanî ve Kürdistan için oldukları sürece zenginlik olarak görmelidirler. İlişki ve ittifaklar da buna göre şekillendirilmelidir. Çünkü toplum adına birliği sağlayacak olanlar, parti ve örgütlerdir. Toplum, birliğini kendiliğinden kuramaz. Bu nedenle, bu toplum adına birlik oluşturanlar, birlik oluşturmada o toplumun hoşgörüsünü ve yaşam felsefesini esas almalıdırlar.

Kürdistan'ın yapı ve kadroları, Kürdistan'ın ekmek ve su kadar ihtiyaç duyduğu özgür eleştiri, demokrasi kültürü ve siyasal özerklik ihtiyaçlarını, tıpkı müziği gibi benimsemeli ve yaşamlarına yerleştirmelidirler. Bu başarılmadan, toplum ve bireyleri, yapıların tonlarını birbirinden ayırtedemez. Bu farkında olmama, doğru kararlara varamamayı da beraberinde getirir. Her toplumsal mücadelede olduğu gibi, Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde de toplumu özgürleştirme ve özneleştirme görevi, politik parti ve kadrolara düşmektedir. Bunun içinde bu yapıların ve kadroların, kendi toplumlarının diğer temsilcileriyle yan-

yana yürümeği öğrenmesi gerekir.

Toplum ile parti ve kadro ile parti arasındaki ilişki diyalektik bir biçimde ulusal ve toplumsal gerçekler üzerinde inşa edilerek kurumsallaştığı zaman, mücadele sürekli kendisini değiştiren ve dönüştüren bir hal alır. Kurumsallaşmanın yönetsel zemini sosyalist demokrasi üzerine oturduğu zaman, kendisiyle birlikte örgütsel mücadele yeteneklerinin doğalında açığa çıkmasını sağlar. Yani kimin müzisyen, kimin ozan ve kimin hangi dönemlerde vokalist olacağını açığa çıkarır. Bu anlamda görülmeyen yetenekler görülmüş, kendisini gizleyen yeteneksizler de açığa çıkmış olacaktır. Bunun yaşama geçirilmesinin en iyi zemini, her zamanki gibi ana topraklar olacaktır.

Kürdistan dışına düşmüş yapılar ve kadrolar, şimdiye değin gerçek manada Kürt müziğinin toplumsal felsefesinin diliyle politika yapmadılar. Bunların bugüne kadar yaptığı, "enternasyonellik" adı altında Rodrigo'un, Çaykovski'nin, Mozart'ın müzik felsefesiyle politika yapmaktı. Bu Kürdistan dışına düşmenin getirdiği doğal ve aynı zamanda ters bir sonuçtu. Çünkü, doğru politika evrenselden yerele değil, yerelden evrensele ilerleyendir. Üzücü olan yan ise, bunun hala devam ettirilmesidir.

Toplumsal mücadele sırasında yaşamın her alanında politik üretim yapmayan kadroların öznelliği, tartışma konusudur. Bunun yanısıra, örgütlenme misyonu olmayan ve buna hizmet etmeyen politikaların mücadelede çok fazla değeri yoktur. Bu nedenle örgütlenme mücadelesinde ise uygun politik kadrolar görevlendirilmediği sürece, toplumsal enerji boşa gidecektir.

Siyasal mücadeledeki politik üretimde kadrolar, davranış ve anlayışlarını üretilen politikalara uyarlamak; içinden çıktıkları ve adına politika yaptıkları toplumsal gerçeklerle çatışmamak zorundadırlar. "İlercilik" adı altında toplumsal gerçekleri by-pass etmeye kalkarlarsa, üretilen teorilerin hiçbiri toplumda yaşam bulmaz. Üstelik bu kesimlerin, toplumla ve dolayısıyla mücadeleyle bağları kopacağı için marjinalleşmeyle karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz olur. Kısacası varlıkları kendileriyle sınırlı kalır.

Örgütlenme mücadelesi, kolektif sistem anlayışına dayanmalıdır. Esas olarak bu sistemin dayanacağı yönetsel mekânizma, demokratik işlerliktir. Bununla birlikte, zorunluluktan doğan hiyerarşik yönetsel işlerlik bunun dışındadır. Mevcut gizemli

gengeşî

örgüt ortamlarında, kişilerin düzeyi ne olursa olsun, verilen yüksek görevleri kabul etmekte ve bunu kendi kişisel kariyeri için kullanmakta; kariyer amacın yerine geçmektedir. Sözünü ettiğimiz mekânizma ise, bütün alanlarda ve kurumlarda işletildiği zaman kendini dayatmalar son bulacak, işe uygun olmayan ve olumsuzluklarını gizleyen kadrolar açığa çıkacaktır. Kollektif anlayış ve demokratik işlerlik içinde, hiç kimse hak etmediği bir yere gelemeyecektir.

Ayrıca, örgütsel birliği sağlayamayan yapıların, ulusal birlik konusunda yapabilecekleri şeyler sınırlıdır. "Yaz askerleri ya da güneşli gün yurtseverleri ardında olduğu ekonomik, toplumsal ya da başka ilerleme biçimleriyle uzlaştığı zaman, şu ya da bu iyi davaya kucak açar ama, elverişsiz olduğu zaman onu bırakan bir oportünüstür." belirlemesi, Kürdistan dışına düşen ve mültecileşen politikacıların durumunu özetlemektedir.

Sonuç olarak, Kürdistan müziğinin toplumsal felsefesinde ulusal birlik teması çok güçlü ve derindir. Toplum, bu yolla adeta tüm dertlerini müzik diliyle haykırmış ve haykırmaktadır. Fakat bugüne kadar parti ve örgütlerimiz bunu bir türlü ciddiye almamıştır. Politika sanatını, ulusal birliği sağlamada kullanamamışlardır. Oysa ki, içinden çıktıkları toplum, tüm çeşitliliğin ve renkliliğini müziğe yansıtarak ve tüm bunları dinleyerek bunu başarmıştır. Bunun politik arenada da yaşama geçirilmemesi, parti ve örgütlerin kendilerini merkez alan yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır. Toplumun birlik özlemini ve talebini bir kürt ozanı çok güzel şekilde şöyle dile getirmektedir; **"pênus û kağizek bînin binivînin serok û rêberê me kurdan lihev bicivînin dê bila ji halê ma kurdan re çarekî bibînin, ji dinya alemê ra binivînin me ji bin vî bindestiyê derînin havar havar..."** sorun, bu benzeri parçaların dillendirdiği toplumsal taleplere ve felsefeye göre politika yapıp yapmamakta durmaktadır. Bu, bir politik tercih sorunudur.

Fakat unutulmaması gereken en önemli nokta, kesin toplumsal yasalardan olan "herkesin hayat hakkı, mücadele gücü kadardır" noktasıdır.

20.2.2000

Awirek

Ronî Acar

Xwendevanên hêja,

ev nêzîkî çar sala yê min dest bi nivîsa Kurdî (bi zarava Kurmancî) kirîye. Di destpêkê de ez gelek di dubendîyê de mabûm, bê ez nivîsên xwe bi zimanê Kurdî yan bi zimanê Tirkî bikar bînim. Min gelek di derheqê vê babetê raman û bi dost yên xwe re danûstenê kir (Ez naxwazim li vir navê wan hemû ya bi rêz bikim, lewra tenê spazî ji gişare pêşkeş dikim) Têna gotin ku, mîrov bi kîjan zimanî baş dizani, divê ew bi wî zimanî jî binivîse, lewra ramanê xwe çêtir dikari bîne ziman

Xwendewanên delal, bi rastî jî gava mîrov bi zimanêkî baş nizanibe, nikari jî binivîse. Lê bi ramana min, baş zanabûnazimanekî jî têra nivîsandinê nake. Divê ji zanabûna ziman pêve, pênuşekî (qelemekî) xurt û agahdarî û zanîyarek jî di derheqê babeta nivîsê hebe. Mîrov dikari bêje van hersê bingehana têra nivîsandinê î dike; herçiqwas hinî niqteyên din hebe jî, ev her sê niqteyana bingeha nivîsekê ye.

Lê hege em li dû van gotinana herin, divê tu kes bi zimani Kurdî nenivîse. Lewra em hemû nivîsar yên Kurd, zimanên Tirkî, Farsî û Erebi jî zimanê xwe nî zikmakî (Kurdî) çêtir dizanin. Ez dibêjim ji bo na ku statuya Kurda hinekî rewşekî taybetî ye, divê Kurd herçiqwas ziman yên din ji a Kurdî çêtir jî dizanibin û heger dikaribin bi Kurdî binivîsin, divên sefeberî nivîsa Kurdî bibin. Û bê tirs binivîsin û zimanê xwe bikin zimanê rojeyî. Çima ku ziman di hebûna netewetîyê de bingehakî girînge (ez dibêjim bingeha yekemîne), divê em Kurd bi vê bîr û bawerîyê dest bavêjin zimanê Kurdî û di jîyana xwe de wê bikar bînin. Lewra zimanê jînde û bazirganî, bi gotinek din zimanê rojevî, pêşve derî. Ez bi kurtayî dixwazim bêjim, em Kurd me hemû tiştên xwe

wendakirîye. Çi girêdayî kurdâtîyê hebe ji me bi zor hatîye stendin, tenê zimanê me maye û îro ew jî ketîye rewşekî xerab. Di vê bûyerê de jî lîstikên gelek mezin li ser me Kurda heye, li dijî van lîstikana pêvîste ku em di berxwe bidin û vejînekî bê raweste li darxin.

Ji bo na pêşvebirina zimanê Kurdî pewîste ku Ronîkber û zimanzane yên Kurd bê tirs têkevin şorêşê; şoreşa pêşvebirinazimanê Kurdî. Dewlemendî ya zimanê Kurdî bi kar anînê xwuya dibe û pêşve diçe. Ji bo na ku em netewekî bê dewletin, sazîyên me nî netewe ku di jîyana me de otorîteya wan hebe jî tune ye. Em kêmasîya van sazîyana di zimanê Kurdî de jî pîrr eşkere dibînin. Îro di Kurdî, bi taybetî jî di Kurdîya nivîskî de hîna yekitîyek me ne di gramatikê û ne jî di Alfabe-yê de çênebû ye. Ev kêmasîya di hemû zaravên Kurdî (her çiqwas Soranî hinekî pêşve çûbûye jî) de heye. Di vê bûyerê de dikarin rêxistin, Partî û sazîyên Kurda rolekî dîrokî bileyzin. Lê sed mixabin ku rêxistin, hêz, Partî û sazîyên Kurda hîna ev rola xwenî dîrokî bikar ne anîne. Ez hêvîdarim ku di dihatûya me de ewê gavên girîng bînin avêtin û ji Kurdî re pewîstî ya ku ji re divê, ewê bêne kirin.

Di derheqê zimanê Kurdî de zimanzane û tekoşerê Kurd Dr. Nurdedîn Zaza dibêje:

Gelî Kurdan!

Eger hûn naxwazin ji hev taromar û winda bibin, berî hertiştî, zimanê xwe bixwînin û bidin xwendin.

Lê eger dixwazin xwe nas bikin û xwe bidin nas kirin û hez kirin, û bi hevaltî û dostanîya milletin din re pêş ve herin, û bi rûmet û serbilind bijîn, dîsa zimanê xwe bixwînin û bidin xwendin.

(Destana Memê Alan, Weşanên Bahoz 1973)

00-12-22

Kurdistana Federatif û goşt yên bi nexweşî

Ronî Acar

Sal 2098. Ji demsal Buhar, ji mehan Nîsan e. Piştî sê rojên din sazkirina 50 salî ya Kurdistana Federatif e. Ji sedemê cejna Netewî hemû dibistan û sazîyên netewî di amadekirina pîrozayî yê dene. Lewra gelê Kurd cêjna xwe ya mezin û taybetî mîna cajna Newroz pîroz dikî. Li her çar alî yên Navçeyên Kurdan **Goran, Kurmanc, Soran** û **Zaza**, gel bi destpêka amadekirina cejnê kiriye. Bi taybetî amadekirina mezin îsal li Suleymanîyê, peytxta Soran e. Ji lewra her sal pîrozî ya mezin î navnetewî li peytextekî federela Kurdistan tê pîroz kirin, îsal cejna mezin li peytexta navce ya **Soran** e. Ji bona vê yekê ji hemû welatan mîvan hate dawet kirin û bi rûmetîya mevanperwerîya Kurdî wê ewan bêne bi cîh kirin..

Di cîhanê de Kurdistan ji alî dewlemendî û xweşîya xwe de bi nav û deng e. Ji lewra dewlemendî ya Kurdistanê, ji hemû alî yên cîhanê mîrov dixwazin bên Kurdistan û jîyana xwe li vî welatê wek biheşt bidomînen. Bi taybetî jî ji parzemîna (qita) Ewropa ku di vê demê de di rewşekî gelek xerab deye. Hatîye merhelakê ku hemû mirov yên Ewropa ji xwe re jîyanekî xweş û bi garantî digerin. Çîroka me di vî warî de dest pê dike. Çîroka xortekî pênaber...

Tav çîrûskê xwe ji pencerê dida hundir; ronkayî û xweşî tanî odê. Xweşî û ronkayî mîna jînakî nuh. Jîn ji nuh we şîyar dibû. Li dû rawestayekî dirêj û dijwar. Mîna li dû tarîyê hatina ronayî; Jînekî nuh... Hatina li dû zifistanê buhar. Wek ku bav û kalanê me gotine. "Jîyan bi domê." Bi rastî jî doma jîyanê xwe dîsa xwuya dida. Li du ew zifistana dijwar, va dîsan Buhar, pîrozî ya xweşî yê bi xwe rê tanî.

Seat ya bibû heyst û nîv yan na. Bawer li ber masa xwe rûniştî, kaxizên li ber xwe bi kûrî û hûr dixwend. Xwe wilo dabû naveroka nivîsa li ser kaxiz hayê wî jê çê nebû, ku derî vebû û xortek kete hundir.

"Rojbaş" got. Xort. Bi zimanekî xweş û dengê nerm. Ev dengê nerm û xweş Bawer ji bêhayî ya xwe şîyar kir. Gava Bawer serê xwe rakir û li îstîkameta derî nerî, li ber devê derî Xortekî ciwan li dora 18 yan 19 salî dî.

Xort:

"Biborîne derî vekirî bû, ji lewra min li derî nexist û ez ketime hundir." Bi Kurdî yekî zelal û zorê dida xwe ku biyanî bû ya xwe di axaftina xwe de veşêr e.

Bawer hêdî ji ser kursîya xwe rabû û destê xwe dirêjî xortê ciwan kir û bi rûkenî bersiv dayê.

"Rojbas tu bi xêr hatî. Fermo!"

Xortê ciwan:

"Navê min Jan e (Jan navekî Almanî ye û Yan tê xwendin). Ez hêvî dikim ku ez rast hatim. *Evdera Buroya Mafên Mîrova yên Navnetewîye ne?*"

Bawer bi rûkenîya dîsa bersiv dayê.

"Belê, Tu rast hatî. Buroya Mafên

Mîrova yên Navnetewî evdera ye. Navê min Bawer û ez hemxebatkarê vêder ê me.Fermo, rûnê." Hêdîka kursîya ku li alîye dinî masê bû, bi destê xwe jê re anî û li hêla rastê cîh daye.

Jan:

"Ez hêvîdarim ku hûn dikarin alî min bikin!"

Bawer:

"Hege tu bibêje pirsê te çî ye, ez dikarim bersivê jî bidim; bê em dikarim alîkarî ya te bikim yan na?"

Gava Bawer di axifî çavê Jan mezin bû, ronkayî belav kir. Mîna ku ji nuha de ji hemû pirsên xwe çareserî dî be. Keserek kûr kişand û kaxiza destê xwe dirêjî Bawer kir û dest bi axaftina xwe kir:

"Weke hûnê di navnasîya min de jî bibînin. Navê min Jan Altmann e. Ev penc salê min e ku ez li Merdîn ê bi penaberi dijîm.."

Bawer destê xwe dirêjî wî kir û kaxizan jê stend. Li dû behndanekî kurt Bawer li wî vegeşîya:

"Te serîdan ji bona peneberî li vêderê, li Merdîn ê kir?"

Jan: "Na. Min li **peytext**, li *Amed* ê kir. Ez nêzîkî deh rojan li *Amedê* mam. Lewra li wê der gelek penaber hatibû nikarîbûn me hemûya li *Amedê* bi cîh bikin. Gelek ji me belavî bajarê din kirin û min jî şandin vê derê."

Bawer

"Li dû serîlêdanê bersiva yekân ji tere hatî?"

Jan :

"Belê. Li dû ku min ji bo na peneberî serîlêda, piştî çar mehan red a min î yekan hat. Abûkatê min li dijî red a Dadgehê bervê dan (îtiraz kir). Ew roj ev roj e min tu agahdarî nestend di bû, heta ku ew roj ji dadgehê ev nameya hat.

Bawer:

"Te kengî ev nivîsê girt? Ji dadgehê di 4ê Adarê hatîye şandin. Iro 18ê Adarê ye."

Jan :

"Name berî nuha bi duwazdeh rojan kete destê min. Ez derhal çûm cem Abûkatê xwe û ewî bervê dan. Lê dûre ji min re got, ku gelek şansê min tune. Divêt ku ez hinik sedebên zêde dînim hole. Yan na ewê min bişînin şûnda. Ji lewra ez hatime vir û alîkarîyê ji we dixwazim."

Bawer:

"Di hundirê penç salan de, te li vêderê çî kirîye? Te tu karê polîtîkî kir? Yan tiştêkî ji bo na balkeşî li ser pirsgirêka welatê xwe kir?"

Jan:

"Karê polîtîkî? Na. Divêt ku ez bişixwulîyam. Rewşa welatê me li holêye! Li Almanyaya dê û Bavê min li hêvîya min in. Ew gelek pîr bûne û divêt ku ez ji wan re pere bişîndama. Ne ji dewletê û ne jî ji sazîyên din, ji tu derê alîkarî nastînin. Hege ez jî ji wan re perena neşînim ewê hale wan çilo be? Ji lewra min tu mîad ji karê polîtîkî nedît. Li dû se mehan min serîdan ji bona şixwul kir.. Bona ku xwarzî yek min li peytexta Zaza, Dersim ê bû, li dû destûra kar ji min re hat, ez çûme Dersimê û du sala ez li wê derê bi cîh bûm. Di wê pêvajovê de min hinik mîrovên hemwelatî yê xwe nas kir û min bi wan re hinik karê polîtîkî kir; ji bona ku bala gelê Kurd û hemwelatîyê Kurdistan bikşînim ser doza me. Bi rastî jî Dersim bajarekî gelek xweş bû. Rûniştwan yê Dersim gelek alîkarî didan me û ji bo na çareserkirina pirsgirêka me gelek fedakarî jî kirin. Wan rojana tenê min hinik karê polîtîkî kir. Lê pêneberîya min li vê der bû. Divêt ku ez dîsa bihatama Mêrdîn. Ji wê pêvajovê û vir de min tu karê dinî polîtîkî ji bo na welatê xwe nekir."

Bawer:

"Te li Dersimê têkilî bi Buro ya me nî li wê der danî?"

Jan " Na, min tu tekilî dananî. Ez nizanî bûm, ku wê rewşa min wanî be. Ewê babet bê vê merhelê.

Bawer:

Te got xwarzîyek te li Dersim dimîne. Ji xwarzî yê te pêve tu kesî te li Kurdistanê

heye?"

Jan :

Merivê min tune. Lê belê hevaleyê minî baş heye; ku me pevre ji bo na pêneberî serî dabû. Wî şandin navçe ya GORAN, bajarê Kirmanşaxê. Ewî li wir erêdanî stend. Ji wî pêve tu kesê min tune. Ji kerema xwe hûn dikarin min di derheqê Buroya we hinekî agahdar bikin. Hûn çawa dikarin alîkarî bidin mîrov yê min de?"

Bawer:

Weke ku tê zanîn, pêneberan ji ber sedemên şer, tundî, tevkujiyan, birçîbûn û hwd. li vê derê ne. Ji bo mîrovên wek te ku ji welatê xwe bi pest û pêkûtiye yan jî ji sedemên din hatine koçberkirin, ji serî de neteweyên Yekbûyî, paşê jî maf û alîkarî yê nawneteveyî qanûn û rêzname yê xwe derxistine. Di nav qanûn û rêznemayan de, xalên herî girîng; xalên ku jîyan a pêneberan dixê bin sitariyê ne. Di roja me de, gûmana pêneberan a herî mezin, paşveşandina wan bi welatêwan e ku tê de xetera ya jîyanê heye. Li ser bingeha van qanûnên navnetewî ku Kurdistan jî erêdanî daye, me ev Sazîya pejiwandîye. Herçiqwas Kurdistan welatekî demokratîk be jî, di jîyanê de pêkanîna mafên mîrovan divê ku ji hîn alî sazîyan di bin qontrolê debe, yan jî bîst qontrol kirin. Ji xwe hebûna sazîyên mîna Buro ya me nîşana hebûna demokrasîyê jî dide."

Jan ketibû nava hêsekî bênav, ku mirov nikari bîne ziman. Ew bixwe nizanî bû bê Bawer dikari pîrsa wî çareser bikî yan na! Di nav van ramanan de guhê xwe dîsa da gotinên Bawer û xwe konsantrê axaftina wî kir

"Belê wek ku min go pêneberî li dû gelek sedeman derdikeve holê. Hege mîrov ji sedemên ekonomîk jî hatibe, divê ew dikaribe sedemên hatina xwe bikaribe bîne ziman yanî bi gotinekî din xwe karibe îfade bike. Lewra, sedemên ekonomîk jî girêdayî polîtîkî ye. Ez di wê ramanê deme ku te xwe baş îfade ne kirî ye. Dive ku mîrov dikarî be xwe baş îfade bike. Ramanê xwe baş bîne zimên. Ne wanî be nikari rûniştin li ser pêneberî ye bistîne. Yan diduwa jî, ew hreviewê te nî erêdanî stendîye, li ser kîjan babetê gotarê xwe kirîye divê tu hînbibe. Lewra ez di wê ramanê de me ku sedemê ku ew danî ye holê gereke tu jî şirîke sedeman be.

Jan :

"Belê min ev ji Abûkatê xwe re jî gotibû, ewî jî mîna te ji min re got. Ez derhal kaxiza ku ji hreviewê min re, ji dadgehê hatîye

bidest dixim. Abûkatê min got, divê ku hûn alîkarî bidin min. Divê ku em herin rîya giştî û rewşa welatê min pêşkeşî gelê Kurdîstanî bikin. Bi rastî min ji gelek dostan jî di derheqê we de gelek tiştên baş bihîst. Gelek ji min re gotên ku hûn alîkarî didin mîrovên. Bi piranî jî mîrovên biyanî û yen pênebera ku di merhelakî mîna min dene."

Bawer:

"Divê ku ez ji te re pir eşkere bêjim.

Rewşa tenî di derheqê babeta penaberîyê gelek xerabe ye. Name ya ku ji dadgehê hatî ye, biryar danê ku tu di hundirê du mehan de Kurdistan terkandin bike. Pêvîste ku em bi Abûkatê te pevra bişixwulin û rewşa welatê te dînin holê. Belê hewqes rehet nîne. Divêt ku tu ev zanî be. Lê tiştên ku ji destê me tê jî, emê bikin. Ji wî alî de bera tu tîrsa te tune be.

jan:

"Ez çawa herim Elmanya? Ev pênc sale ez li virim. Evder weke welatê mine. Ez ji hemû xebatî re amademe. Çi divêt em bikin, ez bi we re me."

Bawer:

"Min ne go ku em tu tiştî nikarin bikin.

Belê di vê babetê de karê me jî pirre û divê tu bi mere kar bike. Çê bû?" Bêhna xwe fireh bike û bi me re di têkilîyê debe."

Jan hêdîka rabû ser xwe û bi dengikî nerm dîsan got:

"Ez nikarim paşve herim. Ez narim! Ez narim!" Çevê wî nî kesk mezin bû û kete xemgînikê mezin û berê xwe da derî.

Derket û çû...

Lê çî bibû? Çi bibû ku Ewropa, bi taybetî jî Elmanya keti bû vê rewşê? Ew parzemîna Ewropa ya mezin û dewlemend xerab û hejar (feqîr) bû?

Bûyer di destpêka sala 2000 de dest pê kir. **Gelek goşt yê ga, beraz mirîşk û hwd. bi nexweşî yek gelek dijwar ketibû.**

Nexweşî yekî ku ajalan (heywana) dîhn dikir û di mîadekî pirr kin de dikuşt. Tehluka nexweşîyê ev bû ku, mîrovên ku goştê van ajalana yê bi nexweşîyê ketîye bixwin, ew jî dîhn dibûn û dimirin. Nexweşî berê di welatê îngîlistanê derket holê û bi sedemên tekilîyên aborî, bi danû stendîne zu bela Elmanya, Fransa, Espanya Italî û hemû welatên Ewropa bû. Di destpêkêde welatên Ewropa dikarîbûn têtetana pêşîya vê nexweşîyê, Lê belê nê welatên Ewropa bixwe û ne jî Yekîtîya Ewropa li dijî vê bûyerê parastînek girîng û bi taybetî ne kirin.

Van goştên bi nexweşîya dîhn ketibûn li her derê Ewropa dihatin firotin. Bi rastî mîrov

dikari bêje rûniştwanên Ewropa ji alî polîtîkwana de hatin xapandin. Belê hatin xapandin, lewra polîtîkwana ev babetê baş dizanî bûn, lê hewqes giranî û bala xwe nedane ser wê. Ji lewra gelek mîrovên hemwelatîyên Ewropa ji nezanî van goştana xwarin. Bi nexweşîyê ketin û hemû dîhn bûn û mirin. Di hundirê bîst salan da ji sedeme vê nexweşîyê bi milyona mîrov çûne ser dilovanîya xwe. Kes hew kari bû têteta pêşîya van mirinana. Di hundirê demekî pirr kin de aborî û sîyaseta Ewropa xera bû û dewlemendîya xwe wenda kir.

Hemwelatîyê Ewropa yê ku hîna bi vê nexweşîyê neketibûn çare bi terkî welêt dîtin û pêl bi pêl berê xwe dan Welatên dewlemend. Wek Awustralîa, Kurdistan û Emerîqaya Yekbûyî. Ji bo na ku Kurdistan di sînorê Ewropa deye balkişîya gelek mîrovên kişand. Pêl bi pêl mîrovên berê xwe dan welatê me. Di hundirê demekî kin, bi milyona mîrov li Welat kom bûn. Lewra nuha Rêveberîya Komara Kurdistan dixwazi wan hêdî hêdî paşve bişîne. Lê bixwe ketine tengasîyê. Ewê wan bişînin kîderê û çawa? Lewra Gelê Kurd jî di dîroka xwe de penaberî û tengasî gelek dîtine, li ser vê babetê gelek hestyarin...

SİY AHLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI

*"Emek, siyah deri altında köleyken,
kendisini beyaz deri altında
özgürleştiremez."
Marks*

*"engels'in günümüzde
gerekliliği"*

*"Working People's News"
(Emekçi Halkın Gazetesi)*

Yoldaşlar, Friedrich Engels'in ölümünün yüzüncü yıldönümü anısına yapılacak bu tarihsel toplantıların bir parçası olmaktan onur duyuyorum. Burada oluşumuzun nedeni yalnızca onu anmak değil, aynı zamanda, onun eserlerinin ve fikirlerinin bugün de canlı olduğunu yeniden ortaya koymaktır.

Bolşevik Devrimi'nden bir yıl sonra, 1918'de Lenin, dünya işçilerinin devriminin önderleri olan Marks ve (Friedrich) Engels'in anısına yapılmış bir heykelin açılışında şöyle diyordu:

*"Marks ve Engels'in dünya çapındaki büyük hizmetleri, kapitalizmin yıkılışının ve insanın insan tarafından sömürülmesinin son bulacağı komünizme geçişin kaçınılmazlığını bilimsel analizle ispatlamaları gerçeğinde yatar."*²

Toplumsal gelişmenin yönünün bilimsel biçimde incelenemesini sağlayan, tarihsel ve diyalektik materyalizmi Marks'la birlikte geliştiren Engels'ti. Bu iki önder, "sosyalizmin, hayalcilerin fantazisi değil, ama, modern toplumun üretici güçlerinin gelişiminin nihai amacı ve kaçınılmaz sonucu olduğunu açıklayan ilk insanlar" oldular.³

Büyük Ekim Devrimi, onların tahlilinin kanıtlanmasıydı. Lenin'in ithafı şöyle sonlanıyordu; "Mutlu bir zamanda yaşıyoruz. Hepimiz, tüm ülkelerde gerçekleşecek

uluslararası sosyalizmin şafağını görüyoruz."⁴ Ne var ki 1995'de mutsuz bir zamanda yaşıyoruz. Çünkü proleteryanın SSCB'deki şanlı ileri adımı geriye atılmış iki adıma dönüşmüştür. Her gericilik dalgası, insanlığın ileriye doğru olan yönünü geriye doğru çevirmiş durumda. Emperyalist propaganda, bilimsel sosyalizmin gerçeklerini kötülemeye kalkışarak, yığınları bozgunculuk ve ahlaksızlıkla zehirliyor. Biz, tersine mevcut durumu sadece geçici bir geri çekilme olarak görüyoruz. Dünya işçilerinin devriminin büyük özverileri tarafından çizilen yolun dışında bir yol aramamız gerektiğini söyleyen, soldaki tasfiyecileri mahkum ediyoruz. Marks ve Engels, geleceği temsil eden sınıfın proleteryanın yolunu aydınlatmamız için bize tarihsel ve diyalektik materyalizmi miras bıraktılar. Bilimsel sosyalizm proleteryanın

ideolojisidir. Bunun alternatifi oportünistlerin hakkında çığırtkanlık yaptıkları "öteki yol" ancak burjuva ideolojisi olabilir.

Bu 100. yıldönümünde komünistler olarak biraraya gelirken, Friedrich Engels'in ve proleterya devriminin öbür önderlerinin mirasını koruma görevini gururla üstleniyoruz. Marks ve Engels, toplumu **değiştirmek için** onu anlamının metodunu geliştirdiler. Onlar tarihi kitlelerin yaptığını düşünüyordular. Ve kitlelerin kurtuluşuna giden yolda strateji ve taktikleri geliştirebilecekleri güçlü bir silah sağladılar. Marks ve Engels, tarihsel ve diyalektik materyalizmi bir eylem kılavuzu olarak

² Lenin

³ age s.5

⁴ age s.3

uyguladılar. Kuşkusuz, onların, zamanlarında gelişen toplumsal olayları doğru bir biçimde algıladıklarına dair bir çok örnek var. Bunların birinin üzerinde duracağım:

Afrikalı-Amerikalı (Afro-Amerikan/Zenci -çn-) bir Marksist olarak, iki beyaz Avrupa'nının, aralarında koca bir okyanus varken, Birleşik Devletler'deki iç savaşa yol açıcı çelişkiyi doğru bir biçimde ortaya koymalarını özellikle dikkate değer buluyorum. Savaşın bitiminin üzerinden 130 yıl geçtiği bugün, temel meselenin zenci köleliği sisteminin varlığı olduğuna hiç şüphe yok. Fakat bu çelişkinin ilk dönemlerinde, bu temel konu ABD'nin ve Avrupa'nın burjuva politikacıları ve analizcileri tarafından karartılıyordu. ABD Kuzey burjuvazisi ve onun diğer kapitalist ülkelerdeki müttelikleri, özel mülkiyet sahiplerinin "hakları"na karşı mücadele edilmesine karşı duruyor, direniyorlardı. Hatta bu mülkiyet kadınlardan, erkeklerden, çocuklardan oluştuğunda bile, köleler, sonuçta toprak sahibi aristokrasi için kâr üretmesi gibi.

Daha Güney Konfederasyonu'nun 1860'da ayrılmasının ilk dönemlerinden başlayarak, Marks ve Engels, ABD iç savaşının sadece koruyucu tarifeler üzerine bir mücadele olduğu burjuva masalını, diyalektik ve tarihsel materyalizmi kullanarak boşa çıkardılar. Kuzeyin burjuvazisi kuşkusuz ki, savaşa, köleliğin kaldırılmasını bayrak edinerek girmemişti; Marks ve Engels buna rağmen, çelişkinin özünü gördüler. Kuzey'li kapitalistlerin niyetleri bu olsun ya da olmasın, köle sisteminin birlik içinde yarattığı çelişkiler, nesnel olarak vardı ve şiddete dayalı bir çözümü zorluyordu.

Marks ve Engels, bu süreci salt soyut olarak akademik düzeyde incelemekle kalmadılar. Onlar aynı zamanda Amerika ve Avrupa basınına müdahale ederek, bunların Kuzey'i devrimci bir savaş sürdürmesi -"zencileri" silahlandırması ve köleliği kaldırması- yönünde zorlamalarını sağlamaya çalıştılar.

Konfederasyon ayrılığında, köleliğin tartışma konularından biri olmadığını yazan İngiliz gazetelerinin sahtekar tutumunu teşhir etmek için mektuplar ve makaleler yazdılar. Sonuçta ahlaksız Avrupa basınının da vurguladığı gibi, her iki Anayasa da, zencilerin zorunlu köleliğini yasadışı ilan etmiyordu. Fakat Marks ve Engels, Birleşik Devletler'in anayasası ile Güney Konfederasyonu'nun anayasası arasındaki temel farkı çabucak farkettiler.

Güney'i teşhir ederken, şöyle yazıyorlar: *"Şimdi ilk defa olarak, kölelik, kendi içinde iyi bir kurum ve tüm devlet yapısının temeli olarak kabul ediliyordu. Oysa devrimci ataları, 18. yüzyılın önyargılarından etkilenerek, köleliği İngiltere'den ithal edilmiş ve zamanla ortadan kaldırılacak olan bir kötülük olarak görüyorlardı."*⁵

Çok az sayıda Amerikalı beyaz, Afrikalı köleliği hakkında, sosyalizmin bu kurucu önderleri kadar

ahlaki saldırganlıkla yazmıştır. Öbür taraftan, köleliğin kaldırılması taraftarı bir çok beyaz, zenci kölelere acırken, Marks ve Engels, köleleri, hem kendi kurtuluşlarının, hem de beyaz işçilerin mücadelelerinin ilerletilmesinin potansiyel aracı olarak görüyorlardı. Onları özgürlük savaşçıları olarak görüyorlardı. Özgürlük savaşçıları olarak Marks ve Engels, ABD iç savaşından çıkarılarak devrimci sonuçlarla ilgiliydiler.

Diyalektik ve tarihsel materyalizmin analitik araçlarını kullanarak, dünyanın diğer parçaları için de somut koşulların doğru saptanmasını yapabiliyorlardı. Gerici güçler nelerdi? İlerici güçler nelerdi? Ne ölüyordu ve doğan neydi?

11 Ocak 1860'da Abraham Lincoln'un köleliğin kaldırılmasını savaşın amacı haline getiren Özgürlük Bildirgesi'nin yayınlanmasından üç yıl önce Marks, Engels'e şöyle yazıyordu:

*"Benim fikrime göre, bugünkü dünyanın iki büyük olayı, bir taraftan Brown'ın ölümüyle başlayan Amerikalı kölelerin hareketi, bir taraftan da, Rusya'daki serflerin hareketidir..."*⁶

Bu anlamda Marks ve Engels, o günün ve 20. yüzyılın başlıca kalkışmalarına dönüşecek olan bu gelişen mücadelelerin devrimci nabzını tuttuklarını söyleyebiliriz. Rus köylülüğünün devrimde oynadığı rolü hepimiz biliyoruz. Siyah emekçilerin hareketi, beyaz sermayeyi, ABD iç savaşını Amerika'nın demokratikleştirilmesi için bir mücadeleye dönüştürmeye zorladı. 1862'de, yoldaşlar Die Press'de yazdıkları bir yazıda, köleliğin kaldırılması için yükselen basıncın, bir taraftan Lincoln'ü zorlarken, bir taraftan da, demokratik kazanımları ABD Senatosu'ndan koparıp aldığını gösterdiler.

"(Senato) aynı zamanda, Kuzey'li halk yığınlarının uzun süredir uğruna boş yere çalıştıkları Malikane Bildirgesi'ni kabul etti; bununla birlikte, devlet topraklarının bir parçası, Amerika doğumlu ya da göçmen olmasına bakılmaksızın, koloncilere tarım için bağışlandı. (Senato) aynı zamanda, başkentte, District of Columbia'da (Washington D. C. -çn-) köleliği kaldırdı... Aynı zamanda, kölelik ABD'nin tüm bölgelerinde "ilelebet yasak" ilan edildi. İlk defa yürürlüğe konan bir başka yasa, bu azat edilmiş Zencilerin askeri olarak örgütlenip, Güney'e karşı cepheye gönderilebilmesine olanak sağladı. Zenci Cumhuriyetleri olan Haiti ve Liberya'nın bağımsızlıkları tanındı ve son olarak, İngiltere'yle köle ticaretinin ortadan kaldırılması üzerine bir anlaşma imzalandı."⁷ Böylece Güney'deki "Zenci" köleliğine karşı mücadelenin merkeziliği, o zamanın diğer mücadelelerinde de demokratik zaferleri zorladı. Engels ve Marks'ın bu konudaki makaleleri ve yazışmaları, Afrikalı-Amerikalı (zenci) köle sahipliği yıkılmadan, tüm Amerikan işçi sınıfının özgürlüğünün kazanılamayacağı anlayışını yansıtıyordu. Marks'ın Kapital'deki ünlü ifadesi tüm meseleyi özetliyor:

⁶ Age s.221

⁷ Age s. 201

"Emek, siyah deri altında köleyken, kendisini beyaz deri altında özgürleştiremez."

Renklerine göre insanların köleliği, beyaz sermayenin, beyaz işçileri siyahlara karşı yönlendirmesine yanıtına olanak veriyordu. Zenci emeğini kölelikten kurtarmadan, ABD'de bir proleterya devrimi olamazdı.

İç savaşın bitimiyle, köleliğin de sonu geldi. Yeni özgürlüğünü kazanmış kölelerin Yeniden Yapılandırma hükümetleri Güney'i demokratikleştirirken, hareketlilikte bir kabarma oldu. Peki, gelişen devrimci mücadeleyisonal amacına ulaştırmaktan alıkoyan neydi? Neden siyah emek 1995'in ABD'inde hala esaret altında?

Marks ve Engels'in devamçıları- ABD Komünist Partisi'ndeki ve Komünist Enternasyonel'deki komünistler- bu sorunu tahlil etmek için diyalektik ve tarihsel materyalizmi kullandılar. W. E.B. Du Bois, başyapıtı olan Amerika'da Siyah Yeniden Yapılandırma'da, Siyah Yeniden Yapılandırma hükümetlerinin, toplumun daha ileri düzeyde demokratikleştirilmesinin zeminini oluşturmaya başladığını ve bunun hem beyaz hem de siyah emekçilerin çıkarına olduğunu gösterir. Örneğin genel halk eğitimi, ABD'de ilk defa, eskiden köleci olan Güney Karolayna'da yasalaştı.

Ne var ki Kuzey'li Sermaye, Güney'in mağlup aristokrasisiyle, bu ilerlemeyi engellemekte birleşti, ittifak yaptı. Afrikalı-Amerikalılar, onları, Güney'deki **Siyah Kuşak** (Siyahların çoğunlukta olduğu) bölgesinde ezilen bir ulus olarak paylaştıran bir süreç içinde, köleliğe yeniden itildiler. Beyaz sermayeyle siyah emek arasındaki çelişki, emperyalizmle ezilen bir ulus arasındaki bir çelişkiye dönüştü. ABD'ye zorla getirilen çeşitli Afrikalı halklar, ortak bir dili konuşmaya ve ortak bir ekonomik yaşamı paylaşmaya zorlandılar. Kölelik döneminin tecrübelerine dayanarak ve ortakçı ve aşırı-sömürüye maruz kalan işçiler olmaya zorlandıkları için, Siyah Kuşak'ın halkı, ortak bir ekonomik yaşamı paylaştılar. Politik, ekonomik ve ideolojik ayrıcalıkların, ayrımcı bir şekilde sadece beyazlara tanınması ve siyahların bu haklardan mahrum kalması, onlarda ortak bir ruhi şekillenme ve kültür geliştirdi.

Tüm bu nedenlerden dolayı, Komüntern, Marks ve Engels'in öncülük ettiği diyalektik ve tarihsel materyalist tahlili sürdürerek, Güney'deki Siyah Kuşak'ta ezilen ir ulusun varlığını ortaya koydu. 1928'de ve 1930'da (ABD'yi Zenci Bolşevik Harry Haywood'un katkısıyla) "Zenci sorunu üzerine Komünist Enternasyonel'in çözümlemeleri"ni kaleme aldılar. 1930 çözümlemesinde şöyle deniyor:

"ABD'deki Zenci sorunu, kendi özel konumundan bakılarak, bir ezilen ulus sorunu olarak adlandırılmalıdır. Bu yalnızca dikkat çekici irksal farklardan (deri rengindeki belirgin farklılık vb.) değil, ama, hepsinden ziyade önemli toplumsal organizmadan (köleliğin kalıntıları)

kaynaklanan özel ve üzücü bir durumdur."8 Ayrımcılık sisteminin, demokratik hakların eksikliğinin, iş pazarında en düşük seviyede oluşlarının kaynağını "bulmak hiç de zor değildir: Zencilere yönelik bi Yankee küstahlığı eski köle pazarının iğrenç atmosferinden gelen bir pisiktir. Bu, kapitalist "kültür"ün doruğunda, doğrudan doğruya soygun ve köle kamçılama barbarlığıdır."9

Afrikalı-Amerikalılar'ın, Siyah Yeniden Yapılandırma hükümetlerinin devrilmesiyle politik güçlerini yitirmeleri, beyaz sermayeyle siyah emek arasındaki çelişkilerin çözülmeden kalmasına yol açtı. Kapitalistler, işçileri, renklerine göre karşı karşıya getirme olanağına sahip olmaya devam ettiler. Aynı zamanda, Güney'li emeğin aşırı-sömürüsü ve temel örgütlenme haklarının inkarı, tüm ABD işçi sınıfının koşullarını kötüleştirdi. Beyaz deri içindeki emek, **hala**, siyah derili emek esirken özgür olamaz.

Bu çelişki günümüzdü de sürüyor. Güney'deki Siyah Kuşak bölgesinde ezilen bir ulusun varlığı hala bilimsel olarak ispatlanabilir. Kim Lrow ayrımcılık yasaları 1960'ların kitle mücadeleleri sonucu kaldırılrsa da hala henüz karşılanmayan demokratik talepler var. Seçim bölgelerinin zencilerin aleyhine ayarlanması, oy verme hakkının inkarı, eğitimde, sağlıkta ve barınmada ve sağlık bakımından eşitsizlik ve ayrıcalık gibi eşitsizlikler hala sürüyor. Bunlar yasal ve yasadışı terör tarafından uygulanıyor. Afrikalı-Amerikalılar'ın yasada varolan demokratik haklarını kullanmaları, resmi polis ve beyaz üstünlüğünü savunan Ku Klux Klan gibi örgütlerin müdahalesi sonucu engelleniyor. Siyahların linç edilmesi hala bir gerçektir, tıpkı Afrikalı-Amerikalı topluluklarına yönelik polis vahşiliği ve cinayetleri gibi.

ABD'nin tüm parçalarında, komünistlerin sloganı, hala "Afrikalı-Amerikalılar için eşik haklar!"dir. **Siyah Kuşak Ulusu için** bu slogan, ayrılmayı içeren ulusların kendi kaderini tayin hakkı olmalıdır.

ABD devrimci hareketinin tarihsel yanılığının büyük bölümü, sol'un bu sloganları işlevsel ve anlamlı bir tarzda yükseltmeyi başaramamasında aranmalıdır. Sonuçta, Güney hiçbir zaman sendikalarda örgütlenmedi ve sendika karşıtı yasalar hale geçerli. Ek olarak Oy Hakkı Yasası gibi, belli düzeyde siyasal güçlenme için yapılan başarılı girişimler de tersine dönmüş durumda. Örneğin, 1995'te, ABD Anayasa Mahkemesi, siyahların çoğunlukta olduğu seçim bölgelerinin "Anayasaya aykırı" olduğuna karar verdi.

Son 50 yılda, solda, "artık siyah ulusun varolmadığı"ni idda eden güçler oldu. Bunlar, gerekçe olarak, 1928 ve 1930'dan bu yana çok sayıda Afrikalı-Amerikalı'nın iş bulmak için ABD'nin diğer bölgelerine dağıldığını öne

8 Komintern, "Komünist Enternasyonel'in Zenci Sorunu Üzerine Tahlilleri", CUSB Publishers, NewYork, 1979, s.11

9 age s. 13

sürüyorlar. İronik biçimde emperyalizm, krizden kurtulmak için ücretlerin yüksek olduğu yoğunlaşmış sanayi bölgeleri oluşturmaktan "kaçıyor" ve sömürgelere, yarı-sömürgelere ve ezilen uluslara sermaye ihraç ediyor. Böylece Siyah Kuşak bölgesi, yüksek derecede sanayileşti. Afrikalı-Amerikalı'ların %90'ından fazlası, proleterdir. Ne var ki, tüm ezilen uluslarda olduğu gibi, emek aşırı biçimde sömürülüyor; karın bile doyurulmayacak bir ücret ve hiçbir hak yok. Engels bugün hayatta olsaydı bizden Marks ve kendisinin çağrısını yaptıkları mücadeleyi sürdürmemizi isterdi: Siyah emeğin kalıntılarından özgürleştirilmesi.

Engels'in sosyalizme giden yol üzerindeki engelleri bilimi kullanarak görmesi, ilham verici. O, tarihi yapanın kitleler olduğunu, bilimsel sosyalizmin ise, ezilen sınıfların ideolojik silahı olduğunu düşünüyordu. Proleterya ve ezilen ulusları kurtuluşa götüren yolda diyalektik ve tarihsel materyalizmi kullanmaksa, biz komünistlere düşüyor.

Çeviri: A. Altınörs

kêleka xwe re dane xuya kirin. Heger gotinên we bibin rapor, hûnê weke komplociyekî werin mehkeme kirin, heger hûn rexne bikin, û hinekî bi cesaret bin, destpêkê tiştê nabe, lê hûnê werin demxe kirin. Wê rojekê her tiştî li dijî we bikarbînin. Heger hûn gavekê pêştir biavêjin, û li derveyî rêxistinê muxalefetê bikin, wê dewleta Tirk ji bo girtina we derkeve hemberî we. Heger hûn bixwazin biçin cem KDP û YNK, jixwe rêxistinên Kurd hemû dijminên hev in, hûnê bibin melzemeyeke baş ji bo teotiyên komployan. Heger hûn bixwazin werin Ewropa û dengê xwe li vir bilind bikin, êdî navê we dibe muxbîr. Wê tevayê rêxistinê tevî yaxcî û muxbîrên xwe têkevin pey we. Wê tiştê ku we kiriye deh qatên din jî were mezin kirin û belav kirin. Edî hûnê bibin mirovekî qaçax û xebata siyasî li aliyekî wê domandina jiyane ji bo we bibe pirsgerêkeke mezin. Em bibêjin ku, ji bo hûn nebin emê guran hûn li quncika xwe runiştin, dîsa jî we rehet bernadin. Li komele û çapemeniya wan hûnê bibin hedefê heqaret û gotinên ne xweş. Wê çîrokên nedîtî li ser we derkevin. Tiştê we kiribe û nekiribe, dîtibe û nedîtibe, wê li ser we bibe bar. Hedef tahrîk kirina we ye. Wê we bikşînin nava pevçûneke ku hûnê nikaribin tê de biserkevin.

MAFE MIROVAN

Gotina mafê mirovan, gotineke wiha ye ku ji aliyê rêxistinên Kurdî ve rojê bi sedê caran tê bikaranîn. Mafê wan heye. Ji ber ku dîroka gelê Kurd bûye dîroka bînpêkirina mafê mirovan. Lê pêwîste em hinekî bifikirin. Eger rêxistinek bi hêz bibe, hukumdariya herêman bike, bacê (vergi) kom bike, leşkeriyê bi mirovan bide kirin, jiyane di aliyê aborî û civakî de bide îdare kirin, ma ne pêwîste ku pîvanên mafê mirovan jî pêkbîne? Lê mixabin rêxistinên me ji bo xwe gotina mafê mirovan ji bîr dikin û nasnakin. Şertên şer yê giran û menfeetên rêxistinê yê pîroz dikin behane. Lê belê, ji ber ku kontrol li ser wan nîne, em dibînin ku rêxistinên siyasî ji dewletan bêhtir qesta mafê mirovan dikin. Li Başûrê Kurdistanê binerin. Ji aliyê dewleta Tirk, Îran û Iraqê ve jî tê bombe kirin. Her carê jî mirovên bê guneh jiyana xwe wenda dikin û gund wêran dibin. Li hêla din jî li şerê di navbera rêxistinên Kurdî de binerin. Di şerê KDP û YNK, KDP û PKK de bi hezaran mirov hatin kuştin. Yê ku jiyana xwe wenda dikin, piraniya wan jî ne ji hêzên çekdar in. Dibin navê milîsiyê de berê xwe didin gelê

sivîl. Mayinan bikartînin. Ji bo ku zîrarê bidin hev, çî tiştê hovane heye bikartînin. Ev her sî rêxistin jî cîh nadin muxlefeta hundirîn. Di nava her sî rêxistinanan de jî dîktatoriya serokan dimeşe.

Dema mirov berê xwe dide çapemeniya Kurdî, weke rûşeyekê ye. Rojname bûne zimanê rêxistinanan. Muxbîr di derbarê muxalif de malumatan kom dike. Nivîskarên quncikan, êrîşî kesên li hemberî rêxistinê dikin. Tû pîvaneke exlaqî nayê naskirin. Saziyên ku pêwîste hevalên xwe yê kar biparêzin, ji ber ku ji jor ve hatine avêtin, wezîfeya xwe pêknaynin. Mesele parlamentoya Kurdî heye. Dema ku şer çêdibe, çiqasî neheq be jî nikare PKK şermezar bike. Di nava parlamentoyê de, saziyeke ku Kurd serî lê bidin nîne. Yekîtiya rojnamevanan heye. Lê belê nikare alîkariya rojnamevanekî bike ku bûye hedefê êrîşeke neheq. Heger mirovên ku rêxistinê ew ji xwe re kirine hedef binivîsîn, pirtûkên wan tene qedexa kirin. Heger siyasetvan be, çêkirina civînan lê tê qedexa kirin. Eger bixwaze îdareya xwe ya aborî bike, nahêlin ku kar bibîne. Bi tehdîdan têtikiliyên wî û Kurdan tene birîn.

Mixabin, di aliyê mafê mirovan de, rêxistinên Kurdî di bin sifirê de ne. Min mijara xwe jî bi taybetî ji bo vê rastiya ne xweş hilbijart. Ez dixwazim li vir hinekî li ser saziyên mafên mirovan jî rawestim. Ji ver ku rêxistin xwe di ber bînpêkirina mafê mirovan de berpirsyar nabînin, xwe li hemberî rêxistinên mafê mirovan jî berpirsyar nabînin. Ji ver vê yekê heznakin ku ev saziyên mafên mirovan dest bavêjin xebata wan û hesab ji wan bixwazin. Lê mixabin heta niha van saziyan jî ji xwe re nekirine kar ku biçin, sucên van rêxistinanan bişopînin û hesab ji wan bixwazin. Lê wezîfeyeke acîle ku ev sazî dest bavêjin rewşa rêxistinên siyasî û hesabê bînpêkirina mafê mirovan ji wan bixwazin. Ji bo rewşenbîrên Kurd jî, wezîfeyeke girînge ku ferqê nexa nava rêxistinanan û li dijî sucên wan mirovên Kurd biparêze û xwedî li mafên wan derkeve.

ENCAM

Ocalan bi operasyoneke neheq ya navnetewî kete destê dewleta Tirk. Mirov nikare zirufên ku tede dijî û mehkemeya wî jî bipejirîne. Dema mirov di aliyê hiquqê navnetewî de lê binere, divê yekser were azad kirin. Lê belê hîna hinek pirsên ku kesekî çareser nekirine hene. Ocalan di

zîndanê de bi çi awahî dikare rêkxistinê birêve bibe? Bî çi awahî dikare biryarên kûştina mirovan bide? Wî berê Kemalîzm weke faşîzmê didît, niha pesnê wê dide. Xebata avakirina dewleteke Kurdî ya serbixwe mehkum kir. Berxwedana çekdarî mehkum kir. Zirareke mezin da têkiliyên Kurdan yên navnetewî. Sînorên Mîsak-i Milli naskirin. Di aliyê siyasî de gotina Kurdistan red kir. Ji bo dewleta Tirk banga aştiyê dike lê belê li Başûrê Kurdistanê jî li dahola şer dide. Ji bo kesên ku ji rêkxistinê cûda bûne, doza cezayên giran dike. Yên ku li dijî siyaseta wî derdikevin, wan weke muxbîran dibîne. Tiştê herî ecêb eve, ku Kurd û PKK li hemberî wê yekê dernakevin. Gelo ev bi çi awahî dibe?

Sedemê wê yekê ev rêkxistin û amadekariya sala ye. Zarokekî ku herdemê bi alîkariya hinekan bimeşe, dema ku destê wî were berdan xwe li ser xwe nagre û dikeve, dikare bimeşe lê cesaret nake. Bê Ocalan rewşa gelê Kurd û PKK eve. Li gorî ku PKK bê Ocalan maye, ma gelo nikare xwe ji vî terzê ku min behs kir xelas bike? Li gorî zirufan dikare. Lê belê pêwîste, bi vî terzî re hesabekî kur û dur bibîne, lazime kêmanî û sucên ku bi salan kiriye mehkum bike û konseptên îmralî jî red bike. Pêwîste pîvanên mafên mirovan yên navnetewî ji bo xwe jî bipejirîne û pêkbîne. Lazime dest ji şopandin û teşhîrkirina kesên ku ji rêkxistinê çûne berde. Pêwîste îtîbara kesên ku di nava rêkxistinê de bi neheqî hatine kûştin li wan vegevine. Lazime li gel rêkxistinên din, piştgiriya konseptê netewî bike. Lazime xwe ji bo denetimê veke û rê bide muxelefetê.

Dema mirov li siyaseta PKK ya îroyîn dinêre, mirov dibîne ku yek gaveke wiha navêje, û niyeta wan tûneye ku bavêjin jî. Bi sedema girêdana bi îmralî ve her ku diçe bi dewletê ve têne girêdan. Di demeke wiha zehmet de rê li pêşiya yekbûna Kurdan tê girtin. Ji ver ku PKK hîna jî rêkxistina herî bi hêze. Lê belê dewleta Tirk bi îsrar bêyî ku tiştêkî bide, dixwaze berxwedana Kurdan vala derxîne. Bi hêsanî rêkxistinên Kurdî bi hev dide şerkirin. Rêkxistinên Bakûrê Kurdistanê yên din jî gelekî bê taqet in. Muxelefeta PKK jî di nava zorî û zehmetiyên mezin de ye. Li aliyekî naxwaze perçebûnê di nava PKK de çêbike, li aliyê din dixwaze xwedî li qezencên PKK derkeve û hîna nû gavan davêje. Bi vî rengî pêvajoya nakeve xizmeta Kurdan. Lê ez ji her tiştî bêhtir dixwazim balê bixşînim ser bînpêkirina mafê

mirovan û ezê dîsa li wê mijarê vegeirim.

Dibe ku çareseriyê pîrsa Kurdî dereng bimîne. Dema mirov li rewşa siyasî ya navnetewî û ya herêmê dinere wiha tê dîtin. Lê belê ev yek heqê bînpêkirina mafê mirovan nade rêkxistinên. Rêkxistinên ku pêşengiya çareseriyê siyasî dikin, divê ji her kesî bêhtir li ser vê mijarê hişyar bin. Ma emê her demê li hêviya wan bin ku wê yekê pêkbînin? Gelo wê tu çaran sazîyeke ku wan kontrol bike newe avakirin?

Tê dîtin ku, wezîfe ne tenê dikeve ser milê rêkxistin û rewşenbîrên Kurd, wezîfe ya gel û tevayê sazîyên navnetewî yên mafê mirovan e. Bêdengmayîna li dijî wê yekê zirareke mezin dide Kurdan. Encamê ku min ji tecrubeya jiyana xwe derxistiye ev e; yê ku di derbarê mafê kesên de ne hişyar be nikare mafên civakî jî biparêze. Ji bo rêkxistinên Kurdî di vê demê de wezîfeya herî acîl eve ku normên demokratîk di nava xwe de bidin runiştandin. Lazime tehemula hev bikin, xwedî li serkeftinên hev derkevin, mafê endamên xwe yê tevlêbûn û cûdabûnê bipejirînin, di aliyê mafê mirovan de xwe ji bo denetimê netewî û navnetewî vekin, li dijî şerê navxweyî derkevin, birêvebirî û îdareyên xwe kollektîv û demokratîk bikin. Heger van tiştan pêkbînin, dikarin bigihîjin têkiliyên siyasî yên hemdem. Jixwe milletekî ku demokrasîyê di nava xwe û têkiliyên xwe yên însanî de nede runiştandin, ew tu çaran bisernakeve.

Hamburg, 17-19 Mijdar'00

Kürdistan Müziğinin Diliyle Politika Yapmak Ya Da Yapmamak

Ehmedê Sedef

Kürdistan müziği; tarih boyunca Kürdistan toplumunun yaşadığı zulmü, zorbalığı, acıyı, kederi, sevinci, aşkı, direnişi, iktidarı ve benzeri şeyleri dilden dile anlatır. Kürdistan toplumu tarih boyunca yaşadığı istilalardan dolayıdır ki, tarihini, kültürel birikimini yazıya aktaramamış; tüm bunları sonraki nesile bırakmanın yolu olarak dilden dile yayılan müziği seçmiştir. Ve bu yolla, yaşadıklarını dillendirmeyi, yaşatmayı, insanlığa haykırmayı bilmiştir. Geçmişte olduğu gibi bugün de bu yöntemi devam ettirmektedir.

Tartışmak istediğimiz ise, bir toplumun yaşadıklarını anlatan müziğin, yine o toplum adına hareket ettiklerini belirten parti ve örgütler tarafından ne kadar esas alındığıdır. Gerek bir bütün olarak Kürdistanlı örgüt ve partiler, gerekse bu yapıların kadroları Kürdistan'ın ruhu sayılabilecek olan müziğini, yani bu müziğin bir bütün olarak anlattıklarını özümsemedikleri ve siyasetlerine uygulamadıkları sürece; toplumumuzun dünyasıyla birleşmeler ve bu toplum tarafından kabul edilmezler. Bu beraberinde, bağrından çıktığı toplumun dışında kalmayı ve yabancılaşmayı getirir/getirmektedir.

Kürdistan müziğinin dili, kendisine has bir toplumsal yaşam felsefesini anlatır. Politikacılar bu anlatımı, içeriğinden ve dillendirmek istediği şeylerden bağımsız olarak ele aldıkları, sadece kulağa hitap eden hoş sesler ve sözler olarak algıladıkları sürece; toplumumuzun felsefesini ve psikolojisini anlayamazlar ve anlamaları da düşünülemez. Müzik dilinde anlatılmaya çalışılan toplumsal felsefeyi anlamayı başaranlar, Kürdistan toplumuyla politik

bağlar kurmayı da başaracak ve toplum tarafından kabul görecektir. Nitekim somut durum da bunu göstermektedir. Diğerleri, yani bunu başaramayanlar, yabancılaşmayı derinleştirerek sıradanlaşmaktadırlar.

Kürdistan toplumu, tarih boyunca yaşadığı bunca olumsuzluğa rağmen, kültürel yapısını koruyabilmiştir. Bunu, kültürünün bir parçası olan müzikde somut olarak görmek mümkündür. Müziğimizde çok derin felsefi düşünceler mevcuttur. Politika yapan kadrolar bunu anladığı ve kavradığı ölçüde, kendi toplumu adına politika yapmada başarı kazanabilirler. Aksi durum, havanda su dövmekten öte geçmez. Her toplumun bir somut gerçekliği olduğu gibi, Kürdistan toplumunun da kendine has bir gerçekliği vardır. Politika yapmak isteyen Kürdistanlı yapılar ve kadrolar, bu gerçeklere göre hareket etmek zorundadırlar. Sadece isimlerinde Kürdistan kelimesinin geçmesi, bu çizginin dışında duran yapıların kendi toplum gerçekliklerine yabancılaşmalarını durduramaz. Yapıların ve kadroların gerek özleri, gerekse biçimleri; bu gerçekliğe göre şekillenmelidir. Bu öz ve biçime uyarlananlar, politika üretebilmektedirler. Bunun dışında duranların ürettiği politikalar ise, Kürdistan toplumu dışındaki kesimlere hizmet etmekten öte bir işe yaramamaktadır.

Bu gerçekliği görememenin ve kavrayamamanın en önemli nedenlerinden biri, dışsal etkilerdir. Ve Kürdistanlı devrimciler kendilerini henüz bu dışsal etkilerden kurtaramamışlardır. Bu dışsal etkinin en önemli ayaklarından birisini, emperyalist-sömürgeciliğin kültürel entegrasyonu ve asimilasyonu oluşturmaktadır. Bir diğeri ise; egemen solun kültürel ve siyasal etkisidir. Bu ikincisi, özellikle ülkemizin dışında, sömürgecilerin topraklarında faaliyet yürüten kadrolarımız üzerinde oldukça etkilidir ve adeta bir hegemonyaya dönüşmüştür. Kürdistan dışına düşmüş devrimciler üzerinde bir hegemonya öylesine bir hal almıştır ki, Kürdistan devrimcileri ile Türkiye devrimcilerini birbirinden ayırt etmek adeta imkansız hale gelmiştir. Yaşam anlayışları, dünyaları ve argümanları aynılaşmıştır. Kürdistanlı devrimciler bu aynılaşma oranında kendi toplumlarına yabancılaşmışlardır. Ve bu haliyle Kürdistanlı devrimciler, "ne kiliseye ne de camiye yaranamamaktadır"lar. Kürdistan müziğini dinlemek ve anlamak bu hegemonyayı

parçalamanın önemli yollarından birini teşkil etmektedir. Anlamaktan kastımız, toplumsal felsefemizin kavranmasıdır. Müziğimiz, sözkonusu hegemonyanın parçalanmasının yollarını göstermektedir. Bu gizi çözenler, yabancılaşmayı aşacak ve toplumları tarafından kucaklanacaklardır.

Öte taraftan, egemen solun hegemonya çabalarından kurtuluş çabaları, yine egemen sol tarafından maalesef milliyetçilik olarak değerlendirilmektedir. Bunun altında yatan gerçek ise, egemen solun örgütlenme alanını, onların gözüyle pazarlarını kaybetmeleridir. İşte bu nedenledir ki, kendi toplumsal gerçekliği üzerinde yükselen Kürdistanlıları milliyetçi olarak değerlendirmektedirler. Şayet milliyetçilik, ulusal birliği ve kurtuluşu getiriyorsa; bu davranış sonuna kadar ilerici ve marksisttir. Bundan sadece onur duyulur, varsın birileri gocunsun!

Her ulus ve toplum kendi tarihsel gerçekliği üzerinde yükselmek ve hareket etmek durumundadır. Politikacılar da, bu gerçeklik üzerinde politika yapmak zorundadırlar. Zaten bu gerçekliğin dışında davrananlara, toplumları bu izni veya şans vermez. Nitekim vermiyor da... Bu gerçeklik sadece Kürdistan'a has bir gerçeklik değil, tüm dünya toplumlarına has bir olgudur. Bunun dışında duran çalışmalar, Kürdistan'ın gerekliliklerini saptırmaktan başka bir çaba değildir. Az çok tarihsel bilgisi olanlar, bahsettiğimiz gereklilikleri; Lenin'in Rusya'sında, Mao'nun Çin'inde, Ho Şi Minh'in Vietnam'ında, Eñcer Hoca'nın Arnavutluk'unda, Kastro'un Küba'sında ve Tito'nun Yugoslavya'sında görecektir. Bu önderlerin tümü, kendi toplum gerçeklikleri üzerinde hareket ederek başarıya ulaştılar. Bu anlamıyla bunların tamamı da milliyetçiydi. Zaten başka toplumların gerçekliği üzerinden hareket etmiş olsaydılar, başarıları da imkansız hale gelirdi. Ki bu başarısızlıkların örnekleri de azımsanmayacak kadar çoktur. Bu nedenlerdedir ki, Kürdistanlı politikacılar da kendi toplumlarının verili koşullarından hareket etmek zorundadırlar. İşte üzerinde hareket edilmesi gereken sözkonusu gerçeklik, çok çıplak bir şekilde Kürdistan müziğinde gizlidir. Ve bunu en iyi bilenler, topraklarımızda yaşayan toplumumuzdur. Parti, örgüt ve kadrolar, kendi toplumsal gerçeklikleriyle yüzleştikçe, nerede durduklarını ve nereye ait olduklarını görecektir.

Bir kadronun hayali, yaşamı ve dünyası ne kadar Kürdistanıysa, o kadar Kürdistan toplumu adına siyaset yapma şansına sahiptir. Parti, örgüt ve kadroların "sosyalist", "komünist" vb. sıfatları taşımaları, siyaset yapma şanslarını artırmaz. Ve bu, hiçbir şey ifade etmez. Dönemsel gelişmelere göre toplumlar, talepleri konusunda seslerinin düzeylerini değiştirebilirler. Bu toplumsal psikolojiyle ilgilidir. Yapılar, bu durumu değiştirmek için dayatıcı olamazlar. Ancak, sözkonusu taleplere yön ve biçim verebilirler. Bu, pratikte öncülüktür. Talep toplumdan yükseldiğinde, öncünün yapması gereken, o talebin getirisini ve götürüsünü topluma gösterebilmektir. Toplum ikna olduğu oranda, doğrular yönünde hareket de kazanacaktır. Bunu görmeyen ve buna uygun davranmayan yapılar ve kadrolar, toplumdan dışlanmayla karşı karşıya kalırlar.

Toplumsal politik taleplerin neden değişikliğe uğradığını anlayabilmek, o toplumla içiçe yaşamaktan; toplumun sevincini, hüznünü, heyecanını, coşkusunu, aşkını, sıkıntısını, acısını anlamaktan geçmektedir. Tüm bunlar vb. hissedilmeden, anlaşılardan politika yapmaktan ve toplumu anlamaktan bahsedilemez. Bundandır ki, formal marksist yaklaşımla toplumlar anlaşılabilir diyorum.

Toplumlara "dışarıdan bilinç götürme" anlayışıyla, o toplumlar örgütlenemez. Bu yönlü çabalar, hayalden ve mitomaniden öteye geçemez. Elbette bu yaklaşım da bir siyaset tarzıdır ama, ne var ki somut olgulara dayanmaz. Kürdistan dışında politika yapan yapı ve kadroların ürettikleri "kurtuluş teorileri", hep dünyadan esinlenerek yapılan teoriler veya formal marksist yaklaşımla üretilen teorilerdir. Oysa ki, politikanın diyalektik bir öz kazanması, ancak somut olgulardan hareketle mümkündür.

Kendi toplum müziğinin anlattıklarıyla hareket etmeyenlerin yaptıkları politikalar da elbette soyut kalacaktır. Sözkonusu politik anlayışın kendi toplumuna ait olması da düşünülemez. Bu, zorla da elde edinilmesi mümkün olmayan bir şeydir. Politikanın somuta tekabül etmesi ve yabancılaşmayı kırması, o toplumun bizzat içinde yaşamasından geçmektedir. Unutmamak gerekiyor ki, "insanların düşüncelerini belirleyen şey, maddi yaşamlarıdır". Kürdistan dışından Kürdistan için siyaset yapanların teorileri, anlatmaya çalıştığımız nedenlerdedir ki, hep etlektik kalmaktadır. Bu etlektik düşünceler, toplumla birlikte

değişmeyi hedeflemez, toplumu kendisine benzetmeyi hedefler. Bu başarılamayacağı içinde, bir şeylerin şahsında topluma içten içe tepki duyulur. Çünkü, kabul edilmek istenmeyen şey, o toplumun kendi içinde taşıdığı doğru ve yanlışlar, ileri veya geri düzeyleridir. Dışardan siyaset yapanların tek doğruları, toplum dışı duran kendi doğruları, yaşam tarzları, felsefeleridir. İşte bunlar sözümona politika yaptıklarını sanırlar, ama çabaları kendilerini yaşamaktan ve yaşatmaktan başka bir şey olmayan çabalarıdır. Elbette bunların hiçbir zaman Kürdistan toplumunun bir parçası haline gelmeleri düşünülemez. Buna rağmen toplumumuz bu kadroları dinlemekte bir sakınca görmez. Yalnız görülmesi ve pay çıkarılması gereken yan, toplumun bunları dinlediği halde, yaşamlarında bunların söylediklerini hayata geçirmeleri noktasıdır. Toplum karşısındakilerin neyi temsil ettiğini gayet iyi bilir ve bunu doğal karşılar. Bu tüm toplumlar için geçerlidir. Doğal olmayan yan, toplumun bu akılcı davranışına rağmen, o topluma yabancılaşmış kadroların bunu anlayamaması ve çizgilerinde ısrar etmeleridir.

Kürdistan toplumuna yabancılaşmış bir Kürt ya da bir Türk, Kürt'ün dünyasını istese de anlayamaz. Aynı şekilde, Türklere yabancılaşmış bir Türk ya da bir Kürt Türk'ün dünyasını istese de anlayamaz. Çünkü, toplumların tarihsel ve toplumsal şekillenmeleri farklılık arzeder. Bu nedenle, Kürdistan toplumuna yabancılaşmış bir Kürdistanî örgüt ya da parti veya bir Türk sol partisi, Kürdistan toplumunun dünyasını ve politik ihtiyaçlarını anlayamayacağı için; üretecekleri politikalar, toplumumuzun gerçekliğiyle örtüşmeyecektir. Bu tip yabancılaşmış yapıların yapmaları gereken en doğru şey, toplumların bağırlarına dönmek veya şayet bir başka toplumdaki ise enternasyonalist dayanışma temelinde görevlerini yerine getirmektir. Ama her şeyden önce, Kürdistan toplumunun tercihlerine ve mücadelesine saygı göstermeleri gerekmektedir. Bunun dışına çıkarak toplumumuz adına siyasete soyunanlar, toplumumuzun bilincini bulanıklaştırmaktan öte bir şey yapmamaktadırlar.

Kürdistan'a yabancılaşmış parti, örgüt ve kadroların, toplumumuza verebilecekleri bir şeyleri yoktur. Bu kesimler sömürgeci metropollerdeki apartman dairelerinden bir şeyler yapılabileceğine geçekten

inanıyorlarsa, büyük yanılgı içindedirler. Aynı şekilde emperyalist metropollere yerleşerek, buraları birer çekim merkezi haline getirenler; Kürdistan merkezli mücadeleyi baltalamaktan öte bir şey yapmamaktadırlar. Diplomatik faaliyetler dışında Avrupa merkezli faaliyette bulunmak, sözkonusu çevreleri tatmin etmekten öte bir sonuç doğurmayacaktır. Tatmin olacak çevrede, apartman sosyetesinin ruh halini taşıyan Kürt kesimleri olacaktır. Zaten bu kesimlerin devrime ihtiyaçları yoktur. Aynı şey, sömürgeci metropollerde merkez-mekân haline getirenler içinde geçerlidir. Sömürgeci metropollerde yaşayanların dünyaları, perspektifleri, ilişkileri, argümanları ve yaşam tarzları; egemen solun bir karikatüründen başka hiçbir şeydir. Kullandıkları mücadele dilinde de bunu rahatlıkla görebiliriz. Bu nedenledir ki bu kesimler, Kürdistan'ın devrim dinamikleriyle bir türlü buluşmamaktadırlar/buluşmak da istememektedirler. Buluşulan kesimleri de hızla kendilerine benzetmekte veya bunu başaramadığı noktada dışlamaktadırlar.

Durum böyle olunca, Avrupa'yı veya sömürgeci metropollerini kendine merkez-mekân seçen parti, örgüt veya kadroların ilişkide olacakları çevreler de, kendilerine uyarlı olmak durumundadır. Dışında duran kesimlerle ise, sürekli çatışma halindedirler. Özcesi, apartman sosyetesini kültürüne bürünmüş olan kesim, devrimin dinamik gücü olan yoksul kesime karşı sürekli suçlayıcı yaklaşmaktadır. Çünkü hayal dünyaları, özlem ve talepleri farklı olan bu dinamik kesime entergre olmaya engeldir.

Kürdistan davası çok büyük bir davadır. Büyüklüğü kadar, bu işe soyunanların sırtında çok büyük yükler bindirmektedir. Bunu kavrayamayan, kavramak istemeyen; kendisini buna göre biçimlendirip konumlandırmayanlar; dönen mücedele çarkının büyük dişlileri arasında öğütölmekten kurtulamayacaklardır. Bu davanın büyüklüğünün ve getirdiği ağır yükün altından kalkmanın tek yolu, Kürdistan toplumunun kendi somut gerçekliği üzerinde ulusal birliğin örgütlenilmesidir. Başarı bu perspektifte örgütlenildiğinde gelecektir. Egemen solun perspektifi ve argümanlarıyla Kürdistan toplumunu örgütlenemenin imkanı yoktur.

Emperyalist ve sömürgeci metropollerdeki "Kürdistanî" örgüt ve partilerin kendilerini yenilemek ve değiştirmek gibi bir dertleri varsa; varlık nedenleri olan toplumun bağırına

dönmelidirler. Yenilenmenin yolu buradan geçmektedir. Kürdistan dışında durarak yenilenmenin olanağı yoktur/olamaz da... Yenilenmek, sadece kadroların görev yerini değiştirmek ve benzeri işlemler yapmak değildir.

Yine, yenilenmek, eski anlayışı yeni kadrolarla sürdürmek de değildir. İdeolojik, siyasal ve örgütsel yenilenme, yeni perspektiflerle ve yeni kadrolarla kendi topraklarına dönmeye durmaktadır. Yani yenilenme, Kürdistan'ın somut gerçekliğine dönerek politika yapmaktır.

Kürdistan'ındışına düşen kesimler, maalesef bunu göremedikleri için, yenilenme dedikçe, Kürdistan gerçeğinden daha da uzaklaşmışlardır. Dün sömürgeci metropollerini merkez-mekân edinenler, yenilenme adı altında şimdi de Avrupa'yı karargah haline getirmektedirler. Kürdistan toplumundan yüzlerce kez daha uzaklaşmışlardır. Gidişat Kürdistanlıların bulunmadığı alanlara doğru hızla ilerlemektedir. Bu tür "yenilenme"ler, Kürdistan'dan uzaklaşmayı aşmış, artık Kürdistanlılardan uzaklaşmayı getirmiştir.

Elbette Kürdistan müziğini teknolojik araçların yardımıyla bu tür uzak alanlarda da dinlemek mümkündür. Hatta bırakalım kaset veya CD'den bu tür müzikleri dinlemeyi, bizzat ozanlardan da bu tür müzikler dinlenebilir. Bu tür nostaljik dinletiler, yasaksız ortamlarda geliştiği için daha büyük keyif de verebilir. Fakat bunları bu alanlarda dinlemek, insanı, toplumsal felsefeye göre biçimlendirmek için yeterli değildir. Sözkonusu yaşam tarzının bu tip yerlerde geliştirilmesi düşünülemez. Bu durumda da dinlenenler, hoş seslerden ve ritmlerden öteye gidemez.

Ülkemizin dışına düşmüş yapıların ve kadroların ayakları kendi ülke topraklarına basmadığı için, örgütlendikleri zemin de sürekli kaygan olmaktadır. Bu tür bir örgütlenme buz üstünde ev yapmaya benzetilebilir. Yapılan evin temelleri toprağa basmadığı için, "bahar"la birlikte yapılan evin yıkılması kaçınılmaz olacaktır. Bu, kendini tekrarlayan ama yenilemeyen sürekli bir gidişattır. Yapılar, zemin incelemesi ve değişimi yapmak yerine, sürekli evin yapıldığı malzemeyi kontrol etmektedirler. Kuşkusuz evin yapıldığı malzemenin önemini yadsımıyoruz ama, unutmamak gerekir ki; temel sağlam bir zemine basmadıkça, malzemenin sağlamlığının bir önemi de kalmaz. Her seferinde yıkılan ve yeniden yapılmaya çalışılan bir evin malzemesinden

de sürekli kayıplar verilmesi kaçınılmazdır. Hatta bir süre sonra, kullanılan malzemeyle o evi bir daha kolay kolay yapamaz hale geliriz. Sonuçta da evin içinde barınanlar, kendilerini kış ortasında sokakta bulurlar. Bir süre sonra girilen bu sonuçsuz çalışmalar sayesinde, insanlar, sağlam yapılara bile güvenemez hale gelirler. Elbette bunun suçu güvensizlik duyan insanlarda değil, o insanlara sürekli güvenilmeyen evler yapanlardadır. Bu insanların evin yapımında hiç mi suçu yoktur? Elbette bunu savunmuyoruz. Herkesin yetkinliği oranında suçu vardır. Asıl olan ise, mimar ve mühendislerin bu hataları görememeleri ve hatalarında ısrar etmeleridir. Hiç bir evin yapımında, çalışanlar suçlanamazlar. Eğer yapılan hatalar görülürse ve bu hatalar tekrar edilmeyerek sağlam binalar inşa edilirse, başarı da kaçınılmaz olacaktır.

Yenilenme, ana toprakların sağlam zemini üstünde mümkündür. Yenilenme, kendini sürekli üretebilen ve yenileyebilen dinamikler üzerinde gerçekleştiğinde, yapılar gerçek misyonlarına ve fonksiyonlarına kavuşacaklardır. Diğer türlü, yani buz üstüne kurulan evler misali gerçekleştirilen yenilenmeler heyhude çabalardır. Buz üstünde ev yapa yapa, bunun doğruluğuna inanan kadrolar, artık zehirlenmiş kadrolardır. Bu nedenle, bu zehirden kurtulmanın yolu, ana topraklarda yeni kavga dinamikleriyle buluşmaktan geçer diyoruz. Doğru konumlanmalar, doğru politikalar ve doğru kadrolarla yapılacak doğru çalışmalarla başarı gelecektir.

Sorun birazda tüm bunların bilinmesinden öte, yaşama geçirip geçirmemeye ilgilidir. Avrupa'yı ve sömürgeci metropollerini merkez-mekân edinen, apartman sosyetesinin küçük burjuva kültürü ile yetişenlerin, çalışmalarında dünden farklı bir sonuç elde edemeyeceği ve hatta daha kötü noktalara varacakları söylenebilir.

Yapılandırma ve yenilenme, müziğin taşıdığı toplumsal felsefeyi politik sanatla yaşama geçirecek ehil insanlar, devrime ihtiyacı olan ve mücadelenin dinamiği olan insanlardır. Bu insanlar üzerinde yükselecek bir yapı başarıya ulaşabilir. Diğerleri ise, dinamikleri belirleyen değil, ancak çeper olabileceklerdir. İşte böylesi bir yapı, yıkılmak istense de kolay kolay yıkılmayacaktır.

Toplumsal örgütlenme ve mücadelede merkez-mekân, merkez-çevre, çevre-merkez ilişkisi ve bağlantısı iyi bir tarzda örüldüğü ve oturtulduğu zaman; parti, bir aksiyon haline

gelecektir. Bunun yanında, bu aksiyonu besleyen bilimsel dünya görüşünde hareket eden ve toplumsal gerçekliğe göre politika üreten bir tarz, kendisini ve kadrolarını sıradanlaşmaktan kurtarabilir. Adına mücadele ettiği toplum içinde yaşam bulur ve toplumsal misyonunu üstlenebilir.

Otuzbeş milyon nüfuslu ve sınıflı bir topluma sahip olan Kürdistan, ne kadar güçlü olursa olsun hiç bir yapı tarafından tek başına örgütlenemez ve ulusal birliği sağlayamaz. Bundan dolayıdır ki ulusal kurtuluş sürecinde, her sınıfı temsil edecek yapılar bulunacaktır. Bu, kaçınılmaz bir durumdur. Gerek ulusal kurtuluş sürecinde ve gerekse de sonrasında, çok partili bir sistem anlayışını savunmak, sosyalist dünya görüşü açısından da doğru olmalıdır. Pratik tutumumuzu da buna göre belirlemeli ve ben merkezci anlayışları hızla terketmeliyiz. Çok partililik içinde ulusal birlik anlayışı, ancak sosyalist demokrasi anlayışı ve yöntemiyle çözülebilir.

Kürdistanlı parti ve örgütlerin, çeşitlilik ve renkliliklerin bir arada yaşayabilmesi yönünden de müziğimizden alacakları çok dersler vardır. Kürdistan müziği, bu özelliğiyle de toplumun her kesimine hitap etmektedir. Ve farklı dinleyici kesimlerine hitap eden bu müziklerin hiçbiri, birbirini dışlamamaktadır. Toplum bu müzikleri dinlemekten zevk alır ve bir zenginlik kaynağı olarak görür. Kürdistanlı yapılar da, birbirlerini, Kürdistanî ve Kürdistan için oldukları sürece zenginlik olarak görmelidirler. İlişki ve ittifaklar da buna göre şekillendirilmelidir. Çünkü toplum adına birliği sağlayacak olanlar, parti ve örgütlerdir. Toplum, birliğini kendiliğinden kuramaz. Bu nedenle, bu toplum adına birlik oluşturanlar, birlik oluşturmada o toplumun hoşgörüsünü ve yaşam felsefesini esas almalıdırlar.

Kürdistan'ın yapı ve kadroları, Kürdistan'ın ekmek ve su kadar ihtiyaç duyduğu özgür eleştiri, demokrasi kültürü ve siyasal özerklik ihtiyaçlarını, tıpkı müziği gibi benimsemeli ve yaşamlarına yerleştirmelidirler. Bu başarılmadan, toplum ve bireyleri, yapıların tonlarını birbirinden ayırtedemez. Bu farkında olmama, doğru kararlara varamamayı da beraberinde getirir. Her toplumsal mücadelede olduğu gibi, Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde de toplumu özgürleştirme ve özneleştirme görevi, politik parti ve kadrolara düşmektedir. Bunun içinde bu yapıların ve kadroların, kendi toplumlarının diğer temsilcileriyle yan-

yana yürümeyi öğrenmesi gerekir.

Toplum ile parti ve kadro ile parti arasındaki ilişki diyalektik bir biçimde ulusal ve toplumsal gerçekler üzerinde inşa edilerek kurumsallaştığı zaman, mücadele sürekli kendisini değiştiren ve dönüştüren bir hal alır. Kurumsallaşmanın yönetsel zemini sosyalist demokrasi üzerine oturduğu zaman, kendisiyle birlikte örgütsel mücadele yeteneklerinin doğalında açığa çıkmasını sağlar. Yani kimin müzisyen, kimin ozan ve kimin hangi dönemlerde vokalist olacağını açığa çıkarır. Bu anlamda görülmeyen yetenekler görülmüş, kendisini gizleyen yeteneksizler de açığa çıkmış olacaktır. Bunun yaşama geçirilmesinin en iyi zemini, her zamanki gibi ana topraklar olacaktır.

Kürdistan dışına düşmüş yapılar ve kadrolar, şimdiye değin gerçek manada Kürt müziğinin toplumsal felsefesinin diliyle politika yapmadılar. Bunların bugüne kadar yaptığı, "enternasyonellik" adı altında Rodrigo'un, Çaykovski'nin, Mozart'ın müzik felsefesiyle politika yapmaktır. Bu Kürdistan dışına düşmenin getirdiği doğal ve aynı zamanda ters bir sonuçtu. Çünkü, doğru politika evrenselden yerele değil, yerelden evrensele ilerleyendir. Üzücü olan yan ise, bunun hala devam ettirilmesidir.

Toplumsal mücadele sırasında yaşamın her alanında politik üretim yapmayan kadroların özneliği, tartışma konusudur. Bunun yanısıra, örgütlenme misyonu olmayan ve buna hizmet etmeyen politikaların mücadelede çok fazla değeri yoktur. Bu nedenle örgütlenme mücadelesinde ise uygun politik kadrolar görevlendirilmediği sürece, toplumsal enerji boşa gidecektir.

Şiysal mücadeledeki politik üretimde kadrolar, davranış ve anlayışlarını üretilen politikalara uyarlamak; içinden çıktıkları ve adına politika yaptıkları toplumsal gerçeklerle çatışmamak zorundadırlar. "İlericilik" adı altında toplumsal gerçekleri by-pass etmeye kalkarlarsa, üretilen teorilerin hiçbiri toplumda yaşam bulmaz. Ustelik bu kesimlerin, toplumla ve dolayısıyla mücadeleyle bağları kopacağı için marjinalleşmeyle karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz olur. Kısacası varlıkları kendileriyle sınırlı kalır.

Örgütlenme mücadelesi, kollektif sistem anlayışına dayanmalıdır. Esas olarak bu sistemin dayanacağı yönetsel mekânizma, demokratik işlerliktir. Bununla birlikte, zorunluluktan doğan hiyerarşik yönetsel işlerlik bunun dışındadır. Mevcut gizemli

gengeşî

örgüt ortamlarında, kişilerin düzeyi ne olursa olsun, verilen yüksek görevleri kabul etmekte ve bunu kendi kişisel kariyeri için kullanmakta; kariyer amacın yerine geçmektedir. Sözüünü ettiğimiz mekânizma ise, bütün alanlarda ve kurumlarda işletildiği zaman kendini dayatmalar son bulacak, işe uygun olmayan ve olumsuzluklarını gizleyen kadrolar açığa çıkacaktır. Kollektif anlayış ve demokratik işlerlik içinde, hiç kimse hak etmediği bir yere gelemeyecektir.

Ayrıca, örgütsel birliği sağlayamayan yapıların, ulusal birlik konusunda yapabilecekleri şeyler sınırlıdır. "Yaz askerleri ya da güneşli gün yurtseverleri ardında olduğu ekonomik, toplumsal ya da başka ilerleme biçimleriyle uzlaştığı zaman, şu ya da bu iyi davaya kucak açar ama, elverişsiz olduğu zaman onu bırakan bir oportünüstür." belirlemesi, Kürdistan dışına düşen ve mültecileşen politikacıların durumunu özetlemektedir.

Sonuç olarak, Kürdistan müziğinin toplumsal felsefesinde ulusal birlik teması çok güçlü ve derindir. Toplum, bu yolla adeta tüm dertlerini müzik diliyle haykırmış ve haykırmaktadır. Fakat bugüne kadar parti ve örgütlerimiz bunu bir türlü ciddiye almamıştır. Politika sanatını, ulusal birliği sağlamada kullanamamışlardır. Oysa ki, içinden çıktıkları toplum, tüm çeşitliliğin ve renkliliğini müziğe yansıtarak ve tüm bunları dinleyerek bunu başarmıştır. Bunun politik arenada da yaşama geçirilmemesi, parti ve örgütlerin kendilerini merkez alan yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır. Toplumun birlik özlemini ve talebini bir kürt ozanı çok güzel şekilde söyle dile getirmektedir; **"pênus û kağizek bînin binivînin serok û rêberê me kurdan lihev bicivînin dê bila ji halê ma kurdan re çarekî bibînin, ji dinya alemê ra binivînin me ji bin vî bîndestîyê derînin havar..."** sorun, bu benzeri parçaların dillendirdiği toplumsal taleplere ve felsefeye göre politika yapıp yapmamakta durmaktadır. Bu, bir politik tercih sorunudur.

Fakat unutulmaması gereken en önemli nokta, kesin toplumsal yasalardan olan "herkesin hayat hakkı, mücadele gücü kadardır" noktasıdır.

20.2.2000

Awirek

Ronî Acar

Xwendevanên hêja,

ev nêzîkî çar sala yê min dest bi nivîsa Kurdî (bi zarava Kurmancî) kirîye. Di destpêkê de ez gelek di dubendîyê de mabûm, bê ez nivîsên xwe bi zimanê Kurdî yan bi zimanê Tirkî bikar bînim. Min gelek di derheqê vê babetê raman û bi dost yên xwe re danûstenê kir (Ez naxwazim li vir navê wan hemû ya bi rêz bikim, lewra tenê spazî ji gişare pêşkeş dikim) Têna gotin ku, mîrov bi kîjan zimanî baş dizani, divê ew bi wî zimanî jî binivîse, lewra ramanê xwe çêtir dikari bîne ziman

Xwendewanên delal, bi rastî jî gava mîrov bi zimanêkî baş nizanibe, nikari jî binivîse. Lê bi ramana min, baş zanabûnazimanekî jî têra nivîsandinê nake. Divê ji zanabûna ziman pêve, pênûsekî (qelemekî) xurt û agahdarî û zanîyarek jî di derheqê babeta nivîsê hebe. Mîrov dikari bêje van hersê bingehana têra nivîsandinê î dike; herçiqwas hinî niqteyên din hebe jî, ev her sê niqteyana bingeha nivîsekê ye.

Lê hege em li dû van gotinana herin, divê tu kes bi zimani Kurdî nenivîse. Lewra em hemû nivîsar yên Kurd, zimanên Tirkî, Farisî û Erebî ji zimanê xwe nî zikmakî (Kurdî) çêtir dizanin. Ez dibêjim ji bo na ku statuya Kurda hinekî rewşekî taybetî ye, divê Kurd herçiqwas ziman yên din ji a Kurdî çêtir jî dizanibin û heger dikaribin bi Kurdî binivîsin, divên sefeberî nivîsa Kurdî bibin. Û bê tirs binivîsin û zimanê xwe bikin zimanê rojeyî. Çima ku ziman di hebûna netewetîyê de bingehêkî girînge (ez dibêjim bingeha yekemîne), divê em Kurd bi vê bîr û bawerîyê dest bavêjin zimanê Kurdî û di jîyana xwe de wê bikar bînin. Lewra zimanê jînde û bazirganî, bi gotinek din zimanê rojevî, pêşve deri. Ez bi kurtayî dixwazim bêjim, em Kurd me hemû tiştên xwe

wendakirîye. Çi girêdayî kurdâtîyê hebe ji me bi zor hatîye stendin, tenê zimanê me maye û îro ew jî ketîye rewşekî xerab. Di vê bûyerê de jî lîstikên gelek mezin li ser me Kurda heye, li dijî van lîstikana pêvîste ku em di berxwe bidin û vejînekî bê raweste li darxin.

Ji bo na pêşvebirina zimanê Kurdî pewîste ku Ronîkber û zimanzane yên Kurd bê tirs têkevin şorêşê; şoreşa pêşvebirinazimanê Kurdî. Dewlemendî ya zimanê Kurdî bi kar anînê xwuya dibe û pêşve diçe. Ji bo na ku em netewekî bê dewletin, sazîyên me nî netewe ku di jîyana me de otorîteya wan hebe jî tune ye. Em kêmasîya van sazîyana di zimanê Kurdî de jî pîrr eşkere dibînin. Îro di Kurdî, bi taybetî jî di Kurdîya nivîskî de hîna yekitîyek me ne di gramatîkê û ne jî di Alfabe-yê de çênebû ye. Ev kêmasîya di hemû zaravên Kurdî (her çiqwas Soranî hinekî pêşve çûbûye jî) de heye. Di vê bûyerê de dikarin rêxistin, Partî û sazîyên Kurda rolekî dîrokî bileyzin. Lê sed mixabin ku rêxistin, hêz, Partî û sazîyên Kurda hîna ev rola xwenî dîrokî bikar ne anîne. Ez hêvîdarim ku di dihatûya me de ewê gavên girîng bînin avêtin û ji Kurdî re pewîstî ya ku ji re divê, ewê bêne kirin.

Di derheqê zimanê Kurdî de zimanzane û tekoşerê Kurd Dr. Nurdedîn Zaza dibêje:

Gelî Kurdan!

Eger hûn naxwazin ji hev taromar û winda bibin, berî hertiştî, zimanê xwe bixwînin û bidin xwendin.

Lê eger dixwazin xwe nas bikin û xwe bidin nas kirin û hez kirin, û bi hevaltî û dostanîya milletin din re pêş ve herin, û bi rûmet û serbilind bijîn, dîsa zimanê xwe bixwînin û bidin xwendin.

(Destana Memê Alan, Weşanên Bahoz 1973)

00-12-22

Kurdistana Federatif û goşt yên bi nexweşî

Ronî Acar

Sal 2098. Ji demsal Buhar, ji mehan Nîsan e. Piştî sê rojên din sazkirina 50 salî ya Kurdistana Federatif e. Ji sedemê cejna Netewî hemû dibistan û sazîyên netewî di amadekirina pîrozayî yê dene. Lewra gelê Kurd cêjna xwe ya mezin û taybetî mîna cajna Newroz pîroz dikî. Li her çar alî yên Navçeyên Kurdan **Goran, Kurmanc, Soran** û **Zaza**, gel bi destpêka amadekirina cejnê kiriyê. Bi taybetî amadekirina mezin îsal li Suleymanîyê, peytxta Soran e. Ji lewra her sal pîrozî ya mezin î navnetewî li peytxteki federela Kurdistan tê pîroz kirin, îsal cejna mezin li peytxta navce ya **Soran** e. Ji bona vê yekê ji hemû welatan mîvan hate dawet kirin û bi rûmetîya mevanperwerîya Kurdî wê ewan bêne bi cîh kirin..

Di cîhanê de Kurdistan ji alî dewlemendî û xweşîya xwe de bi nav û deng e. Ji lewra dewlemendî ya Kurdistanê, ji hemû alî yên cîhanê mîrov dixwazin bîn Kurdistan û jîyana xwe li vî welatê wek biheşt bidomînen. Bi taybetî jî ji parzemîna (qita) Ewropa ku di vê demê de di rewşekî gelek xerab deye. Hatîye merhelakê ku hemû mirov yên Ewropa ji xwe re jîyanekî xweş û bi garantî digerin. Çîroka me di vî warî de dest pê dike. Çîroka xortekî pênaber...

Tav çirûskê xwe ji pencerê dida hundir; ronkayî û xweşî tanî odê. Xweşî û ronkayî mîna jînakî nuh. Jîn ji nuh we şîyar dibû. Li dû rawestayekî dirêj û dijwar. Mîna li dû tarîyê hatina ronayî; Jînekî nuh... Hatina li dû zifistanê buhar. Wek ku bav û kalanê me gotine. "Jîyan bi domê." Bi rastî jî doma jîyanê xwe dîsa xwuya dida. Li du ew zifistana dijwar, va dîsan Buhar, pîrozî ya xweşî yê bi xwe rê tanî.

Seat ya bibû heyst û nîv yan na. Bawer li ber masa xwe rûniştî, kaxizên li ber xwe bi kûrî û hûr dixwend. Xwe wilo dabû naveroka nivîsa li ser kaxiz hayê wî jê çê nebû, ku derî vebû û xortek kete hundir.

"Rojbaş" got. Xort. Bi zimanekî xweş û dengê nerm. Ev dengê nerm û xweş Bawer ji bêhayî ya xwe şîyar kir. Gava Bawer serê xwe rakir û li îstîkameta derî nerî, li ber devê derî Xortekî ciwan li dora 18 yan 19 salî dî.

Xort:

"Biborîne derî vekirî bû, ji lewra min li derî nexist û ez ketime hundir." Bi Kurdî yekî zelal û zorê dida xwe ku biyanî bû ya xwe di axaftina xwe de veşêr e.

Bawer hêdî ji ser kursîya xwe rabû û destê xwe dirêjî xortê ciwan kir û bi rûkenî bersiv dayê.

"Rojbas tu bi xêr hatî. Fermo!"

Xortê ciwan:

"Navê min Jan e (Jan navekî Almanî ye û Jan tê xwendin). Ez hêvî dikim ku ez rast hatim. *Evdera Buroya Mafên Mîrova yên Navnetewîye ne?*"

Bawer bi rûkenîya dîsa bersiv dayê.

"Belê, Tu rast hatî. Buroya Mafên Mîrova yên Navnetewî evdera ye. Navê min Bawer û ez hemxebatkarê vêderê me.Fermo, rûnê." Hêdîka kursîya ku li alîye dinî masê bû, bi destê xwe jê re anî û li hêla rastê cîh daye.

Jan:

"Ez hêvîdarim ku hûn dikarin alî min bikin!"

Bawer:

"Hege tu bibêje pirsê te çî ye, ez dikarim bersivê jî bidim; bê em dikarim alîkarî ya te bikim yan na?"

Gava Bawer di axifî çavê Jan mezin bû, ronkayî belav kir. Mîna ku ji nuha de ji hemû pirsên xwe çareserî dî be. Keserek kûr kişand û kaxiza destê xwe dirêjî Bawer kir û dest bi axaftina xwe kir:

"Weke hûnê di navnasîya min de jî bibînin. Navê min Jan Altmann e. Ev penc salê min e ku ez li Merdînê bi penaberî dijîm.."

Bawer destê xwe dirêjî wî kir û kaxizan jê stend. Li dû behndanekî kurt Bawer li wî vegeyîya:

"Te serîdan ji bona peneberî li vêderê, li Mêrdînê kir?"

Jan: "Na. Min li **peytxat**, li *Amed*ê kir. Ez nêzîkî deh rojan li *Amedê* mam. Lewra li wê der gelek penaber hatibû nikarîbûn me hemûya li *Amedê* bi cîh bikin. Gelek ji me belavî bajarê din kirin û min jî şandin vê derê."

Bawer

"Li dû serîlêdanê bersiva yekân ji tere hatî?"

Jan :

"Belê. Li dû ku min ji bo na peneberî serîlêda, piştî çar mehan red a min î yekan hat. Abûkatê min li dijî red a Dadgehê bervê dan (îtfraz kir). Ew roj ev roj e min tu agahdarî nestend di bû, heta ku ew roj ji dadgehê ev nameya hat.

Bawer:

"Te kengî ev nivîsê girt? Ji dadgehê di 4ê Adarê hatiye şandin. Iro 18ê Adarê ye."

Jan :

"Name berî nuha bi duwazdeh rojan kete destê min. Ez derhal çûm cem Abûkatê xwe û ewî bervê dan. Lê dûre ji min re got, ku gelek şansê min tune. Divêt ku ez hinik sedebên zêde dînim hole. Yan na ewê min bişînin şûnda. Ji lewra ez hatime vir û alîkarîyê ji we dixwazim."

Bawer:

"Di hundirê penç salan de, te li vêderê çî kirîye? Te tu karê polîtîk kir? Yan tişteki ji bo na balkeşî li ser pirsgerêka welatê xwe kir?"

Jan:

"Karê polîtîkî? Na. Divêt ku ez bişixwuliyam. Rewşa welatê me li holêye! Li Almanya dê û Bavê min li hêviya min in. Ew gelek pîr bûne û divêt ku ez ji wan re pere bişîndama. Ne ji dewletê û ne jî ji sazîyên din, ji tu derê alîkarî nastînin. Hege ez jî ji wan re perena neşînim ewê hale wan çilo be? Ji lewra min tu mîad ji karê polîtîkî nedît. Li dû se mehan min serîdan ji bona şixwul kir.. Bona ku xwarzî yek min li peytexta **Zaza**, **Dersim** ê bû, li dû destûra kar ji min re hat, ez çûme Dersimê û du sala ez li wê derê bi cîh bûm. Di wê pêvajovê de min hinik mîrovên hemwelatî yê xwe nas kir û min bi wan re hinik karê polîtîk kir; ji bona ku bala gelê Kurd û hemwelatîyê Kurdistan bikşînim ser doza me. Bi rastî jî Dersim bajarekî gelek xweş bû. Rûniştwan yê Dersim gelek alîkarî didan me û ji bo na çareserkirina pirsgerêka me gelek fedakarî jî kirin. Wan rojana tenê min hinik karê polîtîk kir. Lê pêneberîya min li vê der bû. Divêt ku ez dîsa bihatama Mêrdîn. Ji wê pêvajovê û vir de min tu karê dinî polîtîk ji bo na welatê xwe nekir."

Bawer:

"Te li Dersimê têkilî bi Buro ya me nî li wê der danî?"

Jan " Na, min tu tekilî dananî. Ez nizanî bûm, ku wê rewşa min wanî be. Ewê babet bê vê merhelê.

Bawer:

Te got xwarzîyek te li Dersim dimîne. Ji xwarzî yê te pëve tu kesî te li Kurdistanê

heye?"

Jan :

Merivê min tune. Lê belê hevaleyê minî baş heye; ku me pëve ji bo na pêneberî serî dabû. Wî şandin navçe ya GORAN, bajarê Kirmanşaxê. Ewî li wir erêdanî stend. Ji wî pëve tu kesê min tune. Ji kerema xwe hûn dikarin min di derheqê Buroya we hinekî agahdar bikin. Hûn çawa dikarin alîkarî bidin mîrov yê min de?"

Bawer:

Weke ku tê zanîn, pêneberan ji ber sedemên şer, tundî, tevkujiyan, birçîbûn û hwd. li vê derê ne. Ji bo mîrovên wek te ku ji welatê xwe bi pest û pêkûtiye yan jî ji sedemên din hatine koçberkirin, ji serî de neteweyên Yekbûyî, paşê jî maf û alîkarî yê nawnetevyî qanûn û rêzname yê xwe derxistine. Di nav qanûn û rêznemayan de, xalên herî girîng; xalên ku jîyan a pêneberan dixê bin sitarîyê ne. Di roja me de, gûmana pêneberan a herî mezin, paşveşandina wan bi welatêwan e ku tê de xetera ya jîyanê heye. Li ser bingeha van qanûnên navnetewî ku Kurdistan jî erêdanî daye, me ev Sazîya pejirandîye. Herçiqwas Kurdistan welatekî demokratîk be jî, di jîyanê de pêkanîna mafên mîrovan divê ku ji hîn alî sazîyan di bin qontrolê debe, yan jî bîn qontrol kirin. Ji xwe hebûna sazîyên mîna Buro ya me nîşana hebûna demokrasîyê jî dide."

Jan ketibû nava hêsekî bênav, ku mirov nikari bîne ziman. Ew bixwe nizanî bû bê Bawer dikari pîrsa wî çareser bikî yan na! Di nav van ramanan de guhê xwe dîsa da gotinên Bawer û xwe konsantrê axaftina wî kir

"Belê wek ku min go pêneberî li dû gelek sedeman derdikeve holê. Hege mîrov jî sedemên ekonomîk jî hatibe, divê ew dikaribe sedemên hatina xwe bikaribe bîne ziman yanî bi gotinekî din xwe karibe îfade bike. Lewra, sedemên ekonomîk jî girêdayî polîtîkî ye. Ez di wê ramanê deme ku te xwe baş îfade ne kirî ye. Dive ku mîrov dikarî be xwe baş îfade bike. Ramanê xwe baş bîne zimên. Ne wanî be nikari rûniştin li ser pêneberî ye bistîne. Yan diduwa jî, ew hreviewê te nî erêdanî stendiye, li ser kîjan babetê gotarê xwe kirîye divê tu hînbibe. Lewra ez di wê ramanê de me ku sedemê ku ew danî ye holê gereke tu jî şirîke sedeman be.

Jan :

"Belê min ev ji Abûkatê xwe re jî gotibû, ewî jî mîna te ji min re got. Ez derhal kaxiza ku ji hreviewê min re, ji dadgehê hatiye

bidest dixim. Abûkatê min got, divê ku hûn alîkarî bidin min. Divê ku em herin rîya giştî û rewşa welatê min pêşkeşî gelê Kurdistanî bikin. Bi rastî min ji gelek dostan jî di derheqê we de gelek tiştên baş bihîst. Gelek ji min re gotên ku hûn alîkarî didin mîrovan. Bi piranî jî mîrovên biyanî û yen pênebera ku di merhelakî mîna min dene.”

Bawer:

“Divê ku ez ji te re pir eşkere bêjim. Rewşa tenî di derheqê babeta penaberîyê gelek xerabe ye. Name ya ku ji dadgehê hatî ye, biryar danê ku tu di hundirê du mehan de Kurdistan terkandin bike. Pêvîste ku em bi Abûkatê te pevra bişixwulin û rewşa welate te dînin holê. Belê hewqes rehet nîne. Divêt ku tu ev zanî be. Lê tiştên ku ji destê me tê jî, emê bikin. Ji wî alî de bera tu tîrsa te tune be.

jan:

“Ez çawa herim Elmanya? Ev pênc sale ez li virim. Evder weke welatê mine. Ez ji hemû xebatî re amademe. Çi divêt em bikin, ez bi we re me.”

Bawer:

“Min ne go ku em tu tiştî nikarin bikin. Belê di vê babetê de karê me jî pirre û divê tu bi mere kar bike. Çê bû?” Bêhna xwe fireh bike û bi me re di têkilîyê debe.”

Jan hêdîka rabû ser xwe û bi dengikî nerm dîsan got:

“Ez nikarim paşve herim. Ez narim! Ez narim!” Çevê wî nî kesk mezin bû û kete xemgînike mezin û berê xwe da derî.

Derket û çû...

Lê çî bibû? Çi bibû ku Ewropa, bi taybetî jî Elmanya keti bû vê rewşê? Ew parzemîna Ewropa ya mezin û dewlemend xerab û hejar (feqîr) bû?

Bûyer di destpêka sala 2000 de dest pê kir. **Gelek goşt yê ga, beraz mirîşk û hwd. bi nexweşî yek gelek dijwar ketibû.**

Nexweşî yekî ku ajalan (heywana) dîhn dikir û di mîadekî pirr kin de dikuşt. Tehluka nexweşîyê ev bû ku, mîrovên ku goştê van ajalana yê bi nexweşîyê ketîye bixwin, ew jî dîhn dibûn û dimirin. Nexweşî berê di welatê inglîstanê derket holê û bi sedemên tekilîyên aborî, bi danû stendîna zu bela Elmanya, Fransa, Espanya Italî û hemû welatên Ewropa bû. Di destpêkêde welatên Ewropa dikarîbûn têketana pêşîya vê nexweşîyê, Lê belê nê welatên Ewropa bixwe û ne jî Yekitîya Ewropa li dijî vê bûyerê parastinek girîng û bi taybetî ne kirin.

Van goştên bi nexweşîya dîhn ketibûn li her derê Ewropa dihatin firotin. Bi rastî mîrov

dikari bêje rûniştwanên Ewropa ji alî polîtîkwana de hatin xapandin. Belê hatin xapandin, lewra polîtîkwana ev babetê baş dizanî bûn, lê hewqes giranî û bala xwe nedane ser wê. Ji lewra gelek mîrovên hemwelatîyên Ewropa ji nezanî van goştana xwarin. Bi nexweşîyê ketin û hemû dîhn bûn û mirin. Di hundirê bîst salan da ji sedeme vê nexweşîyê bi milyona mîrov çûne ser dilovaniya xwe. Kes hew karî bû têketa pêşîya van mirinana. Di hundirê demekî pirr kin de aborî û sîyaseta Ewropa xera bû û dewlemendîya xwe wenda kir.

Hemwelatîyê Ewropa yê ku hîna bi vê nexweşîyê neketibûn çare bi terkî welêt dîtin û pêl bi pêl berê xwe dan Welatên dewlemend. Wek Awustralîa, Kurdistan û Emerîqaya Yekbûyî. Ji bo na ku Kurdistan di sînore Ewropa deye balkişîya gelek mîrovan kişand. Pêl bi pêl mîrovan berê xwe dan welatê me. Di hundirê demekî kin, bi milyona mîrov li Welat kom bûn. Lewra nuha Rêveberîya Komara Kurdistan dixwazi wan hêdî hêdî paşve bişîne. Lê bixwe ketine tengasîyê. Ewê wan bişînin kîderê û çawa? Lewra Gelê Kurd jî di dîroka xwe de penaberî û tengasî gelek dîtine, li ser vê babetê gelek hestyarin...

Yoldaşlar, Friedrich Engels'in ölümünün yüzüncü yıldönümü anısına yapılacak bu tarihsel toplantıların bir parçası olmaktan onur duyuyorum. Burada oluşumuzun nedeni yalnızca onu anmak değil, aynı zamanda, onun eserlerinin ve fikirlerinin bugün de canlı olduğunu yeniden ortaya koymaktır.

Bolşevik Devrimi'nden bir yıl sonra, 1918'de Lenin, dünya işçilerinin devriminin önderleri olan Marks ve (Friedrich) Engels'in anısına yapılmış bir heykelin açılışında şöyle diyordu:

"Marks ve Engels'in dünya çapındaki büyük hizmetleri, kapitalizmin yıkılışının ve insanın insan tarafından sömürülmesinin son bulacağı komünizme geçişin kaçınılmazlığını bilimsel analizle ispatlamaları gerçeğinde yatar."²

Toplumsal gelişmenin yönünün bilimsel biçimde incelenmesini sağlayan, tarihsel ve diyalektik materyalizmi Marks'la birlikte geliştiren Engels'ti. Bu iki önder, "sosyalizmin, hayalcilerin fantazisi değil, ama, modern toplumun üretici güçlerinin gelişiminin nihai amacı ve kaçınılmaz sonucu olduğunu açıklayan ilk insanlar" oldular.³

Büyük Ekim Devrimi, onların tahlilinin kanıtlanmasıydı. Lenin'in ithafı şöyle sonlanıyordu; "Mutlu bir zamanda yaşıyoruz. Hepimiz, tüm ülkelerde gerçekleşecek

SİY AHLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI

"Emek, siyah deri altında köleyken, kendisini beyaz deri altında özgürleştiremez."

Marks

"engels'in günümüzde gerekliliği"

*"Working People's News"
(Emekçi Halkın Gazetesi)*

uluslararası sosyalizmin şafağını görüyoruz."⁴ Ne var ki 1995'de mutsuz bir zamanda yaşıyoruz. Çünkü proleteryanın SSCB'deki şanlı ileri adımı geriye atılmış iki adıma dönüşmüştür. Her gericilik dalgası, insanlığın ileriye doğru olan yönünü geriye doğru çevirmiş durumda. Emperyalist propaganda, bilimsel sosyalizmin gerçeklerini kötülemeye kalkışarak, yığınları bozgunculuk ve ahlaksızlıkla zehirliyor. Biz, tersine mevcut durumu sadece geçici bir geri çekilme olarak görüyoruz. Dünya işçilerinin devriminin büyük özverileri tarafından çizilen yolun dışında bir yol aramamız gerektiğini söyleyen, soldaki tasfiyecileri mahkum ediyoruz. Marks ve Engels, geleceği temsil eden sınıfın proleteryanın yolunu aydınlatmamız için bize tarihsel ve diyalektik materyalizmi miras bıraktılar. Bilimsel sosyalizm proleteryanın

ideolojisidir. Bunun alternatifi oportünistlerin hakkında çığırkanlık yaptıkları "öteki yol" ancak burjuva ideolojisi olabilir.

Bu 100. yıldönümünde komünistler olarak biraraya gelirken, Friedrich Engels'in ve proleterya devriminin öbür önderlerinin mirasını koruma görevini gururla üstleniyoruz. Marks ve Engels, toplumu **değiştirmek için** onu anlamının metodunu geliştirdiler. Onlar tarihi kitlelerin yaptığını düşünüyorlardı. Ve kitlelerin kurtuluşuna giden yolda strateji ve taktikleri geliştirebilecekleri güçlü bir silah sağladılar. Marks ve Engels, tarihsel ve diyalektik materyalizmi bir eylem kılavuzu olarak

² Lenin

³ age s.5

⁴ age s.3

uyguladılar. Kuşkusuz, onların, zamanlarında gelişen toplumsal olayları doğru bir biçimde algıladıklarına dair bir çok örnek var. Bunların birinin üzerinde duracağım:

Afrikanlı-Amerikalı (Afro-Amerikan/Zenci -çn-) bir Marksist olarak, iki beyaz Avrupa'nının, aralarında koca bir okyanus varken, Birleşik Devletler'deki iç savaşa yol açıcı çelişkiyi doğru bir biçimde ortaya koymalarını özellikle dikkate değer buluyorum. Savaşın bitiminin üzerinden 130 yıl geçtiği bugün, temel meselenin zenci köleliği sisteminin varlığı olduğuna hiç şüphe yok. Fakat bu çelişkinin ilk dönemlerinde, bu temel konu ABD'nin ve Avrupa'nın burjuva politikacıları ve analizcileri tarafından karartılıyordu. ABD Kuzey burjuvazisi ve onun diğer kapitalist ülkelerdeki müttefikleri, özel mülkiyet sahiplerinin "hakları"na karşı mücadele edilmesine karşı duruyor, direniyorlardı. Hatta bu mülkiyet kadınlardan, erkeklerden, çocuklardan oluştuğunda bile, köleler, sonuçta toprak sahibi aristokrasi için kâr üretmesi gibi.

Daha Güney Konfederasyonu'nun 1860'da ayrılmasının ilk dönemlerinden başlayarak, Marks ve Engels, ABD iç savaşının sadece koruyucu tarifeler üzerine bir mücadele olduğu burjuva masalını, diyalektik ve tarihsel materyalizmi kullanarak boşa çıkardılar. Kuzeyin burjuvazisi kuşkusuz ki, savaşa, köleliğin kaldırılmasını bayrak edinerek girmemişti; Marks ve Engels buna rağmen, çelişkinin özünü gördüler. Kuzey'li kapitalistlerin niyetleri bu olsun ya da olmasın, köle sisteminin birlik içinde yarattığı çelişkiler, nesnel olarak vardı ve şiddete dayalı bir çözümü zorluyordu.

Marks ve Engels, bu süreci salt soyut olarak akademik düzeyde incelemekle kalmadılar. Onlar aynı zamanda Amerika ve Avrupa basınına müdahale ederek, bunların Kuzey'i devrimci bir savaş sürdürmesi -"zencileri" silahlandırması ve köleliği kaldırması- yönünde zorlamalarını sağlamaya çalıştılar.

Konfederasyon ayrılığında, köleliğin tartışma konularından biri olmadığını yazan İngiliz gazetelerinin sahtekar tutumunu teşhir etmek için mektuplar ve makaleler yazdılar. Sonuçta ahlaksız Avrupa basınına da vurguladığı gibi, her iki Anayasa da, zencilerin zorunlu köleliğini yasadışı ilan etmiyordu. Fakat Marks ve Engels, Birleşik Devletler'in anayasası ile Güney Konfederasyonu'nun anayasası arasındaki temel farkı çabucak farkettiler.

Güney'i teşhir ederken, şöyle yazıyorlar: *"Şimdi ilk defa olarak, kölelik, kendi içinde iyi bir kurum ve tüm devlet yapısının temeli olarak kabul ediliyordu. Oysa devrimci ataları, 18. yüzyılın önyargılarından etkilenerek, köleliği İngiltere'den ithal edilmiş ve zamanla ortadan kaldırılacak olan bir kötülük olarak görüyorlardı."*⁵

Çok az sayıda Amerikalı beyaz, Afrikanlı köleliği hakkında, sosyalizmin bu kurucu önderleri kadar

ahlaki saldırganlıkla yazmıştır. Öbür taraftan, köleliğin kaldırılması taraftarı bir çok beyaz, zenci kölelere acırken, Marks ve Engels, köleleri, hem kendi kurtuluşlarının, hem de beyaz işçilerin mücadelelerinin ilerletilmesinin potansiyel aracı olarak görüyorlardı. Onları özgürlük savaşçıları olarak görüyorlardı. Özgürlük savaşçıları olarak Marks ve Engels, ABD iç savaşından çıkarılarak devrimci sonuçlarla ilgilidiler.

Diyalektik ve tarihsel materyalizmin analitik araçlarını kullanarak, dünyanın diğer parçaları için de somut koşulların doğru saptanmasını yapıyorlardı. Gerici güçler nelerdi? İlerici güçler nelerdi? Ne ölüyordu ve doğan neydi? 11 Ocak 1860'da Abraham Lincoln'un köleliğin kaldırılmasını savaşın savaşın amacı haline getiren Özgürlük Bildirgesi'nin yayınlanmasından üç yıl önce Marks, Engels'e şöyle yazıyordu:

*"Benim fikrime göre, bugünkü dünyanın iki büyük olayı, bir taraftan Brown'ın ölümüyle başlayan Amerikalı kölelerin hareketi, bir taraftan da, Rusya'daki serflerin hareketidir..."*⁶

Bu anlamda Marks ve Engels, o günün ve 20. yüzyılın başlıca kalkışmalarına dönüşecek olan bu gelişen mücadelelerin devrimci nabzını tuttuklarını söyleyebiliriz. Rus köylülüğünün devrimde oynadığı rolü hepimiz biliyoruz. Siyah emekçilerin hareketi, beyaz sermayeyi, ABD iç savaşını Amerika'nın demokratikleştirilmesi için bir mücadeleye dönüştürmeye zorladı. 1862'de, yoldaşlar Die Press'de yazdıkları bir yazıda, köleliğin kaldırılması için yükselen basıncın, bir taraftan Lincoln'ü zorlarken, bir taraftan da, demokratik kazanımları ABD Senatosu'ndan koparıp aldığını gösterdiler.

"(Senato) aynı zamanda, Kuzey'li halk yığınlarının uzun süredir uğruna boş yere çalıştıkları Malikane Bildirgesi'ni kabul etti; bununla birlikte, devlet topraklarının bir parçası, Amerika doğumlu ya da göçmen olmasına bakılmaksızın, koloniciler tarım için bağışlandı. (Senato) aynı zamanda, başkentte, District of Columbia'da (Washington D. C. -çn-) köleliği kaldırdı... Aynı zamanda, kölelik ABD'nin tüm bölgelerinde "ilelebet yasak" ilan edildi. İlk defa yürürlüğe konan bir başka yasa, bu azat edilmiş Zencilerin askeri olarak örgütlenip, Güney'e karşı cepheye gönderilebilmesine olanak sağladı. Zenci Cumhuriyetleri olan Haiti ve Liberya'nın bağımsızlıkları tanındı ve son olarak, İngiltere'yle köle ticaretinin ortadan kaldırılması üzerine bir anlaşma imzalandı."⁷ Böylece Güney'deki "Zenci" köleliğine karşı mücadelenin merkeziliği, o zamanın diğer mücadelelerinde de demokratik zaferleri zorladı. Engels ve Marks'ın bu konudaki makaleleri ve yazışmaları, Afrikanlı-Amerikalı (zenci) köle sahipliği yıkılmadan, tüm Amerikan işçi sınıfının özgürlüğünün kazanılamayacağı anlayışını yansıtıyordu. Marks'ın Kapital'deki ünlü ifadesi tüm meseleyi özetliyor:

⁶ Age s.221

⁷ Age s. 201

⁵ Marks-Engels, "ABD'de İç Savaş" International Publishers, NewYork, 1969, s.61

"Emek, siyah deri altında köleyken, kendisini beyaz deri altında özgürleştiremez."

Renklerine göre insanların köleliği, beyaz sermayenin, beyaz işçileri siyahlara karşı yönlendirmesine yanıtına olanak veriyordu. Zenci emeğini kölelikten kurtarmadan, ABD'de bir proleterya devrimi olamazdı.

İç savaşın bitimiyle, köleliğin de sonu geldi. Yeni özgürlüğünü kazanmış kölelerin Yeniden Yapılandırma hükümetleri Güney'i demokratikleştirirken, hareketlilikle bir kabarma oldu. Peki, gelişen devrimci mücadeleyle amacına ulaşmaktan alıkoyan neydi? Neden siyah emek 1995'in ABD'inde hala esaret altında?

Marks ve Engels'in devamacıları- ABD Komünist Partisi'ndeki ve Komünist Enternasyonal'deki komünistler- bu sorunu tahlil etmek için diyalektik ve tarihsel materyalizmi kullandılar. W. E.B. Du Bois, başyapıtı olan Amerika'da Siyah Yeniden Yapılandırma'da, Siyah Yeniden Yapılandırma hükümetlerinin, toplumun daha ileri düzeyde demokratikleştirilmesinin zeminini oluşturmaya başladığını ve bunun hem beyaz hem de siyah emekçilerin çıkarına olduğunu gösterir. Örneğin genel halk eğitimi, ABD'de ilk defa, eskiden köleci olan Güney Karolayna'da yasalaştı.

Ne var ki Kuzey'li Sermaye, Güney'in mağlup aristokrasisiyle, bu ilerlemeyi engellemekte birleşti, ittifak yaptı. Afrikalı-Amerikalılar, onları, Güney'deki **Siyah Kuşak** (Siyahların çoğunlukta olduğu) bölgesinde ezilen bir ulus olarak paylaştıran bir süreç içinde, köleliğe yeniden itildiler. Beyaz sermayeyle siyah emek arasındaki çelişki, emperyalizmle ezilen bir ulus arasındaki çelişkiye dönüştü. ABD'ye zorla getirilen çeşitli Afrikalı halklar, ortak bir dili konuşmaya ve ortak bir ekonomik yaşamı paylaşmaya zorlandılar. Kölelik döneminin tecrübelerine dayanarak ve ortakçı ve aşırı-sömürüye maruz kalan işçiler olmaya zorlandıkları için, Siyah Kuşak'ın halkı, ortak bir ekonomik yaşamı paylaştılar. Politik, ekonomik ve ideolojik ayrıcalıkların, ayrımcı bir şekilde sadece beyazlara tanınması ve siyahların bu haklardan mahrum kalması, onlarda ortak bir ruhi şekillenme ve kültür geliştirdi.

Tüm bu nedenlerden dolayı, Komüntern, Marks ve Engels'in öncülük ettiği diyalektik ve tarihsel materyalist tahlili sürdürerek, Güney'deki Siyah Kuşak'ta ezilen bir ulusun varlığını ortaya koydu. 1928'de ve 1930'da (ABD'yi Zenci Bolşevik Harry Haywood'un katkısıyla) "Zenci sorunu üzerine Komünist Enternasyonal'in çözümlenmeleri"ni kaleme aldılar. 1930 çözümlenmesinde şöyle deniyor:

"ABD'deki Zenci sorunu, kendi özel konumundan bakılarak, bir ezilen ulus sorunu olarak adlandırılmalıdır. Bu yalnızca dikkat çekici ırksal farklardan (deri rengindeki belirgin farklılık vb.) değil, ama, hepsinden ziyade önemli toplumsal organizmadan (köleliğin kalıntıları)

kaynaklanan özel ve üzücü bir durumdur."⁸ Ayrımcılık sisteminin, demokratik hakların eksikliğinin, iş pazarında en düşük seviyede olmalarının kaynağını "bulmak hiç de zor değildir: Zencilere yönelik bi Yankee küstahlığı eski köle pazarının iğrenç atmosferinden gelen bir pisiktir. Bu, kapitalist "kültür"ün doruğunda, doğrudan doğruya soygun ve köle kamçılama barbarlığıdır."⁹

Afrikalı-Amerikalılar'ın, Siyah Yeniden Yapılandırma hükümetlerinin devrilmesiyle politik güçlerini yitirmeleri, beyaz sermayeyle siyah emek arasındaki çelişkilerin çözülmeden kalmasına yol açtı. Kapitalistler, işçileri, renklerine göre karşı karşıya getirme olanağına sahip olmaya devam ettiler. Aynı zamanda, Güney'li emeğin aşırı-sömürüsü ve temel örgütlenme haklarının inkarı, tüm ABD işçi sınıfının koşullarını kötüleştirdi. Beyaz deri içindeki emek, **hala**, siyah derili emek esirken özgür olamaz.

Bu çelişki günümüzdü de sürüyor. Güney'deki Siyah Kuşak bölgesinde ezilen bir ulusun varlığı hala bilimsel olarak ispatlanabilir. Kim Lrow ayrımcılık yasaları 1960'ların kitle mücadeleleri sonucu kaldırılrsa da hala henüz karşılanmayan demokratik talepler var. Seçim bölgelerinin zencilerin aleyhine ayarlanması, oy verme hakkının inkarı, eğitimde, sağlıkta ve barınmada ve sağlık bakımından eşitsizlik ve ayrıcalık gibi eşitsizlikler hala sürüyor. Bunlar yasal ve yasadışı terör tarafından uygulanıyor. Afrikalı-Amerikalılar'ın yasada varolan demokratik haklarını kullanmaları, resmi polisin ve beyaz üstünlüğünü savunan Ku Klux Klan gibi örgütlerin müdahalesi sonucu engelleniyor. Siyahların linç edilmesi hala bir gerçektir, tıpkı Afrikalı-Amerikalı topluluklarına yönelik polis vahşiliği ve cinayetleri gibi.

ABD'nin tüm parçalarında, komünistlerin sloganı, hala "Afrikalı-Amerikalılar için eşik haklar!"dır. **Siyah Kuşak Ulusu için** bu slogan, ayrılmayı içeren ulusların kendi kaderini tayin hakkı olmalıdır.

ABD devrimci hareketinin tarihsel yanılığının büyük bölümü, sol'un bu sloganları işlevsel ve anlamlı bir tarzda yükseltmeyi başaramamasında aranmalıdır. Sonuçta, Güney hiçbir zaman sendikalarda örgütlenmedi ve sendika karşıtı yasalar hale geçerli. Ek olarak Oy Hakkı Yasası gibi, belli düzeyde siyasal güçlenme için yapılan başarılı girişimler de tersine dönmüş durumda. Örneğin, 1995'te, ABD Anayasa Mahkemesi, siyahların çoğunlukta olduğu seçim bölgelerinin "Anayasaya aykırı" olduğuna karar verdi.

Son 50 yılda, solda, "artık siyah ulusun varolmadığı"ni idda eden güçler oldu. Bunlar, gerekçe olarak, 1928 ve 1930'dan bu yana çok sayıda Afrikalı-Amerikalı'nın iş bulmak için ABD'nin diğer bölgelerine dağıldığını öne

⁸ Komintern, "Komünist Enternasyonal'in Zenci Sorunu Üzerine Tahlilleri", CUSB Publishers, NewYork, 1979, s.11

⁹ age s. 13

sürüyorlar. İronik biçimde emperyalizm, krizden kurtulmak için ücretlerin yüksek olduğu yoğunlaşmış sanayi bölgeleri oluşturmaktan "kaçıyor" ve sömürgelere, yarı-sömürgelere ve ezilen uluslara sermaye ihraç ediyor. Böylece Siyah Kuşak bölgesi, yüksek derecede sanayileşti. Afrikalı-Amerikalı'ların %90'ından fazlası, proleterdir. Ne var ki, tüm ezilen uluslarda olduğu gibi, emek aşırı biçimde sömürülüyor; karın bile doyurulmayacak bir ücret ve hiçbir hak yok. Engels bugün hayatta olsaydı bizden Marks ve kendisinin çağrısını yaptıkları mücadeleyi sürdürmemizi isterdi: Siyah emeğin kalıntılarından özgürleştirilmesi.

Engels'in sosyalizme giden yol üzerindeki engelleri bilimi kullanarak görmesi, ilham verici. O, tarihi yapanın kitleler olduğunu, bilimsel sosyalizmin ise, ezilen sınıfların ideolojik silahı olduğunu düşünüyordu. Proleterya ve ezilen ulusları kurtuluşa götüren yolda diyalektik ve tarihsel materyalizmi kullanmaksa, biz komünistlere düşüyor.

Çeviri: A. Altınörs

HADEP'e Çağrı

Ülkemiz ve insanımızın son yıllarda büyük değişim yaşadığını biliyoruz. Bu değişiminde dış etkenlerin de kuşkusuz rolü vardır. Ama asıl belirleyici iç etmenler oldu. Kürt insanı büyük bir uyanış gösterdi, örgütlendi, savaştı. Bunların neticesinde gelişme gösterdi, değişim geçirdi. Ama ağır bir bedel ödedi, hem de tüm toplumsal kesimleriyle, tarihiyle, coğrafyasıyla ve kültürüyle.

Bu uyanış, örgütlenme, mücadele ve bedel karşılığında, hepimizin umudu ve beklentisi; halkımızın ulusal sorununun çözüme kavuşacağı ya da bu çözüm yoluna gireceğiydi. Ama ulus olarak çok gafil avlandık. Hem uluslararası alanda darbelendik, hem de içten hançerlendik.

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan olayı ve izleyen süreçten bahsediyoruz. Tarihte bu kadar ağır bedel ödeyerek elde ettiklerini bu kadar kolay terkeden, değerlerine bu kadar ilgisiz davranan politikacılar ve aydınlar örneği belki de dünyada yoktur.

Öcalan, haksız bir operasyonla Türk devletinin eline geçti. Bir ulusal kurtuluş örgütünün yöneticisi olduğu için kaçıldı. Olay Kürt halkının ulusal olayıdır. Bu nedenle kaçırılması, tutuklanması, yargılanması, içinde tutulduğu statü ve aldığı ceza yasadışıdır. Onunla dayanışılmalı ama tanımladığımız durumuyla. Ancak tutukluken içine girdiği son derece tahripkar ve inkarcı tutumu hiç bir şekilde kabul edilemez.

Türk devleti, Öcalan'ın önüne şunları koymuştur: "PKK'yi sen kurdun, şimdi de sen dağıtmalısın. Kürtler tekrar devleti, bayrağı, polis ve askeri sevmeli." Bu amaçla Türk Genelkurmayı İmralı konsepti hazırlamıştır. Kürt halkına "İmralı Barış Programı" olarak sunulan konsept Öcalan tarafından değil, Genelkurmay uzmanları tarafından hazırlanmış, Kürt halkının kabul edebilmesi için Öcalan vasıtasıyla kamuoyuna sunulmuştur.

Amaç Kürt ulusal davasının dağıtılmasıdır. İdeolojik, politik, örgütsel ve

psikolojik öğelerden oluşan konseptin üç önemli boyutu bulunmaktadır. Birincisi PKK'yi savaşır konumundan çıkarmak, Türk devlet tezlerine tabi kılmak ve iç savaş gücü haline getirmektir. İkincisi Kürt halkının uluslararası ilişkilerine darbe vurmak, Kürt sorununu Türk devletinin güç alanının içine çekmektir. Üçüncüsü de son on yıldır çok önemli bir güç olan legal-siyasal Kürt örgütlenmesini ve potansiyelini devletin kontrolüne çekmektir.

Türk devleti bu amaçlarına ulaşmak için Öcalan'ı çok çirkince kullanmaktadır. Ve maalesef ilk iki amacına önemli ölçüde ulaşmıştır. PKK silahlı direnişi terketmiş, sınırların dışına çekilmiş, büyük bir ideolojik-politik dejenerasyon geçirmiş ve halen geçirmektedir. Uluslararası alanda ise Kürt ulusal mücadelesinin en önemli kurumları adeta apar topar dağıtılmıştır, bu şekilde Kürt halkının ve haklı mücadelesinin çok önemli bir nefes borusu kesilmiştir.

Üçüncü hedef de HADEP'tir.

Neden HADEP?

HADEP, HEP ve DEP'in mirasçısıdır. Yıllardır özgürlük için adeta herşeylerini feda eden yığınların umududur. Legal mücadele ve örgütlenme mirasının olmadığı ülkemizde HADEP, kan, mücadele ve fedakarlığa dayanan çok önemli bir miras ve gelenek yaratmıştır. Zorlanan PKK, isteyerek ya da zorunlu olarak HADEP'i öne almaktadır. PKK'nin kan kaybetmesinden ve çizgi değişikliğinden sonra, önemli oranda da ideolojik ve siyasi tercihten dolayı uluslararası güçler de Kürt sorununda HADEP'i muhatap görmek istiyorlar. Türk devleti de PKK'yi tamamen devreden çıkarmak ve rolü belirleyici duruma gelen yığınların siyasal eylemini ve örgütlenmesini tamamen kontrolüne almak için HADEP'i öne almaktadır.

İşte HADEP, halkımız için son derece hasas bir dönemde böylesi bir konumda bulunuyor. Çok ağır da olsa HADEP'li aydınlar, o derecede önemli sorumluluklarla yüzyüze bulunmaktadır. Bu sorumluluğa uygun hareket halkımızın geleceği açısından hayati önemdedir. Bu nedenle size dayatılan tuzak ve bunun öğeleri konusunda sizleri uyarmayı bir görev biliyoruz.

Teknoloji, belli emperyalist güçlerinin denetimindeki çokuluslu tekellerin dünyaya hakimiyeti ve bunun zorunlu olarak beraberinde getirdiği halklar arasında ekonomik ve kültürel entegrasyon, yani globalleşme, ulusal sorunları ortadan kaldırmamıştır. Böyle bir iddia korkunç bir

sahtekarlık, demogoji ve tuzaktır. Aksine ulusal baskı sistemlerinin varlığı, insanlığın son derece ileri bilinç ve toplumsal gelişme seviyesiyle çelişmektedir ve ulusal baskı çağın en büyük aybı durumundadır. Bu nedenle Kürt halkının ulusal davası ve ulusal özgürlük talebi aşılmış bir talep değildir. Bu talebi herşeyin koşulu olarak ileri sürmemiz ve hiç bir şekilde bundan taviz vermememiz gerekir.

Halkların kardeşliği yeni bir slogan değildir. Bu slogan ulusal talep ve programı dıştıalamaz. Kürdistan ulusal hareketi ilk gününden halkların kardeşliğini hedeflemiştir. Bir hareketin ulusal hedefi, onu şöven milliyetçi yapmaz. Aksine hangi şekilde olursa olsun ulusal hakların inkarı ve geriye itilmesi ırkçılıktır. Bu nedenle Türkiye partisi iddiası yeni bir buluş değildir. Türkiye aydınları ve emekçileri ancak Kürt halkının ulusal özgürlüğünü tanırlarsa birlikteliğin bir anlamı olabilir. İnsan hakları da, demokrasi de, sosyal adelet de bu tarihsel haksızlığın giderilmesinden geçer. Eğer Türkiye partisi sloganının büyüüne kapılarak ulusal programdan vazgeçerseniz mevcut Türk burjuva partilerinden ne farkınız kalır? Ya da bunlara karşı hangi şansınız kalır?

"Cumhuriyetin aslı üyesi" teranelerine kanmayınız. Asli vatandaşlık ulus kimliğinin tanımıyla olur, buna dayalı anayasal tanımlama ile olur. Siyasal statüko ve kurumsal önlemlerle olur. Hindistan kökenliler de İngilizler için dünyanın değişik yerlerinde savaştı, ama hiç bir zaman İngiltere Hindistanlıların asli vatani olmadı.

Tarihimiz konusunda çok hasas olmalıyız. Çünkü halklar tarihleriyle var olabilirler. Tarihini inkar eden bir halkın geleceği de olamaz. Bu nedenle İmralı'dan dayatılan formüllerde tarihimize adeta küfredilmesini, tarihimiz ve kahramanlarının horlanmasını hiçbir şekilde kabul etmemeli, aydın ve politikacılar olarak tepkinizi göstermeliyiz. En kötü şey de bugünün ölçüleriyle yüz yıl, elli yıl öncesini değerlendirmektir. Geçmişteki Kürt direnişleri onurumuzdur. Kahramanlık ve cefa hikayeleriyle büyüdüğümüz ve yeni uyanışımıza kaynak olan bu direnişleri Kemalizm karşısında horlamak, inkar etmek kimsenin haddi değildir. Türkiye Cumhuriyeti kendi katliam tarihini bile inkar ediyor mu? Kemalist ordunun neden olduğu soykırım günleri bile bugün Türk devletinin resmi bayram günleridir.

Kürdistan kavramının reddedilmesine karşı durmalısınız. İttihat-ı Terakki yönetimi

Kürdistan kavramını yasakladı, "Doğu ve Güneydoğu Anadolu" dedi. Kemalist devlet bu geleneği devraldı. Şimdi İmralı'daki itirafçı ve inkarcıya "Kürdistan siyasal değil, coğrafik bir kavramdır" dedirtiliyor. Hiçbir Kürt bunu kabul edemez. Kürt yığınların HADEP'e ilgisi ve desteği, Kürdistan kavramı ve realitesinin bir parçası olduğunuz ve ona karşı sorumluluk duyduğunuz içindir. Kürdistan halkı, tarihi ve toprağıyla bir ülkedir. Kürdistan dört parçadır. Zorla bölünmüştür. Kürt ulusal davası vardır ve Ortadoğu'nun en ağır davasıdır. Bu dava çözülmeden bölgede adalet ve kalıcı barış olamaz. Kürt sorununun çözümü hangi süreçleri izlerse izlesin dört parçadaki Kürtlerin ve siyasal örgütlerinin birbiriyle siyasal, sosyal ve kültürel ilişki ve dayanışmaları meşrudur. Bu ilişki legal ya da illegal tüm siyasal Kürt örgütleri tarafından artık açık telaffuz edilmelidir. Çünkü bu Kürtlerin en doğal hakkıdır.

İmralı'dan sizler için biçilen Kuvayi Milliye kimliği sizlere hakarettir. Kuvayi Milliye, anti-emperyalist ulusal direniş gücü değildir. Çünkü Kemalizmin ne Fransız, ne İngiliz ne de İtalyanlarla savaşı olmamıştır. Kuvayi Milliye, Ermeni soykırımı yapan, Ermeni mallarını yağmalayanların kendilerine taktıkları isimdir. Şeyh Sait Direnişine karşı devlet safında yeralan bazı aşiret ağaları da çetelerini böyle adlandırmışlardı. Sizleri horlamak için özellikle Öcalan'a bu isim dayatılmakta, o da size dayatmaktadır. Onurlu bir tek Kürt aydınının bu nitelemeyi kabul etmesi düşünülemez!

İmralı'dan dayatılan demokrasi tuzağına karşı hepimiz son derece uyanık olmak zorundayız. İnsanların ölmemesi, tavizler uğruna da olsa bunun sağlanması insanlık görevidir. Keşke Türkiye'de ve Ortadoğu'da siyasal atmosfer bu kadar olgunlaşsa. Ama biliyoruz ki keşkelere bu olmuyor. Türk devletinin realitesi ortada. Devlet Hizbullah dışında hiçbir para-militer örgütünü dağıtmış değil. Ulusal inkar ve bitirme politikasından da vazgeçmiş değil. İnsan hakları ihlalleri ulus kimliğimizden ve taleplerimizden dolayı oluyor. Tüm baskı yasaları ve kurumları yürürlükte. Ulusal-demokratik ve toplumsal amaçlarınızı yükseltmenize karşı şiddet aracını tekrar kullanacağı aşikar değil mi? Bu durumda "barış barış, demokrasi demokrasi" diye bağırmanın hiç bir anlamı yok. Hangi barış, hangi demokrasi, kimlerle ve neyin karşılığı? Devlet tek adım atmış değil. Bizler ise en kutsal değerlerimizi bile tek tek terk ediyor, etmenin de ötesinde lekeliyoruz.

Demokrasi devletin insafına sığınmak değildir. Devletin insafına endeksli demokrasi anlayışı teslimiyettir. Demokrasi ulusal kümelerin, farklı inançların, farklı fikirlerin, bireyin, azınlıkta olanın, haklarının egemen olana karşı korunmasıdır. 1990-94 deneyimimiz ve canlı Filistin deneyi var. Siyasal-demokratik mücadele çoğu kez silahlı mücadeleden zor bir sorumluluk, çaba, fedakarlık ve riski gerektirir. Kimse kimseye haklarını durup dururken vermez. Hele Türk devleti direnmeyen Kürde haklarını hiç bir zaman vermez. Demokrasi için direnmeyen, grev, gösteri, boykot yapmayan, alternatif siyasal organlarını kurmayan, yerel iktidar gücü olmayı hedeflemeyen bir hareket ne kadar demokrasi istiyorum dese de, gerçekte demokrasi istemiyor, teslim oluyordur.

Kültürel vatandaşlık hakları bir tuzaktır. Bir an doğru kabul edelim: Kürt sorunu sadece dil sorunu mudur? Öyle olsa bile bu koşullarda Kürtçeyi nasıl geliştireceksiniz? Sohbet dili olarak mı kalacak? Dügün dili mi olacak? Halen Kürtçe gazeteler, kasetler toplatılıyor. Halen radyo, televizyon ve resmi dairelerde Kürtçe yasak. Global çağda devletleri olan küçük halkların dilleri bile tehlike altına girerken; hiçbir ödenek, siyasal statüko ve kurumsal hak olmadan, üstelik dil üzerindeki yasakların ve baskıların daha sistemli yürütüldüğü koşullarda mı Kürtçe geliştirilecek? Hepimiz bu tuzağın farkındayız, ama görmemezlikten geliyoruz.

Kürt sorunu Türk devletinin insafına terkedilerek çözülemez. Sorunun önemli bir boyutu uluslararası alandır. İlerici insanlık şimdiğe kadar Kürt davasına önemli destek sunmuştur ve halen de sunmak istediğindedir. Ancak İmralı süreciyle bu ilişkiler darbe aldı. HADEP'li belediye başkanlarının ekonomik yardım amaçlı yurtdışına çıkışları bile yasaklandı. İmralı yoluyla devletin dayatmalarına boyun eğdik, kendi kendimize sansür koyduk. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girişiyse herşeyin düzeleceği hikayesiyle aldatıldık, Bilerek hepimiz bu aldatmayı oynadık. Ne oldu? Uzağa gitmeye gerek yok: Avrupa Birliği halen DEP'li parlamenterleri bile cezaevinden çıkarmayı becermiş değil! Avrupa Birliği'nin son tutumu ve kararı ortada: Kürtlerin azınlık olarak bile hakları gündeme getirilmiş değil. Türk devleti bile AB üyeliğinin en az 20 yıl alacağını hesaplıyor. Bu durumda halen halk olarak umudsuz bir beklenti içinde mi olacağız? Eğer uluslararası alanı ve baskı güçlerini devletin ve İmralı'nın dayatmalarına boyun eğerek terkederseniz,

HADEP'in ve Kürt halkının çok önemli bir nefes borusunu elinizle kesmiş olursunuz.

Ulusal kadar toplumsal amaçlarınızı da terketmemelisiniz. Bunlar birbirine sıkı sıkıya bağlı. Emekçilere dayalı bir programınız olmalı. Köylerin yeniden inşası, baskı yasalarının kaldırılması, cezaevlerinin boşalması, bireysel ve grupsal özgürlüklerin kullanılması, faili meçhullerin akıbetinin aydınlatılması, sosyal, ekonomik ve sağlık alanındaki tahribatın giderilmesi için net ve acil toplumsal programınız olmalıdır. Ama bunlar sakız gibi tekrarlanan sözler olmamalıdır. Aksine demokratik eylem programı olmalıdır. HADEP'in diğer partilerden farkı da bu program ve bunu hayata geçirmek için göstereceği titizlik olacaktır. Teorik bir program yazmak her zaman işin en kolayıdır. Asıl gerekli ve zor olanı, ama yapılması gereken, yığınları demokratik direnişe çekmektir. Bu acil olarak yapılmadığı takdirde Kürt halkının yaşadığı ekonomik-sosyal çöküntü derinleşeceği gibi, HADEP'i de yığınlar için merkezi olmaktan çıkaracaktır.

Farklı kesimleri içermek zorunlu bir zenginliktir. Bu zenginlik doğal olarak geniş bir demokratik hoşgörü, farklı inançlara ve fikirlere saygı ve toleransı gerektirir. Ama bu, ulusalcı ve toplumsalcı programınızdan vazgeçmenize yol açmamalıdır. Türk devleti Kürt politikasında yeni işbirlikçiler istiyor. Artık 1920-60 dönemindeki feodal işbirlikçiler yetmemektedir. Devlete çağa uygun işbirlikçi lazım. Bunlar Kürtçü geçinen ve görünen işbirlikçiler. Kimi maddi gücüne, kimi devletin verdiği gizli desteğe, kimi de geçmişte yaptığı bazı "fedakarlıkları" kullanarak bu işbirlikçiliğine soyunuyor. Umudu kalmayanlar, yorulanlar, zorluklardan yılanlar, yürütülen tavizci-satıcı-inkarcı politikayı hesaplarına uygun bulanlar için bu işbirlikçilik çekici geliyor. Tümü de HADEP mevzisini ve onda yoğunlaşan mirası kullanmak istiyorlar. İşbirlikçi işbirlikçidir. Feodal ya da kalem yalamış. Ama daha tehlikeli olanı yurtsever maske takanlarıdır. Bunları tanıyoruz. Teşhir edeceğiz. Uyarıyoruz. Ulusal ve demokratik değerlere bağlı siz HADEP'liler bunlara son derece dikkat etmeli, onlara kapı açmamalı, olanaklarınızı yağmalamalarına, hele önemli mevkilere getirilerek size temsil etmelerine hiç bir zaman meydan vermemelisiniz.

HADEP, siyasal farklılıklara bakmadan tüm ulusal Kürt güçlerini kapsamalıdır. Birlik HADEP'i güçlü kılar. Siyasal örgütler

arasındaki redçilik, gerginlik ve çatışma atmosferinin saflarınıza aktarılmasına karşı durmalısınız. Devlet tarafından yasadışı ilan edilen Kürt siyasal güçleri arasında, hangi Kürdistan parçasının örgütü olursa olsun, taraf olmamalı, saflarınızda taraf olmaya sürükleyen dayatmalara olanak vermemelisiniz. Siyasal dayatmalara boyun eğerek bazı Kürtlerin aforoz edilmesi, siyasal olarak tecrit edilmesi kampanyalarına katılmamalısınız. Bu gelenek ulusal baskı sisteminden, bölünmüşlükten, aşiretçilikten ve solun kötü geleneklerinden bize miraz kalmıştır. Ama özellikle İmralı'daki bu geleneği kurumlaştırmış, Kürt toplumunda derin bir tahribat yaratmış, onu izleyenler de attıkları demokrasi ve insan hakları sloganlarına rağmen bir türlü bunu terketmek çabasına girmemektedirler. Halbuki en çok bu dönemde demokratik hoşgörüye ihtiyacımız var. Demokrasi ve insan haklarını kendimizden başlayarak savunmalıyız ki, başkalarından talep edebilelim. Birbirimize karşı bu duyarlılığı kaybedersek başkalarından ihlallere son vermeyi talep etmemiz inandırıcı olamaz. Elinize geçen şans değerlendirmeli, kimden gelirse gelsin ihlallere karşı durmayı bir gelenek haline getirmeli, katli sunmak isteyen her Kürde, hiçbir engel tanımadan kapınızı açmalısınız.

İmralı olayına son derece yanlış yaklaşıyoruz. Adeta bilerek orada oynanan oyunun esiri olduk. Hepimiz şikayetçiyiz. İkili konuşmalarımızda oynanan oyuna doğru teşhis koyuyoruz. Ama sesli konuşamıyor, haykırmaya, doğru adım atmaya, diğerlerine örnek olma fedakarlığını göstermeye cesaret edemiyoruz. Dünya duyarsızlığımıza, korkaklığımıza, yarattıklarımızı kemirmemize şaşıyor. Hayır, Kürt halkı bu onursuz duruma ve politikaya layık değildir. Dünyada hiçbir halk da bu durumu kabul edemez.

Kendi kendinize sormuyor musunuz:

Cezeevindeki bir kişi konumu ne olursa olsun, Genelkurmay genelgeleri doğrultusunda sizleri nasıl yönlendirmeye cesaret edebiliyor? Ya da bazıları bunu nasıl meşru gösterebilirler?

İmralı'nın üç avukatı atamayla HADEP'in tepesine oturtuldular. Hiçbir insanın kişiliği hakkında fikir yürütme hakkını kendimizde görmüyoruz. Ancak mevcut durum çok açık ve kabul edilemez. HADEP bu yolla resmen İmralı'ya, dolayısıyla Türk Genelkurmay'a, onun içindeki ÖHD'ye (ÖKK) bağlanmak

istenmektedir. Bu ne demektir: HEP, DEP ve HADEP'li aydınları öldürenler, şimdi hükmetmek istiyorlar! Öcalan sadece bir insan, tutuklu ya da esir. Ama bir ulusun kendi kendini kendi elleriyle esir yapması kabul edilebilir mi? Öcalan'a dayatılanları kabul etmek aslında devletin Öcalan'ı daha horlayıcı bir tarzda kullanmasından başka sonuç vermemektedir. Toplumun öncüsü aydınların, politikacıların bu esarete karşı çıkması en önde olan sorumluluk değil midir? Bunun da koşulu İmralı konseptini ve avukatlarının HADEP'i yönetmesini kesin bir şekilde reddetmektir.

Zorluklarınız çoktur. Omuzlarınızdaki yük çok ağır. Büyük baskı altındasınız. Belki kandırılıyorsunuz bile. Ancak bunları bahane edemez ve esiri olamazsınız. İradenize rağmen ya da isteyerek olayların merkezindesiniz. Sürecin kilit bir olayına damganızı vuracaksınız. Ya ulusal ve toplumsal gerçekliğe uygun bir tutum alarak tarihsel sorumluluğunuzu yerine getireceksiniz, ki bu durumda mutlaka tarih sizi aklayacak ve halk sizi yalnız bırakmayacaktır, ya da utanç verici bir statüye imza atacaksınız. Kürt siyasal alanına zorla giydirilmek istenen İmralı kaynaklı resmi söyleme sakın aldanmayın. Yanlış değilsiniz. Halk, aydınlar ve dağda ömrünü bu davaya adayanların çoğunluğu ulus kimliğinize ve toplumsal kökeninize uygun tutum almanızı bekliyor. Geçmişin hata ve yanlışlarından ders çıkararak, HEP ve DEP'in mirasına uygun bir geleneğe damganızı vurmalı ve bunun topluma taşırılmasına öncülük etmelisiniz. Bu yönlü tutumunuz, Kürt halkı ve mücadelesine karşı oynanan çirkin oyun ve ihanete darbe olacak, toparlanmayı hızlandıracaktır. İyi dileklerimiz ve desteğimizle bu yönlü çabanızın arkasında olacağız.

Başarılar dileriz.

21 Kasım 2000

**- Kürt aydın ve politikacılarının yolu
Musa Anter ve Vedat Aydın'ların yolu
olmalıdır!**

**- Yaşasın Kürt halkının ulusal özgürlük
ve demokrasi mücadelesi!**

**KÜRDİSTAN ULUSAL DEMOKRATİK
İNSİYATIFI**

"POLİTİK TUTSAKLARIN KATLIAMINI DURDURUN !"

19 Aralık 2000 tarihinde TC'nin 20 cezaevinde gerçekleştirdiği katliam sonrasında Türkiye ve Kürdistan'da olduğu gibi Avrupa'da da bir çok protesto ve çeşitli kınama etkinlikleri yapıldı. Bunlardan biri de Almanya'nın Berlin şehrinde 3.2.2001 tarihinde "Türkiye Cezaevlerinde Politik Tutsakların Katliamını Durdurun" çağrısıyla düzenlenen paneldi.

Xoybun, Çarşamba Platformu ve Internationale Initiative-Berlin tarafından düzenlenen panele; Av. Ercan Kanar, Alman PDS Milletvekili Evrim Helin Baba, Brigitte Aston (Eski RAF tutsağı) ve Sedat Günçekti (Eski politik tutsak) konuşmacı olarak katıldılar.

Kürdistan, Türkiye ve Almanya'lı dinleyicilerin -120 kişi- katıldığı panelde Av. Ercan Kanar özetle;

"Türkiye'de adeta yarı askeri bir yönetimin hüküm sürdüğünü, 19 aralık'da tutuklulara yönelik vahşi saldırı ile birlikte hemen tüm muhalif kesimlere, İHD, HADEP, TAYAD gibi demokratik kuruluşlara dönük olarak da baskı ve yasaklamalara gidildiği, devletin Güney Kürdistan'a da askeri bir çıkarma yaptığını, bütün bu saldırıların 28 şubat muhtırasının bir devamı olduğunu belirtti.

Kanar konuşmasına devamla, halen F tipi cezaevlerinde izolasyon ve işkencenin devam ettiğini, Adalet Bakanının F Tipi cezaevi projesini reform diye sunmasına karşın bunun reformla ilgisinin bulunmadığını, tersine cezaevi problemlerine bu uygulamayla yeni sorunların eklenmesine neden olduğunu, bu bağlamda Avrupa'da bulunan ilerici, demokrat, insan hakları savunucularının baskı gücü oluşturarak Türkiye yönetimini sorunları tutuklu temsilcileriyle diyalog içinde çözmek üzere zorlamaları gerektiğini vurguladı.

Katliamdan kısa bir süre sonra yerinde gözlemlerde bulunmak amacıyla Türkiye'ye giden Parlamenterler heyeti içinde yer alan

Evrin Helin Baba ise; Türk devletinin kendilerinin cezaevlerinde inceleme yapmalarına izin vermediğini, sürekli sivil polislerce takip edildiklerini, tutuklu yakını ve demokratik kuruluşlar üzerinde yoğun baskıların olduğunu belirterek, PDS olarak cezaevleri saldırıları konusunda parlamentoya gensoru vereceklerini açıkladı.

Uzun süre Almanya F Tipi cezaevlerinde politik tutuklu olarak kalan Brigitte Aston konuşmasında; Türkiye'de politik tutsaklara dönük işkence ve katliamlardan Avrupa yönetimlerinin de sorumlu bulunduğunu, F tipi izolasyon cezaevlerinin sisteme ait bir uygulama olduğunu belirterek, herkesin bu soruna sahip çıkması gerektiğini belirtti.

Panelistlerden uzun süre Kürdistan ve Türkiye'nin çeşitli cezaevlerinde kalan Sedat Günçekti ise görüşlerini ; Sömürgeci Türk devletinin Kürdistan ve Türkiye emekçi halklarına karşı uyguladığı baskıcı politikayı daha katı biçimde dört duvar arasında tuttuğu politik tutsaklara karşıda uyguladığını, Türkiye cezaevlerinde kaldığı 16 yıla yakın süre içinde bütün politik tutsaklar gibi kendisi de devletin başkısı, işkence ve haksızlığına maruz kaldığını, politik tutsaklara karşı devletin polis, mahkeme ve cezaevi idarelerinin ortaklaşa bir kumpasın içinde olduğunu, izolasyonun 1980'li yıllarda da uygulandığını, son yirmi yılda devletin fiili saldırılar ve cezaevlerinin insanlık dışı koşullarından dolayı 300 tutsağın yaşamını yitirdiğini, adına F tipi denen tabutlukların ilk denesinin 1991 yılında gündeme getirildiğini ancak politik tutsakların ve demokratik çevrelerin kararlı direnişleri sonucu bunun geri püskürtüldüğünü belirterek konuşmasına devamla; F tipi hücrelerine karşı, bugünde devletin tüm işkence ve katliamlarına rağmen politik tuksakların muazzam bir direniş gösterdiklerini, dışarıdaki demokratik güçlerin bu soruna her zamankinden daha fazla sahip çıkıp, tutsakların omuzundaki bu yükü kaldırmaları gerektiğini, tecritin kırılması, işkencenin durdurulması ve tuksakların taleplerinin kabul edilmesi yönünde çaba harcanması gerektiğini ve bu uğurda yaşamını yitiren ve halen direnen tutsakları selamladığını belirterek konuşmasını bitirdi.

3 saat süren panel soru ve cevap bölümünden sonra sona erdi.

4.2.2001-Berlin

KEYFİ UYGULAMAYA KARŞI MÜCADELE VE HUKUK BARAJI

Yunanistan Temsilcimizin iltica talebi red edilerek sınır dışı edilmek istendi

Kazım Kalan

Dergimizin yazarları ve Yunanistan temsilcisi İbrahim Tarhan'ın iltica talebini red eden Yunanistan Kamu Düzeni Bakanlığı temsilcimizi yasadışı ve keyfi bir uygulamayla sınırdışı etmek istedi. Ancak Yunan ve uluslararası devrimci-demokratik kamuoyunun uygulama karşısında geliştirdikleri mücadele karşısında bakanlık geri adım attı ve temsilcimizin avukatları aracılığıyla yaptığı "kararın yeniden gözden geçirilmesi" talebini yeniden inceleyerek iltica talebini kabul etti. Bu arada yürütmeyi durdurma ve kararın iptali amacıyla Yunan danıştayına yapılan başvuruyu değerlendiren danıştay, başvurudaki siyasi gerekçeleri yerinde bularak yürütmeyi durdurma kararı verdi. Danıştayın kararında güvenlik kaygılarından hareketle Tarhan'ın kimliğinin kendisine iadesi ve mahkeme masraflarının bakanlık tarafından ödenmesi de hükme bağlandı.

Hukuksuz Uygulama

Temsilcimiz 03.10.1997 tarihinde Yunanistan makamlarına iltica başvurusunda bulunmuş, başvurusuna yaklaşık 3 yıl sonra ancak cevap verilmişti. 17 Şubat 2000 tarihli yanıtta temsilcimizin ilticası "Kürt olmanın Türkiye'de siyasi baskı görme nedeni olmadığı" belirtilerek Türk devletinin tavrını da aklayan bir gerekçeyle kabul edilmemişti. Bunun üzerine avukatları aracılığıyla bakanlığa itiraz eden temsilcimiz 11 Mayıs 2000 tarihinde Kamu Düzeni Bakanlığı'na bağlı, içinde bakanlık yetkilileri, barolar birliği temsilcisi ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği yetkilisinin bulunduğu bakanlık adına itirazları inceleyerek görüş bildiren komiteye ifade verdi. 6 üyeli komite oybirliği ile itirazı yerinde gördüğünü ve Tarhan'a iltica verilmesi gerektiğini karara

bağlayarak bakanlığa bildirdi. Ancak hukukçuların tesbitlerine göre Yunanistan tarihinde ilk kez bir uygulama yapılarak komitenin oybirliği ile aldığı karar tanınmadı ve Tarhan'ın iltica talebinin reddine, 3 ay içinde Yunanistan'ı terk etmesine karar verildi. 22 Haziran 2000 tarihinde alınan kararı öğrenmeye giden temsilcimizin taşıdığı geçici kimliğe el konuldu ve kendisine üç ay içinde ülkeyi terk etmesi bildirildi.

Hukukçular, kararın politik bir karar olduğunu ifade ettiler. Kararın polis ve istihbarat örgütünün raporlarına istinaden alındığını belirttiler. Yakın dönemde Kürdistan Sosyalist Hareketi tarafından deşifre edilip teşhir edilen bazı tanıtık simaların da bu kirli tezgahta parmaklarının olduğu artık biliniyor.

Anti-Terör Yasası Gündemde

Bakanlığın kararı üzerine hukukçuların ve devrimci-demokratik güçlerin katıldığı bir basın toplantısı düzenleyen temsilcimiz, kararı "Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan anti-terör anlaşmasının ilk uygulaması" olarak değerlendirdi. "Yunanistan'ın Türkiye ve ABD'nin dayatmasıyla, bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesi veren Kürdistanlı ve Türkiyeli devrimcilere yöneldiğini, bu tavrın aynı zamanda devrimci enternasyonalist duruşa yönelik bir saldırı" olduğunu belirleyen temsilcimiz, yunanlı devrimci ve demokratları mülteci ve göçmenlere yönelik keyfi, hukuksuz ve anti-demokratik uygulamalara karşı mücadele etmeye, destek ve dayanışmayı yükseltmeye çağırıldı.

Olay Yunanistan büyük gazetelerinden Elefterotipia başta olmak üzere, Atinaiki, Pondiki ve Rizospastis gibi gazetelerde defalarca geniş biçimde yer aldı. Gazeteler uygulamayı anti-terör yasasıyla ilişkilendirerek hükümeti Türkiye adına Kürt ve Türk mücadelecilere sopa sallamakla suçladılar. Atinaiki gazetesi olayı "Öcalan tipi operasyon" başlığıyla duyurdu.

Dayanışma Komitesi Devrede

Temsilcimize tanınan 3 aylık sürenin işlemeye başlaması ve hukuki başvurulara yanıt verilmemesi üzerine harekete geçen Yunanlı devrimci ve demokratlar hukukçuların, devrimci ve demokrat güçlerin içinde yer aldığı "Kürt Mücadeleci İbrahim Tarhan ile Dayanışma Komitesi"ni kurdular. Komite Yunanistan'ın belli başlı şehirlerinde afişleme ve imza kampanyaları organize etti.

Sol Koalisyon (Sinaspizmos) ve Yunanistan Komünist Partisi milletvekilleri sorunu ayrı soru önermeleriyle meclise taşıdılar.

Yunanistan Devrimci İşçi Partisi (EEK), Yunanistan Komünist İşçi Hareketi (EKKE), İşçi İktidarı (KS) gibi devrimci örgütler ve DİKTİO gibi mülteci dayanışma kuruluşları komite faaliyetine aktif destek vererek, dayanışmayı uluslararası boyuta taşıdılar. Özellikle EEK'in çabalarıyla İtalya'dan Komünist Yeniden Yapılanma partisinin 17 milletvekili ve senatörü Yunanistan Başbakanı, Adalet ve Kamu Düzeni Bakanı'na bir mektup gönderip kararı protesto ederek, İbrahim Tarhan'a derhal iltica verilmesini istediler. Yine Arjantin'den Emek Partisi (Partido Obrero) Buenos Aires milletvekili ve Emek Partisi Polit Büro üyeleri Yunanistan Kamu Düzeni Bakanına bir mektup göndererek kararı protesto ettiler. İspanya'da imza kampanyası düzenleyen devrimciler topladıkları beşyüzü aşkın imzayı Yunanistan büyükelçiliğine teslim ettiler.

Yunanistan'da ise çeşitli şehirlerden emekçi örgütleri, sendika işyeri temsilcilikleri ve şubeleri karar alarak imza kampanyasına katıldılar. Yine Öğrenci temsilcilikleri, devrimci örgütler, devrimci basın ve hukukçular da imza kampanyasına katıldılar. Demokratik Çevresel Birlik partisi bir basın açıklamasıyla temsilcimizin sınır dışı edilme girişimini kınadı. Yunanistan'ın değişik şehirlerinde binlerce imza toplanırken, Atina ve Selanik'te ise afişleme yapıldı. Nea Prooptiki, Ergatiki Eksusia, Prin, Epokhi, Kontra gibi devrimci gazete ve dergiler ise kampanya süresince her sayılarında geniş yer vererek, kampanya ile gelişmeleri aktardılar.

Ayrıca Uluslararası Af Örgütü Türkiye Masası Yunanistan Başbakanı, Adalet Bakanı ve Kamu Düzeni Bakanı'na birer mektup göndererek Tarhan ile ilgili karardan duydukları kaygıyı iletiler.

Milliyet'ten Provokatif Haber

19 Eylül 2000 tarihli Milliyet gazetesinin Türkiye ve Avrupa baskılarında yalan ve provokasyon kokan bir haberle temsilcimiz PRK-Rizgari'nin lideri olarak lanse edilip hedef gösterilirken, Yunan hükümetinin kararı "Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan anti-terör yasının uygulanmaya başlandığının ilk işareti" olarak nitelendirildi. Milliyet'in provokatif haberi Yunan basınında da geniş yankı buldu. Bu arada Kuzey

Kürdistan Platformu bir açıklama yaparak, olası gelişmelerden Türk ve Yunan devletlerinin sorumlu tutulacağını açıkladı.

Ve Mücadele Kazandı

Kamuoyunda yükselen tepkiler üzerine kendisiyle görüşen DİKTİO adlı kuruluşun yetkililerine bir açıklama yapan Yunanistan Kamu Düzeni Bakanı "kararın yakında düzeltileceğini" duyurdu.

06.10.2000 tarihinde Yunanistan Danıştayı bakanlığın lehine açılan yürütmeyi durdurma davasında karar verdi. İtirazda belirtilen siyasi ve hukuki gerekçelere atıfta bulunan mahkeme yürütmeyi durdurma, temsilcimizin el konulan geçici kimlik belgesinin iadesi ve dava giderlerinin bakanlık tarafından ödenmesini kararlaştırdı.

23.12.2000 tarihinde ise Yunanistan Kamu Düzeni Bakanı'nın imzasını taşıyan bir kararla temsilcimizin daha önce avukatları aracılığıyla yaptığı kararın yeniden gözden geçirilmesi talebinden hareketle eski kararı düzelterek temsilcimizin ilticasını onayladı. Bakanlığın yeni kararı üzerine bir açıklama yapan "Kürt Mücadeleci İbrahim Tarhan ile Dayanışma Komitesi" kampanyaya destek veren Yunanistan'daki ve uluslararası düzeydeki ilerici ve demokratları selamlayarak, aynı destek ve dayanışmanın Türkiye ve Kürdistan cezaevlerinde bulunan devrimci tutsaklar için de yükseltilmesi çağrısında bulundu.

Munzur Üzerine 8 Baraj Birden !

Bir Doğa Harikasını, Bir Tarih- Kültür Hazinesini ve Bir Direniş Ocağını Suyla Boğma Projesi !

Nurel Kütük

TC, sessiz sadasız bir biçimde Bir Doğa Harikasını, Bir Tarih- Kültür Hazinesini ve Bir Direniş Ocağını Suyla Boğma Projesi'ni Munzur üzerinde 8 baraj birden inşa edilmesiyle hayata geçiriyor. Hasankeyf'i sular altında bırakacak olan İlisu barajının yapımına karşı az da olsa kamuoyu oluştuğu halde Munzur'un karşı karşı olduğu tehlike çok fazla bilinmiyor.

Dersim, yeni bir katliamla yüzyüze. 1931 yılında "Dersim vadilerini suyla doldurma" stratejisini gündemine alarak, bölgede insansızlaştırmayı hedefleyen Türk devleti, bu stratejisini gerçekleştirmek için Munzur suyu üzerine kuracağı 8 barajdan 2'sini tamamladı, diğer 6 barajdan 2'sinin de inşasına başladı.

Böylece toplam 144 km olan vadinin 130 km'si barajlarla doldurulmuş olacak. Yalnızca inşaat sırasında milyonlarca ton kaya ve toprak yer değiştirilerek Vadideki yabancı hayat daha inşaat anında yokedecek. 200 bin kişi geçindirebilecek 85 milyon metrekarelik tarım alanı ve ana ulaşım yolları da aynı proje ile yokedilmekte.. Böylece Kürdistan'ın direniş odaklarından Dersim tamamen insansızlaştırılması hedeflenmekte, Munzur Efsanesi , tarihsel ve kültürel birikimler de sular altında bırakılmaktadır.

Bunun karşılığında bölgeye "yatırım" gibi sunulan bu projenin karşılığında kazanılan ise sadece toplam 362 MW gücünde elektrik. Bölgeye hiçbir getirisi olmayan barajlarla bölge insansızlaşacak, doğa tahrip olacak, bazı hayvan ve bitki türlerinin nesli sona erecek. Bu projeye asıl olarak Dersim'de yeni bir tür katliam gerçekleştirileceği gerçeği ortaya çıkıyor.

Dünyanın sayılı doğal alanlarından biri olarak zengin bir yabancı hayat, zengin bir bitki örtüsü ve tarihsel miras barındıran Dersim'de, 1985 yılında yapılmaya başlanan Mercan suyu üzerindeki baraj tamamlanırken, Uzun Çayır barajının inşaatı devam ediyor. Yapılması planlanan barajlardan Konaktepe ve Konaktepe II inşaat aşamasında iken Kalatepe, Bozkaya, Harçık ve Akyakık master planda. Bu baraj projelerini, Stone Webster (ABD), Va Tech Elin (ABD), Strabag AG (Avusturya) ile Ata İnşaat Sanayi A.Sü. ve Soyak Uluslararası İnşaat ve Yatırım A.Sü. firmaları uygulayacaklar

Barajlar projesinin tamamlanması durumunda; 60-72 bin Kürdistanlı'nın katledildiği 1937-38 Dersim katliamından daha ağır sonuçların doğacağına dikkat

çeken uzmanlar, bölgenin tümünden insansızlaşacağını ve birçok hayvan ve bitki neslinin tükeneceğini belirtiyorlar. Barajlarla birlikte bölgedeki iklimde önemli değişikliklerin yaşanacağını, bunun da bölgede bugüne kadar görülmemiş bakterilerin ve hastalıkların ortaya çıkmasına neden olacağını kaydeden uzmanlar, 30 ila 50 yıl içinde Munzur suyu ve şişme alanının balçıkla dolacağına işaret ediyorlar.

Nil ve Amazon gibi dünyanın sayılı nehirlerinde bile birden fazla barajın olmadığına dikkat çeken uzmanlar, Munzur gibi kar ile beslenen su üzerinde 8 barajın kurulmak istenmesinin hiçbir bilimsel ve ekonomik bakış açısına uymadığına vurgu yapıyorlar. Barajların sürekli suyla beslenmesinin şart olduğunu ifade eden uzmanlar, 144 km uzunluğundaki Munzur Suyu'nun, saniyede ortalama 87 metreküp su akıttığını kaydettiler. Uzmanlar ayrıca Munzur'un en yüksek akımının Nisan ayında 398 m3/sn, en düşük akımının ise Ekim ayında 44 m3/sn olarak tespit edildiğini belirtiyorlar. Munzur'un değil 8 barajın, 1 barajın dahi ihtiyacını karşılayacak durumda olmadığına dikkat çekiyorlar.

Bölge valilerinin hazırlayıp Genelkurmay'a sundukları 1931'de hazırlanan raporlarda "Dersim'in lağvedilmesi için Dersim vadilerinin suyla doldurulması" önerisini bugün hayata geçirilmiş oluyor. Bunun "onuru" da Ecevit-Bahçeli-Yılmaz (DSP-MHP-ANAP) koalisyon hükümetine ait olacak.

İlk nüfus sayımı 1940'ta yapılan Dersim'in il sınırları içinde, göçün yaşanmaması durumunda günümüzde 800 bin insanın yaşaması gerektiğine vurgu yapan uzmanlar, 2000 yılı seçimlerinde Dersim nüfusunun 71.500 olarak tespit edildiğini belirtiyorlar. Uzmanlar, bu durumun Dersim nüfusunun yüzde 95'inin devletin göçertme ve bölgeyi insansızlaştırma politikasının sonucu meydana geldiğini vurguluyorlar. Barajlarla söz konusu politikanın tamamlanmak istendiğini kaydediyorlar. Uzmanlar, yapılan bilimsel ve akademik araştırmaların sonucunda barajların enerji üretimine yönelik olmadığını tüm çıplaklığıyla ortaya çıktığının altını çizirken, insansızlaştırmanın yanı sıra Dersim'in idari olarak dağıtılması ve geriye dönüşlerin engellenmesinin de hedeflendiğine işaret ediyorlar.

Sadece inşaatının 720 milyon metreküp kaya ve toprağın yer değiştirmesi gibi büyük doğa tahribatına neden olacak barajların etkileyeceği önemli bir alan da bölgenin endemik (bitki örtüsü) alanı olacak. Dersim yöresinde bulunan 1518 bitki türünden 277'si ise enderliklerinden ötürü Türkiye'yi dünya çapında temsil ediyor. Bu bitkilerden sadece 43 türü sadece Munzur coğrafyasında yaşam alanı buluyor.

Aynı şekilde bazı kuş türleri ve kırmızı pullu ala balık gibi bazı hayvan türleri de sadece Munzur'da bulunuyor. Munzur Vadisi'nin yasalarla koruma altına alınıp, "Milli Park" haline gelmesinde de önemli rolü bulunan bitki ve hayvan türlerinin, barajlarla yok olması kaçınılmaz olacak.

Dersim topraklarında yerli yabancı dil ve tarih üzerine 200'ün üzerinde eserin bulunduğunu belirten uzmanlar, devletin, kendi yasalarını ihlal etmesine karşın kurulmasına müsaade ettiği barajlar nedeniyle söz konusu tarih değerlerinin de sular altında

kalacağını ifade ediyorlar.

Dersim vadilerine kurulacak 8 barajın toplam maliyetinin 2 milyar dolar olacağını altını çizen uzmanlar, güneş (solar) enerjisi ile ihtiyacın 60 milyon dolarla karşılanabileceğini kaydediyorlar. Ekonomik verilerin dahi, barajlarda ısrar edilmesinin siyasi bir tutum olduğunu gösterdiğini, bazı rant çevrelerinin bunda etkili olduğunu vurguluyorlar.

Bir doğa harikası olan ve 42 bin hektarlık alanıyla Munzur Vadisi Milli Parkı 21 Aralık 1971'de, 6831 sayılı Orman Kanunu ile koruma altına alındığı biliniyor. "Milli Park" olduktan sonra üveyik, bildircin, kokarca, sansar, tavşan ve keklğin belirli zamanlarda avlanması dışında diğer hayvanların avlanması yasaklandı. Yasalarla koruma altına alınan Munzur Vadisi üzerine kurulacak yasadışı barajlar nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan Munzur'da barajlar şu tahribatlara yol açacak:

Dersimliler Dayanışma Komitesi'nin yayınladığı verilere göre;

"-Milli Park ilan edilen Munzur Vadisi içinde kalan alanlar tahrip olacak, dünyanın en zengin yaban hayatı özelliklerini taşıyan bu bölgede denge bozulacak, birçok hayvan ve bitki türünün nesli tehlike altına girecek.

-Dünya üzerinde benzeri çok az bulunan kırmızı pullu alabalıkların soyu tükenecek.

- Kar yağışının azalmasına paralel olarak kutsal Munzur gözelerinin kaynakları azalacak.

- Bol oksijenli temiz hava, yerini rutubetli bir havaya terk edecek, böylece doğal yaşam olumsuz etkilenecek.

- Munzur Vadisi üzerinden gerçekleşecek tüm ulaşım sona erecek. Ovacık - Tunceli yolu ortadan kalkacak, il merkezi uğrak yeri olmaktan çıkacak.

- Zaten insansızlaştırılmış bölgede göç artacak, insan olmadığı için yatırım da yapılmayacak.

- Baraj ve inşaatların bitiminde sosyal hayat duracak, il merkezi ilçelerden tecrit olacak.

- Barajlar çamurlarla dolduğunda ömürlerini tamamlayacak ve geriye sadece balçık yığını kalacak böylece kutsal sayılan efsanevi Munzur Baba tüm güzellikleriyle yok olacak.

- Kar yağışının azalması, iklimin değişmesi, milyonlarca metre küp toprak ve kayanın yer değiştirmesi sonucunda pınarlar kuruyacak.

- İnsan sağlığına faydalı doğal besin kaynakları yönünden zengin olan yöre, bu özelliğini yitirecek.

- Kutsal sayılan birçok ziyaret yok olup gidecek ve halk mitolojisi darbe alacak.

- Mercan Hidroelektrik Santrali ile Konaktepe II Hidroelektrik Santrali için sular borularla taşınacağından bu mesafelerde nehir yatağından hemen hemen sular tümüyle çekilecek.

Yüzlerce özgün hayvan ve bitki türünden oluşan endemik yapısı ile üstelik uluslararası antlaşmalarla 1. ve 2. dereceden "ulusal park" ve "korunması gereken doğal alan" sayılan Munzur Vadisine, Munzur gibi oldukça kısa bir nehir üzerinde 8 tane birden ve ekonomik değeri olmayan barajlar yapılmasının amacı, vadiyi sularla doldurma, ilçelerin ve köylerin birbiriyle bağlantısını keserek, askeri açıdan daha kolay denetlenir kılmak olduğu anlaşılıyor. Bu

barajları ekonomik değil siyasi ve askeri amaçla yapıldığı çok açık.. Yalnızca insan ve ekonomik hayat değil, ülkenin doğası da mahvediliyor. Birkaç yıl önce bu bölgedeki pek çok orman askeri amaçla yakılmıştı. Şimdi de Munzur vadisinin su ile boğulmasına sıra geldiği görülüyor.. Dersim'in etnik, dinsel ve politik özelliği nedeniyle tasfiyesini amaçlayan tamamen politik nitelikteki bu proje ile bir daha onarılması mümkün olmayan bir doğa katliamı da gerçekleştirilmektedir.

Daha 1931'de bölge valilerinin Dersimle ilgili verdikleri raporda, buna benzer önerilerin yapılmış olması da dikkat çekicidir. Askeri çevrelerin 1931'de hükümete rapor olarak sunduğu "Dersim'in lağvedilmesi için vadilerin suyla doldurulması" projesinin ilk uygulaması Dersim'in 25 Aralık 1935 tarih ve 1881 sayılı kanunla, "Tunceli Kanunu" adıyla özel yasalarla kontrol altına alınması oldu. 38 maddeden oluşan kanun, parlamento maddeler üzerinde tartışma gereği duymadan oy birliğiyle bir saat gibi kısa zamanda kabul edildi. Kanunun parlamentoda kabul edilmesiyle, Dersim adı Tunceli yapıldı; Dersim, Elazığ ve Bingöl'de sıkıyönetim ilan edildi.

Son zamanlarda bir jandarma komutanı da "tüm Dersim'i yalnızca iki feribotla denetleme imkanı"ndan söz etmiş.

Munzur vadisine kurulacak barajlardan elde edilecek enerjinin çok daha fazlasının diğer barajlardaki iletim hatlarının elverişsizliği nedeniyle israf olduğu, alternatif enerji projelerin çok daha ucuza ve vadiye dokunmadan yapılabileceği ve zaten barajların ekonomik ömrü en fazla 30-40 yıl sonra bittiği hesaplanırsa, barajların ekonomik kaygıyla değil, siyasi ve askeri amaçlı olduğu daha çok belli olmaktadır.

Munzur vadisindeki projeye ilişkin bölgedeki yoksulların "iş bulacakları, iş alanı açılacağı" gibi vaatlerle aldatılıyorlar. Oysa barajlarda vasıfsız işçi olarak en fazla 150-200 işçinin o da sadece inşaat süresiyle sınırlı olarak iş bulabilecekler. Bir kısım insan ise istimlak parasıyla kandırılıyor. Şimdiye kadar bu konuda henüz hiç kamuoyu oluşmamış olması, Dersim üzerindeki politik baskılar nedeniyle kitle çalışmalarının sınırlanmış olması bu katliamın yürütülmesinde sömürgecilerin daha rahat hareket etmesine zemin hazırlıyor.

Oysa bu konuda kısa süreli girişimler bile Dersimlinin Munzur'un yokedilmesine karşı direneceğini orta koydu. Sivil toplum örgütleri, çevre hareketleri yeni yeni bu konu üzerine eğiliyorlar. Ülke dışındaki Dersim'yliler de giderek daha aktif biçimde konunun gündemleşmesi için harekete geçiyorlar.

Munzur Vadisi uluslararası alanda da kabul gören bir Doğa harikasıdır. Bir tarih ve Kültür hazinesidir. ve Munzur aynı zamanda zulme zorbalığa karşı her zaman başkaldırılmış, bir direniş Ocağıdır. Sömürgecilerin burayı önce suyla ardından balçıkla doldurma projesi, Kürdistan ulusal bağımsızlık ve toplumsal kurtuluş mücadelesi boğam eyleminin bir davamıdır.

Ekonomik görünümü bu saldırıyı teşhir edip direnmek bir görevdir.

AFRİKA RÜYASI

*Ernesto 'Che' Guevara,
Kongo'da Devrimci Savaşın Günlüğü,
The Harvill Press-Londra*

Che Guevara, 100 Kübalı gerilla ile birlikte Doğu Kongo'ya giderek, Nisan ve Kasım 1965 yılında, yedi ay boyunca bu bölgede Emperyalist güçler ve onların Kongolu işbirlikçilerine karşı sürdürülen savaşa katıldı. Che Guevara'nın kişisel deneyimlerini anlatan günlüğü otuz yıldan fazla Havana da saklı tutuldu.

Kongo deneyiminden dersler alan Che kazandığı tecrübeyi bir yıl sonra Bolivya'da yaşama geçirme fırsatını buldu. 'Afrika Rüyası, Kongo da Devrimci Savaşın Günlüğü' adlı kitapta, Che Guevara, deneyimlerini Richard Gott'un deyiimiyle, 'acımasız bir dürüstlük' göstererek ortaya koymaktadır.

14 Haziran 1928 yılında, Arjantin'de doğan Ernesto Che Guevara, Tıp fakültesinden doktor olarak mezun olduktan sonra motosikleti ile Latin Amerika'ya gezmeye başladı. Che bu gezisi sırasında halkın yaşadığı acı vesefaleti yakından görme fırsatını buldu.

1954 de, CIA tarafından yardım gören gerici güçlerin ilerici başkan J.Arbenz'i devirmesi sırasında Guetemela'da bulunan Che ABD' ye karşı mücadele etmenin gerekliliğini kavradı. Bir yıl sonra, Meksika'da Fidel Castro ile tanışan Che hemen Kübalı devrimci güçlere katıldı. Kısa bir zamanda askeri ve politik yetenekleri ile ön plana çıkan Che devrimci orduda komutanlık rütbesi alarak Santa Clara şehrini ele geçirdi.

Küba devriminden sonra ekonomiden sorumlu devlet bakanlığı ve resmi olmayan bir şekilde dışişleri bakanlığı görevini yürüten Che, Kübanın bağımsızlıklarına yeni kavuşan ülkelerle ilişkiler kurmasına öncülük etti.

Che Guevara 1964 yılına gelindiğinde dünya devrimci mücadelesinde daha aktif bir rol almaya karar verdi. Aynı dönemde Küba hükümeti Kongo'da süren anti emperyalist savaşa destek sunmaya karar vermişti.

1965 yılında Küba Kongo'ya Tanzanya üzerinden 320 savaşçı gönderdi. Afrika'ya Nisan 1965 de varan Doğu Birliği Che Guevara'nın komutası altında savaştı. Guevara'nın görevi Doğuda ki, Kongo'lu gerilla güçlerini eğitmek ve Kongo Brazeville başkanı Massemba D'Ébat'ın ordusunu güçlendirmektir. Che Guevara, bu kitapta Amerikan emperyalizmine kendisine güç veren esas alanlarda saldırmanın gerekliliğini vurgulamaktadır.

Che'nin Kongo'ya gittiği 1965 öncesinde, ABD Kuzey Vietnamı bombalamaya başlamıştı. Haziran 1960 da, Kongo'nun Belçika'dan bağımsızlığı, Patrick Lumumba Başkanlığındaki sol güçler tarafından kazanmasının ardından Moises Tshombe liderliğindeki ordu ayaklanarak Katanga bölgesinin ayrılmasını talep etti. Bu gelişme Belçika birliklerinin geri gelmesi ve Lumumba'nın Birleşmiş Milletler Topluluğuna ait askeri birliklerin ülkeye gelmesini istemesi sonucunu doğurdu.

Devlet başkanı Kasavubu tarafından, daha sonra barbar bir diktatörlük rejimi kuran o zaman ki ordu komutanı Joseph Mobutu'nun onayı ile, Sovyet askeri desteği istediği için görevinden alınan Lumumba, CIA tarafından planlanan bir suikast sonucu öldürüldü.

1964 yılında, sol görüşlü gruplar 'ulusal Özgürlük Konseyi' altında birleşerek Kongo'nun dört bölgesinde ayaklanmalar organize etti. Bu ayaklanmalara önderlik eden liderlerden biri olan ve Guevara'nın 'devrimci ciddiyetinden' şüphe duyduğu Laurent Kabila 32 yıl sonra başarılı bir ayaklanma sonucu iktidarı ele geçirmeyi başaracaktır. 1964 ortalarına gelindiğinde, Patrick Lumumba'yı ilham kaynağı olarak alan sol cephe Kongo'nun büyük bir kısmını kontrol altında tutuyordu. Ancak, Sovyetler Birliği ve Çin'den destek alan bu güçlerin zaferi kesin olmaktan uzaktaydı.

Afrika ve özellikle Kongo'daki gelişmelerden telaşa kapılan Nixon yönetimi, Kongo'daki rejimi silahlandırmayı hızlandırarak, Miami'ye kaçmış bulunan anti-komünist Kübalı pilotlara Kongo ordusunda iş verdi. CIA'nin yardımı ile Albay Mike Hoare'nin komutasında paralı askeri birlikler kuruldu. General Mobutu CIA'nin yardımı ile Güney Afrika ve Rodezyalı bin kadar paralı askere, Kongo'yu 'komünizmden' kurtarma görevi verdi. Eski sömürgeci Belçikalı subaylara da Kongo ordusunu eğitime görevi verildi.

Emperyalist güçlerin Kongo'daki oyun

ve askeri müdahalelerinden rahatsız olan Afrikalı liderler, Cezayir lideri Ben Bella ve Mısır lideri Nasır aracılığı ile isyancılara silah ve yardım sağlayacaklarını duyurdular. İşte böyle bir ortamda Küba, Kongo'ya askeri birlikler yollamaya karar verdi.

11 Aralık 1964'de BM Genel kurulunda tutku dolu bir konuşma yapan Che Guevara, Kongo'nun sorunlarının kaynağının Kongo'nun geniş doğal kaynaklarını kontrol altında tutmak isteyen emperyalistler olduğunu söyleyerek, 'Bütün dünya çapında özgür insanların Kongo'da işlenen suçların intikamını alması' çağrısını yaptı. Çok geçmeden kendisi de bu amaçla yola çıkmış bulunuyordu.

Guevara, ' Kongo'ya gitmeliyim, çünkü Kongo, şu anda dünyadaki en sıcak çatışma bölgesidir. Emperyalistleri onların çıkarlarının merkezi olan Katanga'da vurabiliriz' diyordu. Che Guevara günlüğünün ilk sayfalarında Afrika'ya gitme nedenini " Bizim sahip olduğumuz ana fikir, özgürlük mücadelelerinde tecrübe kazanmış kadroların (daha sonraları gerici güçlerle de mücadele içinde de) tecrübesiz savaşçılarla yanyana savaşmasını sağlayarak, bizim söylediğimiz biçimiyle Kongo'luların 'Kübalılaştırılmalarının' sağlanması idi" şeklinde ifade ediyordu.

Afrika'ya doğru yola çıkmadan önce, Fidel'e bir veda mektubu- bu mektup altı ay sonra Havanada halka okundu- yazan Guevara, 'Görevlerimin, beni Küba devrimine kendi toprağında bağlayan kısmını tamamladığımı hissediyorum. Küba ile herhangi yasal bir ilişkim yoktur...Başka uluslar benim mütevazi katkıları için çağrıda bulunuyorlar' şeklinde ayrılış gerekçesini dile getirdi. Fidel e, 'Bir Küba lideri olarak sorumlulukların yüzünden senin yapamayacaklarını yapabilirim...Ben her zaman kendimi kendi devrimimizin dış politikası ile özdeşleştirdim ve bunu sürdürmeye devam edeceğim' diye yazdı.

22 Nisan 1965'de, Guevara 14 kişilik küçük bir grup ile, Tanganyika gölü üzerinden Kongo'ya geçti. Yola çıkmadan önce bir Swahili sözlük alan Guevara Kübalılara takma isimler verdi. Yüzbaşı Viktor dreke, bir, anlamına gelen Moja, Jose Marşa Martinez Tamayo iki anlamına gelen Mbili ve Guevara' nın kendisi üç anlamına gelen Tatu isimlerini aldılar. 34 kişilik bir grup

Mayıs sonunda ve 39 kişilik diğer bir grupta Haziranda gelerek Guevara ya katıldılar. Ekim sonuna kadar iki grup Kübalılar daha bölgeye geldiler.

Kongo'ya geldikten kısa bir süre sonra Che Guevara Kongo'lu birliklerin beceriksiz ve disiplinsiz olduğunu anladı. Ancak, problem bununlada sınırlı değildi. Yerel halk Kübalıları dostça karşılamıştı; ancak, hiç bir zaman çatışma bölgesine gelmeyen Kabila ve Mitoudidi liderliğini 'turist' olarak niteliyorlardı. Bununda ötesinde sorumlu komutanlar günlerini içki içerek ve tıka basa yemek yiyerek geçiriyorlardı. Bu şartlar altında Guevara ana görevini Kongolu birliklerim eğitimi olarak tanımladı. Kübalı birlikler Bendera hidroelekrik santrali ve askeri garnizonuna saldırı ve vur kaç eylemlerine katıldılar.

Yılın ortasına gelindiğinde gerek Guevara, gerekse de diğer Kübalılar çeşitli hastalıklardan acı çekiyorlardı. Guevara nın astım hastalığı artmıştı ve kendisi sıtmaya da yakalanmıştı. Bütün bu olumsuz gelişmelere rağmen Guevara karalılıkla çalışmalarına devam etti. 1965 sonlarında Afrika'da meydana gelen gelişmeler politik mücadelenin yönünü olumsuz olarak etkiledi. Cezayir de Ben Bella iktidardan uzaklaştırıldı İrkçı Rodezyalı lider Ian Smith bağımsızlığını ilan etti. Küba'nın dostu olan Faslı muhalefet lideri Ben Barka Paris'te kaçırılarak öldürüldü. Afrika'da politik dengeler değişiyordu. 1 Kasım 1965 de Tanzania hükümeti Kübalıları destekleyemeyeceğini bildirince Guevara'nın Afrika deneyimi sonuna gelmiş bulunuyordu. Guvera olumsuz gelişmeler karşısında isyancı güçlerin mücadeleden kaçabileceğini düşünerek şu satırları yazdı " Hali hazırda iyi seçilmiş yirmi kişilik bir grupta geride kalma kararı vermişim. ..Hareket gelişene ya da gelişme olasılıkları tükenene kadar savaşmaya devam edebilirdim- bu durumda, başka bir cephe açmak ya da bir yerde ilticaya başvurmaya karar vermem gerekecekti."

Guevara'nın başarısızlıkla sonuçlanan Afrika deneyimi Kübanın kıtadaki mücadeleden çekilmesini getirmede. Fidel kıtadaki devrimci hareketleri desteklemeye devam etti ilk olarak, Bine Bissau da, Portekiz sömürgecilerine karşı savaşan Amilcar Cabral'a askeri uzmanlar yolladı. 1975 de yüzlerce Küba birliği MPLA'yi Güney Afrikalıların önünde yenilgiden kurtarmak üzere Angolaya gitti. 1977 ve 78 yıllarında Ethiopia ve Somali arasındaki savaşta belirleyici bir rol oynadılar. ABD kaynaklarına

göre bu dönemde 27.000 Kübalı 16 Afrika ülkesinde ya savaşıyor ya da çalışıyordu.

Kasım 1965'de Dar es Salamdaki Küba elçiliğinde kalarak deneyimlerini kaleme alan alan Guevara, 1966 başlarında Kübaya geri döndü. Mayıs 1966'da Kongo seferine katılan kadrolardan Martinez Tamayo, Pombo and Tuma Bolivya'nın başkenti La Paz'a gelerek yeni bir cephenin hazırlıklarına başladı. Guevara, Kasım 1966 da Bolivya'ya gelerek mücadelenin önderliğini üstlendi. 1967 Mart ayında, gerillalar eyleme geçmeden bir ay önce Bolivya ordusu gerilla kampını keşfetti. Sovyet-Çin bölünmesinin yarattığı kargaşalıkta kendi içine dönen ve etkisizleşen Bolivya Kömünist Partisi, Che Guevara'nın güçlerine destek olmadı. Gerillalar hiç bir yerden destek almadan mücadelelerini Che Guevara'nın yakalanıp öldürüldüğü Ekim ayına kadar sürdürdüler.

Kürdistanlı devrimcilerin Che Guevara'nın Afrika deneyiminden çıkarabileceği dersler vardır. Bu derslerin en önemlilerinden biri ulusal kurtuluş mücadelesi ya da bir devrim içerisinde liderliğin ve devrimci kadroların önemine ilişkindir. Che Guevara, Kübadaki imtiyazlı pozisyonunu bırakarak Amerikan emperyalizmine karşı savaşmak üzere ön cepheye giderken, Kabila ve diğer liderlerin bir çoğu uluslararası diplomasi çalışmaları yürüttükleri gerekçesiyle sürekli olarak cepheden uzakta kalıyorlardı. Guevara emperyalizme karşı kararlı bir şekilde direnmenin yeterli olmadığını, emperyalizme saldırmak gerektiğini söyleyerek cephenin ön saflarında yer alırken, o dönemdeki Kabila gibi liderlerin kapı arkalarında yapılan anlaşmalar ve liderler arası entrikalarla birbirlerini tasfiyeye girişmeleri birbirleri ile karşılaştırılabilir. Bu liderler kendilerine sunulan yardımları cömertce, fakat dikkatsizce kullanarak gerek insan gereksede malzeme kaybına yol açmışlardır. Kabila gibi liderlerin alkol düşkünlüğü gibi kişisel alışkanlıkları ve ideolojik olarak kaygan bir zeminde yaşamlarını sürdürmeye alışmış olmalarında, ayrı ayrı, fakat hayati birer eleştiri konusu idi. Hiç şüphesiz, önümüzdeki dönemde artık kullanım tarihleri geçmiş bulunan liderlikler tarihe karışırken Kürdistanlı mücadelenin merkezinde yer alan ve bizzat cephe ve sınıf mücadelesinin ön saflarında savaşan liderler yetişecektir.

Ancak, burada bir lider değil, fakat liderlerden söz etmek yararlı olacaktır. Kürdistanlı mücadelenin bugün içinde bulunduğu aşamada buldukları alanlarda sorumluluk göstererek hareket eden ve ideolojik bakımdan tutarlı bir kişiliğe sahip olan liderlikler gerek yerel gerek ulusal düzeyde önemli bir rol oynayabilirler.

Afrika Günlüğü, Che Guevara'nın kişiliği hakkında da önemli olgular içermektedir. Che'nin idealizmi ve kararlılığı herkesin kabul ettiği ve bugün kendisini bir ikon haline getiren özelliklerinden biridir. Bu kitapta, Che dürüst bir şekilde kendi kendisini yargılamaktan kaçınmamakta ve alçak gönüllü bir tutum içerisinde kendisini ifade etmektedir. Che kendisini mücadelenin olmazsa olmaz bir parçası olarak değil, fakat bir sıra neferi olarak görmekte ve mücadelesi ile bir örnek teşkil etmeye çalışmaktadır. Bu tavır, Kürdistanlı mücadelenin kendisi ile başlayıp bittiğini iddia eden ismi malum liderin tavrı ile karşılaştırılabilir. Che'nin kendisini önemli işler yapmış herkesten saygı ve sözünün dinlenmesini bekleyen bir lider olarak değilde herkesi dinlemeye ve her zaman öğrenmeye hazır bir lider olarak görmesi örnek alınmalıdır. Che moral bozukluğuna uğrayarak Kübaya dönmeye karar veren bazı kadroları eleştirirken de mücadele arkadaşlarını küçültücü ve kendisini yükselten terimler kullanmamaktadır.

Che Guevara gerilla olmak için başvuran her yüz kişiden onunun gerilla olabileceğini ve bu on kişiden, ancak birinin iyi bir gerilla lideri olabileceğini söylüyor. Guevara, bundan daha da önemli olmak üzere Kongo'daki mücadelenin en önemli eksikliklerinden birini kitle içerisinde çalışma yapacak devrimci kadroların eksikliği olarak tanımlamaktadır. Kitlelerin içinde kalarak gerek kısa, gereksede uzun vadeli mücadeleye önderlik edecek kadroların nicelik ve nitelikleri sorununun hayati bir öneme sahip olduğu gerçeği bir çoklarımız tarafından mücadelenin en temel ilkelerinden biri olarak nitelenebilir. Ancak pratiğe baktığımız zaman bunun böyle olmadığını görebiliriz. Örneğin gerilla mücadelesinin kendisini şehirlerde kitle hareketliliği daha doğrusu kitlelerin mevcut düzen partilerinden kopması sürecindeki göreceli başarısızlığını devrimci kadroların yetersiz kalması ve devre dışı bırakılan kadroların hızla yenilenmemesi olarak tanımlayabiliriz. Gerilla mücadelesini kitle hareketliliği sürecine transfer edecek olan devrimci kadrolar ve dolayısıyla

örgütlülükten başka bir şey değildir. Önümüzdeki dönemde kır ve şehir yoksulları arasında çalışacak olan ve mücadelenin gerek yasal ve genel diğer alanlarında yer alacak kadroların bu gerçekliği unutmamaları ve oynadıkları rolün önemini kavramaları gerekmektedir.

Che Guevara, Afrika seferine çıkış nedenini emperyalizmin hegemonyacılığını yıkmak için sömürge ve yarı sömürge ülkelerde mücadele cephelerinin açılmasının gerekli olduğunu öne sürerek doğrulamakta ve bunun, proleterya enternasyonalizminin bir gereği olduğunu söylemektedir. Kongo devrimini bastırmak için ABD ve diğer emperyalist güçler karşı devrimi bizzat örgütlemişlerdir. Dolayısıyla, iktidarı ele geçiren Mobutu nun daha sonra Zaire adı verilen ve coğrafi olarak Avrupa büyüklüğünde bir alana sahip olan Kongo'yu yağmalamasından ve Kongo halkını yoksulluk ve zulüm çıkarmasına sürüklemesinden sorumludurlar. Che, Kongo devriminin karakteri itibarı ile emperyalizme karşı bir devrim olduğunu görmüş ve aradan geçen yıllarda, bu konuda Che Guevara yı doğrulamıştır. Kürdistan Devriminin amaçlarına emperyalizme karşı mücadele ederek değilde emperyalizme 'barış ve demokrasi' politikaları temelinde uzlaşarak varılacağını düşünen çevreler iyi düşünmelidirler. Sömürgeci devletleri yıllardır destekleyen ve gerektiğinde finanse eden ABD ve Avrupa ülkeleri Kürdistan devriminin el ve ayaklarının kültürel haklar temelinde talepler ileri sürülerek bağlanmasından yanadırlar. Bu nedenle, Kürdistan devriminin yalnızca sömürgeci bölge ülkelere karşı değil ama aynı zamanda emperyalist hegemonyacılığa karşı bir devrim olduğunun altını tekrar tekrar çizmemiz gerekir.

Che Guevara'nın Afrika seferini okuyunca ister istemez, Kürdistanlı mücadeleye enternasyonalist bir perspektiften bakmanın gerekliliğinden söz etmek gerekiyor. Küreselleşmenin uluslararası tekellerin iktidarlarını güçlendirdiği oranda, uluslararası işçi sınıfı ve halklarının ortak mücadelesinin zeminini her zamankinden daha mümkün kıldığını belirtmek gerekiyor. Kürdistan devriminin başarısı mevcut statü-quo'nun yerle bir olması, sosyal ve politik olarak yeni bir dönemin açılması anlamına gelir. Ancak, bu amaca ulaşmak için önümüzde kazanılacak bir dünya olduğunu belirtmek gerekiyor. Bu anlamda Kürdistanlı devrimcilere önemli görevler düşmektedir. İlk olarak Kürdistan

devrimi ve bu devrimin yapısı itibarı ile anti-emperyalist olduğunu anlatmak zorundayız.

Aksi takdirde, ilerici güçler ve kamuoyu Kürdistanlı güçleri, emperyalizme karşı değilde emperyalizmin yürüngesinde hareket eden güçler olarak görecektirler. Böyle bir yanılsama, sömürgeci devletlerin, "Güney Kürdistan'daki de-facto devletin, ikinci bir İsrail" olduğu şeklindeki propogandalarına güç kazandırmaktan başka bir şeye yaramaz. İsrail ve Küba'yı iki örnek olarak ele alırsak Güney Kürdistan'daki de-facto devletin yerini daha iyi tanımlayabiliriz. İsrail emperyalist ülkelerin desteğinde Filistin topraklarını sömürgeleştirerek komşu ülkelere karşı saldırgan bir politika izlemeyi adet edinmiş olan bir devlet olup, doğrudan ABD tarafından desteklenmektedir. Küba ise dünya pazarının sınırlarında, yıllardır ABD ambargosuna karşı mücadele etmekte ve bir yaşam ve kalım savaşı vermektedir. İlerici dünya kamuoyu, bugün Küba'yı "kurtarılmış bir bölge" olarak görmekte ve çeşitli biçimlerde savunmaktadır. Her açıdan bakıldığında İsrail örneği sömürgeci ülkelere uymaktadır. Toprakları sömürgeleştirilen, insanları soykırıma uğrayan ve topraklarından kovulan Türk, Arap ya da İranlılar değil, fakat Kürdistanlılardır. Emperyalist ülkelerde, herhangi bir şekilde, Kürdistanlıların ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını kullanmasından yana değillerdir. Kısacası, Küba gibi sürekli olarak bir yaşam ve kalım savaşı veren bir Kürdistan söz konusudur. Bizlerin, bu anda kazanılmış bir alan olan Güney Kürdistan'daki de-facto devleti savunurken bu gerçekliğin altını çizmemiz gerekir.. Unutmamamız gerekir ki, böyle bir savunu mevcut sömürü ilişkilerini yoksul halkın aleyhine yeniden organize eden ve sağlaştıran PDK ve KYB partilerine karşı devrimci talepler ileri sürülmesinide kaçınılmaz kılacaktır. Bu partiler, Kürdistan devriminin önünde bir fren vazifesi görmekte ve izledikleri politikalar ile KUKH'inin altını oymaktadırlar.

Kürdistanlı güçler enternasyonalist bir anlayışla, öncelikle Ortadoğu ve dünya çapında bir ilişkiler ağı kurarak devrimci örgütleri içinde barındıracak bir uluslararası örgütün yaratılmasını hedef almak zorundadırlar; bizler böyle bir yapının ana parçalarından biri olmak zorundayız.. Küreselleşmenin dünya halklarına yoksulluk ve baskı getirdiği, dünya nüfusunun büyük çoğunluğu için bir barbarlık dönemini temsil ettiği bir dünyada devrimci güçlerin

uluslararası bir yapı içerisinde birleşmeleri bir zorunluluktur. Bu türden enternasyonalist bir perspektif bazı çevrelerin 'diplomatik görevler' olarak tanımladığı, Batılı ülkeler kamuoyu, kuruluşları ve diğer dünya ülkelerine kendimizi tanıtmaya ve gerçekliğimizi açıklama çabaları ile birbirine karıştırılmamalıdır. Tekeller tarafından kontrol edilen basının sayfalarına arada bir yansısı da, günümüzde dünyanın bir çok ülkesinde, anti-kapitalist ve anti- sömürgeci mücadele Meksika'da Zapatistalar, Kolombiya'da FARC, Brezilya'da MST, Sri Lanka'da LTTE örneklerinde görüldüğü gibi güçlenerek sürmektedir. Bu örneklerle, Batılı ülkelerde giderek gelişen anti-kapitalist hareketleri de katmamız gerekiyor. Bizlerin özellikle uluslararası alanda kapitalizme karşı aktif mücadele veren akımlar- bir çok ülkede küçük, fakat gelişme potansiyeli olan devrimci-marksist gruplar vardır- ile ortak çalışmalar içine girilmesi gerekmektedir.

Kürdistanlı devrimciler enternasyonalist bir perspektifi savunup, bu bağlamda politikalar geliştirerek, karanlık gerici günlerinin kitlelerin hareketleri ile aydınlık bir geleceğe dönüştürüldüğü bir dönemde uluslararası planda öncü bir rol oynayabilirler.

www.arsivakurdi.org

STÊRKA RIZGAR

stêrka rizgarî